

MƏZAHİR TƏHMƏZOV

KƏLBƏCƏR

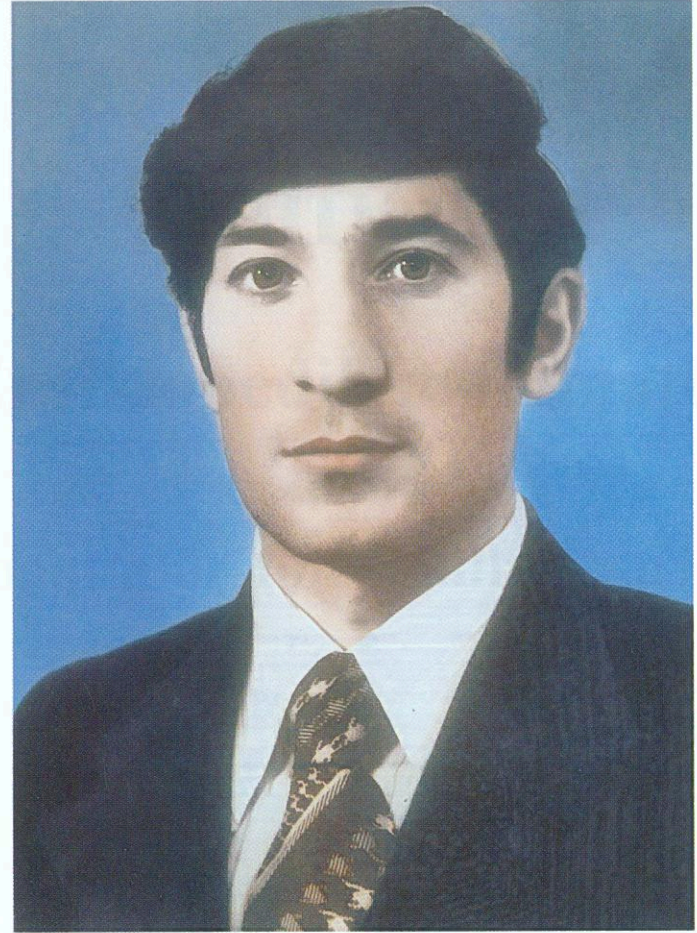

Ensiklopedik məlumatlar

Toponimlər*fotoşəkillər*xəritələr

Məzahir Oruc oğlu Təhməzov

1958-ci ildə Kəlbəcər rayonunun Bəzixana kəndində anadan olmuşdur.

1982 - 87- ci illərdə Moskvada Ümumittifaq Hüquq institutunu bitirmişdir.
2 - ci dərəcəli hüquqşunasdır.

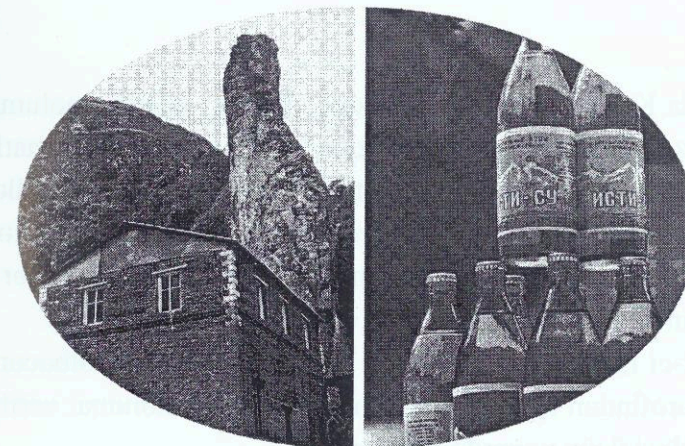
26.89(5 Aze) 492

T 43

Kəlbəcər

◆
Ensiklopedik məlumatlar

◆
Toponimlər-fotoşəkillər-xəritələr

Bakı-2008

F. Kəçərli adına

Azərbaycan Dövlət Uşaq

KİTABXANASI

INV. № 51969

Baş redaktor və ön sözün müəllifi:
Əlövsət Ağalarov

Redaktorlar: Əlövsət Misiroğlu
İlham Məmmədli

Elmi məsləhətçilər:

Vaqif Gülmurad oğlu Ramazanov - geologiya-mineralogiya elmləri
doktoru, professor.

Zəki Abdulla oğlu Vəliyev - geologiya-mineralogiya elmləri namizə-
di, dosent.

**T-53 Məzahir Oruc oğlu Təhməzov. Kəlbəcər: Ensiklopedik məlumatlar-
toponimlər – fotosəkillər – xəritələr.** Bakı, Azərnəşr, 2008. 400 səh.

Bu kitabda Kəlbəcərin qısa ensiklopedik fiziki-coğrafi məlumatları, faydalı qazıntıları, filiz yataqları və filiz mədənləri haqqında məlumatlar, bəzi yer adlarının toponimləri, Kəlbəcər təbiətini əks etdirən fotosəkillər, kəndlərin sxematik inzibati-ərazi xəritələri daxil edilmişdir. Kitabda uzun illər Kəlbəcərin faydalı qazıntılarının və filiz yataqlarının kəşf edilməsində əməkləri olan bir sıra geoloqlar haqqında qısa məlumat verilir.

Kitabın 2-ci hissəsində 1993-cü il Kəlbəcər faciəsi-Kəlbəcərin erməni fa-
şist qoşunları tərəfindən işğal edilməsi haqqında qısa məlumat verilmişdir. Kitab geniş oxucu kütləsi üçün nəzərdə tutulmuşdur.

T- 53 4502020000 qrifli nəşr
M-651 (07) 2008

© M. Təhməzov 2008

Kitab əslən Kəlbəcərli Xəqani İsmayıl oğlu Kazımov, Vidadi İbrahim oğlu Mürsəlov və müəllifin şəxsi maliyyə vəsaitləri hesabına çap edilmişdir.

Əslən Kəlbəcərli Mahir Əmiraslan oğlu Cabbarov və Həqiqət Nadir qızı Rəhimli kitabın kompüterdə yığılmasında maliyyə köməkdarlığı etmişlər.

Yuxarıda adları çəkilən şəxslərə müəllif öz minnətdarlığını bildirir.

ÖN SÖZ ƏVƏZİ

Bəzən adama elə gəlir ki, hər hadisəni, hər olayı müəyyən zaman müddəti unutturur, ən azı dumanlı xatirəyə çevirir. Əslində elə belədir. Hər birimizin həyatında baş verən ağır hallar–ölüm-itim, ayrılıq, nə bilim, daha hansı dəhşətli hadisələr–üstündən illər keçdikcə qismən də olsa, ya yaddan çıxır, ya da dəhşətin şiddətini azaldır, adamın dər-dini yüngülləşdirir. Buna heç kimin şübhəsi yox... Amma başımıza gələn, gətirilən, elə bir cahansümül dəhşət var ki, illər yox, qərinələr keçsə də nəinki unudulur, əksinə, getdikcə daha çox yandırır-yaxır, daha artıq dərdlərə mübtəla edir. Qarşımdakı kitabı oxuyanda bu mülahizələrimin dürüstlüyünə bir daha əmin oldum...

Kəlbəcər bizdən uzaqlaşdıqca, nə yaramız sağalır, nə dərd yüngülləşir... İllər daha sürətlə bir-birini əvəzləyir, adamlar daha tez qocəlir, daha çox qırılır: Kəlbəcər dərdinə dözməyərək...

Məzahir müəllimi çoxdan tanıyıram. Zəhmətsevərliyinin, düzlüyünün, halallığının, prinsipiallığının dönə-dönə şahidi olmuşam. Bu dəfəki görüşümüzdə Məzahiri başqa yöndən tanımağa başladım. Torpağına, yurduna fanatikcəsinə bağlılığının, doğma Kəlbəcərinin hər daşına, ağacına, insanlarına aşırı sevgisinin şahidi oldum...

Bir dəfə yanıma gələndə niyyətini bildirdi: “Kəlbəcərin kəndləri, yer adları, çayları, bulaqları haqqında ətraflı kitab hazırlamaq istəyirəm. Çox şey unudulur, o yerləri qəlbində gəzdirən adamlarımız qırılır, yox olur, gələcək nəsillərə deyiləsi sözləri toplamaq, yiyəsinə çatdırmağa çalışıram”. İdeyası da, niyyəti də ürəyimcə idi. Mən də ruhlandırdım: “Çox yaxşı eləyirsən, bu iş çox ağır, amma savab işdir. Allah amanında, başla!” Xeyli get-gəllər, Azərbaycanın hər guşəsinə səpələnmiş kəlbəcərliylə görüşlər, ağsaqqallarla uzun-uzadı söhbətlər... Və eşitdiklərini, yazdıqlarını sistemləşdirib kitab halına salmaq... Demək asandır, amma material toplamaq, kitab yazmaq o qədər də asan deyil. Məzahirin çəkdiyi böyük zəhmət hər bir Kəlbəcərlinin yarasına

su çiləmək idi. Məzahir heç nə ummadan, heç bir “Sağ ol” gözləmədən bu işi gördü.

Əziz kəlbəcərliylər və kəlbəcərsevər oxucular! Qarşınyzdakı bu kitab adi kitab, müəllif təxəyyülü deyil! Bu kitab mənfur ermənilərin arxalı köpək olduqlarına görə dədə-baba torpaqlarımızı işğal etdikləri dövrdən Kəlbəcər həsrəti ilə qovrulan kəlbəcərliylərin qan yaddaşındır! Bu yaddaş silinməməlidir, ildən-ilə təkrarlanaraq gənc nəsle çatdırılmalıdır. Çatdırılmalıdır ki, qoy Kəlbəcərin nə boyda dünya olduğunu görsünlər, onun qaytarılması uğrunda mübarizəyə hazır olsunlar! O torpaqları nə ATƏT, nə BMT, nə də hər hansı xarici qüvvə bizə qaytaracaq. O torpaqları Azərbaycan xalqı, Azərbaycan dövləti qaytaracaq. Ona görə də özümüzə, xalqımıza, dövlətimizə güvənməliyik!

Kəlbəcəri, ümumən işğal altında olan torpaqlarımızı, Qarabağı bütövlükdə qaytarmaq hər birimizin müqəddəs borcu olmalıdır. Gənc nəslə, hətta deyərdim ki, orta və yaşlı nəslə bu borcu yerinə yetirmək üçün hazırlamaq, səfərbər etmək lazımdır. Bunun üçün ilk növbədə keçmişə qayıtmaq, Qarabağın tarixinə dərinləndən bələd olmaq, tarixi prosesləri xronoloji ardıcılıqla öyrənmək, düşmənin kim olduğunu, hansı qüvvələrə güvəndiyini nəzərə alıb böyük bir savaşa hazırlaşmaq lazımdır. Bu mənada əlimizdə olan bu kitab hamımıza hava və su kimi lazımdır. Hər bir kəlbəcərli yaddaşını qurdalamalı, böyüyüb-başə çatdığı kəndinin, küçəsinin şəklini, xəritəsini, yer adlarını yenidən yaddaşında canlandırmalı, o yerlər üçün burnunun ucunu göynətməlidir. Məzahir müəllim də bu məqsədlə böyük bir yükün altına girmişdir. Yaddaşları tərpətmək üçün, xatirələri təzələmək üçün! Xatirələr təzələndikcə, igidlər mübarizəyə, müharibəyə daha fəal hazırlaşırlar. Qarabağ uğrunda mübarizə hər bir Azərbaycan oğlunun müqəddəs vəzifəsidir, o cümlədən də kəlbəcərliylərin!

Mən həmişə demişəm, deyəcəyəm də: deyirlər ki, Kəlbəcər yeraltı və yerüstü sərvətləri ilə özü boyda qızıl külçədir. Buna şübhə yox. Amma mənəm üçün Kəlbəcərin adamları ən böyük sərvət, dünyanın ən dəyərləli adamlarındandır!

Məzahir müəllim kitabında uzun illər Kəlbəcərin təbii sərvətlərini tədqiq etmiş, axtarıb tapmış geoloqların məlumatlarına, hər kəndin ağsaqqallarının kəndləri, kəndlərdəki yer adları, bulaqları, çayları, dağları barədə verdikləri bilgilərə daha çox yer ayırmış, Kəlbəcəri mə-

cazi mənada bir daha kəlbəcərliklərə qaytarmışdır. İndi hər kəndin sakinini kəndindəki yer adlarının bəlkə də çoxunu yaddaşından çıxarmışdır. Bu kitab o yaddaşı bərpa edəcək, bir daha bizləri xəyalən də olsa, oralara aparacaqdır. Əfsuslar ki, ancaq xəyalən!.. Amma Məzahir müəllim neyləsin, biz neyləyək... Bu kitab bir qığılcım olaraq hamının qəlbində bir ocaq qalamağa yönəlib. Oxuyun, görün, nələr itirmişik, nə boyda dünyanı düşməmə vermmişik!

Əziz oxucu, təbii ki, kitab tam mükəmməl, bəzi obyektiv, hətta subyektiv səbəblər ucbatından çatışmazlıqlardan xali deyil. Əminik ki, hər biriniz iradlarınızı, təkliflərinizi, əlavə bilgilərinizi müəllifə və yaxud nəşriyyata çatdırmaqla Kəlbəcəərə az da olsa xidmət edəcəksiniz. Müəllif də bu dəyərli təkliflər əsasında daha dolğun, daha mükəmməl kitabla növbəti dəfə sizlərlə görüşəcəkdir.

Əlövsət Ağalarov

Bir neçə əsr yaşı olan məşhur Hacı Əhməd (Soyuqbulaq) körpüsü.

Müəllifdən

1993-cü il aprel ayının 2-də Kəlbəcər erməni faşist qoşunları tərəfindən işğal edildi. Rayonun ərazisindəki şəhər, qəsəbə və kəndlər viran edilərək, xarabaya çevrildi. Qədim tarixi abidələrimiz yer üzündən silindi.

Bu kitabın yazılmasında əsas məqsəd ondan ibarətdir ki, bu günkü və gələcək nəsillər unutmasınlar ki, Azərbaycanın dilbər guşələrindən biri, təbii sərvətlərlə, faydalı qazıntılarla və mineral sularla zəngin olan Kəlbəcər rayonu düşmənlər tərəfindən işğal edilərək xarabaya çevrilib.

Kəlbəcər əhalisinin var-dövləti, ev əşyaları işğal edilmiş ərazilərdə qaldığından, Kəlbəcəyə aid olan fotosəkillər vaxtı ilə orada işləmiş geoloqlardan toplanmışdır.

Kitabda M.Qaşqayın «Tərtər çayının yuxarı sahili, İstisu kurortu ərazisi» (1955 il) və V.Ramazanovun həmmüəllif olduğu «Mis və molibden porfir yataqları» (rus dilində) kitablardakı məlumatlardan istifadə edilmişdir.

Bu kitabda əks etdirilən fotosəkillərin toplanmasında müəllifə göstərdikləri köməkdarlığa görə geoloqlar - Zəki Vəliyevə, Vaqif Ramazanova, Haxverdi Haxverdiyevə, Xəlid Mirzəbəyovaya, Qambay Heydərova, Qamət Hüseynova, ixtisasca geoloq olan, «Murovdağ» cəmiyyətinin sədri Həqiqət xanım Rəhimliyevə, şəkillərin kompüterdə yığılmasında etdikləri texniki köməkdarlığa görə dizayner-kompüterçilər Nadirxanlı Nadir müəllimin nəvəsi Seymur Ələvsət oğlu Musayevə, Məlik Abbas oğlu Qasımova, Bünyad Kazımova və Samirə dərin minnətdarlığımı bildirirəm.

Oxucuların nəzərinə! Bu kitabda verilmiş mövzulara aid olan məlumatların, toponimlərin kitabın mükəmməl buraxılışına qədər müəllifə çatdırılması xahiş olunur.

Kəlbəcər haqqında qısa məlumat

Kəlbəcər dəniz səviyyəsindən 3000-3700 m hündürlükdə yerləşir. Sahəsi 1936 kv. km-dir. Bu rayon Azərbaycanın dilbər guşələrindən biri, ən sərvətli və varlı rayonudur. Bu ərazi təbii filiz yataqları, mineral suları, tikinti materialları, şüşə qab sənayesində istifadə olunan müxtəlif növ qum yataqları, zinyət-bəzək əşyaları hazırlamaq üçün cürbəcür qiymətli daşları, sənayedə istifadə olunan müxtəlif növ boyaları, mebel sənayesinə lazım olan qiymətli ağacları ilə bol olan meşələrlə zəngindir.

İşğala qədər rayonda 19 ibtidai, 44 orta, 33 natamam orta məktəb, 1 qiyabi orta təhsil məktəbi, 1 peşə məktəbi, 1 texnikum (Tibb texnikumu), 82 məktəbyanı internat, 16 uşaq bağçası, 38 günü uzadılmış qrup, 41 mədəniyyət evi, 44 klub, 1 şəhər mərkəzi xəstəxanası, 1 uşaq xəstəxanası, 9 kənd xəstəxanası, 23 kənd həkim ambulatoriyası, 75 feldşer-mama məntəqəsi fəaliyyət göstərirdi.

Kəlbəcərin ərazisi əsasən dağlıq olduğundan və bütün istiqamətlərdə avtomobillərin hərəkəti məhdudlaşdığına görə rayonun ərazisi el arasında bir neçə zonaya bölünür: **1) Yuxarı zona; 2) Tutqu zonası - Zülfüqarlı - Başlıbel; 3) Ayrım zonası; 4) Qamışlı - Lev zonası; 5) Kəlbəcərin şərq hissəsi - Sərsəng SES-in ətrafı zona.**

Yuxarı zonaya rayon mərkəzindən qərbə tərəf olan ərazilər, **Ayrım zonasına** rayonun şimal-qərb hissəsində yerləşən ərazilər, **Qamışlı - Lev zonasına** rayonun şimal-şərq hissəsində yerləşən ərazilər, **Tutqu zonasına** Zülfüqarlı-Başlıbel ətrafında yerləşən ərazilər, **Sərsəng SES-in ətrafı zonaya** Kəlbəcərin şərq hissəsində yerləşən ərazilər daxildir.

Dəlidağ - Sarıyer - Keyti istiqamətində yerləşən ərazilər çılpaq və meşəsiz dağ və düzənliklərdən ibarətdir. **Keşdək - Ayrım - Qamışlı - Tutqu** ərazilərində həm zəngin meşələr, həm də çılpaq dağlar vardır. **Sərsəng SES-in** ətrafı zəngin meşələrdən ibarətdir.

Yuxarı zonada yerləşən ərazilərə, kəndlərə getmək üçün ancaq Kəlbəcər-Hacıdünyamalılar (keçmiş Vəng), Hacıdünyamalılar-İstisu, Hacıdünyamalılar-Zar istiqamətlərində gedən avtomobil yollarından istifadə etmək mümkündür.

Zülfüqarlı - Başlıbel zonasında yerləşən ərazilərə getmək üçün qış aylarında ancaq Tuneldən, yay aylarında isə Tunel və Qaraçanlı istiqamətlərində olan dağ yollarından istifadə etmək olurdu.

Qamışlı və Ayrım zonalarına Ağdərə-Kəlbəcər istiqamətində gedən şos-sedən yol ayrılır.

Kəlbəcərə başqa rayonlardan getmək üçün ancaq bir neçə yol mövcuddur. Onlardan bəziləri qış aylarında işləmir. Həmin yollar dağlardan keçdiyinə görə qış aylarında qar ilə örtülür.

Ağdərədən Kəlbəcərə maşın yolu Tərtər çayı boyunca gedir.

Laçın istiqamətində gedən yol 1988-93-cü illərdə Azərbaycan-Ermənistan müharibəsi vaxtı, Kəlbəcər mühasirədə olarkən çəkilməmişdir. Bu yol çox uzun və təhlükəlidir. Bu yol Laçın-Oğuldərə-Tirkeşəvənd istiqamətində çəkilib.

Gəncə – Xanlar - Kəlbəcər maşın yolu Murov dağının hündür zirvəsindən keçir. Bu yol da çox təhlükəli və çətin keçiləndir. Qış aylarında Murov dağında 5-10 m hündürlüyündə qar olur. Əgər qarı vaxtında kürüməsələr maşın yolu bağlanır.

Göyçə (Basarkeçər) tərəfdən Kəlbəcərə bir neçə istiqamətdən maşın yolu vardır: Zod-Söyüdlü-Qızıl mədəni istiqamətində, Nərimanlı-Ayırım-Dal Qılışlı istiqamətində və Basarkeçər-Yuxarı Şorca-Zeylik istiqamətində, Dərələyəz-Sarıyer-Zar istiqamətində, Cermuq-İstisu istiqamətində.

Kəlbəcər əcdadlarımızın yaşadığı qədim yaşayış məskəni olduğundan bu ərazilərdə bizim eradan əvvəl də qızıl və digər əlvan metalların istehsalı ilə məşğul olublar. Bu nəzəriyyə aşağıdakı faktlarla təsdiq edilir:

1. Tarixi yazılı mənbələrin verdiyi məlumata görə Söyüdlü-Zod qızıl mədəni qədim insanlara bizim eradan xeyli əvvəl məlum imiş. Belə ki, Yaxın Şərqi, Cənubi Qafqaz, Ərəb və başqa ölkələrin ərazilərində aparılan arxeoloji qazıntılar zamanı tapılan qızıl sikkələrin analizləri subut etmişdir ki, həmin sikkələrin tərkibi Söyüdlü-Zod qızıl yatağından çıxarılan qızılın tərkibi ilə eynidir.

2. XVIII əsrdə yaşamış ərəb tarixçisi Yaqub Xanavi X əsrin tarixçisi Abu-Dulafa istinad edərək yazır ki, «Azərbaycanın dağları qızıl, civə, qurğuşun, gümüş, mərgümüş və mis ilə zəngindir. Arxeoloji qazıntılar nəticəsində 3200-3300 il bundan qabaq Söyüdlü-Zod qızıl yatağından küllü miqdarda qızıl əşyalar tapılmışdır».

3. Rus tarixçisi M.M.Maksimovun 1973-cü ildə verdiyi məlumata görə Cənubi Qafqaz mis-daş və dəmir eralarının əvvəllərində böyük metallurgiya mərkəzi olmuşdur. Qədim filiz biliciləri karxanaları, şurfları dağ qazmaları və relyefin quruluşuna əsaslanaraq çox ustalıqla keçmişlər. Qədim yeraltı qazmaların (lağımın, mədən dəhlizlərinin) uzunluğu Zod qızıl mədəni ərazisində 150 m - ə çatır. Mədəniyyət abidələrinin tədqiqatlarına əsaslanaraq, belə bir nəticəyə gəlmək olar ki, Zod qızıl yatağının istismarı bizim eramın 3 - cü minilliyinə təsadüf edir.

4. Digər tərəfdən, Söyüdlü sahəsində 1975-79, 1986-92-cü illərdə Azərbaycan geoloqları tərəfindən aparılan geoloji-kəşfiyyat işləri vaxtı qədim dağ qazmaları, mağaralar, quyular, qədim süxur çöküntüləri və qədim filiz qırıntılarından ibarət ayrı-ayrı təpəcik toplantıları və qızıl istehsal edən alətlər: kirkirə, kirki tapıntıları onu subut edir ki, insanlar 4 -5 min il bundan əvvəl bu ərazilərdə qızıl istehsal etmişlər. Lakin görünür sonralar qəsbkarlardan gizlətmək üçün qazma işləri dayandırılmış və mədənlər çox ustalıqla ört-basdır edilmişdir.

5. 1970-71-ci illərdə, Azərbaycan geoloqları Söyüdlüçay vadisi allyuval çöküntülərinin tərkibindəki qızılın miqdarını öyrənmişlər. Bu məqsədlə onlar 23 quyuyu və 12 şurf qazmışlar. Müəlliflərin verdiyi məlumata görə Söyüdlüçay çöküntülərinin qalınlığı 8-10 m çatır. Onlar 5 m qalınlığında olan çöküntülərdə qızılın miqdarını hesablamışlar. Bu hesablamalara görə orada 770 kq qızıl ehtiyatı var imiş. Əgər nəzərə alsaq ki, qızıl yerin dərinliyinə çökür, onda 40 m dərinlikdə olan qızılın miqdarı 8 dəfə artıb 6 tondan çox olar.

Geoloq Zaman Məmmədovun hesablamalarına görə Söyüdlü zonasında qızıl süxurları saxlayan zolaqda qızılın miqdarı 4236 kq, gümüşün miqdarı isə 2532 kq-a çatır. Deməli Söyüdlü çayı ətrafında qızılın miqdarı təxminən 10 tondan çoxdur. 1-5 bəndlərində göstərilən məlumatları geoloq Zaman Məmmədov vermişdir.

Qızılbulaq qızıl filizi yatağında ilkin hesablamalara görə 15 ton qızıl, 20 ton gümüş, 43 min ton mis, 22 ton selen, bir neçə min ton marqan və digər əlvan metallar vardır. Bu hesablamalar 1993-cü ilə kimi, yəni Kəlbəcərin erməni qoşunlarının işğalına kimi aparılmışdır.

Zar kəndinin cənub hissəsində-Mollabayramlı və Zivel kəndlərinin arasından axan Qaraarxac çayının üzərində qızıl istehsal edilən məntəqələr olubdur. Yaşlı sakinlərin söylədiklərinə görə Zardan Təbrizə qızıl yüklü dəvə karvanları işləyirmiş. Belə ki, Zar və Bəzixana kəndlərinin ərazilərində məhlə yerləri qazılarkən sarı torpaqla dolu xeyli sayda balaca küpələr (saxsı qablar) tapılırdı. Yerli sakinlər bu bərdə məlumatsız olduqlarından, həmin sarı torpağı tullayırdılar. 1950-60-cı illərdə Zar-Bəzixana-Keyti-Ağdüzdağ istiqamətlərində aparılan geoloji kəşfiyyat işləri vaxtı məlum oldu ki, həmin küpələrdə olan sarı torpaq tam istehsal edilməmiş qızıl imiş. Qaraarxac (Sərkər) çayı üzərində olan qızıl istehsal edən məntəqələrin divar qalıqları 1993-cü ilə kimi qalırdı. Bu da onu göstərir ki, bu yerlərdə qızıl istehsal edilib o zamanlar Azərbaycanın paytaxtı olan Təbriz şəhərinə göndərilirmiş.

Zar kəndi tarixdə «Şəhrizər», yəni qızıl şəhəri adı ilə məşhur olub. Əf-
suslar olsun ki, Azərbaycan Rusiya tərəfindən işğal ediləndən sonra Azər-
baycanın ərazisində hər hansı bir arxeoloji-elmi tədqiqat aparılmasına yol verilməy-
ib. Ona görə də Kəlbəcər ərazisinin arxeoloji tədqiqi mümkün olmayıb Rus mə-
murları ancaq xalqın var-dövlətini talan edib Moskvaya göndərməklə məşğul
olublar.

Sovetlər İttifaqı zamanı 1950-1991-ci illərdə Kəlbəcərin ərazisində qızıl,
civə, mis, molibden və başqa əlvan metallar istehsal edilib, Azərbaycanın büdcə-
sinə daxil edilmədən birbaşa Moskvaya göndərilirdi. Həmin metalların istehsalı
prosesində yaranan kimyəvi tullantılar isə yerli əhaliyə ölçüyəgəlməz ziyan vu-
rurdu.

Kəlbəcərin qədim yaşayış məskəni olmasını sübut edən yüzlərlə tarixi
faktlar var. Bəzixanada bəzir yağı istehsal etmək üçün istifadə olunan bəzir daş-
ları və dəyirmanın divarları 1970-ci illərə kimi qalırdı. Həmin daşlar sonralar
sındırılıb divar daşı kimi istifadə edildi. Kənddəki qədim dəyirman isə 1993-cü
ilə kimi qalırdı. Zar, Bəzixana və başqa kəndlərdə evlərin himləri (özülləri) qə-
zılarkən qədim alban qəbirləri aşkar edilirdi. Həmin qəbirlərdə insan sümükləri
ilə birlikdə həmin insanlara məxsus müxtəlif əşyalar, alətlər tapılırdı.

Bəylik kəndində çox sayda bəy yaşadığından elə kəndə də Bəylik adı ve-
rilib. (Gəray bəy, Həmid bəy, Xosrov bəy, Cavad bəy, Rüstəm bəy, Firudin bəy,
Pirməmməd bəy və başqaları). Kəndin ərazisindəki abidələr tarixçilərin bildir-
diklərinə görə 14-15-ci əsrlərə aid olub. Kənd qəbiristanlığında qəbirüstü daşlar
kəndin ərazisində olan qranodiorit tərkibli daşlardan düzəldilmişdi. Qəbirstanlıq-
da qranit daşlardan yonulmuş at, qoç heykəlləri, sandıqlar, ayrı-ayrı üstü yazılı
qədimi daş abidələri 1993-cü ilə kimi qorunub saxlanılırdı.

Almalıq kəndinin yerləşdiyi ərazidə üzərində alban hərfləri ilə yazılmış
müxtəlif növ bəzəkli daşlar, abidələr, vardı.

Mollabayramlı kəndinin «Dəhnə kahası» adlanan ərazisinin kahalarında
qədim insanların yaşayış məskəni olmasını sübut edən saysız-hesabsız maddi
sübutlar vardı. Həmin kahalar əl alətləri ilə düzəldilmişdir. Divarlarında ev hey-
vanlarının təsviri çəkilmiş yaşayış otaqları, alət və başqa təsərrüfat işlərində isti-
fadə edilən əşyalar saxlamaq üçün əlavə otaqlar mövcud idi. «Məhərrəm ölən»
adlanan ərazidəki bulağın yanında qədim alban hərfləri ilə bəzədilmiş (yazılmış)
böyük bir daş vadı. El ağsaqqallarının dediklərinə görə bura ziyarətqah yeri imiş.

1950-60-cı illərdə Dəlidağın ətəyində, Pəri çınqılında, Sarıyer-Alagöllər
ərazisində, Yüzbulaq ətrafında və başqa ərazilərdə üzərində alban yazıları olan

heyvan və başqa canlılar təsvir edilmiş tarixi abidələr aşkar edilmişdi. Bu abidə-
ləri dağda qoyun otaran çobanlar aşkar etmişdi. Arxeoloji tədqiqatlara əsasən, bu
tarixi abidələr bizim eramızdan əvvəl 4-5-ci əsrlərə təsadüf edirdi.

Xudavəng kəndində bu günə kimi qorunub saxlanılmış alban kilsələri də
bu ərazilərin qədimdən məskunlaşmasına əyani bir sübutdur.

Xudavəng kəndi ərazisində olan alban kilsələrinin divarları bir neçə qat-
dan ibarətdir. Divarın üst qatında mənbəyi məlum olmayan yazılara rast gəlinir.
Divarın üst qatı söküləndən sonra içəri qatın üzərində alban hərfləri ilə yazılmış
sözlər və daş üzərində albanlara məxsus olan xaçlarla bəzədilmiş abidələrdən
ibarət olan qalanın əsl divar qatı görünür. Divarın üst qatı diqqətlə araşdırıldıqdan
sonra məlum olmuşdur ki, həmin üst qat XIX əsrin axırı, XX əsrin əvvəlində
mənfur düşmənlər tərəfindən alban kilsələrinin izini itirmək üçün tikilmişdir.

Zar kəndinin altında bir neçə qədimi mədəni lagımları (dəhlizləri) mövcud idi.

Kəlbəcərin bəzi kəndlərinin (Zar, Bəzixana, Zəylik, Xudavəng və başqa
kəndlərin) ərazilərində torpağın altından qızıl sikkələrlə və daş-qaşla bəzədilmiş
qızıl zinyət əşyaları ilə dolu olan küpə-dəfinələr tapılırdı. Torpağın altından qızıl
və zinyət əşyalarının tapılması bir neçə nöqtəyi-nəzərdən izah edilə bilər. Belə
ki, 1980-cı illərdə Zar kəndində məhlə yerindən 50x100x80 sm ölçüdə bir ədəd
üstü əski əlifbası ilə yazılmış daş tapılmışdır.

Zarın şimal tərəfində Hopurluya gedən piyada el yolu ilə üzbəüz uçurum-
da əlçatmaz kahalar var. Həmin kahalardan insan qəbirləri (sümüklər skilet şək-
lində olurdu) aşkar edilirdi. Bu onu göstərir ki, həmin yerlərdə yaşayan əhali ya
hər hansı bir silahlı münaqişə vaxtı öz qızıl pul və zinyət əşyalarını küpələrə dol-
durub torpağa basdırıb, ya başqa yerlərə qaçışlar, sonralar öz evlərinə qayıda bil-
məyiblər, ya da kahalarda uzun müddət gizlənərək sonda aclıqdan həlak olublar.

Digər bir ehtimala görə, əhali öz qızıl və zinyət əşyalarını o
dövrə saxsı qablarda saxlayırmışlar. Hər hansı bir təbii fəlakət nəticəsində, əha-
li məhv olub, evlər uçulub dağılıb, həmin küpələr torpağın altında qalıbdır. Anc-
aq 1-ci variant, yəni silahlı münaqişə daha çox ağlabatandır.

Belə bir faciə 1993-cü ilin aprel ayının 2-də Kəlbəcərin erməni qoşunları
tərəfindən işğal edilməsi ilə təkrar olundu. Əhalinin yüz illərlə yığıb topladığı
var-dövlət, ev əşyaları işğal edilmiş ərazilərdə qaldı. Adamlar ancaq öz canlarını
qurtara bildilər. Bu hadisə zamanı da əhali bilsin ki, kimin qızıl və zinyət əşyaları
vadısaya evlərində qalıb düşmən əlinə keçdi, ya da torpağın altında basdırılıbdır.

Kəlbəcər ərazicə dağlıq və iqlim şəraiti sərt olduğundan, burada əhalinin
əsas məşğuliyyəti heyvandarlıq idi. Rayonda arıçılıq təsərrüfatı da yüksək inkişaf

etmişdir. Ayrıca arıçılıq sovxozu vardı. Burada istehsal edilən balın keyfiyyəti çox yüksək idi və bəlkə də keyfiyyətinə görə dünyada birinci yerdə dururdu.

Son illər bəzi kəndlərin ərazisində tütün də əkilirdi.

Əksəriyyət kəndlərdə kartof, kələm və digər tərəvəz məhsulları əkib- becərirdilər. Küllü miqdarda məhsul verən meyvə ağacları vardı. Burada yetişən meyvələrin tamamı çox yüksək keyfiyyətə malik idi.

Tərtər çayı üzərində tikilmiş Sərsəng su anbarı həm elektrik enerjisi verirdi, həm də Qarabağın və aran rayonlarının susuz düzənliklərini suvarmaq üçün istifadə edilirdi.

Rayonun ərazisi böyük olduğundan Sarıyer, Murov, Keyti və Dəlidağın sahələri yay aylarında mal-qoyunun yaylaması üçün Azərbaycanın 30-a yaxın rayonların istisfidesinə verilir. Bunun əvəzində Bərdə, Salyan, İmişli və Ağcabədi rayonlarında Kəlbəcər heyvandarlarına qışlaq yerləri ayrılmışdı.

Yayın istiləri başlayanda, iyun-sentyabr ayları Azərbaycanın əksər rayonlarından çox sayda əhali yaylamaq üçün Kəlbəcəərə gəlirdi. İstirahətə gələn əhəlinin əsas düşərgə yerləri İstisu, Taxta düzü, Ceyran bulağı, Tutqu zonası və Tərtər çayı boyunca olan düzəngah sahələr idi.

Bəzi tətqiqatçıların ehtimalına görə 1993-cü il işğalına qədər Kəlbəcərdə məskunlaşan əhali təxminən 400-500 il bundan qabaq, yəni 14-15-ci əsrlərdə burada məskunlaşmışdır.

Kəlbəcərdə bu dövrdə ilk məskunlaşanlar Zəylik kəndində Alpəna adlı bir nəfər, rayon mərkəzində (Kəlbəcərdə) məskunlaşanlar isə Məmməd uşağı tayfası olub.

Kəlbəcər həm də məşhur aşiq və şairlər məskənidir. Burada yaşayan əhəlinin demək olar ki, böyük əksəriyyəti şeir yazmaq istedadına malikdir. Dağlardan bulaq suyu süzülən kimi, Kəlbəcərlilərin sinəsindən də söz bulaq kimi axırdı. Kəlbəcərin el şairlərinin və aşıqlarının adlarını saymaqla qurtaran deyildir. Bura da həmçinin məşhur, demək olar ki, hər bir sahədə əvəzedilməz sənətkarlar var idi.

Kəlbəcərin bəzi məşhur şair və aşıqlarından aşağıdakıları göstərmək olar:

Şairlər: Aşiq Bəsti (şair-aşiq), Ənvər Rza, Məmməd Aslan, Bəhmən Vətənoğlu, Salman Uəurluyev, Sücaət, Yaqub və Əyyub qardaşları, Mehdiqan İbrahimov, İdris Verdiyev, Şamil Əsgərov, Dəmirçi Abbas, Mirsəyyaf Zamanlı, Adil Cəmil, Məhəbbət Kəlbəcərli, Ələmdar Cabbarlı, Sönməz Ələkbər və b.

Saz aşıqları: Aşiq Bəsti, Aşiq Qurban, Aşiq Şəmşir, Aşiq Xəlirqverdi, Qəmkeş Allahverdi (aşiq - şair), Qardaşqan Mehdiyev, Aşiq Əhliman, Aşiq Firudin, Aşiq İmran Başlıbelli və b.

Zurna-balaban aşıqları: Aşiq Bədəl, Aşiq Şavağat, Aşiq Seyfəddin, Aşiq Salman, Aşiq Sədi və b.

Aşağıda Kəlbəcərin söz sənətkarlarının bir neçəsinin şeirləri verilir

Ağdabanlı şair Qurban

Gülərmiş

Baxın bu fələyin rüzigarına,
Əyyam xoş dolansa, dövrən gülərmiş.
Könül, qubarlanma gənci-varına,
Bağlar bar verəndə, bağman gülərmiş.

Qorx o gündən dövlət, var azalanda,
Dadlanar dağlardan qar azalanda.
Namus əldən gedib, ar azalanda,
Dil danışıb, həcvi-hədyan gülərmiş.

Arif məclisinə tərsa gəlməsin,
Xəstə şəfa bulmaz, tərsa gəlməsin.
Nə çarx əysin, nə iş tərsə gəlməsin,
Çarx əysə loğmana, nadan gülərmiş.

Kələf dolaşanda, bir ucalanda,
Baxtın bir yatanda, bir ucalanda.
Bir misal çəkərlər qurd qocalanda,
Yorulsa köhlənə madyan gülərmiş.

Qurban, qəm eyləmə, kərəm kanı var,
Adil zalım olmaz, haqq divanı var.
Endirər, qaldırar nərdivanı var,
Enən ağlayarmış, qalxan gülərmiş.

Dağların

Loğman nəfəslidir, yaxşı et nəzər,
Şəfali, çeşməli, sulu dağların.
Dillərdə söylənən cənnətə bənzər,
Vəsf olunsa ərzi-halı dağların.

Çox şahlar əmr etmiş o baş əyməmiş,
Nə təslim olmamış, qəlbə dəyməmiş.
Yada satılmamış, pula uymamış,
Ellərə bağlıdı beli dağların.

Göylərdən min cürə alıb bərəkət,
Bir kəsin yanında deyil xəcalət.
Halal süfrəsindən paylayır nemət,
Hətəm saxaladı əli dağların.

Murov, Kəpəz, Keyti, Dəlidağ, Qoşqar,
Zər-ziba geyinir gələndə bahar.
Səyyadı yorulmur edəndə şikar,
Bəzən ayrı salır, yolu dağların.

Fərhad sinəsinə vurub düşəri,
Qəlbi yaraladı o vaxtdan bəri,
Qurban vəsf eyləyib yazdı dəftəri,
Nəvəlik borcudu ulu dağların.

Aşiq Şəmşir

Nar ola bilməz

Oddan kül törəyər-atalar demiş,
Hər daşda qığılıcım, nar ola bilməz.
Tərhan yumurtasın qarğa bəsləsə,
İtirməz əslini, Sar ola bilməz.

Sevməsə bir insan elmi, sənəti,
Bilməz ona desən yüz nəsihəti,
Boran yağıdırmaqdı qışın adəti,
Gül açar baharda qar ola bilməz.

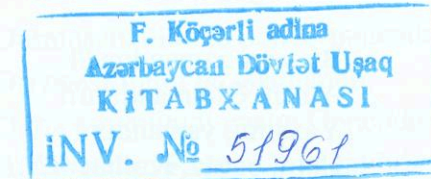
Eli üçün özünü etməyən nöker,
Bütün ömrü boyu ahu-zar çəkər.
Ağlayar, gözündən qanlı yaş tökər,
O kəsdə fərasət var ola bilməz.

Ustad oğlu olsa ustad yaxşıdı,
Şəmşirəm, əyilməz polad yaxşıdı,
Yüz haram qazandıdan savad yaxşıdı,
Onun kimi yoldaş, yar ola bilməz.

Demə-demə

Sirrə möhkəm olur xilqəti halal,
Nakəsə, namərdə söz demə, demə.
Sirrini faş edər, eşidər aləm,
Xainə dərdini tez demə, demə.
Əsli-nəslini gəz, zatını yoxla,
Lütfü təmizdirsə nə desə haqla.
Xəbisdən sözünü örtülü saxla,
Salmasın elminə iz, demə, demə.

Hədər uçub yüngül etmə pərinə,
Hərcayı sözlərə vermə sərini.
Ürəyin atlansa vermə sirrini,
Heç vaxt yaxşıya da pis demə, demə.

Məmməd Aslan

Yurd itirən bay olmaz

İçim yanar həsrətdən,
Bağrımda köz Kəlbəcər.
Gördüyü fəlakətdən
Ağlar göz-göz Kəlbəcər.

Xəyanətlə vurulan,
Öz odunda qovrulan,
Al qanımda qıvrılan
Dərdi dəniz Kəlbəcər.

Ağ saraylar viranə,
Yüz il təslim bir ana...
Məlhəm qoymaz yarana,
Dünya bumbuz, Kəlbəcər.

Məndə sevinc arama,
Dünya saxta, qurama...
Qan fişqıran yarama
Səpilən duz Kəlbəcər.

Dağ çökdürən cəbrimsən,
Can çəkişən səbrimsən,
Qazılmamış qəbrimsən,
Dərdimdə üz, Kəlbəcər.

Dikəl qəfil qarşıma,
Axna, tökül başıma!
Daş vermə başdaşıma,
Qalmasın iz, Kəlbəcər.

İbrət odu: göz görə!
Görəmmədik yüz kərə...
Nifrət yağdır bizlərə
Gecə-gündüz, Kəlbəcər.

Bu, axır zamandı mı?!
Aman! Əl-amandı mı?!
Yaxşımı, yamandı mı
Halın bizsiz, Kəlbəcər?!

Qarlı qışa dözmürdün,
Dağa-daşa dözmürdün,
Bərkə-boşa dözmürdün,
Gəl, indi döz, Kəlbəcər!

Nə dağdı Allah çəkdi,
Dağ üstündən dağ çəkdi...
Dədə Şəmşir ah çəkdi,
Yandı söz-söz, Kəlbəcər.

Çilicləndi büllur saz,
Getdi ruhunda avaz...
O Kəlbəcər qayıtmaz,
Qayıtsa yüz Kəlbəcər.

Yurd itirən bay olmaz,
Dərddən-qəmdən ayılmaz!
Bir daşına tay olmaz
Kürreyi-ərz, Kəlbəcər!

Bəhmən Vətənoğlu

Kəlbəcərdə qalıbdı

Daha gözüm yoxdur dünya varında,
Xanimanım Kəlbəcərdə qalıbdı.
O yerlərdən elim-günüm köçəndə,
Din-imanım Kəlbəcərdə qalıbdı.

Dünya məndən ötrü zülmətlərə tay,
Həyatın qapısı bağlı bir saray.
Görünmür gözümə nə günəş, nə ay,
Asimanım Kəlbəcərdə qalıbdı.

Durmuşam ölümlə pəncə-pəncədə,
Əriyir varlığım bu işgəncədə.
Quruca cismimdi gəzən Gəncədə,
Bütöv canım Kəlbəcərdə qalıbdı.

Sücaət

Kəlbəcər

Mənim ürəyimdi, mənim canımdı,
Düşmən süngüsünə keçən Kəlbəcər!
İndi ondan-bundan «qiymət» gözləyir,
Aqili nadandan seçən Kəlbəcər.

Tətər qəmli-qəmli axar, sızıldar,
Dağlar gözlərini sıxar, sızıldar.
Dağılmış evlərə baxar, sızıldar,
Əsir düşüb, zəhər içən Kəlbəcər.

Sücaət, neyləyək? baxt belə baxtdı,
Darıxma, hər şeyi həll edən vaxtdı.
Bir gün gülə-gülə qayıdacaqdı,
Ağlaya-ağlaya köçən Kəlbəcər.

Ağlayır

Canım Vətən, axır qaldın yadamı?
Görən dağlar saxlayırmı sədamı?
Görmüşük ki, dərd ağladar adamı,
Dərdə bax ki, mənim dərdim ağlayır.

Oba gedir, oymaq gedir, el gedir,
Çəmən gedir, çiçək gedir, gül gedir,
Bu tərəfdə gözlərimdən yaş gedir,
O tərəfdə yuvam, yurdum ağlayır.

Sücaət, ürəyim bir qırılan sim,
Nələr çəkdiyimi kim anlayar, kim?
Nəfəsim tənqidi dözə bilmədim,
Yatdım, yuxuda da gördüm ağlayır.

Çağırır

Ay Kəlbəcər eli, qeyrət vaxtadır,
Vətən oğul deyib sizi çağırır.
«Yanıq Kərəmi»yə бүрүнüb qalan
O Dədə Şəmşirin sazı çağırır!

Nəğmə donub bulaqların dilində,
Rəngi solub çiçəyin də, gülün də.
Düşmən qucağında, düşmən əlində,
Çırpınan gəlini, qızı çağırır.

Dərdləri saymayaq, dərdimiz çoxdu,
Sücaət, çatıbdır intiqam vaxtı!
Bizim dayanmağa haqqımız yoxdu.
Tək qalan məzarlar bizi çağırır.

Qənbər Şəmşir oğlu

Kəlbəcər eli

Düşmən tapdağında inildəsə də,
İşıqlı bir gözdü Kəlbəcər eli.
Müqəddəsdir məssəvi də, dini də,
Məbəddi, məxəsdı Kəlbəcər eli.

Axtara-axtara dolan hər yanı,
Yaxşını-yamanı seç, dürüst tanı.
Sədaqə yolunda qoyandı canı
Sadiqdi, həm düzdü Kəlbəcər eli.

Ləzzət var, sərvət var şirin dilində,
Abır-ismət qalıb qızda, gəlində.
Dostların yanında, düşmən önündə,
Başı uca gəzdi Kəlbəcər eli.

Qoy ağız büzməsin hər yoldan ötən,
Dostuna dost olub, düşməyə düşmən.
Kimsəni sınısan dəqiq görərsən,
Qılınc tək bir üzdü Kəlbəcər eli.

Bu elin uzaq keçmişidir,
Qaydası, adəti daim yaşadı.
Diləyə gəlsələr xeyir apardı,
Dünyaya əvəzdi Kəlbəcər eli.

Eşit dediyimi, yaxşı qulaq as,
Əgər dost dedisə xəyanət olmaz.
Sözü də almazdı, özü də almaz.
Əbədi ölməzdi Kəlbəcər eli.

Zəhər edib namərdlərin aşını,
Siləcəkdir gözlərinin yaşını.
Bir gün görərsiniz düşmən başını,
Yumruğu ilə əzdi Kəlbəcər eli.

Ələvsət Misiroğlu (Çovdar kəndi)

Kəlbəcər

Həsətinlə yaşayıram, yazıram,
Torpağına can atıram Kəlbəcər!
Neçə yaylaq, neçə aran gəzmişəm,
O yerlərə oxşatmıram Kəlbəcər!

Təkcə İstisuyun dünyaya bəsdı,
Onun da qədrini kimsə bilməzdi.
Bu tale-qisməti xalq gözləməzdi,
Bircə damcı tapammıram Kəlbəcər!

Yayda can atardı ellər dağlara,
Demə səs salırlar sellər dağlara.
Yaraşırmiş gül, çiçəklər dağlara!
Satanı yox, alammıram Kəlbəcər!

Qəribəm şəhərdə, qərib yaşaram,
Vətən üçün həsrət çəkib yaşaram.
Ələvsətəm, sülh gözləyib yaşaram,
Yaxın vaxtda qayıdaram, Kəlbəcər!

Gözlərim

Könlüm elə kövrək olub, dindirmə,
Əlli yerdən yaş tökəcək gözlərim.
Neçə ildir vətəninə gedəmmir.
Belə getsə nə edəcək gözlərim?
Əlli yerdən yaş tökəcək gözlərim.

Hamı gözləyirik qurtarar dava,
Dağlar buludlar açılar hava.
Yenə yol gedərik üzü Murova.
Axıracan gözləyəcək gözlərim,
Əlli yerdən yaş tökəcək gözlərim.

Düşmüşəm elimdən obamdan uzaq,
Vətəndə, vətənə olmuşam qonaq,
Sülh bağlana el obaya qayıdaq,
Görün nələr sevinəcək gözlərim,
Əlli yerdən yaş tökəcək gözlərim.

Müharibə yara vurub qəlbimə,
Ələvsətin çarə edin dərdinə.
Hansı günü qayıdacam kəndimə?
Torpağına su səpəcək gözlərim.
Əlli yerdən yaş tökəcək gözlərim.

Mirsəyyaf Zamanlı

Ata yurdum Kəlbəcrim

Qan süzülən bulaqları gözümdə,
Həsətinin cığırları üzümdə,
Necə tapdım bu dözümlü özümdə?
Dəlidağım, ləlim, zərim-
Ata yurdum Kəlbəcərim!

Qayasında naxış qoyub gəlmişəm,
Yamacında baxış qoyub gəlmişəm,
Nur gətirən yağış qoyub gəlmişəm,
El-obası dərbədərim-
Ata yurdum Kəlbəcərim!

Yurd daşının altındadı ürəyim,
Qismət olmur gedim ona bir dəyim.
Qolu bağlı, yolu bağlı neyləyim?
İstisuyum, Xan Tərtərim –
Ata yurdum Kəlbəcərim!

Sinəmdəki iniltidi, ya sədi,
Ayağımı yaylaqlardan nə kəsdi?
Mirsəyyafa dünya sənsiz qəfəsdi,
Dərd əlindən birtəhərim-
Ata yurdum Kəlbəcərim!

Adil Cəmil

Qarlı qış gecəsi

Bu gecə yuxuma Kəlbəcər girib,
Bu gecə gördüyüm yuxu üşüyür.
Qərib məzarlara qar yağır indi-
Nənəmin, babamın ruhu üşüyür.

Yaxşı bilirəm ki, belə havada,
Qardı, sırsıradı, girovdu yurdum.
Kiminsə günahı-mənəmin faciəm,
Yağılar əlində girovdu yurdum.

Çiçəkli göllərim, güllü çəmənəm,
Zümrüd meşələrim viranə qalıb.
Murovun qaşında buz-heykəl olub,
Körpəsi köksündə bir ana qalıb.

Bu qış mənəm qışım, baharım gəlməz,
Bu qar mənəm qarım-yağır beləcə.
Ayrılıq uzanır, ürək usanır,
Ömrün fəsiləri axır beləcə.

Açılan sabahlar açmır eynimi,
Səsi qulağımda yetim ruhların.
İlahi məni də ruha çevir ki,
Gedim görüşünə, gedim ruhların.

Bu gecə yuxuma Kəlbəcər girib,
Bu gecə gördüyüm yuxu üşüyür.
Qərib məzarlara qar yağır indi-
Nənəmin, babamın ruhu üşüyür.

Əbdüləli Əli oğlu İbrahimov (Geşdək kəndi)

Qalıbdır

Səndən doymamışam ay uca dağlar,
Nərgiz, bənövşəndə gözüm qalıbdır.
Yanı baldırğanlı gur bulaqlara
Tərifim qalıbdır, sözüm qalıbdır.

Qartalın olmuşam cavan yaşında,
Qıy vurmuşam zirvələrin başında,
Cığırında, torpağında, daşında,
Gənclikdən yadigar izim qalıbdır.

Ana Kəlbəcərim alınmaz qala
Nadanlar əlində düşdün nə hala?
Yağı düşmənlərdən qisas almağa,
Polad tək biləyim, dizim qalıbdır.

Ələmdar Cabbarlı

Bir at mənziliymiş yolun, Kəlbəcər

Bir at mənziliymiş yolun, Kəlbəcər
Gəl ki, yollanmağa bir at olmadı.
Elə bəxtimizə kor yabı çıxdı,
Bozat tapılmadı, Qırat olmadı.

Sənsiz şil-şikəkdir bu yurd, bu ölkə
Qədrini bilməyən gələcək görkə.
Haqqını yeyənlər düşünür bəlkə-
Cəhənnəm olmadı, sirat olmadı.

Bu gün verməsə də sabah verəcək-
Tanrı dərgahında cavab verəcək.
Orda bircə-bircə hesab verəcək
Baxma burda bir hesabat olmadı.

Kənd adları

Kəlbəcər rayon mərkəzinin ətrafında və yuxarı zonada yerləşən kəndlərin adları:

Çaykənd, Kəndyeri, Quzeyçirkin, Hacıkənd (keçmiş Sınıqkilsə), Başkənd, Boyaqlı, Birinci Milli, İkinci Milli, Üçüncü Milli, Şaplar, Allıkənd, Daşbulaq (keçmiş Oktyabr kənd), Alçalı (Daşbulaq sovetliyi), Mişni, Yuxarı Ayrım, Aşağı Ayrım, Otaqlı, Dal Qılışlı, Dərəqışlaq, Barmaq Binə, Qılışlı, Alçalı (Qılışlı sovetliyi), Ağdaş, Rəhimli (keçmiş Aşağı xaç), Qasımlar (keçmiş Kilsə), İstibulaq, Göydərə, Nadirxanlı, Sarıdaş, Güneypəyə, Kaha, Alolar, Otqışlaq, Təkdəm, Həsənlər, Yellicə, Armudlu, Keşdək, Məmməduşağı, Tatlar, İman binəsi (Əhmədöğlunun şamı), Aşağı Qaraçanlı, Orta Qaraçanlı, Baş Qaraçanlı, Xöləzək, Hopurlu, Şeyinli, Soyuqbulaq, Aşağı Şurtan, Orta Şurtan, Baş Şurtan, Hacıdün-yamalılar (keçmiş Vəng), Zar, Bəzirxana, Zəylik, Mollabayramlı, Zivel, Çıraq, Tövlədərə, Məmmədsəfi, İstisu (qəsəbə).

Qamışlı-Lev zonasında yerləşən kəndlər: Qamışlı, Qanlıkənd, Dəmirçidam, Seyidlər, İlyaslar, Cəmilli, Çopurlu, Lev, Təkəqaya, Babaşlar, Bozlu, Bağırmaq, Bağırılı, Qasımbinəsi, Çəpli, Susuzluq, Yanşaq, Yanşaq binə, Zallar.

Ağdaban-Çərəkdar ətrafında yerləşən kəndlər: Ağdaban, Çayqovuşan, Çərəkdar, Bağlıpəyə, Ağqaya, Mərcimək.

Tutqu-Başlibel zonasında yerləşən kəndlər:

Comərd, Laçın, Böyükdüz, Qaragüney (Comərd sovetliyi), Nəcəfəli, Pirilər, Günəşli (keçmiş Kilsəli), Alçalı (Qaragüney sovetliyi), Nəbilər (keçmiş Quşyuvası), Almalıq, Zülfüqarlı, Qaragüney (Zülfüqarlı sovetliyi), Ağyataq, Mozkənd, Fətəli, Moz Qaraçanlı, Abdullauşağı, Əsrək, Keçiliqaya, Çorman, Çobankərəkməz, Zağalar, Taxtabaşı, Narınclar, Təzəkənd (Alaqaya), Yenikənd, Ağcakənd, Oruclu, Zərquclu, Tirkeşəvənd (Əsrək sovetliyi), Tirkeşəvənd, Qazixanlı, Qalaboynu, Qaraxançallı, Alırzalar, Xallanlı, Şahkərəm, Çovdar.

Sərsəng su anbarı ətrafında yerləşən kəndlər:

Qozlukörpü, Qozlu, Çapar, Kərəmli, Zərdəxaç, Həsənizi, Qızılqaya, Yuxarı Ortaq, Yayıcı, Dəvədaşı, Çıldıran, Heyvalı, Mehmana, Hayad, Dovşanlı, Bazar-kənd, Şahmansurlu, Vəng, Çormanlı, Damğalı, Kolatağ.

Cəmi - 147 kənd, 1 şəhər tipli qəsəbə və 1 şəhər (rayon mərkəzi) var.

Kəlbəcər əhalisinin sayı

01 yanvar 2008-ci ilə olan məlumatlar.

Yaşayış məskəninin adı	əhalinin sayı (nəfərlə)	Yaşayış məskəninin adı	əhalinin sayı (nəfərlə)
Kəlbəcər - (şəhər) -----	10.179	Hacıkənd (Sınıq Kilsə)	803
İstisu - (qəsəbə) -----	1.109	Hacıdünyamalılar-Vəng	134
Abdullauşağı -----	369	Həsənlər -----	390
Ağqaya -----	161	Höpurlu -----	334
Ağyataq -----	82	İstibulaq -----	840
Ağdaban -----	653	Kaha -----	54
Ağdaş -----	124	Kəndyeri -----	368
Ağcakənd -----	866	Keçiliqaya -----	289
Alçalı - Qılınclı sovetl-	168	Kərəmli -----	287
Alçalı-Daşbulaq sovetl	195	Qasımlar (keç. Kilsə)	424
Alçalı - Günəşli sovetl -	21	Qamışlı -----	1.106
Almalıq -----	410	Qazıxanlı -----	29
Alırzalar -----	135	Qalaboynu -----	337
Alolar -----	120	Qasım binəsi -----	169
Armutlu -----	159	Qaragüney (Comərd	
Allıkənd -----	166	sovetliyi) -----	210
Aşağı Ayrım -----	406	Qaragüney (Zülfüqarlı	
Yuxarı Ayrım -----	333	sovetliyi) -----	290
Babaşlar -----	650	Qanlıkənd -----	503
Başkənd -----	334	Qaraxançallı -----	221
Bağırılı -----	402	Quzeyçirkin -----	432
Bağıracaq -----	400	Qılınclı -----	1.437
Bağlıpəyə -----	357	Dal Qılışlı -----	723
Başlıbel -----	1.686	Seyidlər -----	820
Barmaq binə -----	79	Soyuqbulaq -----	615
Böyür binə -----	177	Susuzluq -----	923
İman binəsi -----	254	Şaplar -----	740
Bəzirxana -----	687	Şahkərəm -----	146
Boyaqlı -----	153	Şeyinli -----	14
Bozlu -----	530	Aşağı Şurtan -----	260
Böyükdüz -----	119	Orta Şurtan -----	190
Cəmilli -----	1.035	Baş Şurtan -----	418
Comərd -----	385	Tatlar -----	320
Çaykənd -----	586	Taxtabaşı -----	640
Çayqovuşan -----	483	Təkdəm -----	154
Çəpli -----	416	Təkəqaya -----	534
Çırağ -----	140	Təzəkənd (Alaqaya)---	132

Keşdək -----	1446	Tövlədərə -----	
Çərəkdər -----	705	Tirkeşəvənd (Əsrik so-	281
Baş Qaraçanlı -----	179	vetliyi) -----	
Orta Qaraçanlı -----	351	Tirkeşəvənd -----	76
Aşağı Qaraçanlı -----	76	Vəng -----	179
Laçın -----	235	Yanşaq -----	405
Lev -----	740	Yanşaq binə -----	1.081
Məmməduşağı -----	79	Yellicə -----	393
Məmmədsəfi -----	478	Yeni kənd -----	554
Mərcimək -----	332	Zar -----	85
I-Milli -----	204	Zallar -----	1.669
II-Milli -----	507	Zağalar -----	778
III- Milli -----	192	Zəylik -----	268
Mişni -----	161	Zərqulu -----	1.572
Mollabayramlı -----	679	Zivel -----	95
Mozkənd -----	83	Zülfüqarlı -----	730
Moz Qaraçanlı -----	174	-----	813
Nadirxanlı -----	717	Bazarkənd	
Narıncılar -----	490	Çapar	
Nəcəfəhilər -----	488	Çıldırın	
Nəbilər (Quşyuvası) ---	105	Çormanlı	
Otaqlı -----	496	Damğalı	
Otqışlaq -----	12	Dəvədaşı	
Oruclu -----	665	Dovşanlı	
Pirilər -----	54	Hayad	
Rəhimli (Aşağı Xaç) ---	257	Həsənizi	
Sarıdaş -----	553	Heyvalı	
Çorman -----	380	Kolatağ	
Çovdar -----	65	Qozlu	
Çopurlu -----	323	Qozlu körpü	
Çobankərəkməz -----	76	Qızılqaya	
Daşbulaq - Oktyarkənd	468	Mehmana	
Dərəqışlaq -----	96	Şahmansurlu	
Dəmirçidam -----	794	Yayıcı	
Günəşli (keç. Kilsəli)--	570	Yuxarı Orataq	
Güneypəyə -----	516	Zərdəxaç	
İlyaslar -----	149	19 kənd üzrə cəmi----	
Xallanlı -----	341		11.440
Xöləzək -----	234		
Əsirik -----	417		
Fətallar -----	80	Rayon üzrə cəmi -----	
Göydərə -----	91		76.372

Kənd adlarının yaranma mənbələri

Kəlbəcər - bu adın yaranması haqqında yekdil bir fikir yoxdur. Qocaman adamların dediyinə görə Kəlbəcər - Kərbəlayı Həcər adlı bir şəxslə bağlıdır. Onun qəbrinin kümbəzi rayonun qəbirstğanlığında idi.

İstisu qəsəbəsi ərazisində çıxan «istisu» mineral sularının adı ilə bağlıdır.

Abdullauşağı kəndi Abdulla adlı şəxsin adı ilə bağlıdır. Abdullauşağı, yəni Abdulla kişinin nəslindən olanlar və ya Abdulla kişinin uşaqları yaşayan kənd kimi nəzərdə tutulur.

Ağqaya kəndi - onun ətrafında olan Ağ qayanın adı ilə bağlıdır.

Ağyataq kəndi - kəndin yerləşdiyi ərazi ağ rəngli torpaqdan ibarətdir və bu torpaqda bitən otun yağlılığı çox yüksəkdir. Bu əraziyə bəzən də «Yağ yataq» deyirlər. Kəndin ərazisində «Ağ yataq» adlanan mineral filiz yatağı sahəsi də var. Kəndin adı buradan götürülmüşdür.

Ağdaban kəndi Murovdağ silsiləsinin ətəyində yerləşir. Kəndin yerləşdiyi ərazidə çox sayda fıstıq ağacları var. Fıstıq ağacı olan ərazi həmişə ağ dumanla örtülür. Dumanlı dağ silsilələrində həmişə şəh olur. Duman şəhliyin, elə bil ki, göydən ağ buludlar yerə damır. Kənd ağsaqqallarının söylədiklərinə görə əvvəllər kəndin adı Ağduman və ya Ağdaman adlanırmış, sonradan bu söz assimilyasiya olunub Ağdaban adlanıb.

Başqa bir variantda Ağdaban sözünün yaranmasını monqol-tatarların Azərbaycana gəlməsi ilə əlaqələndirirlər. Deyilənlərə görə monqol-tatar qoşunları səfər zamanı Murovdağ silsiləsindən aşarkən indiki Ağdaban kəndinin yerləşdiyi ərazidə dincəlməli olurlar. Bu ərazidə dağ ağ rəngə çalır. Daban monqol-tatar ləhcəsində dağ deməkdir. Ağdaban yəni, Ağ rəngli dağın ətəyində yerləşən kənd deməkdir.

Kəndin bünövrəsini XIX əsrin sonlarında Kəlbəcərin Dəmirçidam kəndindən gələn Məşədi Məmmədali, Məşədi Hümbət, Kərim, Qasım və bir neçə nəfər başqa qohum - əqrəba qoymuşlar.

Ağdaş kəndinin adı Ağdaş dağının adından götürülmüşdür. Kənd ağ rəngli qayaları, sallıqları olan dağın ətəyində yerləşir.

Ağcakənd - Laçın rayonunun Ağcakəndində yaşayan varlı adamlar mal-qoyun saxlamaq üçün bu kəndin yerləşdiyi ərazidən binə yeri kimi istifadə edirmişlər. Bu kəndin bir nəfər varlı sakini Ağca adlanan qızını ərə verir. Həmin qız öz həyat yoldaşı ilə yaşamaq üçün bu binə yerinə gəlirlər və kəndin bünövrəsini

salırlar. Ağcanın şərəfinə kəndi Ağcakənd adlandırırlar. Ağca sözünün mənası ağ rəng deməkdir.

Alçalı kəndləri: rayonun ərazisində 3 Alçalı kəndi var. Alçalı (Qılışlı sovetliyi), Alçalı (Daşbulaq sovetliyi) və Alçalı (Günəşli sovetliyi) - bu kəndlər alça meyvə ağacları ilə bol olan ərazilərdə yerləşdiyinə görə belə adlanırlar.

Almalıq kəndi - kəndin sakinləri əvvəlki dövrlərdə kəndin «Gözlü bulaq» və «Otaqlar» adlanan ərazilərində yaşayıblar. Sonralar kənd sakinləri hər tərəfdən alma ağacları ilə bol olan meşə örtüyü ilə əhatə olunan ərazidə məskunlaşıb və həmin ərazini də Almalıq adlandırıblar.

Alırzalar kəndinin adı onun bünövrəsini qoyan Alırza adlı bir şəxslə bağlıdır.

Alolar kəndi - bu kənd Dərələyəzdən gəlib burada məskunlaşan Alo adlı kişinin adı ilə bağlıdır.

Armudlu kəndi armud ağacları ilə bol olan ərazidə yerləşdiyinə görə belə adlanır.

Allıkənd - kənd allı-güllü bir ərazidə yerləşir. Kəndin ərazisində «Albuxara» adlı gavalı bitir. Kənd həm allı-güllü bir ərazidə yerləşdiyinə, həm də Albuxara gavalısının bitdiyinə görə Allıkənd adlanır. Allı, yəni həm allı-güllü çiçəkli, həm də albuxara olan yer deməkdir.

Ayırım kəndləri - Yuxarı Ayırım və Aşağı Ayırım kəndlərinin adları türk ayırım tayfalarının adı ilə bağlıdır.

Babaşlar kəndi - bu kəndin adı Babakişi adlı bir şəxslə bağlıdır.

Başkənd başqa kəndlərə nisbətən yuxarı səviyyədə, yüksəklikdə yerləşdiyinə görə belə adlanır.

Bağırılı kəndinin adı Bağır adlı şəxslə bağlıdır.

Bağırsaq kəndi - bu kənd Bağırsaq adlanan dərədə yerləşir. Dərənin əyri, dolayı, uzun yolları vardır. Dərə sanki bağırsağa oxşayır. Bağırsaq sözü də buradan götürülmüşdür.

Bağlıpəyə kəndi - bu kənddə olan hər hansı bir hadisə və ya sirt kənd ağsaqqallarının icazəsi olmadan kənara çıxmazmış. Kəndin sakinləri olmayan kənar şəxslərin kəndə girməsi də ağsaqqalların icazəsi ilə həyata keçirilirmiş. Kənd elə bil bağlı, qapalı həyat tərzi keçirirmiş. Kəndin adı sakinlərin belə hərəkətləri ilə bağlıdır.

Pəyə mal-qara saxlanılan yerə deyilir. Bu kəndin ərazisində yolları hər tərəfdən bağlı və lazımı yerdən girişi olan pəyələrdə olub. Bağlıpəyə sözünün buradan da əmələ gəlməsini deyənlər də var.

Bazar kəndin adı onun bünövrəsini qoyan türk «Bazar» tayfalarının adı ilə bağlıdır.

Başlıbel kəndi - bu qədimi kənd olub. Əvvəllər burada albanlar yaşayıb. Alban kilsələrinin qədimi tikililəri 1993-cü ilə kimi qorunub saxlanılırdı. Albanların dini başçısının iqamətgah yeri-kilsə Dível adlanırmış. Həmin divanxana-kilsə kəndin baş tərəfində hündür bir yerdə yerləşirdi. Görünür nə zamansa kənd Baş divel adlanırmış. Sonralar assimliyasıya olunaraq Başlıbel şəklini alıbdır.

Barmaqbinə kəndi - bu kənd keçmişdə binə olan ərazidə yerləşdiyinə görə belə adlanır. Barmaq binə, dağ tirəsi mənasını verir (barmağa oxşadığına görə).

İmanbinəsi (Əhmədoğlunun şamı) kəndinin adı onun bünövrəsini qoyan İman adlı bir şəxslə bağlıdır. Bu kəndə el arasında Əhmədoğlunun şamı da deyirlər.

Bəzixana kəndi - bu kənddə bəzir yağı istehsal etmək üçün bəzir bitkisi əkib -becərimişlər. Bəzir yağı istehsal etmək üçün istifadə olunan daşlar 1970-ci illərə kimi kəndin şərq hissəsində yerləşən dəyirmanın yanında qalırdı. Bəzixana sözü buradan götürülmüşdür.

Kəndin bünövrəsini Zəylik kəndindən gələn Kərbəlayı Hüseyn, Molla Həsən, Kərbəlayı Təhməz, Qasım Cəfər oğlu, Mehdi Ələkbər oğlu; Kəlbəcər-dən gələn Şükürlər tayfasının babası İsmayıl kişi və Oruclar tayfası qoymuşlar.

Boyaqlı kəndi - bu kəndin ərazisində boyaq otları vardır. Həmin otlardan yerli əhali boyaq kimi istifadə edirdilər. Kənbini adı buradan götürülmüşdür.

Bozlu kəndi - kəndin bünövrəsini Babaşlar kəndindən gələn qoymuşlar. Kənd yerləşdiyi ərazi qonur, boz rəngə çalır. Bozlu sözü buradan əmələ gəlmişdir. Kəndin adını Bozlu türk tayfalarının adı ilə bağlayanlar da var.

Böyükdüz kəndi - kənd ərazisi böyük olan bir düzdə yerləşdiyinə görə belə adlanır. Bu kəndin bünövrəsini Laçın kəndindən gələn qoymuşlar.

Cəmilli kəndinin adı onun bünövrəsini qoyan Cəmil adlı bir şəxslə bağlıdır.

Comərd kəndi - bu kəndin bünövrəsini Dərələyəzin Comərd kəndindən gələn qoymuşlar və öz keçmiş kəndlərinin adı ilə adlandırmışlar.

Çaykənd - bu kənd Tərtər çayının sahilində yerləşdiyinə görə belə adlanır.

Çapar kəndi - bu kənd rəbitə üçün əlverişli olan yolların üstündə yerləşdiyinə görə belə adlanır. Çapar rəbitəçi (poçtolyon) deməkdir.

Çayqovuşan kəndi - bu kənd bir neçə çayların qovuşduğu ərazidə yerləşdiyinə görə belə adlanır.

Çəpli kəndinin adı çəpli türk tayfasının adı ilə bağlıdır.

Çıraq kəndi - kəndin bünövrəsini çıraqlı türk tayfası qoymuşdur. Kənddə ilk məskunlaşan «Qazax Əhməd» ləqəbli bir şəxs olmuşdur. Kəndin adı həmin tayfanın adı ilə bağlıdır.

Çıldiran kəndinin bünövrəsini Türkiyənin Çıldiran vilayətindən gələn qoyublar. Kəndin adını öz əvvəlki yerlərinin adı ilə adlandırdılar.

Çərəkdar kəndi - Çərəkdar dar keçid deməkdir. Kəlbəcərə gedib-gələn yollar bu dar keçiddən keçdiyinə görə bu kənd Çərəkdar adlanır.

Çorman kəndi - Orman türkcə meşə deməkdir. Kənd meşənin içərisində yerləşdiyinə görə Çorman adlanır. Orman sözü assimliyasıya olunub Çorman şəklini almışdır.

Çovdar kəndi - Çovdar və Kərəm adlı iki varlı çodar məskunlaşmaq üçün Çovdar və Şahkərəm kəndlərinin ərazisinə gəlirlər. Çovdar kişi Çovdar kəndinin bünövrəsini qoyub və kənd onun adı ilə bağlıdır.

Çopurlu kəndinin adı onun bünövrəsini qoyan Çopur Hüseyn adlı bir şəxslə bağlıdır.

Çobankərəkməz kəndi – kərəkməz türk dilində lazım deyil mənasını verir. Yəni bu kəndə çoban lazım deyil.

Damğalı kəndinin adı Damğalı tayfasının adı ilə bağlıdır. Damğa sözünün mənası nişanə deməkdir.

Daşbulaq (keçmiş Oktyabr kənd) kəndi - kəndin əvvəlki adı Kilsəli olub. Həmin ərazidə qədim alban kilsələri var. Sonralar kəndin adı dəyişdirilib Daşbulaq qoyulmuşdur. 1956-cı ildə kəndin adı yenidən dəyişdirilərək Oktyabr inqilabı şərəfinə Oktyabr kənd adlandırılıb. 1992-ci ildə kəndin əvvəlki adı-Daşbulaq bərpa edilib.

Kəndin yerləşdiyi ərazidə daşdan düzəldilmiş iki vannası olan bir bulaq var. O vannaların hər biri 2 metr uzunluğunda, 1 metr enində və 60 santimetr hündürlüyündədir. Hər bir vanna bütöv daşdan əl ilə yonulmuşdur. Hər bir vannanın üzərində qədim alban hərfləri ilə yazılmış mətin vardır. Yazılar hər bir vannanın bütöv üstünü əhatə edirdi. Bulaqdan axan su əvvəl vannanın birinə axırdı, o vanna dolandan sonra su əl ilə açılmış xarım vasitəsilə o biri vannaya tökülürdü. Kənd camaatı bu vannalardan ancaq içməli su qabı kimi istifadə edirdilər. Bu vannalardan bəzən yemək yağı, qatıq və pendir saxlanan tuluq və dəriləri islatmaq (yumşaltmaq) üçün də istifadə edirdilər. Həmin tuluqları bu vanna-

larda bir neçə gün suyun içərisində saxlayırdılar, tuluq yumşaldan sonra öz əvvəlki işlək halına düşürdü. Kəndin adının Daşbulaq olması bu iki qoşa daş vannası olan bulağın adı ilə bağlıdır.

Dərəqışlaq kəndi qışda mal-qoyun saxlanılan dərədə yerləşdiyinə görə belə adlanır. Qışlaq sözünün mənası qışda yaşayış yeri deməkdir.

Dəmirçidam kəndinin ərazisində qədimi tikili yerləri varmış. Tikinti kalfalarının birinin yerini qazarkən dəmirçi körüyünün dəmir kütlələri tapılmışdır. Ona görə də kənd Dəmirçidam adlandırılıb.

Əsrik kəndinin bünövrəsini Tovuz rayonunun Əsrik-Cırdaxan kəndindən gələnlər qoymuşlar və kəndin adını öz əvvəlki kəndlərinin adı ilə bağlamışlar.

Fətallar kəndinin adı onun bünövrəsini qoyan Fətali adlı bir şəxslə bağlıdır.

Keşdək kəndi - Keşdək sözü tək-tək məskunlaşan deməkdir, yəni tək köç mənasını verir. Belə ki, Keşdək ərazisində məskunlaşan adamlar Dərələyəzdən tək-tək gəlib burada məskunlaşmışlar. Bir ailə gəlib burada məskunlaşandan, sonra başqa bir ailə onlara baxıb gəlib məskunlaşmış və s.

Göydərə kəndi Göydərə adlanan ərazidə yerləşdiyinə görə belə adlanır. Dərə göy rəngə çalır.

Günəşli (keçmiş Kilsəli) kəndi - kəndin adı 1992-ci ilə kimi Kilsəli idi. Bu kəndin yerləşdiyi ərazidə bir neçə qədim alban kilsələri olduğuna görə kənd belə adlanırdı. Sonradan kəndin adı dəyişdirilib Günəşli qoyuldu. Kəndin ərazisi güney (cənub) olduğundan həmişə günəşli olurdu. Ona görə də sonradan kənd Günəşli adlandırılıb.

Güneypəyə kəndi Güneypəyə adlanan ərazidə yerləşdiyinə görə belə adlanır. Güney günəşin çox düşdüyü, yəni cənub hissəyə, yerə deyilir. Pəyə mal tovləsinə deyilir. Yəni mal tovlələri olan güneydə yerləşən kənd deməkdir.

İlyaslar kəndinin adı onun bünövrəsini qoyan İlyas adlı bir şəxslə bağlıdır.

Hacıkənd (keçmiş Sınıq kilsə) kəndi - kəndin adı onun ərazisində uçulub, dağılmış alban kilsələri olduğuna görə Sınıq Kilsə adlanırdı. Kəndin bünövrəsini Ələmşah adlı bir şəxs qoymuşdur. Ələmşah Kəlbəcərdən ilk Haca gedənlərdən biri olmuşdur. Hacı titulu alan Ələmşah bu kənd camaatının ulu babasıdır. 1992-ci ildə kəndin adı dəyişdirilib Hacı Ələmşahın şərəfinə Hacıkənd qoyulmuşdur.

Hacıdünyamalılar kəndi - kəndin adı onun bünövrəsini qoyan Hacı Dünyamalının şərəfinə belə adlanır.

Həsənlər kəndinin adı onun bünövrəsini qoyan Qara Həsən adlı bir şəxslə bağlıdır. Həsənlər, yəni Həsənin nəslindən olanların yaşadığı kənd deməkdir.

Həsənizi kəndi - kəndin yerləşdiyi ərazi Həsən bəy adlı bir varlığın qışlaq yeri imiş. Həsən bəy yay aylarında mal-qoyunlarını yaylamaq üçün Gülüstanə çıxarmış. Payız mövsümündə qar yağanda qışlağa qayıdarmış. Bir dəfə o, yaylağa çıxıb qışlağa qayıtmır. Bu kəndlə qonşu olan Umudlu kəndində Qazax rayonundan varlı bir «qaçaq» yaşayırmış. Bu qaçaq öz adamlarını göndərir ki, gedin görək Həsən bəy niyə qışlağa qayıtmayıb. Həmin adamlar Həsən bəyin dalınca Gülüstanə gedirlər. Onlar oraya çatanda görürlər ki, Həsən bəyin mal-qoyunlarının xeyli hissəsi məhv olub, salamat qalan 10-15 baş mal-qoyunla Həsən bəy Goranboya-arana tərəf gedib. Həmin vaxtda qar yağdığına görə Nəsən bəyin izi görünürmüş. Bu hadisəyə görə də Umudlu kəndinin adamları Nəsən bəyin qışlaq yerini «Həsənin izi» adlandırıb, bəziləri isə köçüb orada məskunlaşmışlar.

Heyvalı kəndi - kəndin adı heyva meyvəsinin adı ilə bağlıdır.

Hopurlu kəndi - kəndin adı Laçın rayonunun Mirik kəndindən gəlib burada məskunlaşan Hopur Hüseynin adı ilə bağlıdır.

Xallanlı kəndi - kəndin adı Türkiyənin Çataçat vilayətindən gəlib bu ərazidə məskunlaşan xallanlı tayfasının adı ilə bağlıdır.

Xöləzək kəndi - xöləzək xanəzək və ya xıləzək sözlərindən əmələ gəlmişdir. Beləki, xanəzək - xan kimi yaşayan, xıləzək isə çox, həddindən artıq mənasını verir. Bu kəndin ərazisində yaşamaq üçün bol məhsul verən münbüt torpaqlar, əkin yerləri, mal-qoyun saxlamaq üçün geniş otlaqlar, yaylaqlar var. Xöləzək sözünün istər xanəzək, istərsə də xıləzək sözlərindən yaranmasına baxmayaraq, hər iki halda yaşamaq üçün hər bir şəraiti olan yaşayış yeri mənasını verir. Kəndin bünövrəsini Laçın rayonunun Alxaslı kəndindən gələn Novruz adlı şəxs qoymuşdur.

İstibulaq kəndi - kəndin əvvəlki adı Üstübulaq olub. Kəndin üstündən, yəni yuxarı tərəfindən çox sayda bulaqlar axdığına görə belə adlanırmış. Bu kəndin bünövrəsini Sınıq kilsə kəndindən olan Topal İsmayıl adlı bir şəxs qoymuşdur. Onun bir neçə oğlu varmış. Yaşayış yeri (məhlə yeri) olmadığından o, gəlib Kilsə kəndində yaşayan Qasım uşağının Babası Məhərrəm kişidən öz uşaqlarına ev tikmək üçün yer istəyir. İstibulaq kəndinin ərazisi Məhərrəm kişiyə məxsus imiş. Məhərrəm kişi həmin yeri Topal İsmayıla bağışlayır.

İstibulağın ərazisində kənd camaatının məskunlaşmasından qabaq «Ay-am» adlı qədimi bir alban tikintisinin abidəsi var idi. Sonradan bu tikilini söküb yerində kənd sovetinin (kolxozun idarə heyətinin) binasını inşa ediblər.

Kaha kəndi - kəndin adı onun ərazisində çox sayda kahalar olduğundan belə adlanır.

Kəndyeri kəndi - bu kənd qədim zamanlarda yaşayış yeri olub, sonralar xarabaya çevrilib (uçulub dağılıb) kəndin yerində salındığına görə belə adlanır.

Keçiliqaya kəndi - bu kəndin yerləşdiyi ərazidə dağ keçiləri yaşayan, böyük qayaları olan dağ olduğuna görə belə adlanır.

Kolatağ kəndi - Kolatağ kolətək sözündən götürülmüşdür. Kolətək, yəni meşə ətəyində yerləşən kənd deməkdir. Kol meşə mənasını verir.

Qasımlar (keçmiş Kilsə) kəndi - bu kəndin əvvəlki adı Kilsə idi. Kəndin ərazisində qədim alban kilsələri olduğuna görə belə adlanırdı. 1992-ci ildə kəndin adı dəyişdirilib onun bünövrəsini qoyan Qasım uşağı adlanan tayfanın şərəfinə Qasımlar adlandırıldı.

Qamışlı kəndi - kənd yerləşdiyi ərazinin üst (yuxarı) hissəsində, ətrafında qamış bitən balaca bir göl var. Ona görə də kənd Qamışlı adlanır.

Qazıxanlı kəndinin adı onun bünövrəsini qoyan Qazının şərəfinə belə adlanır.

Qalaboynu kəndi - bu kənd hər birinin başında qala olan iki dağın arasında yerləşdiyinə görə Qalaboynu adlanır.

Qasimbənəsi kəndi - kəndin adı onun bünövrəsini qoyan Qasım adlı bir şəxs adı ilə bağlıdır.

Qaragüney kəndi - rayonun ərazisində iki Qaragüney kəndi var. Onlardan biri Zülfüqarlı, digəri isə Comərd sovetliyinin ərazisində yerləşir. Bu kəndlər qaragüney adlanan ərazilərdə yerləşdiyinə görə belə adlanırlar. Qara güney, yəni qara torpağı olan güney deməkdir. Qara torpaq məhsuldar olur, güney isə cənub, isti olan yerdir.

Qanlıkənd - bu kəndin bünövrəsini Keşdək kəndindən gələn Mərdan adlı bir şəxs qoymuşdur. 1917-ci il inqilabına kimi kəndin adı Mərdanlı olmuşdur. Sonralar bu kəndin camaatı ilə İlyaslar kəndinin camaatı arasında dəfələrlə qanlı ölüm hadisələri olduğuna görə kənd belə adlandırılmışdır.

Qaraxançallı kəndi - kəndin adı onun bünövrəsini qoyan tayfanın adı ilə bağlıdır.

Qılınçlı kəndi - kəndin adı onun bünövrəsini qoyan qılışlı tayfalarının adı ilə bağlıdır.

Dal Qılışlı kəndi - Dal sözü yuxarı mənasını verir, yəni Qılınçlı kəndinə nisbətən yuxarı hissədə yerləşən Qılışlı deməkdir.

Qaraçanlı kəndi - bu kəndlər (üç kənd: Aşağı, Orta və Baş Qaraçanlı kəndləri) Qoçdaş dağının ətəyində yerləşirlər. Bu dağ həmişə dumanlı, çiskinli olur. Çən el arasında dumanlı-çiskinli hava şəraitinə deyilir. Buradan da Qaraçanlı (qara çənli) sözü yaranmışdır. Bu kəndin ərazisində «Uluxan» adlı qədimi alban qalası var. Ona görə də bu kəndə Uluxan Qaraçanlısıda deyirlər.

Qozly kəndi - kəndin adı onun yerləşdiyi ərazidə bol məhsul verən qoz ağaclarının çox olması ilə əlaqədardır.

Qozlu körpü kəndi - bu kənd Tərtər çayının sahilində yerləşir. Həmin ərazi qoz ağacları ilə boldur. Çox güman ki, kəndin yerləşdiyi ərazidə qoz ağaclarından çay üstündən körpü salındığına görə belə adlanır.

Quzeyçirkin kəndinin adı onun bünövrəsini qoyan «Quzeyçirkin» adlanan qədim türk tayfasının şərəfinə belə adlanır.

Qızılqaya kəndi - bu kəndin ərazisində qırmızı rəngə çalan (qızıla bənzər) qayaların, dağ silsilələrinin olması ilə əlaqədar kənd belə adlanır.

Laçın kəndi - kənd Laçın qaya dağının ətəyində yerləşdiyinə görə belə adlanır. Laçın sözü quş adıdır. Əlçatmaz sıldırım qayaları olan dağlarda laçın quşu yaşayır. Laçın dağı da əlçatmaz sıldırım qayaları olan dağdır. Laçın yalçın, sıldırım mənasını verir.

Başqa bir rəvayətə görə Laçın adlı kasıb bir oğlan bir varlı kişinin qızını sevirmiş, qız da oğlanı sevirmiş. Qızın atası belə bir şərt qoyur ki, kim ona bir dağ keçisini ovlayıb gətirsə qızı ona verəcəkdir. Dağ keçiləri əlçatmaz hündür qayaları olan dağın döşündə yaşayırmışlar. Qızı sevən Laçın dağ keçisini ovlamağa gedir. Oğlan bir keçi vurur. Keçinin cəmdəyi yuvarlanıb dağın döşündə yerləşən sıldırım qayaların birinin səkisinə düşür. Həmin səkiyə enmək çox təhlükəli imiş, ora enən adamın geriyə qayıdıb çıxması qeyri mümkün imiş. Ələcsiz qalan oğlan enir səkiyə, səkinin üstündən kəndir sallayırlar, oğlan keçinin ətinə kəndirə bağlayır, başqaları isə əti yuxarı çəkirlər. Oğlanın özünün həmin səkidən çıxması mümkün olmur. Bu xəbəri qıza çatdırırlar. Qız tez gəlir qayanın başına və «Laçın qayıt» deyər çağırmağa başlayır. Qızın səsini eşidəndə Laçının qollarına qüvvət gəlir, səkidən yuxarı dırmaşmağa başlayır və həmin səkidən sağ-salamat çıxır. Bu hadisəni sevgi-məhəbbətin gözə görünməz ilahi bir qüvvə olduğu ilə bağlayırlar. Həmin gündən o dağ «Laçınqayıt» dağı adlanır. El arasında isə «Laçınqaya» kimi ad alır.

Lev kəndi - bu kəndin ərazisində qədim albanların «Lök» adlı bir qalası var. «Lök» sözü el arasında «Löy» səslənir. Lök və Löy sözləri tədricən assimilyasiya olunaraq Lev şəklinə düşmüşdür.

Məmməduşağı kəndi - kəndin bünövrəsini Məmməduşağı adlı tayfa qoyduğuna görə kənd belə adlanır.

Məmmədsəfi kəndi - kəndin bünövrəsini Məmməd adlı bir şəxs qoymuşdur. Bu yerlərdə qış şəraiti çox sərt keçdiyindən Məmməd fikirləşir ki, qış 3-4 ay çəkər, ona görə də mal-qoyuna 3-4 aylıq ot-yem tədarükü görür. Ancaq qış 5-6 ay çəkir, onun mal-qoyunun otu, yemi qurtarır və mal-qarası məhv olur. El arasında onun bu hərəkətinə Məmmədin səhfi deyirlər və kəndin adını da Məmmədsəfi adlandırırlar.

Mərcimək kəndi - bu kəndin ərazisində yaşayan iki nəfər mərc gəlirlər ki, filan bitki burada bitməz. Biri deyir bitər, o birisi deyir bitməz. Bu bitkinin burada bitməsinə əmin olan adam o birisinə deyir ki, mərcimi ək, o birisi həmin bitkini orada əkir və bitki bitib, inkişaf edir. Mərcimək dəbli bitki növüdür. Mərcimək sözü də buradan yaranmışdır.

Mehmana kəndinin adı onun bünövrəsini qoyan Mehman adlı bir şəxslə bağlıdır. Mehman sözünün mənası qonaq deməkdir.

Milli kəndi (üç kənd: I-II-III Milli kəndləri) - bu kəndin adı Dərələyəzdən gəlib onun bünövrəsini qoyan «Millilər» adlanan tayfanın adı ilə bağlıdır.

Mollabayramlı kəndi - kənd Bayram adlı bir mollaının şəərəfinə belə adlanır.

Mozkənd - kəndin yerləşdiyi əraziyə Mozun dərəsi deyirlər. Moz mozalan sözündən götürülmüşdür. Bu ərazilərdə iribuynuzlu mal-qara saxlamaq üçün çox yaxşı şərait vardır. İsti yay günlərində mozalanlar iribuynuzlu malları (inəkləri, öküzləri, danaları və s.) sakit olmağa qoymur, onları dişləyirlər. Mallar mozalanların əlindən zinhara gəlirlər, özlərini dəli kimi aparırlar. Bu yerlərə bəzən də «Dəli moz» deyirlər. Kəndin adı buradan götürülmüşdür.

Moz Qaraçanlı kəndi - kəndin yerləşdiyi əraziyə Mozun dərəsi deyirlər. Moz mozalan sözündən götürülmüşdür. Bu ərazilərdə iribuynuzlu mal-qara saxlamaq üçün çox yaxşı şərait vardır. İsti yay günlərində mozalanlar iribuynuzlu malları (inəkləri, öküzləri, danaları və s.) sakit olmağa qoymurlar, onları dişləyirlər. Mallar mozalanların əlindən zinhara gəlirlər, özlərini dəli kimi aparırlar. Bu yerlərə bəzən də «Dəli moz» deyirlər. Qaraçanlı sözü qara çən, yəni dumanlı çiskinli hava şəraitinə deyilir. Kəndin adı moz və qaraçanlı sözlərindən əmələ gəlmişdir.

Nadirxanlı kəndi - kəndin adı Dərələyəzdən gəlib onun bünövrəsini qoyan Nadirxan adlı bir şəxsin şəərəfinə belə adlanır.

Narınclar kəndi - kəndin adını Ağdam rayonunun İsmayılbəyli kəndindən bu kəndə ərə gələn İsmayıl bəyin qızı Narınc xanımın şəərəfinə Narınclar adlandırıblar.

Nəcəfalılar kəndi - kəndin adı İrandan gəlib onun bünövrəsini qoyan Nəcəf və Alı adlı iki qardaşın adları ilə bağlıdır.

Nəbilər (keçmiş Quş yuvası) kəndi - kəndin ərazisi meşəlikdir və həmin ərazidə çox sayda quş yuvaları olduğuna görə Quşyuvası adlanırdı. 1992-ci ildə kəndin adı dəyişdirilib onun bünövrəsini qoyan Nəbi adlı şəxsin şəərəfinə Nəbilər adlandırılıbdır. Nəbilər, yəni Nəbinin nəslindən olanlar yaşayan kənd deməkdir.

Otaqlı kəndi - kənd ağsaqqallarının söylədiklərinə görə bir kişi öz oğlunu evləndirəndən sonra gəlin qocalara yaxşı baxmadığına görə, oğlanın atası oğluna və gəlininə onun evində yaşamalarına icazə vermir. Oğlan yaşayış yeri axtararkən meşədə üstü açıq olan köhnə tağbənd bir tikiliyə (otağa) rast gəlir. Oğlan bu binanın (otağın) üstünü örtüb öz ailəsi ilə orada məskən salıbdır. Ona görə də kəndin adı otaqlı adlanır.

Otqışlaq kəndi - kənd otu bol olan qışlaq yerində salındığına görə belə adlanır.

Oruclu kəndinin adı Laçın rayonunun Oruclu kəndindən gəlib onun bünövrəsini qoyan Oruc adlı şəxslə bağlıdır.

Pirilər kəndinin adı onun bünövrəsini qoyan Pirməmməd adlı bir şəxslə bağlıdır.

Rəhimli kəndi (keçmiş Aşağıxaç) - bu kəndin bünövrəsini bir neçə ailə qoyub. Həmin ailələr heyvandarlıqla məşğul olmuşlar. Onlar dağın dibində yerləşən Aşağı arxac adlanan ərazidə yaşayırmışlar. Buradan da Aşağı arxac sözü yaranmışdır. 1992-ci ildə kəndin adı dəyişdirilərək onun bünövrəsini qoyan Rəhim adlı bir şəxsin şəərəfinə Rəhimli adlandırılıbdır.

Sarıdaş kəndi - kənd Sarı yal dağının ətəyində yerləşir. Sarı yal dağının ətəyində və kəndin yerləşdiyi ərazidə olan daşlar sarı rəngdədir. Elə buradan da Sarıyal və Sarıdaş sözləri yaranmışdır.

Seyidlər kəndi - kəndin bünövrəsini Gədəbəy rayonunun Arıx kəndindən gələn Seyid Allahverdi, Seyid Məmmədali, Seyid Nəbi və Seyid Bayram adlı şəxslər qoymuşlar. Ona görə də kəndin adı Seyidlər adlanır, yəni bünövrəsini seyidlər qoyan kənd.

Soyuqbulaq kəndi - kəndin ərazisində soyuq bulaqlar olduğuna görə kənd belə adlanır.

Susuzluq kəndi - bu kəndin ərazisində su qıtlığı olduğundan kənd belə adlanır.

Şaplar kəndi - ağsaqqalların dediklərinə görə Kəlbəcərin bünövrəsini qoyan Məmməd kişinin Şapı adlı bir qızı var imiş. Məmməd qızını ərə verəndən sonra bu kəndin yerləşdiyi ərazini qızına cehiz kimi bağışlayır və o yeri Şaplar adlandırırlar.

Şahkərəm kəndi - Çovdar və Kərəm adlı iki çodar məskunlaşmaq üçün Çovdar və Şahkərəm kəndlərinin ərazilərinə gəlibər. Çovdar kişi Çovdar kəndinin bünövrəsini, Kərəm isə Şahkərəm kəndinin bünövrəsini qoyubdur.

Yaşlı kəlbəcərlilərin dediklərinə görə, bir şah Kərəm məskunlaşan əraziyə qonaq gəlir. O vaxtlar şahlar adətən 40 nəfər atlı ilə səfərə çıxarmışlar. Kərəm şaha yaxşı qulluq eyləyir. Kərəmin 40 nəfər nökr-naibi şahın və onun dəstəsinin atlarına, qadın qulluqçuları isə şaha və onun əshabələrinə layiqincə qulluq edirlər. Şah Kərəmin belə layiqli adam olduğuna çox heyran qalır. Şah Kərəm gildən evə qayıdarkən Kərəmə deyir ki, sən Kərəm yox, şah Kərəmsən. O vaxtdan kəndin adı Şahkərəm adlanır.

Şeyinli kəndinin adı onun bünövrəsini qoyan Şeyin adlı bir şəxslə bağlıdır.

Şurtan kəndi

Tatlar kəndi - bu kəndin bünövrəsini Dərələyəzdən gələn Şano adlı bir şəxs qoymuşdur. Şanonun bir oğlu və bir qızı varmış. Şanonun oğlu Cəfərdən olanlara Cəfərlilər deyirlər. Rəvayətə görə Şanonun tat millətindən olan bir nökrəri də varmış. Şano öz qızını ona ərə verir. Qızdan olan uşaqlara tatdan olanlar deyirlər. Tatlar sözü də buradan yaranmışdır.

Taxtabaşı kəndi dağ yüksəkliyində düz olan bir ərazidə yerləşdiyinə görə belə adlanır. Türk dilində taxta dağ yerlərində, yüksəkliklərdə düz olan ensiz sahələrə deyirlər.

Təkdəm kəndi ərazisində tək bir ev, tikili olan ərazidə salındığına görə belə adlanır. Yerli əhali arasında bir ev olan yerlərə tək evli və ya təkdəm deyilir.

Təkəqaya kəndi - bu kəndin yaxınlığında dağ keçiləri yaşayan və başında böyük bir düz olan qaya var. Həmin qayada dağ keçiləri yaşadığına görə kənd Təkəqaya adlanır. Təkə keçinin erkəyinə deyilir.

Tovlədərə kəndi - bu kəndin ərazisində qış və yay aylarında mal-qoyun saxlamaq üçün çox əlverişli bir şərait olduğundan, bu ərazidə Çıraq kəndinin sa-

kinləri tovlə (mal damı) tikib heyvandarlıqla məşğul olmuşlar. Sonralar həmin yerdə yaşayış məskəni salıb adını tövlədərə, yəni tövlələr yerləşən dərə qoyublar. Kəndin bünövrəsini Məmmədəli adlı bir şəxs qoymuşdur. O, kənd camaatının ulu babası sayılır.

Tirkeşəvənd (keçmiş Bəylik) kəndi - bu kənddə çox sayda (10 nəfərə kimi) bəy yaşadığına görə Bəylik adlanırmış. Kəndin başqa bir adı da Tirkeşəvənddir. Kəndin yaxınlığında Tutxun çayı üzərindən türklər tir atıb körpü düzəlttiklərinə görə Tirkeşəvənd adlanır, yəni türk keçən bənd.

Vəng kəndi - rayonun ərazisində bir neçə Vəng kəndi var. Bu kəndlər qədimi alban kilsələri olan ərazilərin yaxınlığında salındığına görə belə adlanırlar. Vəng alban sözü ilə əlaqədardır.

Yanşaq kəndi - Yanşaq sözünün mənası aşıq deməkdir. Rəvayətə görə bu kənd məşhur aşıqlar məskəni olubdur.

Yanşaq binə kəndi - bu ərazi Yanşaq kəndinin binə yeri imiş. Kəndin sakinləri Yanşaq kəndindən ayrılan adamlarıdır. Onlar mal-qoyun saxlamaq üçün binə yerində məskunlaşmışlar. Binə qışda mal-qoyun saxlanılan yerə deyirlər. Yanşaq binə, yəni binə yerində yerləşən (salınan) Yanşaq deməkdir.

Yellicə kəndi - bu kənd həmişə külək əsən, yel olan dağ ətəyində yerləşdiyinə görə belə adlanır.

Yuxarı orataq kəndi - kəndin adı dağ yüksəkliyində yerləşən qala, ev mənasını verir.

Zar kəndi - bu kənd tarixdə Şəhrizər kimi tanınır. 1970-1980-cı illərə kimi yaşayan çoxyaşlı sakinlər Zara Şəhrizər deyildiyini öz ata-babalarından eşitdiklərini söyləyirdilər. Zər sözü qızıl deməkdir. Şəhrizər, yəni qızılla zəngin olan şəhər deməkdir. Belə ki, Zarın ərazisində torpağın altından xeyli miqdarda tapılan qızıl dəfinələri bu sözün düzgün olmasını təsdiq edir. Əfsuslar olsun ki, Şəhrizər sözünün Zar sözünə keçməsi tədqiq edilməmişdir.

Zallar kəndinin adı onun bünövrəsini qoyan Zallar tayfasının şərəfinə belə adlanır.

Zağalar kəndi - bu kəndin ərazisində çox sayda zağalar vardır. Zağa əl ilə düzəldilmiş yaşayış yerinə, kahaya, mağaraya deyilir. Kəndin adı buradan götürülmüşdür.

Zəylik kəndi - bu kəndin yerləşdiyi ərazidə kristal şəklində «Zəy» adlanan kimyəvi maddə çıxır. Zəy bəzi mikrobları məhv edir. Zəylik sözü buradan götürülmüşdür.

Zərqulu kəndi - bu kəndin bünövrəsini Qulu adlı varlı bir şəxs qoymuşdur. O, çox varlı adam olubdur. Onun çoxlu qızılı olduğuna görə ona Zərqulu, yəni qızılı çox olan Qulu deyirmişlər. Kəndin adı onun şərəfinə adlandırılıb.

Zivel kəndi - Zivel sözü zolaq deməkdir. Kənd iki çayın, Quruselaf və Qaraarxac çaylarının axdığı iki dərənin arasında yerləşir. Dərə zolaq şəklində şərqdən qərbə doğru uzanır. Kəndin adı buradan götürülmüşdür.

Zülfüqarlı kəndinin adı Zülfüqar adlı bir şəxslə bağlıdır.

Hər kəndə məxsus olan yaylaq, bulaq və məşhur yerlərin adları

Abdullaşağı kəndi

Yaylaqlar:

Hacıalılar yurdu, Naibli yurdu, Çubuq getməz, Çuxur yurd, Əvəlikli, Eşşək uçan, Orta burun, Qara qaya, İsmaylların yurdu, Kalafalıq yurdu, Məhəmməd ölən yurd.

Bulaqlar:

Sarı bulaq, Qara bulaq, Soyuq bulaq, Daş bulaq, Çala bulaq, İsgəndərin bulağı, Qorxulu bulaq, Feyruzun bulağı, Əvəlikli bulaq, Çinqıl bulaq, Ayı gilası bulağı, Şor bulaq, Baldırğanlı bulaq, Kora bulaq, Güllünün bulağı, Pöhrəli turş su, Ağ qaya bulağı, Turş su, Kamalın turş suyu, Otay suyu, Gen dərə bulağı, Göy bulaq, Müseyibin bulağı, Şirinin bulağı, Qara qayanın bulağı.

Məşhur yerlər:

Kalafalıq, Zirzəmi, Qızıl qaya, Boz qaya, Xam güney, Şorun dərəsi, Çala çuxur, Göllər, Şərəbanı talası, Palçıqın üstü, Məmmədin taya yeri, Çuxur, Böyük çuxur, Çinqıl, Hasarlıq, Öküz uçan, Ocaq təpə, Sərhəd dərəsi, Qırmızı güney, Bənövşəli tala, Aşağıki ağıl, Sərpın başı, Axtalıq, Uzun tala, Almalı tala, Həsənin öküzü ölən tala, Quruluq, Tir yeri, Qurd qarğası, Cəmilin çöpü, Qayalıq, Pəri qalası, Baldırğanlı dərə, Qayalıqın dərəsi, Gen dərə, Qulun uçan, Aralıq yeri, Topallı, Şərik yer, Ağırlıq gizlənən, Dəlik qaya, Fərhadın çalası, Tək armud, Qoşa armud, Arxac qayası, Şişin başı, Nəsibin qayası, Qara qaya, Mal uçan döş, Quzu tökülən qaya, Kəl uçan qaya, Xırda uçan qaya, Daşlı təpə, Qanqallı döş, Pirqulu əlik vuran qaya, Qorxulu dərə, Ayranlı dərə, Aylı təpə, Muncuqlu təpə, Lətifin yeri, Vəli qayası, Göy qaya, Motal qaya, Bəlim ağacı, Qaraotlu qaya, Qaranlıq dərə, Göy zağanın dərəsi, Moruqlu dərə, Əhəng yanan, Kömbə qaya.

Məlumatı verən: Abdullaşağı kənd sakini Xosrov Məhəmməd oğlu Şirinov.

Ağqaya kəndi

Yaylaqlar:

Çökək yurd, Çiçələr dağı, Süleymanın yurdu, Şır-şır bulağın yurdu, Babanın yurdu, Şikarın yurdu, Minənin yaz yurdu.

Bulaqlar:

Göl bulağı, Şır-şır bulaq, Şava bulağı, Göy bulaq, Əliabbas bulağı, Dovşan bulağı, Sızqa bulaq.

Məşhur yerlər:

Başıaçıq, Qara öküz yatan, Xırlı güney, Yal yeri, Tir qırılan, Çal qayalar, Balaca şiş, Böyük şiş, Gölün çökəyi, Qozların dərəsi, Yazlıq yeri, Xırmanlar, Kalafalıq, Usubun biçənəyi, Ayı dərəsi, Ağqayanın boynu, Pələngə, Pələngənin dərəsi, Dəyirman yeri, Əzizin biçənəyi, Çərkəzin çəpəri, Bataqlıq, Çaxnağın dərəsi, Süleymanın biçənəyi, Cağanlı xırman, Ağqayanın çayı (çay), Pələngə suyu (çay), Qara ağacların suyu (çay), Quzugözü (çay), Şiştəpə dağı (dağ).

Məlumatı verən: Əslən Ağqayalı olan Fənar Süleyman qızı Kazımova.

Ağyataq kəndi**Yaylaqlar:**

Qara qayanın boynu, Hacıalılar yurdu, Kəl gönnənən, Eyvanın başı, Ağ daşlar, Sarı topal, Qaçaydüşən, Dinc dərə, Qazax Alının yurdu.

Bulaqlar:

Novlu bulaq, Ağdaşların bulağı, Salehin bulağı, Kərttən-kələzli bulaq, Bənövşəli bulaq, Ağ bulaq, Yağlı bulaq, Port-port bulaq, Göy bulaq, İsmayılın bulağı.

Məşhur yerlər:

Ayı çiləsi, Kəklikli qaya, Dana güneyi, Xımılı, Sarı qaya, Buzov uçan, Qaraquşun qayası, Darlar, Körpü daş, Göbələk daş, Çala-çökək, Buğa vurulan, Məhəmmədin çöpü, Kəvənliyin dərəsi, İlanlı qaya, Top ağac, Sarı yoxuş, Məhəmmədvinin dam yeri, Sarı topal, Qulubəy kümbəzi.

Məlumatı verən: Abdullaşağı kənd sakini Xosrov Məhəmməd oğlu Şirinov.

Ağdaban və Çayqovuşan kəndləri**Yaylaqlar:**

Turun yalı, Qara qaya, Salmanın yurdu, Cəmilli yurdu, Daş arası, Alxanın yurdu, Həmzəçimən, Dərə yurdu, Buruc yurd, Qoyun ağılı, Qönçənin yurdu, Yalaq yurd, Buzluğun başı, Daş ağılı, Çiçəkli yurdu, Töməlin yurdu.

Bulaqlar:

Aşağı turş sular, Yuxarı Çayqovuşan Turş suyu (Qurban bulağı), Böyrək bulaq, Çayqovuşan bulağı, Salehin bulağı, Novlu bulaq, Ağ bulaq, Qara bulaq, Xaşa Hüseyinin bulağı, Adam bulağı, Ədil bəyin bulağı, Qızlar bulağı, Gur bulaq, İsmayılın bulağı, Fatma bulağı, Buz bulaq, Cilli bulaq, On göz bulaq, Rza bulağı, Daş arasının bulağı, Su çıxan bulaq, Qönçə bulaq, Əsgər dərəsi bulağı, İnjener (mühəndis) bulağı, Gülgəz bulağı, Daş nov bulağı, Zimli bulaq.

Məşhur yerlər:

Böyük düz, Şirin oğlunun yalı, At qoruğu, Sarı dağ (dağ), Ağdabanın yalı, Turun yalı, Daş ağılı, Daş yeri, Talanın başı, Dovudlu, Qurqanın yalı, Sarı dərə, Çöplü dağı (dağ), Çöplü göl, Buzluğun yalı, Misirin kolavatı, Qara şiş, Boyun, Ardıslı boyun, Ələm ağacı, Turş suyun talası, Tək alma, Şəkər talası, Sarı xır, Seyid Məmməd biçən boyun, Kalafalıq, Quş dəfi, Bayramın dəyirmanı, Əmrahın dəyirmanı, Şır-şırın başı, Taxta düz, Qarmaq itən, Rza bulağı, İsmayılın düzü, Daş arasının çayı (çay), Çayqovuşanın çayı (çay), Ağdaban çayı (çay), Şabanın meşəsi, Sadığın meşəsi, Dəlləyin yeri, Yuxarıki çuxur, Aşağıki çuxur, Qəddərəninin calağı, Şəmşirin biçənəyi, Kərəm arı odlayan, Şabanın qılıcı, Kilsənin meşəsi, Xaçın tili, Yol ayrıcı, Qəbirstanlıqın tərəsi, Tozluğun meşəsi, Tək göl, Qara, Palıdlıq, Buzluğun boynu, Otaq qaya, Qara zağalar, Çilik yalı, Alışan yurdu, Kilsəli su, Sandıq qaya, Quş yuvası, Seyid Məmməd qayası, Ədil bəyin zağası, Əhəng qayası, Namaz qayası, Kəkil meşə, Keçi-keçi dərəsi, Asdan qazan, Sarı güney, Mirfəttahın yalı, Yeddi qardaş dağı (dağ), Çöplünün dağı (dağ), Göy dağ (dağ), Qara güney, Qantəpərli, Qırcıl, Topallıq, Qurbanın calağı, Yuxarıki xırman, Aşağıki xırman, Fatma darı əkən, İt yolu, Dəflərin dərəsi, Sarı Alının yurdu, Quş dərəsi, Məmməd Cəfər meşəsi, Dəli Alının meşəsi, Məhəmməd yolu, Qəmbəri ağac vuran, Mirfəttahın güneyi, Gözdək qaya, Zimli bulaq, Yolçu boynu, Damın dərəsi, Damın güneyi.

Məlumatı verən: Ağdaban kənd sakinləri Qəmbər Şəmşir oğlu Qurbanov, Qiyasəddin Məhəmməd oğlu Məhərrəmov və Rafiq Məhəmməd oğlu Məhərrəmov.

Ağdaş kəndi**Yaylaqlar:**

Ala göllər, Söyüdlü, Hacı Ələmşaha toy olan, Kürdlərin yurdu, Çinqıl yurd, Çala yurd, Qonur, Ağqaya.

Bulaqlar:

Dördgözlü bulaq, Soyuq bulaq, Çinqıllı bulaq, Pir bulaq.

Məşhur yerlər:

Çuxur yer, Böyük güney, Xanların çəpəri, İneyi canavar yeyən, Tanrıverdinin çəpəri, Taplar biçənəyi, Kalafalı tələ biçənəyi, Ardıslı güney, Dikinə yer, Dibi ka-ha daş, Arı qayası, Budağın yurdu, Məstan vurulan qaya.

Məlumatı verən: Ağdaş kənd sakini Əkbər Budaq oğlu Nəsirov.

Ağcakənd

Yaylaqlar:

Orta yurd, Kəkliyin yalı, Ağcaqızıoğlunun yalı, Quzey yurdu, Baba yurdu, Qırxın çalası, Yəhər tərə, Sarı bulaq, Qırxın yalı, Hadı bəyin çalası, Molla Əhmədin qayası, Qara yurdu, Kahaların güneyi, Qazmalar, Yelkən qayası, Daşlı tərə, Məşədi Əhmədin yurdu.

Bulaqlar:

Ceyran bulağı, Tələlər dərəsi, Məşədi Cabbarın biçənəyi, Tələlər bulağı, Çinqıl bulağı, Şahhüseyn bulağı, Şor bulaq, Məşədi Əhməd bulağı, Nərdivan bulaq, Gəl-gəl bulağı, Novlu bulaq, Dolay bulaq, Niştərin bulağı, Sarı bulaq, Feyruzun bulağı, İyli bulaq, Gülməmmədin bulağı, Quzey bulağı, Pəriyə daş dəyən bulaq, Tazının bulağı, Banı bulağı, Duzlu bulaq, Məmmədin bulağı, Qurt-qurt bulaq.

Məşhur yerlər:

Sağsağan qayası, Sona qayası, Yelkən qaya, Alıseyran qaya, Maraluçan qaya, Şiş qaya, Yol çıxan, Qatırçıxmaz, Gen döş, Əvəlikli yal, Çal daş, Qara qaya, Kilsə güney, Ağsu, Çalçı gav, Alının gəzi, Lənətləmə, İnek qayası, Kortumlu yal, Qanlı güney, Şahməmmədin cöngəsi ölen gəz, Bəndəli uçan qaya, Qaçıqların yurdu, Düzlərin bərələri, Qənbər quzeyi, Gülməmmədin döşü, Hasarın quzeyi, Qırmızı güney, Qızcanalı biçənəyi, Oyuğun dərəsi, Kalafalıq, Rəcəbin yeri, Aşağıki güney, Sarıbulaq damları, Fərzalı uçan, Hüseyinxanın döşü, Bayramların güneyi, Düzlər, Gen dərə, Külür gəzi, Yaxşının güneyi, Alının çalası, Qız qəbri, Hasar, Hasar güneyi, Hasar quzeyi, Uzun yal, Gəvrişli dərə, Qənşər quzey, Kərimin yalı, Alçalı dərə, Babaxan gəzi, Dolay yol, Əkbər biçən, Rəfiqə biçən, Küncütlü, Qızxanlı, Kahalar güneyi, Tərənin dalı, Şillanlı gəz, Vışkanın tərəsi, Kömürxananın dalı, Əlifin kav yeri, Nəbi əkən xam, Almuradın gəzi, Tək toz, Tozluq, Maqalaqan qaya, Kartakoşa, Soğan aşan qaya, Vilis qaya, Əsədin yurdu, Ağsuyun dərəsi, Zərqulu dərəsi.

Məlumatı verən: Ağcakənd sakini Şakir İdris oğlu Süleymanov.

Alçalı kəndi (Daşbulaq sovetliyi)

Yaylaqlar:

Alagöllər, Bədirbəyli yurdu, Qərvənd yurdu, Taxta düz, Heydər yurdu, Uçuğun başı, Dəlik daş, Sandıq.

Bulaqlar:

Zeynalın bulağı, Sarı bulaq, Daşdan çıxan bulaq, Sandıq bulağı.

Məşhur yerlər:

Balaca göl yeri, Günəş qaya, Qırmızı qaya, Kəl ölen.

Məlumatı verən: Alçalı kənd sakini Məhəmməd Məhəmmədəli oğlu Xuduyev.

Almalıq kəndi

Yaylaqlar:

Qaratellər, İsrafilin yurdu, Yəhər yurd, Nəsir bəyin yurdu, Paşanın yurdu, Taplar, Hərizə qaya, Oyuq yurdu, Göyqüm yurdu.

Bulaqlar:

Novlu bulaq, Qoşa bulaqlar, Pır-pır bulaq, Qırmızı bulaq, Şır-şır bulaq, Mirzəxanın bulağı, Qaçaq Nəbinin bulağı, Pir bulağı.

Məşhur yerlər:

Qara su, Gözlü bulaq suyu, Çay qışlaq, Arıxana, Cəbrayılın düzü, Türbəndənin dəyirmanının düzü, Uzun yal, Darın dərəsi, Qara qaya, Dimdik qaya, Çirişli dağı, Usubun yeri, Sultanın dəyirmanı, Tək ağac, Böyük su, Kəklikli daş, Uzun burun, Qaranın düzü, Qumlu güney, Baldırğanlı dərə, Qətl ağacı, Rus tökülən, Ardışlı, İldırımıvuran qaya, Quru göl, Sultanın baxacağı, Salmanın yurdu, Oyuq, Gözlü bulaq, Qaranlıq dərə, Göl yeri, Qamışlı, Məmmədin darı, Çuxur yurd, Küləşlər, Laçın qaya, Rəhimin düzü, Dava olan, Arxac yeri, Otaqlar, Arpa yeri, Öküz uçan, Dərə yeri, Donuz damı.

Məlumatı verən: Almalıq kənd sakinləri Musa Xudat oğlu Şəkəraliyev və Salman Fərman oğlu Sultanov.

Alırzalar kəndi

Yaylaqlar:

Usublu yaylağı, Təvərə qayanın boynu.

Məşhur yerlər:

Duzlu bulağın düzü, Sənəm xanımın yurdu, Maloynayan barmaq, Qatarın güneyi, Qatar qaya.

Armudlu kəndi

Yaylaqlar:

Qırmızı qaya, Dəlihəsən, Əyri yurd.

Bulaqlar:

Çinqıllı bulaq, Boğaz bulağı, Xudumlu bulağı, Abdulla bulağı, Sarı bulaq, Ataxan bulağı, Nəbi bulağı.

Məşhur yerlər:

Seyid Məmməd biçən, Orta burun, Ot daşı, Qırmızı qayanın döşü, Xudumlu, Əmiraslanın yurdu, Keçəl tərpe, Yal biçənəyi, Məşədi Salman biçən, Çala, Qurd yuvası, Qatar, Batqının çalaları, Armudlunun düzü, Əkbər biçən, Abdulla biçən, Armudlu çayı (çay).

Məlumatı verən: Armudlu kənd sakini Sabir Əbdüləli oğlu Həsənov.

Allıkənd**Yaylaqlar:**

Alagöllər, Bədirbəy, Yal yurd, Taxta düz, Köhnə yurd, Heydər yurdu, Qazı-xanlı yurdu, Sandıq bulağın yurdu.

Bulaqlar:

Zeynal bulağı, Cahanın bulağı, Qiblə bulağı, Sarı bulaq, Qaynatma bulaq, Çeyil bulağı, Qoşa bulaq, Göl bulağı, Sandıq bulağı, Qazıxanlı bulağı.

Məşhur yerlər:

Dəlik daş, Bala düz, Gözələ, Sandıq biçənəyin bulağı, Aralıq, Təpələr, Turşəngli çala, Ağulu döş, Böyük zəhman, Məşədi Xudonun biçənəyi, Tək ağac, Alonun kahası, Aynanın kahası, Xaçın dalı, Koma, Yastana, Aralığın güneyi, Barmaqlar, Avasin kahası, Heydər yurdu yerləri, Həvşə, Dana güneyi, Böyük güney, Yalın dalı, Tələ, Duzdaxlar, Kom ağac, Qamışlı dərə, Ardışlı, Yol aşan, Nazik su (çay), Qaraquşun dərəsi, Kalafalıq, Əmirin hasarı, Qarama yerləri, Dərə damı, Alonun yeri, Alo yeri.

Məlumatı verən: Allıkənd sakini Nurəddin Çerkəz oğlu Cabbarov.

Aşağı Ayrım kəndi**Yaylaqlar:**

Kasa gələ, Qazıxanlı yaylağı, Fərhad yanan, Qaraqaya, Səfər düşən, Tozluq, Hasarlı yurd, Dərə damları, Hümbətali yurdu, Çiçəkli tərpe, Qumlu arxac.

Bulaqlar:

Gur bulaq, Alo bulağı, Soyuq bulaq, Səttarın hasarının yanı bulaq, Batqın bulaq, Yeddibulaq, Güngörməz bulaq.

Məşhur yerlər:

Şiştaya, bulağın dərəsi, Tozluq sahəsi, Sərpın başı, Qaş yerləri, Uzun yal, Bayro yerləri, Qırmızı qayalar, Dərə yurdu, Dərə biçənəyi, Cərgə qayalar, Həvşələr, Armudluq, Ayı gilası, Moruqlu döş, Atlar oğurlanan, Enli döş, Arpaların dərəsi, Nazik barmaq, Pələngə biçənəyi, Usubun kahası, Qoyun kahası.

Məlumatı verən: Aşağı Ayrım kənd sakini 109 yaşlı (1899-cu il təvəllüdü) Əli Abdulla oğlu Şirinov.

Yuxarı Ayrım kəndi**Yaylaqlar:**

Böyük yurd, Qərvənd yurd, Böyük düz, Xırda yurd, Qurqan, Məmmədölən, Susuz yurd.

Bulaqlar:

Daş bulaq, Cilli bulaq, Məmmədölənin bulağı, Telliölən bulaq, Xırda yurdun bulağı, Böyük yurdun bulağı.

Məşhur yerlər:

Kahalar, Quzey, Qara xaç, Sarı buğdalar, Telliölən, Qara arxac, Qırmızı qayalar, Malağan çuxuru, Məmmədölən, Fərhad yanan.

Məlumatı verən: Aşağı Ayrım kənd sakini Sədir Əli oğlu Şirinov.

Babaşlar və Bozlu kəndləri**Yaylaqlar:**

Qaradımaq, Boyun, Qara qaya, Kalafalıq, Dəmirçi dərəsi.

Bulaqlar:

Dolayı bulaq, Çökəyin başı bulaq, Aşağıkı nov, Yuxarı nov, Mal bulağı.

Məşhur yerlər:

Aylıx, Karxana, Şoralı dərə, Açıq biçənək, Maral damı, Maral damının dərəsi, Armudluq, Sarı xır, Keçə qoyulan dərə, Ocaqqalanan tərpe, Oddanıx, Kığığın dağı (dağ), Cüt armudlar, Məmməd dərəsi, Dərə yeri, Göl yeri, Məşədi Tağı yeri, Köhnə qışlaq, Qara quzey meşəsi, Qarasu.

Məlumatı verən: Təkəqaya kənd sakini Abbas Pənah oğlu İsmayılov.

Bağırılı kəndi**Yaylaqlar:**

Bəbirxan, Məmmədölən, Qaraxır.

Bulaqlar:

Sarı bulaq, Göy bulaq, Novlu bulaq, Qiblə bulağı, Daş bulaq, Hümmət bulağı, Bəzirgan bulağı.

Məşhur yerlər:

Bəzirgan, At qoruğu, Qanlı vurulan, Həsənölənin şişi, Yellicə (Bağırılı) dağı (dağ), Qılışlar, Novun qılışı, Qəbiristanlıq qılışı, Aralıq qılışı, Təkdamin qılışı, Təkdam, Bayraməli tapı, Duzdax boyun, Sarı uçurumun başı, Usub talası, Ocaqverdi talası, Daşlı tap, Böyük düz, Gölün qırağı, Ələm ağacı, Böyük gərdən, Bala gərdən, Binnətali, Sarı qaya, Qızıl qaya, Çolpan, Bozlu, Yəhər, Qara güney, Çi-

rişli, Əvəlikli, Qanlı göl, Buzluq dağı (dağ), Kərəmli dağı (dağ), Qaçaqqlar qırılan, Əlvənd gölü, Cavad biçən, Ağçay (çay), Bulanıq çayı (çay), Balıqlı su (çay), Yellicə çayı (çay), Böyük Qanlı göl, Kiçik Qanlı göl.

Məlumatı verən: Bağırılı kənd sakini Vilayət Hüseyn oğlu Əmrahov.

Bağlıpəyə kəndi

Yaylaqlar:

Qalayçılar, Hapım, Xırmanlar, Əvəlikli, Taqqıladağ, Daşarası, Buzluq boynu, Qanlı göl, Həmzəçimən, Çöplü göl, Göydağ, Yalaq yurd, Kərəmli dağı.

Bulaqlar:

Yarpızlı bulaq, Daş bulaq, Məşədi Salahın bulağı, Damcılı bulaq.

Məşhur yerlər:

Şiş qaya, Qara güney, Qara qaya, Ağ qaya, Ocaq təpəsi, Başıaçıq təpə, Qar güney, Qara quzey, Marallı meşəsi, Əhəng quyusu, Quyular, Yalavan, Cəfərölən dərə, Müzəffərin biçənəyi.

Məlumatı verən: Bağlıpəyə kənd sakini Arif Cəfər oğlu.

Başlıbel kəndi

Yaylaqlar:

Ağcaqız yaylağı, Yemişgələn, Yelli gədik, Gur bulaq, Əyri yurd, Dərə yurdu, Ağ qaya, Güllüölən, Çalaçuxur, Böyük düz, Aralıq yurdu, Əmrahın yurdu, Ramazanın yurdu, Novruzun yurdu, Güzdəklik, Taxta yurd, Dəlik daş, Lalalıq yurdu, Şəfaətin yurdu, Hacı Abbasın yurdu, Əliabbasın yurdu.

Bulaqlar:

Gur bulaq, Göy bulaq, Soyuq bulaq, Ağa bulağı, Mirəli bulağı, Təkölən bulaq, Lilpər bulağı, Şır-şır bulaq, Güney bulağı, Hacı Rüstəm bulağı, Rza bulağı.

Məşhur yerlər:

Sarımsaqlı, Arxac dərə, Gülnisəyanan, Uzun yal, Ələm ağacı, Şırran, Göyçə təpə, Şakkar, Gərdənin boynu, Şahsevən, At çökəyi, Donuz çuxuru, Qaraşınqoy, Ağqaya yalı, Qalaça, Nəbinin kahası, Keçi alan, Göllər, Dərin dərə, Dar dərə, Quru qaya, Daşbulaq.

Məlumatı verən: Başlıbel kənd sakini Şiraslan Hüseyn oğlu Yusifov.

Bəzixana kəndi

Yaylaqlar:

Aşağı yurd, Balaca Tamaşalı, Böyük Tamaşalı, Qatar qaya, Şırran, Novalar, Qovşuq (şimal hissə), Ağduzdağ, Orucuların hasarı, Temirin yurdu, Gəlmələrin yurdu.

Bulaqlar:

Bəzixana bulağı, Əli bulağı, Gav bulağı, Korabulaq, Şırran bulağı, Fındıq bulağı, Novalar bulağı.

Məşhur yerlər:

Avasın təpəsi (qərb hissə), Rus qalağı, Qoçalmaz, Qurban təpəsi, Məmmədin xora yeri, Çəvlik, Kərimin dərəsi, Porsuqölən yal, Zom, Orta burunun dərəsi, Şişin başı, Qırmızı qaya, Dik daş, Qaraqaya, Batqın, Əyri qar, Böyük döş, Su dərəsi, Mustafanın hasarı, Hacı Bədəlin atı ölən yal, Yolumlar, Zeyno yeri, Çay biçənəyi, Qarrax, Boğazın hasarları, Adalar biçənəyi, Pirmalı biçənəyi, Köçərinin biçənəyi, Ağenin kahası, Bavonun kahası, Allahverdinin kahası, Güney yerləri, Abduləzimin dəyirmanı, Bavonun dəyirmanı, Sıra qayalar, Abdülhüseyninin əkin yeri, Dəli Hüseynin yeri, Əmiralioğlunun yeri, Şükürlərin əkinləri, Alayın yeri, Kərbəlayı İsanın yeri, Abbasların hasarı, Hacı Qurbanın hasarı, Mehədinin hasarı, Qasımın əyri yeri, Hacı Əsədin əkin yeri, Ocaqverdinin əkin yeri, Yunusun əkin yeri, Molla oğlu Əlinin yeri, Molla oğlu Əhmədin əkin yeri, Molla Əhmədin darı yeri, Hacı Məmmədalinın biçənəyi, Hacı Dünyamalının biçənəyi, Cəfərquluların əkin yeri, Molla Rəcəbin biçənəyi, Alayın biçənəyi, İmamquluoğlunun əkin yeri, İmamquluoğlunun adası, Şəldinin yeri, Kərbəlayı Rzanın əkin yeri, Məmmədin əkin yeri, Heydərin əkin yeri, Mahmudun əkin yeri.

Məlumatı verən: Bəzixana kənd sakini Oruc Məmməd oğlu Təhməzov.

Boyaqlı kəndi

Yaylaqlar:

Qoçdaş, Qaraxan binəsi, Qazıxanlı, Böyük düz, Kasagələn, Məmmədölən, Uzun yal, Hasarlı, Qaraqaya, Qırmızı qayalar.

Bulaqlar:

Pələngə bulağı, Turş su, Şəl bulağı, İstisu bulağı, Nağı bulağı.

Məşhur yerlər:

Şişinbaşı, Alma ağacı, Maraluçan, Camış uçan, Arxac yeri, Qaraquş qaya, Xırman, Xalın qayası, Şoron dərəsi, Xaraba, Çərkəzin şamı, Ağ körpü, Nağı dədənin şamı, Nazik su, Məmmədbiçən tala, Zeynalabdın qayası, Əli kişinin kahası, Çay damı, Tələlər, Şam, Qaraşın şamı (davalı şam), Uçuq, Darı yeri, Əyri yol, Xırda

düz, Böyük düz, Darı yerləri, Orucun binəsi, Aşağı binə.

Məlumatı verən: Boyaqlı kənd sakini Rəfael Mayıl oğlu Nağıyev.

Cəmilli kəndi

Yaylaqlar:

Ayğır bulağı, Çala-çökək, Əvəlikli, Ferma düşən, Kalafalıq, Ağbulaq yaylağı, Xıdır düşən.

Bulaqlar:

Sarı su, Qara bulaq, Soyuq bulaq, Məhərrəm bulağı, Ayğır bulağı, Eyvazlı bulaq, Daş bulaq, Komun suyu, Qoçu bulağı, Qafar bulağı, Bayram bulağı, Novlu bulaq, Feyruz bulağı, Behbud bulağı, Novçalı bulaq.

Məşhur yerlər:

Eyvazlı yalı, Kərəmli, Novun düzü, Əsgər çökəyi, Çax-çaxlı, Taxta, Qara qaya, Göy xır, Qapaz, Şiş qaya, Gen dərə, Vəli dərəsi, Armudluq, İtölən, Qara tərə, Mal oğurlanan, Mehdibiçən, Həsənalı tapı, Quzu qayası, Mehdi tapı, Arxac yeri, Daşın başı, Boyun yolu, İnekuçan, Sərp yurd, Sarı yol, Ardışlı, Hüseyin çökəyi, Səmədbiçən, Həştərxan, İmam izi, Cəfəliçimən, İsmayılın ağılı (Xal-xal), Ayğır çayı (çay), Komun suyu (çay), Bozlu, Seyidbiçən, Qonur dağ (dağ), Kraskalı dağ (dağ), Əyri arxac.

Məlumatı verən: Cəmilli kənd sakini Teymurxan Oruc oğlu Əmirov.

Comərd kəndi

Yaylaqlar:

Qayalıq, Orta düz, Allahaman, Böyük biçənək, Alçalı, Novlu.

Bulaqlar:

Yarpızlı bulaq, Daş bulaq, Sarı bulaq, Əkbər bulağı, Şırran bulağı, Şor bulaq, Novlu bulaq, Nazlı bulaq, Damcı bulaq, Qaramalix bulağı.

Məşhur yerlər:

Qaraman qaya, Qurd tələsi, Qabıq qayası, Comərd qalası, Yarpızlı dərə, Qozlu dərə, Zoğallı dərə, Qılıcın qoyunu doğan dərə, Alxan buğavuran qaya, Evin dalı, Topallıq, Quzey qayası, Donuz uçan, Əhəng yandırılan, Pütdüdüklü dərə, Əhməd tələsi, Targələn, Bəhrəm tərəsi, Papaqyanan tərə, Şişin tərəsi, Tütün yeri, Şadman gölü, Söyüd gölü, Sarı povorot (döngə), Qoyun körpüsü, Mehdinin yeri, Tuluq ağacı, Yanıq, Ağ daşın dalı, Qaragüney suyu, Kilsəli suyu, İdrisbiçən, Tək ağac, Qalanın dalı, Şirinin biçənəyi, Köçəri qırıntısı, Arpa yeri, Abuzəryatan kaha, Ədilin çərəi, Dərəkənd, Kərəm arıqoyan yer, Əhməd tələsi.

Məlumatı verən: Comərd kənd sakini Firqət Xanlar oğlu Şadmanov.

Çaykənd

Yaylaqlar:

Söyüdlü yaylağı, Alagöllər, Behbud bəyin qayası.

Bulaqlar:

Qarasu bulağı, Novlu bulaq, Əlinin bulağı, Turş su, Korca bulaq, Mahmudun bulağı.

Məşhur yerlər:

Qumlar, Şəvidlik, Rəşidin çərəi, Kəlölən, Palıdlıq, Tütün məntəqəsi, Donuz damı, Fətəl dana vurulan, Sarı güney, Novun suyutökülən, Maral uçan, Çoban qaya, Balaxanım bağı, Sarı yal, Xaçə yolaşan, Şirinin yeri, Kilsənin dərəsi, Qozlu dərə, Qulların dərəsi.

Məlumatı verən: Çaykənd sakini Yusif Qaraj oğlu Əsgərov.

Çəpli kəndi

Yaylaqlar:

Çiçəkli düzü, Qazax Həsənin yurdu, Taxta düz, Sadıq biçənəyi, Ağqayanın boynu, Ağıl yurdu, Gülməmməd qalası.

Bulaqlar:

Port-port bulaq, Soyuq bulaq, Qozlu dərənin bulağı, Məhərrəm damının bulağı, Çılpaq Əlinin bulağı, Xosun meşəsinin bulağı, Nuru damının bulağı, Qarasu, Anaxanım bulağı, Armudlu yerin bulağı, Boççalının bulağı, Qonaq üstünün bulağı, Keçəl dərənin bulağı, Almalı bulağı.

Məşhur yerlər:

Qalanın dibi, Armudlu çəpər, Qurban çərəi, Şoralı dərəsi, Keçidamı dərəsi, Yarnağın başı, Xosun yeri, Şişin boynu, Çılpaq Əlinin yeri, Qarajbiçən, Kürdün yalı, Qulanın dərəsi, Dəyirman yeri, Həsən vurulan, Dəyirmanın qabağı, Dəyirmanın düzü, Dana qoruğu, Zoğallı tala, Qaradaşın düzü, Maraldamın dərəsi, Gödək dərə, Uzun dərə, Qara suyun dərəsi, Qara çökək meşəsi, Yayranın yeri meşə, Qonağın üstü meşə, Keçəlin güneyi, Fəttahın talası, Nuru damının meşəsi, Balaca güney, Ağqayanın güneyi (dağ), Qara qayanın güneyi, Çəpli çayı (çay).

Məlumatı verən: Çəpli kənd sakini Kalvey Aslan oğlu İsmayilov.

Çıraq kəndi

Bulaqlar:

Ağ bulaq, Qara bulaq, Dolça bulaq.

Məşhur yerlər:

Dərin çuxur, Dəmir qaya, Qırmızı təpə, Göy gav, Sarı gav, Həşərgələr, Su dolduran, Novun şamı, Tumuzluq, Arxac qaya, Arıxana qaya, Şiş qaya, Qaya başı, Vəlinin çuxuru.

Məlumatı verən: Çıraq kənd sakini Vahid Mürsəl oğlu Qafarov.

Çərəkdar kəndi

Yaylaqlar:

Buzluq, Əvəlikli, Daş arası, Həmzəçimən, Kərəmli dağı, Qalayçı, Şaban yurdu, Ağbulaq yaylağı, Şikarın yurdu.

Bulaqlar:

Qəndi bulağı, Göy talanın bulağı, Novlu bulaq, Sarı bulaq, Şır-şır bulaq, Aynanın bulağı, Zim-zim bulağı, Turş su, Armudlu bulağı, Xeyrənsə bulağı, Civəli bulağı.

Məşhur yerlər:

Məhəl təpəsi, Göy dağ, Talalar, Kolavat, Qara qaya, Alçalı boynu, Gəvrişli dərə, Arpa çəpəri, Çinqillı təpə, Kilsəli, Dağın qılıncı, Ata pəyəsi, Arıq Alının pəyə yeri, Uzun tala, Almalı, Həsən bəyin qozlusu, Qurum dərə, Keş kəndi, Güvəli, Xırmanlar, Edilxan yurdu, Hovuzun dərəsi, Ələs vurulan, Ağa vurulan, Əvəzin qəbri, Maral yalayan daş, Təkəyatan qaya, Kollu cəvə, Fıstıqlı gərdən, Armudluq, Xanpərinin yeri, Astanın yeri, Bağ yeri, Heyvalı, Küp talası, Ayı vurulan, Taplar, Göy qum, Qozluq yeri.

Məlumatı verən: Çərəkdar kənd sakini Şaban Qurban oğlu Qurbanov.

Çorman kəndi

Yaylaqlar:

Hacımahmudlu yaylağı, Qoçtəpəli yurdu.

Bulaqlar:

Ağqayanın bulağı, Sünnətolan bulaq, Soyuq bulaq, Haça qayanın bulağı, Sarı bulaq, Baydaça bulaq, Qara palçığın bulağı. Çardaxların novlu bulağı, Kor bulaq, Cajıxlı biçənəyin bulağı.

Məşhur yerlər:

Çiçəkli yurdu, Tükanlı yurd, Dəyirmi yurd, Çala-çökək, Bərk dərə, Yamaş yurd, Yüzbaşı yurdu, Göl yeri, Yal yurd, Atdağı (dağ), Çardaqlar, Malqırılan, Mağal

təpəsi, Boz çinqil, Ağ göl, Quru yurd, Qatır quyruqlu tala, Çökək yurd, Qız ölən təpənin bərəyəsi, Toyuqölən təpə, Əsədin düzü, Mürsəlin düzü, Çırağın dam yeri, Dərin meşə, Kömür yananın dərəsi, Kalafalığın dərəsi, Çökək yurdun çayı (çay), Şırranın dərəsi, Sarı qayanın dərəsi, Göy qumun dərəsi, Ağdüzdəğ (dağ), Əzimin biçənəyi, Köhnə kənd, Qırmızı güney.

Məlumatı verən: Çorman kənd sakini Ələkbər Misir oğlu Rzayev.

Çovdar kəndi

Yaylaqlar:

Qarabulaq, Boğaz yurdu, Əmrahın yurdu, Qaçayın gəzi, Keçəlyanan, Sünnət olan, Çay yurd, Hüt yaylağı, Çoban gədiyi, Koralı yurd, Ağqaya, Güzdəkli yal, Dərə yurdu, Gəlin ölən, Dövrən yurdu, Nabatxanım yurdu, Köhnə yurd, Böyük tala, Balaca tala, Lalalı yurd, Uzun kalafa, Tumaslı yurdu, Baxşalidüşən yurd.

Bulaqlar:

Misir bulağı, Əmrahın bulağı, Qara bulaq, Tələ bulağı, Novlu bulaq, Sarımsaqlı dərənin bulağı, Daş bulaq, Gur bulaq, Qurdlu bulaq, Ağ bulaq, Qala bulağı, Sarı bulaq, Qiblə bulağı, Göy bulaq, Kor bulaq, Güney bulağı, Çeyilli bulaq, Güzdəkli yalın sarı bulağı, Lalalı bulağı, Buz bulaq.

Məşhur yerlər:

Dərin dərə, Sərhəd, Qaçayın gəzi, Dəvə boynu, Lalalı dağ (dağ), Uzun yal, Şiş təpə dağı (şimal-qərb hissə), Qəbirstanlığın yalı, Tək palıd, Hasarlı biçənək, Baldırğanlı biçənək, Qatar qaya, Şakkar sinəsi, Dəlik daş, Sinə yurd, Taxtalar, Qayanın başı, Təpənin boynu, Sır arxacın döşü, Meşənin başı, Çayqovuşan, Qara qaya, Səmənd üçən, Çeyilli dərə, Cabbarölən, Donuz burnu güneyi, Sarımsaqlı dərə, Koleyçin meşəsi, Zağanın döşü, Cin-cin qaya, Uzun güney, Tikanlı tələ, Dolaylı yol, Qara daşın dərəsi, Böyük təpə, Balaca təpə, Cəddə yol, Sürüşçək, Qurdlu almanın yanı, Yastan, Uzun marıx, Qatar daş, Alçalar, Dəf güney, Şorun boynu, Haça qaya dərəsi, Çovdar çayı (çay, Abbasın taxtaları, Qara qaya, Güzdəkli yal, Şahhüseyninin dam yeri, Göy qum, Mahmuddüşən.

Məlumatı verən: Çovdar kənd sakini, Azərbaycan yazıçıları ittifaqının üzvü Ələvsət Misir oğlu Əmrahov və Çingiz Misir oğlu Mehdiyev.

Çopurlu kəndi

Yaylaqlar:

Ağ çinqil, Sünnət, Məliyin yurdu, Xandüz, Qara boyun.

Bulaqlar:

Ağ bulaq, Port-port bulaq, Soyuq bulaq, Qırx bulaq, Sarı bulaq.

Məşhur yerlər:

Tək dam, Yal yeri, Armudluq, Çınqılın başı, Babamın cili, Güllalı yeri.

Məlumatı verən: Çopurlu kənd sakini Məhəmməd Yunis oğlu Tağıyev.

Çobankərəkməz kəndi**Yaylaqlar:**

Abdulla yurdu, Tuşdu yurdu, Dərə damı, Kalafalıq, Qarabağlı yurdu.

Bulaqlar:

Göy bulaq, Həmərşin bulağı, Seyid Əlişin bulağı, Seyid gələnin suyu, Ala bulağı.

Məşhur yerlər:

Məşədi Məhəmməd gələn, Boz barmaq, Əşəlgə, Pərinc yeri, Boz tərə, Donuz güneyi, Tala, Cərgələr, Öküzölən tala, Alı kişi maral vuran, Tutxun çayı (çay), Ağuzluq, Arxac yeri, Talanın qayası, Qamışlıq, Xırmanlar, Qara ağac, Tellinin qayası, Bağ armudu, Qaranlıq dərə, Çöp, Böyük dəmirçi, Balaca dəmirçi.

Məlumatı verən: Çobankərəkməz kənd sakini Əli Abbas oğlu Zeynalov.

Daşbulaq (keçmiş Oktyabr kənd) kəndi**Yaylaqlar:**

Yaz yurdu, Cəmilli yurdu, Köhnə yurd, Ələm ağacı, Qoruxçuların bulağı yurd, Veysəlin dərəsi, Alıqulu ağanın yurdu, Qərvənd yurdu, Kərbəlayı Orucun yurdu, Mələyin yurdu, Hüseyinalıdüşən yurd, Nəcəfdüşən barmaq, Umudun yurdu.

Bulaqlar:

Məşədi Bayram bulağı, Çınqıl bulaq, Ağaməmmədölən bulaq, Daşdan çıxan bulaq, Təpələrin bulağı, Cərgələr bulağı, Göylü burun bulağı, Qiblə bulağı, Böyük çuxurun bulağı, Sallama bulağı, Ot qayası bulağı, Həsənin bulağı, Xaç yerləri bulağı, Köhnə yurdun bulağı, Tələlər bulağı, Lələ bulağı, Çay bulağı, Daş bulaq, İsbəndiyarın bulağı, Kəndin üstü bulaq.

Məşhur yerlər:

Kərbəlayı Orucun dəyirmanı, Nadirin dəyirmanı, Əzgilik, Məşədi Həsən dəyirmanı, Daşın altı, Dəlik daş, Tülkü qayası, Şişin dalı, Vəngin dərəsi, Ardışlı, Məmmədin kahası, Qaş yer, Xam güney, Çıxaçaq, Daşlı güney, Qumlar, Kalafalığın yalı, Xaraba, Yarğanın dərəsi, Armudlu, Qaraquşun dərəsi, Gen qobu, Bayramın yeri, Kərəmin yeri, Hüseyinin yeri, Allahverdinin dərə yeri, Palaxlıq, Qumlar, Kazımın daşı, Məşədi Ağanın hasarı, Sadığın hasarı, Mikayılın hasarı, Qur-

banın hasarı, Manafın yeri, Kövşənin çalası, Məşədi Məmmədin yeri, Dərin çuxur, İbişin hasarı, Buxariyin güneyi, Ocaq daşı, Şırranın güneyi, Arxaç yeri, Şırranın başı, Tək ağac, Qırmızı qaya, Kərbəlayı Orucun əkin yeri, Ot qayası, Haça yerin dərəsi, Gicitgənli, Donuz yeyən yer, Göl yerləri, İsanın damının yalı, Qara kaha, Kahanın başı, Kolluq yerləri, Batqınlar, Ələkbərin yeri, Uzun dərə, Yusif vurulan, Cərgələr, Abdullauşağının biçənəyi, Kələlən, Yarpızlı qaya, Qoyunuçan, Qobu, Quru şırran, İsbəndiyarın hasarı, Şamonun çalası, Ayı çiləsi.

Məlumatı verən: Daşbulaq kənd sakini Abdullayeva Fatma Rəhim qızı.

Dərəqışlaq kəndi**Yaylaqlar:**

Dik yurd, Çubuq qoyulan.

Bulaqlar:

Qarağatlı bulaq, Dərəqışlağın daş bulağı, Söyüdlü bulağı, Qaramal bulağı, Səlimin evinin yanındakı şəlalə.

Məşhur yerlər:

Enli döş, Molla daşı, Ağdaş, Gen qobu, Xırman daşı, Şişin döşü, Kotan yeri, Çatım, Qaranlıq dərə, Qara daş, Tələlər, Nəsibin yeri, Kazımın yeri, İbrahimin yeri, Alışların yeri, Əsədlərin yeri, Xaçın yalı, Məşədi Əlinin hasarı, Təvərə qaya, Malyatan gözdek, Barmağın yalı.

Məlumatı verən: Dərəqışlaq kənd sakini Mehman Səlim oğlu Alışov.

Dəmirçidam kəndi**Yaylaqlar:**

Məşədi Baxşalı yurdu, Kalvalılar yurdu, Orta boyun yurdu, Behbudalı yurdu, Qazaxlar yurdu, Əhmədyan yurdu, Qanqallı yurd, Tombadaş yurdu, Məhərrəmin yurdu, Daşlı qonqur, Əmir bulağı.

Bulaqlar:

Ongöz bulaq, Novlu bulaq, Göy bulaq, Qapaz bulağı, Hüseyin bulağı, Lilpərin bulağı, Xatın bulağı, Söyüdlü bulaq, Müseyibin bulağı, Qiblə bulağı, Əmir bulağı.

Məşhur yerlər:

Dar dərə, Cəfərə toyolan, Cəfərələn, Qazax dəyətikən, Qazaxlar düzü, Arpalar, Bədəlin dam yeri, Tülküaşan tərə, Balaca tərə, Keçi qırılan, Pilovun yurdu, Tozluq, Çınqıl, Cərgələr, Məhərrəmin gölü, Qabaq qılış, Çolpan meşəsi, Söyüdlü çayı (çay), Mal qəbri, At qoruğu, Rza biçən, Binə damı, Səslənən qaya, Hoppan daş.

Əsrik və Tirkeşəvənd kəndləri

Yaylaqlar:

Qulu bəyin yurdu, Qara güney, Ağ güney, Uzun kalafa, Baş yurd, Qoturlu yaylağı, Puşdu yurd, Xatınoğlunun yurdu, Dükanlı yurd, Çilgəz, Ağ bulaq, Hacımahmudlu yurd, Qoçtəpəli yurd, Arpalar, Qaynar bulaq, Alançıq qaya, Aşağı yurd.

Bulaqlar:

Soyuq bulaq, Novlu bulaq, Yarpızlı bulaq, Sarı bulaq, Qaynar bulaq, Daş bulaq, Böyük qotur su, Turş su, Arıçılıq qayasından çıxan su, Neftli bulaq, Əhəngyanan bulaq, Pəri bulağı, Qaratel bulağı, Şahnisə bulağı.

Məşhur yerlər:

Moz görükən, Donuz güneyinin beli, Sarı tərə, Mərəklərin başı, Marığın başı, Haça daş, Böyük güneyin qayası, Qara qaya, Qurd qarğasının boynu, Oyuğun şişi, Qəbirstanlıqın güneyi, Xarabanın güneyi, Şiş güney, Alaqayanın başı, Cəddənin tərəsi, Orta burunun başı, Atlargedən yal, Xədicə xanımın bulağı, Abdulla yurdu, Aşargədəşin şişi, Dəmirçinin gərdəni, Məşədi Məmməd gələn, Xudumazarlıyanın yalı, Qızıl itən, Qırmızı tərə, Toy olan, Ağduzdağ, Qazantapılan, Çoban dağı (dağ), Oyuxlu dağı (dağ), Oyuğun şişi, Tutxun çayı (çay).

Məlumatı verən: Əsrik kənd sakini Qubad Qara oğlu Məmmədov və Tirkeşəvənd kənd sakini Köçəri Salman oğlu Həsənov.

Fətallar kəndi

Yaylaqlar:

Motin yurdu, Orucalılar yurdu, Hacıalı yurdu, Dəlləklər yurdu, Qırxın yurdu, Baş yurd, Qanqallı yurd, Dərə yurdu, Kalafalıq yurdu, Kosalar yurdu, Kilsənin yanı, Mehdixanlı yurdu,

Bulaqlar:

Buz bulaq, Baş yurdun bulağı, Novlu bulaq, Qoşabulaq, Səfqulunun bulağı.

Məşhur yerlər:

Muncuqlu tərə, Məşədihəsən xırmanı, Yalın beli, Qara qaya, Həşimin yurdu, Cilin düzü, Küllü yer, İlanlı çala, Dik xaç, Yıxılı xaç, Hümbətəli gizlənən, Ağ sırran, Kəmərqaya, Bataqlıq.

Məlumatı verən: Fətallar kənd sakini Hətəmov Ələsgər Himbət oğlu.

Keşdək kəndi

Yaylaqlar:

Daşın başı, Bağırخان, Dəlihəsən, Dərə yurdu, Məsim qalası, Keçibeli, Zəhra vurulan bulaq, Əyri yurd, Şiş qaya, Əli daşları.

Bulaqlar:

Kərbəlayi Hüseyn bulağı, Ağ bulaq, Yanıq bulaq, Sifanqayıran bulaq, Qıjılı bulaq, Pırt-pırt bulaq, Çəvlik bulağı, Bol bulaq, Daş bulaq.

Məşhur yerlər:

Ağ yal, Kollu daş, İtlər qırılan yer, Qancıq uçan, Alçalı yal, Gen dərə, Cəfər biçən, Yanıq, Tar uçan, Zalı yeri, Misir biçən, Çəvlik, Payız yurdu, Ənvər biçən, Keçəl tərə, Əli götürən daş, Qırmızı qaya, Qara qaya, Ot daşı, Həmərşinli, Armutlu, Məşə Xələf, Ellaz ayı tutan qaya, Kərbəlayi Hüseyn gölü.

Məlumatı verən: Alolar kənd sakinləri Əbdüləli Əli oğlu İbrahimov və Nurəddin Həsən oğlu Müseyibov.

Günəşli (keçmiş Kilsəli) kəndi

Yaylaqlar:

Qaradağlı, Bahadurun düzü, Aslanlar, At qoruğu, Qırqovullu, Qalayçıgələn, Taplar, Arpa yeri, Maralatan, Göyüşün yurdu, Qancıq dərəsi, Binə dərəsi, Tozluq, Göl yeri, Quşyuvalıdüşən, Kolxozdüşən, Kovuxlu düz, Qaçaydüşən.

Bulaqlar:

Aygır bulağı, Qaradağlı bulağı, Orta bulaq, Soyuq bulaq, Fətiölən bulaq, Xəlillər tələsi bulağı, Kişmiş bulaq, Sarı bulaq, Şır-şır bulaq, Göy bulaq, Ağ bulaq, Qalayçıgələn bulaq, Taplar bulağı, Göl yeri bulağı, Baxacaq bulağı, Turşsu bulağı, At qoruğu bulağı, Baldırğanlı bulaq, Xırman bulağı, Tələlər bulağı, Qaramallıx bulaq, Ağdaş bulağı, Yurdlar bulağı, Uçuqluq (buzluq) bulaq, Cərgə bulaq, Korca bulaq, Süleyman bulağı, Novlusu bulağı, Alçalı bulaq, Qiblə bulağı, Daş bulaq, Seyidalı bulağı.

Məşhur yerlər:

Ağdaş, Tələlər, Qəbirstanlıq, Qırağın dalı, Şiş qaya, Dəyirman yeri, Dəyirmanın qabağı, Uçuqluq, Mahrassa, Şır-şır, Quzey, Cərgə, Ulaşlıq, Çuxur, Balaca çuxur, Qanadlar, Sarı daş, Hinin qayası, Buzluq daşı, Donuz damı, Mehri yeri, Fətiölən burun, Taplar, Qaradağlı dağı, Quş yuvası meşəsi, Kolxoz meşəsi, Donuz damı meşəsi, Sarı bulaq meşəsi, Ağdaş meşəsi, Qırağındalı meşə, Kolavat meşəsi, Xırman daşı, Xırman yeri, Əzgilli tələ, Alxasın yurdu tala, Kolavat talası, Ayı vuranın ətəyi, Nişan qayası, Məmmədrza ayıvuran çuxur, Qara göl, Biçənəyin boğazı, Sərhəd suyu, Həmərşinlik, Topallı qaya, God qoyulan, Körpülü dərə, Ba-

xacaq qaya, Böyük düz, Dik daş, Duzdaxlı, Pirin güneyi, Əhmədخانın yeri, Alçalı, Ağulu dərə, Nəsifin yeri, Həcərin yurdu, Qəjəl, Orta düz, Həşimin yeri, Qara daş, Qaravəlli meşəsi, Qiblə daşı, Ocaq tərə, Molla biçənəyi, Cinci qaya, Aşiq qızıltapan, Tələnin yolu, Tozluq meşəsi, Çeyilli, Seydin qızı qaçan xırman, Öküz uçan, Ağ qayanın boynu, Topalbiçən, Dam yeri, Mərək qaya.

Məlumatı verən: Günəşli kənd sakinləri Qafar Çərkəz oğlu Ağayev və Hüseynov Ceyhun Eldar oğlu.

Güneypəyə kəndi

Yaylaqlar:

Qonur, Söyüdlü, Palıdlı dərə, Ələm ağacı, Kalvalılar yurdu, Ongözlər, Şır-şır, Sarı bulaq yurdu, Cajıxlı, Sarıyal, Göydağ, Rüstəm ölən, Atdağı, Yalkənd.

Bulaqlar:

Sərçə bulağı, Almalı bulağı, Əlif bulağı, Novlu bulaq, Mədinə bulağı, Yalkənd bulağı, Mal suiçən bulaq, Bərəyə bulağı, Dəvə dabanı bulağı, Yastının bulağı, Uçuğun bulağı, Neftli bulaq, Göydağ bulağı, Həsənqulular bulağı, Camışbatan bulaq, Hürü bulağı, Süleyman bulağı, Sarı bulaq, Şır-şır bulaq, Cajıxlı bulaq, Ayğır bulağı, Ongöz bulaq, Söyüd biçənəyin bulağı, Qarama bulağı, Məhəmməd bulağı, Palıdlıdərə bulağı, Sarı şırran bulağı, Şeytanlı dərəsinin bulağı, Qoşa bulaqlar, Qiblə bulağı, Sızqa bulaq.

Məşhur yerlər:

Ələm ağacının düzü, Qoşabulaqların tərəsi, Ağduzdağ, Çır-çır biçənəkləri, Giləuçan tərə, Sarıyal dağı (dağ), Həsənqulular biçənəyi, Yelli yal biçənəyi, Göy dağ (dağ), Rüstəmölən, Söyüd biçənəkləri, Süleymanəmi qanadları, Cöngə otlayan, Uçuq biçənəyi, Atdaşının əkin yerləri, Süleymanəminin dam yerləri, Böyük yer, Palaxlı, Sarı burun, Kazım yeri, Bərəyə yerləri, Qasımın armudluğu, Goruz yeri, Qəhrəmanlı yeri, Qaraşın biçənəkləri, Dar dərə, Almalının çuxuru, Məmişin yeri, Ələkbərin bostan yeri, Yastılar, Mal suiçən dərəsi, Aralıq dərəsi, Kolavat, İsgəndərli yeri, Damın meşəsi, Aralıq biçənəyi, Cıqqa güney, Əyri ağac, Tofiq tərəsi, Sarı şırran, Orta dolayı, Ünün (səs əks etdirən) tili, Xamın başı, Dik kalafalıq, Daşyolunun dərəsi, Şeytanlı dərəsi, Yalkəndin tili, Ala palıdlıq, Batığın dərəsi, Lənət daşı, Yanıq kalafa, Nəcəf damı, Böyük su (çay), Xamın suyu (çay), Sarı şırran çayı (çay).

Məlumatı verən: Güneypəyə kənd sakini Həsən İmanverdi oğlu Məmmədov.

İlyaslar kəndi

Yaylaqlar:

Qara qaya, Ocaq dərəsi, Xəlyarlı dərəsi, Üç tərə, Göl yeri, Taxta düzü, Kürd güneyi.

Bulaqlar:

Yeddibulaq, Üçtərə bulağı, Buz bulaq, Güney bulağı, Göl bulağı, Qanqallı bulaq, Çoban bulağı.

Məşhur yerlər:

Gölün güneyi, Üçtərənin başı, Kürd güneyinin başı.

Məlumatı verən: İlyaslar kənd sakini İlyas Məhəmməd oğlu Alıyev.

Hacıkənd (keçmiş sınıq Kilsə)

Yaylaqlar:

İlxı qoruğu, Yeddibulaq, Qoçdaş, Dəlləklər yurdu, Göytərən dalı, Qalaxlı, Dərin çökək, Fərzalının dam yeri, Donuz damı, Laytaya, Göylü çuxur, İlxı çərəri.

Bulaqlar:

Ayğır bulağı, Əzəd bulağı, Daşdançıxan bulaq, Şamilin bulağı, Göy bulaq, Yasavuldöyülən bulaq, Gülabıqayırın bulaq, Süleymanın bulağı, Musaoğlunun bulağı, Baxşəlioğlu Xanların bulağı, Yarpızlı bulaq, Avtavin bulağı, Ədilın bulağı, Kora bulaq, Cəlilin bulağı, Calalın bulağı, Novlu bulaq (Xıdırın tələsində), Müseyibin bulağı, İsbəndiyarın bulağı, Qalaxçıda novlu bulaq, Niyazın bulağı.

Məşhur yerlər:

Calalın dam yeri, Əşrəfdüşən, Qara göl, Təpələr, Orta daşın dibi, Meydan düzü, Qoşqa tələ, Böyük güney, Sarı tələ, Sərbaz dəfi, Armudluq, Qaramalix, Tələlər, Parça meşə, Qalaxtın zirvəsi, Öküz arxacının başı, Qırmızı yoxuşun başı, Vahiduçan qaya, Yediyaruçan qaya, Xıdırın tələsi, Daş karxanası (Karyer).

Məlumatı verən: Hacıkənd sakini Qəzənfər Nəsib oğlu Hidayətov.

Həsənlər kəndi

Yaylaqlar:

Məşədi Mikayıl yurdu, Şiş qaya, Qonur yurd, Yal yurdu, Bol bulaq, Avo yurdu, Çala yurd, Qırmızı qaya, Məsim qalası, Sallı yurdu, Əvəlikli yurd, Əyri yurd, Şahsənəm yurdu.

Bulaqlar:

İmo yurdunun bulağı, Salehin bulağı, Sallı bulaq, Şiş qayanın bulağı, Əlişin bulağı, Ayna bulağı, Abdulla bulağı, Kasa bulağı, Bol bulaq, Çalayurdun bulağı, Pırt-pırt bulaq, İsti bulaq, Soyuq bulaq.

Məşhur yerlər:

İmo yurdu, Hüseyinalıbiçən, Mamobiçən, Salehbiçən, Çatım, Xasməmməd biçən, Daşlı güney, Alıbiçən, Cıǵaluçan, Orta güney, Baş güney, Armudluq, Məmmədbiçən, Qənşər, Qara qaya, Böyük yer, Gəzdək, Qara xal, Dana güneyi, Şamobiçən, Biçənəyin barmaqları, Böyük tap, Məşədi Salmanbiçən, Nazik Barmaq, Zağalar, Qırmızı qundax, Baş tap, Orta tap, Ayaq tap, Top daş.

Məlumatı verən: Həsənlər kənd sakini Eyvaz Şahməmməd oğlu Salmanov.

Hopurlu və Şeyinli kəndləri**Yaylaqlar:**

Qara yurdu, Keçəl təpə, Palçıqlı yurd, Yaylaq yurdu, Tamaşalı, Avasölən, Barmağın başı, Baǵarsaq yaylağı, Kümbəz yaylağı, Haça yurd, Dərin çuxur.

Bulaqlar:

Dərin çuxur bulağı, Tək yurdun bulağı, Qayadançıxan bulaq, Novlu bulaq.

Məşhur yerlər:

Zağan qayası, Alçalı dərə, Novlar, Çal daş, Ot qayası, Oyuğun döşü, Tirtökülən, Zivel güneyi, Çəvlik, Dəlik qayanın quzeyi, Tatoğlu dərəsi, Barmaq dərəsi, Quzu dərəsi, Təkə dərəsi, Dərin çuxur, Keçəl təpə, Ağ qılışlar, Ağ nov, Yarmaşovlu qaya, İlan güneyi, Qaranın novu, Həmərinsli şam, Barmağın başı, Qaya uçan, Hopurlu kahası, Gavın dalı.

Məlumatı verən: Hopurlu kənd sakini Əlif Sevindik oğlu Allahverdiyev.

Xallanlı kəndi**Yaylaqlar:**

Ağ qaya, Boğaz yurd, Dəvə boynu, Dərə yurdu, Nabatxanım yurdu, Çay yurdu, Batıxlar, Seyid düzü, Aşağı yurd, Dadaşın yurdu, Qubadın yurdu, Məstanın yurdu, Nəsinin yurdu, Mirzəalibəyli yurdu, Şirali yurdu, Qazma yurd.

Bulaqlar:

Ağ bulaq, At bulağı, Qara bulaq, Duzlu bulaq, Maral bulağı, Dovşan bulağı, Kurro bulağı, Qırxgözlü bulaq, Şır-şır bulaq, Qədimalı arzulayan bulaq, Mamır bulaq, Sarı bulaq, Tala bulağı, Madarın bulağı, Cəfərin bulağı, Cəmlər bulağı, Turş su,

Kor bulaqlar, Kərbəlayı Əziz bulağı, Çimizlik bulağı, Qaysaxlı bulaq, Qırmızı şırran, Karvan bulağı.

Məşhur yerlər:

Qəjəl, Arpa çuxuru, Göllər, Armudun çalası, Tanrıoxuşu, Sarıdaşın çuxuru, Maydan uçan, Çəpər qaya, Çimizlik, Xəccəbani, Novnikcan, Yolaşan, Telefon, aşan, Duzlu bulağın biçənəyi, Dik yerlər, Yoncalığın dərəsi, Top güney, Humayın qayası, Söyüdün barmaqları, Niççin başı, Niççin qabağı, Xırdalar, Bənnavlıx, Sürüşçək daş, Alçalıq, Çayqovuşan, Böyük paraq, Kiçik paraq, Səlim uçan qaya, Dar dərə, Haça qaya, Düzlər, Süsənin zağası, Qənşər güney, Çiliyin düzü, Qara güney, Əvəzin düzü, Üstümalan, Ağ top qayası, Qara top qayası, Daşatılan, Ayrıcıq, Künə-nehrə, Babalı şamı, Şırranın qabağı, Dayüçan, Allahverənin tapı, Meşənin başı, El yolu, Talalar, Xəlilin çökəyi, Kincallının dərəsi, Palıdlıq, Nəcəfin tapı, Qəbirli, Şakkar, Nurulla vurulan dərə, Köçərivurulan, Narinc yurd, Ağakışının yeri, Dumaça, Kolavat, Kömürxananın dərəsi, Yoluq daş, Şiştəpə, Qara güney, Abdülölən, Qobular, Ağbulağın güneyi, Tarın qabağı, At tapı, Qara daş, Nəsibin taxtası, Çuxur, Məminin dərəsi, Zenikin cəmi, Ağ qayanın suyu qarışan, Kərbəlayı Əhmədinin qayası, Ağ qayanın dolayıları, Usubun yalı, Qatırçıxmaz, Yazlığın dərəsi, Zirqiri tapı, Tappur, Qənbərlər, Taxçiklər, Vəlili damları, Alırzaların gəzi, Rəhimin damı, Kərbəlayı Əzizin kahası, Binənin altı, Şaysafan, Qamışlığın dərəsi, Qındırğalığın dərəsi, Kərbəlayı Hüseyinalının tapı, Navetapanlar, Haxverdibiçən, Göyqumun meşəsi, Məşədi Qaranın yeri, Qara kötöklər, Köhnə qəbirstanlıq, Gav, Göyqumun suyu, Porsuqdeşən yal, Çırağın düzü, Uç dərə, Tumulinin dərəsi, İbrahimin çəpəri, Qaramanın dərəsi, Kunemaran (ilan deşikləri), Battaxlıq, Dolay yol, Arı qayası, Misirin biçənəyi, Şorsu (çay), Telli uçan, Köçəri vurulan, Sarı qaya, Babbanın şırranı, Qırmızı daş, Gen döş, Dəhnə, Pas daşı, Ağyal, Namazın qayası, Çala-çuxur, Çal çinqıl, Həsənin çöpləri.

Məlumatı verən: Xallanlı kənd sakini İbrahim Həsən oğlu Xuduyev.

Xöləzək kəndi**Yaylaqlar:**

Əhməd oğlunun yurdu, Yuxarı dar yurd, Aşağı dar yurd, Kərbəlayiölən, Uçqun, Targələn dərə, Tozlu bulaq yurdu, Gen çökəyin yurdu, Tapançalı yurd, Gölün arası, Qazma yurdlar, Şərəf yurdu (bir hissə).

Bulaqlar:

Göy bulaq, Qoşabulaqlar, Yaranaldüşən bulaq, Əhmədoğlunun bulağı, Dar yurdun bulağı, Uçqunun bulağı, Baldırğanlı bulaq, Tozlu bulaq, Qarağatlı bulaq, Çə-

tımın bulağı, Sarı bulaq, Daşlı bulaq, Yuxarı dar yurdun bulağı, Aşağı dar yurdun bulağı, Kərbəlayıölənin bulağı, Çınqıllı bulaq, Gen çökəyin bulağı, Aşağı qar yerin bulağı, Yuxarı qar yerin bulağı, Sulu dərənin bulaqları, Dəfin dərəsindəki bulaqlar, Qaradüşənin bulağı, Ağaməmməddüşənin bulağı, Südlü bulaq, Gərməşovludərə bulağı.

Məşhur yerlər:

Təttərin sağ sahilində: Ələm ağacı, Dəfin yalı, Dəfin güneyi, Dəfin quzeyi, Nazik güney, Zeynalabdindüşən, Qanlıqəjəl, Yuxarı qar yeri, Aşağı qar yeri, Zirəli tap, Güney, Güneyin başı, Kolluq, Qara barmaq, Tanrıquludüşən tap, Çatımın dərəsi, Qaradüşən, Baş yurd, Orta çuxur, Aşağı çuxur, Ağaməmməddüşən, Armudlu tala, Xırmanlar, Xırmanların düzü, Dərə yeri, Eyvaz baba maral vuran daş, Quzeyin başı, Dəyirman yeri, Şurtana yol aşan, Quzey kahası, Güney kahası, Gərməşovlu dərə, Qayalıq, Təkə qayası, Haça qaya, Baş yurdun dərəsi, Bayram əkən, Ayam arxı, Göl, Ağoyuqların dərəsi, Qanqallı yurd, Sulu dərə, Qara daşlar, Xələfin düzü, Çirkinli düşən, Şamilbəydüşən, Gölün arası, Şirin suyun dərəsi, Camallar düşən yurd, Qış binəsi, Kərbəlayı Sultan Muradin damı, Dam yeri, Gen döş, Kolluğun dərəsi, Orta yolaşan, Hüseyinbiçən şam, Məyəllər, Soyuqbulağa yol aşan, Quzeyin meşəsi, Kərbəlayı Qasımın səngəri (Səngər qaya), Gen döş meşəsi, Armudlu talanın meşəsi, Şırranın qayası, Şırranın şlaləsi, Baxacaqlar, Adamoturan tap, Dolay dərə, Dəvə çökəyi, Yaranaldüşən, Xıdırlıya yolaşan, Kəngərliyə yolaşan, Sarı yarpaqlar, Aşağı göl, Yuxarı göl, Uçuq, Dik qəjəl, Gavın qayası, Qoruğun qayası, Çatım, Quzuqulaqlı dərə, Kəkləklərotlayan qaya, Zağan qayaları.

Tərtərin sol sahilində: Mahrasa, Mahrasa binəsi, Mahrasanın meşəsi, Mahrasanın başı, Un gizlənen, Otvurulan yal, Sarı güney, Yuxarı yalovluq, Aşağı yalovluq, Gəlin gərdəyi (Mahrasanın kahası), Kəndyeri, Dolayıkənd, Aşağı İstisu, Fontan, Qəbiristanlıq, Çirişli qaya, Turşsu.

Məlumatı verən: Xöləzək kənd sakini Hüseyin Məhəmməd oğlu Babayev.

İstibulaq kəndi

Yaylaqlar:

Alagöllər, Söyüdlü, Sarı bulaq, Fatmaölən çınqıl, Qonqur, Qatar qaya, Kürdlərin yurdu, Sudəyən qaya, Ağbulan, Şahnəzər, Daşınbaşı, Qoruq, Dəfyeri, Alıqulu-ağanın yurdu, Taxta düz, Kişmişli çuxur, Dəli Alının hasarı, Yuxarı çınqıl, Pəsərvurulan yurld.

Bulaqlar:

Soyuq bulaq, Ədilin bulağı, Meşədənçixan bulaq, Ayğır bulağı, Alıyuyulan bulaq, Ağ bulaq, Sarı bulaq, Çınqıllı bulaq, Qırmızı bulaq, Novlu bulaq, Qarağatlı bulaq, Bayram bulağı, Keyti bulağı.

Məşhur yerlər:

Kəçiqırılan qaya, Göbələk yeri, Hacı Ələmşaha toyolan yer, Əkinlər tayı, Quzey yeri, Yal yeri, Daşın başı, Gölün başı, Ləliyin başı, Ağ qayalar, Açıqlıq tala, Tağının tələsi, Nəcəföln, Qazuçan, Xartlıq, Qovşuq dərəsi, Öküzölənin dərəsi, Burun, Tağının səngəri, Maral güneyi, Murtuza daş, Məmişlər yeri, Avdının dam yeri, Dəyirmanın dərəsi, Aralıq yeri, Köhnə kənd, Ardışlı burun, Taxça yurd, Çöp yol, Pultapılan qaya, Qasımların yurdu, El yolu, Divad vurulan, Qarğa çuxuru, Top məyəl, Həşimin batığı, Motilin hasarı, Zoğtökülən, Qalın meşə.

Məlumatı verən: İstibulaq kənd sakini Əhliman Allahverdi oğlu Bayramov.

Keçiliqaya kəndi

Yaylaqlar:

Arxac yeri, Bədəlli yurdu, Sarayölən yurd, Qala dərə, Saxanlar yurdu, Dəyirmi yurd, Binə yurdu, Qaban qayası.

Bulaqlar:

Qaynar bulaq, Daş bulaq, Sarı bulaq, Yal bulaq, Turşsu, İstisu, Dəmirli bulaq, Port-port bulaq, Göy bulaq, Damcılı bulaq.

Məşhur yerlər:

Yol ayrıcı, Qaranohurun meşəsi, Köhnə kənd, Orta düz, Yuxarı düz, Göy tərə, Ağ daşlar, Hacıalılar yurdu, Cəfərli dağı, Səngər tərə, Qarğalı qaya, Sarı burun, Yelligədik dağı (dağ), Top qaya, Fərzalıölən tərə, Gərdən küləş, Güldəstənin zağası, Əhəngyanan dərə, Suvadın dərəsi, Sarıburunun meşəsi, Camış qayası, Kotanqoyulan qaya, Qazan göl, Alpana talası, Sarıyanan yurd, Qaznağın yurdu, Budaqbəyli yurdu, Malqırılan dağı (dağ), Ağbaba dağı (dağ), Ağduzdağ, Dik güney.

Məlumatı verən: Keçiliqaya kənd sakini Vəkil Xəlil oğlu Hüseyinov.

Kərəmli kəndi

Yaylaqlar:

Yelli yal, Zərnişan bulağı, Seyidlər, Çöplü göl, Babakişilərin yurdu, Dükənlər, Qaraqaya, Göyxır, Daş ağıl, Seyidölən, Yəhər yurd, Suçixan.

Bulaqlar:

Məmmədخان bulağı, Qoşabulaq, Hovuz bulaq, Babalı bulağı, Rza bulağı, Baldırğanlı bulaq, Züleyxa bulağı, Mehdinin bulağı.

Məşhur yerlər:

Nəbi dərəsi, Temirin yurdu, Qara daş, Qumqazılan, Alıyevli qışlağı, Burunc tapı, Qaraağac, Xanların gölü, Calaqlıq, Məmmədخانın düzü, Quyulu güney, Gillər, Şiş qaya, Kolavatın döşü, Alımədtli, Sılıflı, Gərək çay (çay), Ağdaban çayı (çay), Torağa çay (çay), Dəyirmanın yanı, Göl pəyə, Güllü bağ, Tək armud, Sarı uçuq, Yal yeri, Toxmaçar, Humayın düzü, Bağ, Şirəli göl, Qozlu pəyə, Ocağın yanı, Gərayın çəpəri, Yanıq, Gölləklər, Ağ bulaq, Zərifli, Qara bulaq, Qara qaya dağı (dağ), İtyolu, Zəli gölü (göl).

Məlumatı verən: Kərəmli kənd sakini Zöhrab Söhbət oğlu Salahov.

Qasımlar (keçmiş Kilsə) kəndi**Yaylaqlar:**

Behbud Bəyin Ağqayası, Sudəyən qaya, Şahnəzər, Qonur, Baxacaq yurd.

Bulaqlar:

Pir bulaq, Cahanın bulağı, Qolucırıq bulaq, Qaçaqların dərəsində Şırran bulaq, Fürüsün bulağı, Yarpızlı bulaq.

Məşhur yerlər:

Əkinlər, Dikinə yer, Kalafalı tələ, Armudluq, Biçənəklər, Nəcəfölen, Gərdən, Motal yolu, Məşədi Şamil taxta qıran çuxur, Uzun tələ, Cahanlıq, Bənövşəli güney, Qozlu dərə, Dəlik daş, Ağqayanın üstü, Kilsənin dərəsi, Kilsə çay (çay), Qara qaya, Gicitkənli çuxur, Köhnə kənd yeri, Əkinlər tayı, Yaxşıyazılan daş, Çuxurlar, Pöhrəlik, Avdının dam yeri, Kərimin dəyirman yeri, Palçıqlı yurd, Başı əvəlikli, Göy qumluq.

Məlumatı verən: Qasımlar kənd sakini Zöhrab Təhməz oğlu Şirinov.

Qamışlı kəndi**Yaylaqlar:**

Uğurlu yaylağı, Qanlı göl, Həmzəçimən, Alagöllər, Çiçəkli dağı, Kazımbiçən, Məmmədölen.

Bulaqlar:

Qırmızı bulaq, Ağ bulaq, Meşə yurdunun bulağı, Nazik su, Tələli bulaq, Göy yurdun bulağı, Tala bulağı, Çiçəkli bulaq, Baldırğanlı bulaq, Ardışlı bulaq, Qaravul bulağı, Rəhim bulağı.

Məşhur yerlər:

Qaravul, Orta güney, Böyük düz, Göl yeri, Yalkənd, Mustafanın xarabası, Oruc-lar xarabası, Təkədurən qaya, Çiçəkli dağ (dağ), Bağarsaq dərə, Naziksuyun dərəsi, Tala, Dəyirmi tala, Fərhadın çalası, Zivlən, Həcərli (Tunel), Sərpın qayası, Qamışlı çayı (çay), Xarrat suyu, Xaçın yalı, Ayrım damı, Ramazan binəsi, Göl-yurd, Gölün qabağı, Baş çəpər, Qozlu dərə, Alçalı, Baldırğanlı, Boyunun yalı, Adam qırılan.

Məlumatı verən: Qamışlı kənd sakini Əkram Nuru oğlu Alışanov.

Qalaboynu kəndi**Yaylaqlar:**

Qara göl, Buzxana, Güngörməz, Yelligədik, Sarıbirçək, Çövrüm, Qara arxac, Çiçəkli, Yəhər daş, Sünnətolan, Dərə yurdu, Göllər, Qaraölən, Biçənəyin düzü, Abdul tərə.

Bulaqlar:

Əlif bulağı, Şahmar bulağı, Məryəm bulağı, Turş su, Bəədəf bulaq, Qulanuçan bulaq, Atlargedən bulaq, Qaynar Bulaq, Quzey bulağı, Qalanın bulağı, Quru bulaq, Sarı bulaq.

Məşhur yerlər:

Aralıq yalı, Dəmirçi, Gözölölən, Qırxın yurdu, Qırmızı qaya, Darı yeri, Böyük düz, Çaxnaq, Binnətin tərəsi, Çeyil, Dəligədənin qəbri, Seyid Teyfənin biçənəyi, Şahpələngdüşən yurd, Yaz yurdu, Daş tərə, Uşaq qəbiristanlığı, Orta kalafalıq, Bərk dərə, Pirin boynu, Saat daşqıran yer, Zalın qəbri, Ağdaşın dərəsi, Barmaqlar, Çax-çaxlı, Allahverdinin yeri.

Məlumatı verən: Qalaboynu kənd sakini Eyvaz Çıraqov.

Qaragüney kəndi (Comərd sovetliyi)**Yaylaqlar:**

Novlu, Böyük biçənək, Qaratelli yurdu, Orta düz, Yurdlar, Allahaman, Qayalıq, Meydan düzü, Qaradağlı.

Bulaqlar:

Sədr bulağı, Əziz bulağı, Yastı bulaq, Soyuq bulaq, Daş bulaq, Sarı bulaq, Şırran bulaq, Gözüaçılan bulaq, Söyüdlü bulağı.

Məşhur yerlər:

Qala, Sarı qaya, Komanın dalı, Xeyir bəy gülləatan, Təkəvurulan, Buğavurulan, Qovuc qayası, Qalığın dərəsi, Alainək qalan, Molla tutan, Əlik balası tutulan,

Topallı güney, Söyüdlü meşəsi, Novlunun meşəsi, Qayalığın meşəsi, Qara güney-in yalı, Ağduzdax, Qayalığın suyu (çay), Qabaq qaya çayı (çay), Tağının tapı, Zoğallı tap, Yal yeri, Orta kövşən, Yuxarı kövşən, Kərbəlayı yerləri, Meşə yerin çayı (çay).

Məlumatı verən: Qaragüney kənd sakini Əbülfət Əmiraslan oğlu Məmmədخانov.

Qaragüney kəndi (Zülfüqarlı sovetliyi)

Yaylaqlar:

Ağbaba, Zallar yurdu, Uzun yal, Göyxır.

Bulaqlar:

Daş bulaq, Turş su, Ayğır bulağı, Göy bulaq.

Məşhur yerlər:

Altıkövşən, Qara nohur, Quşyuvası meşəsi, Şişinbaşı, Alpana talası.

Məlumatı verən: Qaragüney kənd sakini Fəxrəddin Əvəzoğlu.

Qanlıkənd

Yaylaqlar:

Qonur, Yelliyal, Məşədi Baxçalı, Ayğır bulağının yurdu.

Bulaqlar:

Ayğır bulağı, Sarı bulaq, Mərdan bulağı, Abbas bulağı, Məhəmməd bulağı, Şırran arası bulaq, Daş bulaq, Peyinli yurdun bulağı, Aşağıkı bulaq, Ongöz bulaq, Yelli yal bulağı.

Məşhur yerlər:

Qala boynu, Yurdun tili, Arıq Alının çəpəri, Qızbəstənin çəpəri, Göydağ, Kaha, İnek ölən, Allahverdi, Abbas dəyirmanı, Gamiş batan, Lök qalası, Qara qaya.

Məlumatı verən: Qanlıkənd sakinləri Cabbar Hüseyin oğlu Abbasov və Sabir Əbülfət oğlu Mehdiyev.

Qaraxançallı kəndi

Yaylaqlar:

Molla Şavaz bulağı, Usublu yalı, Abdulrəhman yurdu, Sünnət olan.

Bulaqlar:

Sünnətolan bulaq, Novlu bulaq, Molla Şavaz bulağı, Arpalar bulağı.

Məşhur yerlər:

Arpalar, Birəli, Çökəklər, Mollaməmmədli biçənəyi, Qatarın güneyi, Ağcaqayının dibi, Sərinoglundan gələn çay (çay), Birəlidən gələn çay (çay), Damın yanından gələn çay (çay), Tutxun çayı (çay).

Məlumatı verən: Qaraxançallı kənd sakini Təhməz Əhməd oğlu Göyüşov

Qılınclı kəndi

Yaylaqlar:

Söyüdlü, Ələm ağacı, Sarı bulaq, Balçılı, Duzdaxlı, Qonur.

Bulaqlar:

Novlu bulaq, Ağaların bulağı, Rus bulağı, Dəmirli bulaq, Göy bulaq, Dam bulaq, Ələkbərin bulağı, Qarağatlı bulaq, Qiblə bulağı, Tozlu bulaq, Məhərin bulağı, Qamış bulaq, Şorlu bulaq.

Məşhur yerlər:

Göydərə, Alxaslı tapı, Sübhanlı tapı, Qara gav, Ağtil, Əlişin dərəsi, Böyük güney, Ağalarlı bağı, Ləzgilər dərəsi, Novatolan, Arxac dərə, Qozlu dərə, Sarı qaya, Həşimin dərəsi, Balakənd, Sarının dərəsi, Kalafalıq.

Məlumatı verən: Qılınclı kənd sakinləri İbrahim Rəhim oğlu Sadıqov və Kazım Mehdi oğlu Bayramov.

Dal Qılışlı kəndi

Yaylaqlar:

Dikyurd, Xəndək, Əlinin düzü, Şirin bulaq, Usubun gəzdəyi, Çubuq qoyulan.

Bulaqlar:

Sarı bulaq, Şirin bulaq, Daş bulaq, Əlişqayıran bulaq, Kor bulaq, Yoxuş bulaq, Dolayı bulaq, Qozqara bulaq, Novlu bulaq, İslamqayıran bulaq, Qarağatlı bulaq, Ağ bulaq, Çömçə bulaq, Qaramalı bulaq, Fərhad oğlu Vaqifin evinin yanındakı şələlə.

Məşhur yerlər:

Qatarlar, Çətənin boynu, Yalyeri, Kəndin tərəsi, Böyük oyuq, Kiçik oyuq, Qırmızı qayalar, Ala meşə, Dik güney, Tələlər, Çuxurlar, Addamaş, Quzey yolu, Allux, Yumru daş, Enli döş, Arxın dəhnəsi, Ələm ağacı, Duzlaq, Qırmızı döngə, Qoşa düzlər (kənd), İldırım vuran, Qaramalı bulaq, Çömçə bulaq, Tap, Nuru düşən qaya, Tülkü yuvası, Əzimin alması, Nəbilərin yeri, Kalafalıq, Bəylərin xırmanı.

Məlumatı verən: Dal Qılışlı kənd sakinləri İsmət İsmayıl oğlu Kazımov və Ələvsət İsmayıl oğlu Kazımov.

Baş, Orta və Aşağı Qaraçanlı kəndləri

Yaylaqlar:

Tozlu bulaq, Şərəf yurdu, Malqırılan, Qonqur, Aşağı xaç, Düz yurd, Yeddibulaq, Top qaya, Qanlı göl, Dəvə çökəyi, Çolağın yurdu, Dəfin yalı, Ağcaqız yaylağı (şimal hissə), Yaz yurdu, Atçapılan düz.

Bulaqlar:

Daş bulaq, Sənəm bulağı, Xaşbulaq bulağı, Qonqurda Böyük bulaq, Tozlu bulaq, Qala bulağı, Şor bulaq, Malqırılan bulaq, Soyuq bulaq, Qaraçanlı bulağı, Südlü bulaq, Yeddibulaq.

Məşhur yerlər:

Şiş qaya, Dik zəmi, Taxça yurd, Dik qaya, Qaraquşqonan, Oraq qaya, Sallama qaya, Qalanınboynu, Uluxan qalası, Gəndərə, Qaranlıq dərə, Dar daş, İlanlı yer, Aralıq, Çumbuzluq, Maral qayası, Mistapılan gədik, Xaçınyalı, Xaşbulaq meşəsi, Əlikli, Çala Daş, Qındırğalı, Nəcəfqulu dağ (dağ), Həmərsinli, Kalafalıq.

Məlumatı verən: Qaraçanlı kənd sakini Məşədi Əliyev.

Quzeyçirkin kəndi

Yaylaqlar:

Əkbərin dam yeri, Çiçəkli yurd, Tozluq, İlxi qoruğu, Qoçdaş, Yaz yurdu, Yal yurdu.

Bulaqlar:

Dəhnə bulaq, Novlu bulaq, Göy bulaq, Sarı bulaq, Yarpızlı bulaq, Por-por bulaq, Daş bulaq, Soyuq bulaq, Söyüd bulaq, Çeyilli bulaq, Korabulaq.

Məşhur yerlər:

Səfidüşən, Bərəyələr, Şırran, Malyatağı, Ağalarlı yeri, Bəzixana, Cılğı yeri, Söyüdlü çuxur, Qara gav, Güney, Mikayılın yeri, Göbələkli tərə, Çəpərlər, Məhəmmədin yeri, Qədimin yeri, Qədimin daşı, Qoruqlar, Ağalarlı biçənəyi, El yolu, Çərtmə qaya, Dolayı yer, Çuxurlar, Dəyirmi yer, Qancıqölən, Allahverdilər-biçən, Dik qaya, Batıqlar, Göy batıq, Aşağıki batıq, Dəvə yatağı, Ortaq burun, Kazımın odun yeri, Əlişin yalı, Ardışlı, Kövsən, Xıncılovuzlu tərə, Qurbanın yeri, Vənni çuxur, Ağduzdax, Daran qaya, Til qaya, Gülül yeri, Həmərsünlü çuxur, Qara qaya, Yal xırman, Məhəmmədoturan daş, Bənövşəli dərə, Yarpızlı dərə, Xırman yeri, Çal qaya, Göy tərə, Alxaslı yalı, Çürük yer, Atakişinin yeri.

Məlumatı verən: Quzeyçirkin kənd sakini Ələvsət İbrahim oğlu Ağalarov.

Laçın kəndi

Yaylaqlar:

Susuzluq, Daran qaya, Hovuzun yurdu, Hüseynölən, Yal yer, Yetərlərin yurdu, Çinqıllı yurd, Orta kənd, Nuruların yurdu, Yelli yurd, Taxta bulaq, Şötükqalan yurd, Aşağıki dam, Yuxarıki dam, Həmərsinli yurd, Qızlar yurdu, Gavın ağzı, Arpa yeri, Kolanı meydanı, Taplar.

Bulaqlar:

Qırmızı bulaq, Damların bulağı, Gərdənin bulağı, Qaraağacçıxan suyun bulağı, Buzlu bulaq, Şırran bulağı, Xor-xor bulaq, Fındıqlı bulaq, Ovçu bulağı, Qızlar bulağı, Həmərsinliyin bulağı, Soyuq bulaq, Sarı bulaq, Beş-beş bulaq, Novlu bulaq, Taxta bulaq, Rəhim bulağı, Qara daş bulağı, İşgəsu bulağı, Quzey kəndinin bulağı, Yasəmən bulağı, Aşağıki su bulağı, Qozlu dərənin bulağı, Orta kənd bulağı.

Məşhur yerlər:

Darı yeri, Çöpün düzü, Quzey kəndi, Məşədi Həsənin talası, Şiş daş, Böyük düz, Böyük qaya, Həsənlər qayası, Aşacaq, Nazik guney, Qara bərəyə, Ağdaş, Sarı gav, Sarı baxacaq, Qasımخانın düzü, Dəhnə, Təkdam, Qaranın dam yeri, At ölən, Səmədin qayası, Kəndyeri, Laçın suyu (çay), Gərdən dağ (dağ), Quzuqu-laxlı dağı, Alışvurulan, Kom qayalar, Qara xal, Sədrin binəsi, Qocanın qazanı, Tozluğun dağı (dağ), Göbələkli yal, Pirin boynu, Səmədin dəf yeri, İbrahimin kahası, Ardışlı tələ, Keytinin dərəsi, Çay qayası, Mövsümün talası, Axtalıq, Fərzalının yeri, Nabatın yurdu, Öküz ağılı, Şükürün novu, Bulan dağı (dağ), Cəfər tələsi, Maral vurulan, Vişka, Qətl ağacı, Laçın dərəsi, Qara bərəyə, Arpa yeri.

Məlumatı verən: Laçın kənd sakini Zülfü Məhəmməd oğlu Həsənov.

Lev kəndi

Yaylaqlar:

Çinqıllı, Ədildüşən, Qum arxac, Kürd damı, Şiştəpə, Çökək yurd, Uzun yal, Ağdaş.

Bulaqlar:

Soyuq bulaq, Sarının suyu, Port-port bulaq, Əhməd tərəsinin bulağı, Rus bulağı.

Məşhur yerlər:

Kamranbiçən, Çəpərli, Zəli gölü, Tərənin boynu, Çökəyin düzü, Şır-şır bulaq, Lev çayı (çay), Şiş qaya, Qamışın düzü, Yekə daş, Gölün altı, Dalının düzü, Div biçənəyi.

Məlumatı verən: Lev kənd sakini Rəfayıl Əli oğlu Tağıyev.

Məmməduşağı kəndi

Yaylaqlar:

Çökək yurd, Qonqur, Qoşdaş, Boğaz yurdu, Xaraba, Mansır.

Bulaqlar:

Mansır bulağı, Yeddibulaq, Tozluq bulağı, Xaraba bulağı, Güney bulağı, Baş bulaq, Orta bulaq, Səhəng bulağı, Novlu bulaq, Suvalı bulağı, Biçənək bulağı, Salattın bulağı, Şirinin bulağı, Əkinin başı bulaq, Qonqur bulağı, Zeynalabdın bulağı.

Məşhur yerlər:

Söyüd ağacı, Yuxarı tələ, Aşağı tələ, Çalağan qayası, Suvalı, Böyük yal, Xırda yal, Xırmanlar, Böyük güney, Kiçik güney, Duzlağın daşı, Gen dərə, Moruqlu, Həvşə, İmamqulunun barmağı, Böyük dərə, Uçuğun barmağı, Qırmızı qaya, Əkinlər, Qonqur dağı (dağ), Varhel.

Məlumatı verən: Məmməduşağı kənd sakini Surxay Vəli oğlu Hübətov.

Məmmədsəfi kəndi

Yaylaqlar:

Taxta yurd, Göl yurd, Yarpızlı, Pişikli, Palçıqlı, Əyri yaylağı, Tələ yaylağı.

Bulaqlar:

Əyyubun bulağı, Aşağı bulaq, Qoşa bulaq, Sərp bulaq, Xatirə bulaq, Tuşduq bulaq, Sallama bulağı, Aralıq bulağı, Güney bulağı, Yarpızlı bulaq.

Məşhur yerlər:

Dəlik daş, Şeytanlı, Aralıq, Tələnin altı, Əkin yerləri, Uzun qum, Danauçan, Səfərin quzeyi, Alışın çuxuru, Nəsibin hasarı, Dadaşın biçənəyi, Əmirin əkin yeri, Dik güney, Dik yol, Hacılabaş (Məmmədsəfi) çayı (çay), Quru selaf çayı (çay), Teymurun dərəsi.

Məlumatı verən: Məmmədsəfi kənd sakini, Azərbaycan Yazıçılar İttifaqının üzvü, məşhur el şairi Əyyub İmran oğlu Cabbarov.

Mərcimək kəndi

Yaylaqlar:

Maral yalı, Əyri burun, Binə yurdu, Qayanın dibi, Qayanın boynu, Daş ağıl, Uzun yal, Təpə yurd, Çınqıllı, Ərəstənin yurdu, Kalvalılar yurdu, Cümşüd bəyin yurdu.

Bulaqlar:

Şükün bulağı, Ağ bulaq, Armudlu bulaq, Dəmirli bulaq, Gur bulaq, Çınqıllı bulaq, Daşdançıxan bulaq, Novlu bulaq, Nəsib bəyin bulağı, Əliabbasın bulağı, Oyuğun bulağı, Şırran bulağı, Mədətin bulağı, Çay bulaq, Rəhimin bulağı, Alçalı bulaq, Uzuntala bulağı, Baldırğanlı bulaq, Ağsuyun bulağı, Zoğalölən bulaq, Əzizinin bulağı, Qurdlu bulaq, Palıdlı bulaq.

Məşhur yerlər:

Qətl ağacı, Dik daşın düzü, Yal yurd, Çiçəllər, Əliabbasın yurdu, Kotan şumu, Qırmızı duzdax, Xaşdı yal, Dana güneyi, Muncuqlu təpə, Aralıq təpəsi, Maral yalı, Çax-çax, Qaban qayası, Humay qayası, Dik qaya, Göyxır qayası, Qanqallı, Göl yeri, Qoruğun düzü, Oyuğun təpəsi, Məşədi Həsənli təpəsi, Ayı gölü, Dərin dərə, Acısu, Xasının yeri, Xaçın çayı (çay), Muncuqlu çay (çay), Boz burun, Armudlu bulaq, Uzun tala, Dəyirmanın yeri, Kalafalıq, Süleyman vurulan, Kolavat, Darı yeri, Yəhər yurd, Bərk dərə, Sarı qaya, Ağ su, Quru dərə, Aşağıki kalafalıq, Ayı palıd qıran, Nəriman ayıtdıyan, Dik qayanın güneyi, Xaşdı tala, Orta tala, Balaca güney, Güllü tala, Sarı qaya (Uzun yalın yanında), Şırran, Əzizinin biçənəyi, Əzgilinin dalı, Qara şiş, Yemiliklik, Gərməşovluğun şişi, Şorun dərəsi, Qara daşın dibi, Böyük quzey, Toyolan, Mamırlı, Bərk ayı zağası, Porsuq asılan, Rəhimin biçənəyi, Almalıq, Kərimin yeri.

Məlumatı verən: Mərcimək kənd sakini Çingiz Təhməz oğlu Allahverdiyev.

I-II-III Milli kəndləri

Yaylaqlar:

Qoçdaş, İlxi qoruğu, Sucanın bulağı, Nəcəfli yurdu, Ocaqlı yurd, Salattınqaçan yurd, Dərə yurdu, Dana damı, Dik yurd, Gözdək yurd, Ekizlərin yurdu, Palçıqlı yurd.

Bulaqlar:

Qiblə bulağı, Nəbinin bulağı, Barmaqlar bulağı, Qədimalı qurudan bulaq, Qaraməmmədli bulağı, Çınqıllı bulaq, Sulo bulağı, Vəliyatan bulaq, Əli kişinin bulağı, Daşdançıxan bulaq, Şiş bulaq, Aşağı bulaq, Qarama bulaq, Keytinin bulağı, Alo bulağı, Niyazın bulağı, Ellazın bulağı.

Məşhur yerlər:

Qaraquş qaya, Çal qaya, Ekizlərin qayası, Ağqaya, Çəvlik qayası, Dəli xanım uçan qaya, Nadirxan uçan qaya, Cərgə qayalar, Kahalı daş, Paşanın qayası, Mi-reyli güneyi, Tülkü qayası, Güneyin yalı, Güneyin dibi, Kahanın başı, Novruzlu

yurdu, Matəm ağacı, Hacı Seyidin yurdu, Çalın dibi, Aralıq, Məşədi Mikayılın yurdu, Qaraməmmədli yurdu, Malağan, Musanın çuxuru, Şişin başı, Güneylər, Şıxın yurdu, Çeyillik, Daş karxanası, Gen dərə, Milli çayı.

Məlumatı verən: Milli kənd sakini İmamqulu Mənsim oğlu Qasimov.

Mişni kəndi

Yaylaqlar:

Alagöllər, Gəzdəkli.

Bulaqlar:

Alxandüşən bulaq, Əvəlikli bulaq, Daş bulaq, Şeşə qayanın bulağı, Zeynalın bulağı, Qarağatlı bulaq, Quzey bulağı, Novlu bulaq.

Məşhur yerlər:

Güneyin boynu, Əvəlikli, Alxandüşən, Palçıqlı yurd, Nəcəfölen, Şeşənin çərəri, Qovşuq, Hümbətin kahası.

Məlumatı verən: əslən Mişnili olan Yusif Qaraş oğlu Əsgərov.

Mollabayramlı kəndi

Yaylaqlar:

Yal yurdu, Yaz yurdu, Şərəfxandüşən yurd, Ağamalıdüşən yurd, Çınqıllı, Məhərrəmölən.

Bulaqlar:

Dəyirman bulağı, Səhəng bulağı, İsgəndərgələn bulaq, Dəhnə güneyinin bulağı, Gülsənəm bulağı, Turş su, Çınqıllı bulaq, Sarı bulaq, Qanolan bulaq, Yaz yurdunun bulağı, Korabulaq, Həsən bulağı, Həməzə bulağı, Çaxmaq daşının bulağı, Şahhüseyn bulağı.

Məşhur yerlər:

Qalaça, Köhnə kənd, Yuxarı dərə, Aşağı dərə, İsgəndərgələn, Dəhnə güneyi, Daşlı şam, Dəhnə kahası, Haramlar, Yelligədik, Dəhnə şamı, Dağ dəyirmanları, Kaş, Dərin qobu, Böyük yal, Qanolan, Orta tərə, Sünnət çalası, Məşədi Astanın səngəri, Keçələli, Əxlətlər, Qəmbərvurulan, Kərbəlayi İsa payı, Keçəltərə, Qara yoxuş, Gen dərə, Nazik dərə, Qoruxçu payı, Qovlar, Dərə biçənəyi, Çuxur, Bəxtiyar tərəsi, Quzey, İldırım vuran, Kömür tərəsi, Dik daş, Qoyun bərəyəsi, Malyatışan, Buz kahası, Göyərçin kahası, Cahangir kahası, Abdülhüseyn kahası, Qarğaburun qaya, Köhnə kəndin kahası, Ayı çiləsi, Dəhnə kahası, Məsim uçan qaya, Sal daş, Götürgə, Bəşirin novu, Çaxmaq daşı, Qızıl kaha, Məriölən, Kalva Məmməd arxı.

Məlumatı verən: Mollabayramlı kənd sakini Bağşeyiş Həsənخان oğlu Məmmədov.

Mozkənd

Yaylaqlar:

Kosalar yurdu, Qara dananın arxacı, Qara Güllünün yurdu, Kümbəz, Məntəqə, Keçinin dərəsi, Bayramqulular yurdu, Eşşək meydanı, Qazıxanlı, Xəzinə tərəsi, Hacıalılar yurdu, Cilli göl, Usubvurulan qaya, Namazın yurdu, Daş ağıl, Səfilı yurdu, Gödək burun, Baş yurd, Hacı Muradlı yurdu, Allahamanlar, Qancıq dərəsi, Qızxanlı yurdu.

Bulaqlar:

Büz bulaq, Çınqıl bulaq, Südlü bulaq, Çay bulaq, Novlu bulaq, Mozun bulağı.

Məşhur yerlər:

Vəlinin qayası, Cilin düzü, Ağqaya, Kəmə qaya, Gədəuçan qaya, Hacı Həsən qayası, Qancıq dərəsi, Şeytan qayası, Ağ şırran, Çaxnaq, Mozun darı, Kümbəzin yanı, Məşədi Həsən xırmanı, Güllalının biçənəyi.

Məlumatı verən: Moz Qaraçanlı kənd sakini Vəliyəddin Misir oğlu İsmayılov.

Moz Qaraçanlı kəndi

Yaylaqlar:

Mehdixanlı yurdu, Kosalar, Mehdixanlı kalafalığı, Misirin yurdu, Tozlu burun, Eşşəkuçan, Divəkli yurdu, Yal yurdu, Orucalılar yurdu, Pırqulu əlik vuran yurd, Nayıblı yurdu, Dərə yurdu.

Bulaqlar:

Südlü bulaq, Qarağatlı bulaq, Pirin bulağı, Misirin bulağı, Şamın bulağı, Hüseyinin bulağı, Çala-sökəyin bulağı, Yaranal bulağı, Bəhlul bulağı, Üç damlar bulağı, Kalafalığın bulağı, Tozlu burunun bulağı, Sarı bulaq, Eşşəkuçanın bulağı, Mehdixanlı bulağı, Divəkli bulaq, Gölün bulağı, Qorxulu dərənin bulağı, Cəfərin bulağı, Zülfüqarın bulağı.

Məşhur yerlər:

Çınqıl, Vəliverulan, Uçuğun başı, Qırmızı güney, Camışölən dərə, Sərhəd dərəsi, Kolanı qəbiristanlığı, Üç damların dərəsi, İsmayıllı yurdu, Əşrəfuçan qaya, Aylı tərə, Fermadüşən, Arıx tərəsi, Pirin yalı, Gəvənlik, Ayqoqquluqlu qaya, Çöplər, Kömür yeri, Şişin başı, Göy qaya, Pişik qayası, Misirin qəbri, Qabilin armudu, Bəhmənin çöpü, Məmmədlinin dəyirmanı, Ocaqverdinin dəyirmanı,

Nağdalının dəyirmanı, Şamın darı, Zağalı qaya, Kalafalıq, Qorxulu dərə, Taxtalar, Buzovuçan qaya, Qaytanqaçan dərə, Şırranın başı, Qırmızı güney, Qazax Alının yurdu, Ağ şırran, Bayramqulular yurdu, Gədəuçan qaya, Küllü qaya, Qara Güllünün yurdu, İlanlı qaya, İmanölən, Abbasvurulan, Qış armudu, Bənövşəli qaya, Tubulğalı tərə, Hacı Mahmudlu yurdu, Həsənhüseyn yurdu, Ədillinin yurdu, Eyvanın başı, Moz çayı (çay), Ağyatağın suyu (çay), Kalafalıqın suyu (çay), Moz Qaraçanlı suyu (çay), Sarı bulağın suyu (çay).

Məlumatı verən: Moz Qaraçanlı kənd sakini Vəliyəddin Misir oğlu İsmayılov.

Nadirxanlı kəndi

Yaylaqlar:

Bəzixana, Kazım kəndi, Söyüdlü, Qonur, Taplar.

Bulaqlar:

Kəndin ərazisində: Böyük bulaq, Qarama bulaq, Korabulaq, Suludərə bulağı, Kumanın bulağı, Baldırğanlı bulaq, Qara daşın bulağı, Daş bulaq, Hanalı yurdun bulağı, Çıldırımının bulağı, Calalın bulağı, Maraluçan bulaq, Fatma bulağı, Qara ardış bulağı;

Kazım binəsində: Kazım bulağı, Göy bulaq, Əvəliklinin bulağı;

Bəzixana yaylağında: Bəzixana bulağı (Qoşa bulaq), Şirin bulaq, Tələnin bulağı, Haça qanadın bulağı, Şamlığın bulağı, Armudlu çuxurun bulağı, Göy bulaq, Daş bulaq, Baldırğanlı bulaq, Talanın bulağı, Palıdlının bulağı, Calalın bulağı, Düz yurdun bulağı, Çal qayanın bulağı, Qiblə bulaq, Məşədi Əli bulağı.

Məşhur yerlər:

Kəndin əhatəsində: Tap, Yoxuşun başı, Kumanın dalı, Alçalı dərə, Qara daşlar, Sulu dərə, Quzey tapı, Kora bulaq, Sarı guney, Şırranın dərəsi (Müseiyibin qozluğu), Hürünün qozluğu, Ala palıdlıq, Açıq güney, Şiş qaya, Moruqlu, Yanıq kalafa, Şam ardıcı, Uzun şam, Balıqudan, Dərin yolu, Qırmızı daş, Ortaq hasar, İsmixan yeri, Şorun dərəsi, Çıldırım, Qara daşın dibi, Kötük tapılan, Çəp kolluq, Hanalı yurdu, Qoşa ardış, Həsənin biçənəyi, Nadirin biçənəyi, Maral uçan, Əli pəncəsi, Fatmanın tələsi, Müseyibin yalı;

Kazım kəndində: Fərruxun yeri, Əvəlikli, Dərə biçənəyi;

Bəzixana yaylağında: Böyük yer, Düz, Qarağatlı, Armudlu çuxur, Quzğun qayas, Til qaya, Xədicə (Xəccə) yeri, Hacının talası, Baldırğanlı, Dərə biçənək, Məktəbin düzü, Palıdlıq, Taxta qoyulan, Çeyilli, Dağ damı, İsmayıl bəyin yurdu,

Tağlar yurdu, Düz yurd, Çal qaya, Çiçəkli, Göy qum (Bəzixana yaylağının Tərtər çayına yaxın olan hissəsində), Buğa daşı, Şamlıq.

Məlumatı verən: Nadirxanlı kənd sakini Polad Talib oğlu Müseyibov.

Narınclar kəndi

Yaylaqlar:

Ay doğan, Qızıl yoxuş, Dik daş, Taxtalar, Taxtabuşdu yal, Taxta başı, Pirin dağı.

Bulaqlar:

Qazı bulağı, Kor bulaq, Təhnəli bulaq, Qurban bəyin bulağı, Novruz çalanın bulağı, Göy bulaq.

Məşhur yerlər:

Pirin dağı (dağ), Ay doğan dağı (dağ), Yurdlar, Qanqallı, Sarı yal, Başxanım düşən, Qərvənd yalı, Qırmızı güney, Böyük düz, Əlinin yeri, Duravın yeri, Adıgözəlin zağası, İbrahim düşən, Çoban yurdu, Yumru tərə, Sarı qaya, Qara qaya, Ağ qaya, Gülmalı ölən dərə, Qum qazılanın dərəsi, Xaçın çayı (çay).

Məlumatı verən: Narınclar kənd sakini Tofiq Məhəmməd oğlu Mirzəliyev.

Nəcəfəli və Pirlər kəndləri

Yaylaqlar:

Aslanlar, Qaradağlı.

Bulaqlar:

Dəyirman yerində olan turş su, Kahanın yanı turş su, Qırmızı almanın yanı turş su, Səhəng dolan, Ağdaş bulağı, Novlu bulaq, Güney bulağı, Dəfin bulağı, Soyuq bulaq, Tozlu bulaq, Alçalı bulaq, Çökək bulağı, Moruqlu dərə bulağı, Ardışlı bulağı, Kosa yatan bulaq, Tikanlıq bulağı, Şırran bulağı, Qırmızı alma bulağı, Pirlərin novlu bulağı.

Məşhur yerlər:

Ardışlı, Nəcəfəli boynu, Qındırğalıq, Cərgə qaya, Mirzəalı çuxuru, Xaçlar, Ağ daş, Aralıq, Baş kənd, Kosa yatan, Tikanlıq, Çökək, Alçalı, Tələlər, Güney, Təmbəki qayas, Moruqlu dərə, Qaragüneyin yalı, Böyük biçənək, Sarı yal, Baxaçaq daşı, Şura biçən, İslam biçən, Palıdlıq, Əzgillik, Göl yeri, Məşədi Şamil bağı, Pirin yalı, Nəcəfəli çayı (çay), Sızqa su (çay).

Məlumatı verən: Nəcəfəli kənd sakini Hüseyin Yadigar oğlu Məmmədov.

Nəbilər (keçmiş Quş yuvası) kəndi

Yaylaqlar:

Şartapılan, Dərə damı, Evin qabağı, Yelli yurd, Maralatan, Qapanlı, Əmrahın damı, Donuz damı.

Bulaqlar:

Daş bulaq, Bəhmənin bulağı, Şor bulaq, Şəmşirin bulağı.

Məşhur yerlər:

Şişin başı, Baxacaq, Məmmədin darı, Qara qayalar, Şoralının kahası, Tələlər.

Məlumatı verən: Nəbilər kənd sakini Oktay Şəmşir oğlu Yusifov.

Otaqlı kəndi

Yaylaqlar:

Dikyurd, Xəndək yurd, Quşqun basan, Çanaq daş, Yal yurdu, Pələng qayası.

Bulaqlar:

Şirin bulaq, Daş bulaq, Sarı bulaq, Yoxuş bulaq, Qiblə bulağı, Bavış bulağı, İsmayılqayıran bulaq, Əsədin bulağı, Novlu bulaq, Mərcanölən bulaq, Çır-çır bulaq, Zeynəbin bulağı, Mahmudun bulağı, Nabatın bulağı, Gözətlərin bulağı.

Məşhur yerlər:

Orta burun, Enli döş, Tülkü tərəsi, Donuzölən, Yal yurdu, Zəyərek yeri, Qatar, Gözətlər, Təpənin boynu, Ağ gillik, Kəndin yalı, Ağaməhəmmədin yalı, Yumru daş, Daşlı tərə, Yal yeri, Təkəsəqqalı, Göl yeri, Qamışlı dərə, Hasarlar (kənd), Sümük tökülən, Kəndin dərəsi, Məmmədxanın yeri, Kömürxana biçənəyi, Armutlu biçənək, Ağaməmməd, Yaz yurdu, Daşlıq, Tələlər.

Məlumatı verən: Otaqlı kənd sakini Hüseyin İsmayıl oğlu Məmişov.

Oruclu kəndi

Yaylaqlar:

Baba yurdu, Qara yurdu, Mirməmmədin yurdu, Mollanın yurdu, Qalaxlı yurd, Qonqur, Məmmədin hörgüsü, Orta yurd, Quzey yurdu, Xıdırlı yurd, Çala yurdu, Züleyxanın yurdu, Qaraxanın bulağının yurdu, Yeddibulaq yurdu, Pirt-pirt bulağın yurdu.

Bulaqlar:

Əvəlikli bulaq, Tamaşalı bulağı, Hadı kişinin bulağı, Novlu bulaq, Qara bulaq, Qırmızı bulaq, Ağ bulaq, Yeddibulaq, Mollanın yurdunun bulağı, Qaraxanın bulağı.

Məşhur yerlər:

Nəbinin kahası, Ot qayası, Dəlik daş, Kəmə qaya, Batqın, Tuşduq, Zəyin quzeyi, Xaçın dərəsi, Oyuğun gəzi, Qazmalar, Təzəgülün gəzi, Miskili qaya, Kömürxana, Ağacın dərəsi, Dolayı yol, Umudalının yoxuşu, Düzün qənşəri, Gülənbərə toyolan yer, Molla Əhmədin qayası, Qotur su, Əvəlikli, Böyük güney, Orta su, Alma burunu, Hyseyinin karyeri, Tələlər, Komun dərəsi, Çətən qaya, Firionun daşları, Əyrinin ayağı, Qara gav, Sona qayası.

Məlumatı verən: Oruclu kənd sakini Hüseyin Cəlil oğlu Həsənov.

Rəhimli (keçmiş Aşağı xaç) kəndi

Yaylaqlar:

Behbudbəyin ağqayası, Alağöllər, Sudəyən qaya, Söyüdlü, Qara Nəsinin yurdu, Mustafanın yurdu, Alıqulu ağacın yurdu, Taxta düz, Sarı bulaq yurdu, Ketilər düşən, Əsədbəyin yurdu, Mədinəli dərəsi, Novruzdüşən göl.

Bulaqlar:

Zeynalın bulağı, Novlu bulaq, Bərk bulaq, Nəcəfölen bulaq, Korca bulaq, Lazımın bulağı, Gölmə bulaq.

Məşhur yerlər:

Tələlər, Orta burun, Qırmızı qaya, Güneyin boynu, Biçənəklər, Şişin döşü (dağ), Uzun tala, Hacı Əmrahın yurdu, Kərimin biçənəyi, Mustafanın darı yeri, Heydərin yeri, Xaçə yolaşan, Xanışın yeri, Ağ kaha, Hüseyinalının çuxuru, Sarı burun, Qara daşın dərəsi, Qaramalix, Suduran, Həşəriyyə, Qarağatlı qobu, Əsgərin kahası, El yolu, Sarının yurdu, Mis, Bulağın başı, Yatalğalar.

Məlumatı verən: Rəhimli kənd sakinləri Bəhmən Məhəmməd oğlu Mustafayev və Qoşqar Bəhmən oğlu Mustafayev.

Sarıdaş kəndi

Yaylaqlar:

Söyüdlü, Qonur, Sarı bulaq, Çır-çır, Ələm ağacı.

Bulaqlar:

Korabulaq, Gur bulaq, Böyük bulaq, Daş bulaq, Şərəbanı bulağı, Ələsgərli bulağı, Göy bulaq, Böyük yurdun bulağı, Nazlı bulaq, Cajıxlı bulaq, Sarı bulaq, Çır-çır bulaq, Qoşa bulaq, Qarağatlı bulaq.

Məşhur yerlər:

Fərzalının yeri, Ədilın yeri, Sarı tərə, Abbasalılar tələsi, Yolkeçən, Gülənbərin yurdu, Komalan burnu, Ardışlı güney, Qamış, Reyhanın yurdu, Nadirin yeri, Fə-

zalınnın çalası, Dik yurd, Göydağ, Sarı güneyin meşəsi, Quzey tapı, Dağ damı, Qara daş, Cajıxlı, Ardışlı güney, Mirzəalının dərəsi, Yolkeçənin dərəsi, Ayrım yol-aşırımı, Güneypəyə yolaşanı, Arxac yeri, Açıq tərə, Ağ qılış.

Məlumatı verən: Sarıdaş kənd sakini Əhliyyə Uğurlu oğlu Bayramov.

Seyidlər kəndi

Yaylaqlar:

Dəyirmi yurd, Orta yurd, Enəcək, Çay yurd, Türpəkli, Çənli, Şivirli, Molla dərəsi, Tək qəbir, Gölün ayağı, Gen dərə, Gölün tili, Battaqlıq, Qoşa daşlar, Yılıbirt, Duzdax, Aşağıkı yurd, Tozluq.

Bulaqlar:

Daş bulaq, Mamırlı bulaq, Sarı bulaq, Novlu bulaq, Yılıbirt bulağı, Qara bulaq, Şorun bulağı, Mahmudun bulağı, Qaragöl bulağı, Tala bulağı.

Məşhur yerlər:

Qaraqaya, Top ardış, Çubuq çəkilən, Baldırğanlı, Quzey damı, Armudlu, Yayra, Palıdlı güney, Dağ tayaları, Qoşa armud, Dağ aralığı, Aşağı aralıq, Şırran, Kömür yanan, Açıq tomba, Şamın dərəsi, Cökəli, Bərkin başı, Gilli, Bozlu, Boz tərə, Əkin, Tala, Yolun qırağı, Çayqovuşan, Quzey damın çayı (çay), Cəmilli çayı (çay), Söyüdlü çayı (çay), Gürzalılar dağı (dağ), Qaraqaya dağı (dağ), Taxça yer, Qızıl qaya, Qızıl dar, Sızqılar, Çöplü, Qaranlıq dərə, Səmədin dağı, Qara göl, Qar bulaq.

Məlumatı verən: Seyidlər kənd sakini Təhməz Kalış oğlu Abbasov.

Soyuqbulaq kəndi

Yaylaqlar:

Balakişinin dərəsi, Məktəbxana, Ağ yoxuş, Kümbəzlər, Şadmanlı yurdu, El şamı, Ətyeməzli yurdu, Əyri yolun dərəsi, Çoban şamı.

Bulaqlar:

Düz bulaq, Daş bulaq, Aşağı bulaq, Mərxin bulağı, Bulaqlar, Boğanın bulağı, Qara qayanın bulağı, Qazman bulağı.

Məşhur yerlər:

Evlərin qənsəri, Xöləzək güneyi, Yastı qaya, Qılinc qaya, Kür dərə, Qum daşları, Tovla dərəsi, Qaraqaya, Tos, Tosun güneyi, Boğa, Yal yeri, Qazman, Silvinin döşü, Mərx, Sürüşçək qaya, Yuxarı gav, Aşağı gav, Soyuq bulaq (Hacı Əhməd) körpüsü, Tovla başı, Cukluq, Kərbəlayı Mövlanın düzü, Salmanın irəməsi, Əliabbasın çuxuru, İmanın qayası, Orta güney, Bulaqlar, Qamışlı, Qarama,

Dileşin çatımı, Məmmədin tapı, Çəvliyin quzeyi, Uzun güney, Əsədin kahası, Əlləmə, Armud ağacı, Tirtökülən, Kakok ağacı, Novruzun döşü, Moruqluq, Tamaşalı, Yuxarı yol, Qarama qazılan, Qur-qurun döşü.

Məlumatı verən: Soyuqbulaq kənd sakinləri Nəbi Xasay oğlu Nəsənov və Sahib Mikayıl oğlu Hüseynov.

Susuzluq kəndi

Yaylaqlar:

Ağbulaq, Qumlu yurd, Güney dərə, Yal yurd, Boyun yurd, Ağdağ, Soğanlı, Qırxbulaq yaylağı.

Bulaqlar:

Çay bulaq, Cələli bulaq, Novlu bulaq, Alı bulağı, Qara su, Sarı bulaq, Sonanın bulağı, Göy bulaq, Ağ bulaq, Qumlu bulaq, Fətəli bulağı, Pənahın bulağı, Dilənin bulağı, Koralı bulaq, Şor bulaq, Xudaverdinin bulağı.

Məşhur yerlər:

Biçənək tala, Seyidalıbiçən, Şor bulaq, Nəsir yeri, İlyas yeri, Möyləcbiçən, İmanverdiçən, Nazik dağ (dağ), Enlidağ (dağ), Sarı qaya, Vesin yalı, Qara su, Sarının dalı, Ağdaşın boynu, Dərə yeri, Sarı yoxuş, Kəməndin yalı, Alı dərəsi, Suvax, Tək söyüd, Möyləc çökəyi, Yarıx, Ardışlı, Yal tərə, Gəzdək qayası, Arı qayası, Pənahın kalafası, Abbasın kalafası, Gamış gölü, Oruc yeri, Pərzad yatağı, Almanın düzü, Məmməd dərəsi, Keçəl yeri, Almalı, Anaxanın bulağı, Təkə qaçan qılinc uçuğun boynu, Qasım binəsi, Dağın başı, Əhmədin bulağı (dağ), Şamın güneyi, Qara qayanın güneyi, Alçalı, Yayra, Bozlu güney, Həsəndüşən tərə, Dilik-diliyin tərəsi, Qəbirstanlığın güneyi, Mirzəalının kalafası, Bala biçənək tala, Saqqızlı, Mirsadiq yatağı, Cəlilli biçənəyi, Palıdlıq, Köhsərin palıdı, Məhərrəm kalafası, Coma qaya, Söyüdlü çəpər, Sulu dərə, Nəsirin xırmanı, Dəlik daş, Talanın düzü, Qozlu dərə.

Məlumatı verən: Susuzluq kənd sakini Ağalar İlyas oğlu Əliyev.

Şaplar kəndi

Yaylaqlar:

Qoçdaş, Qonqur, Mansır bulağı, Çökək yurd, Boğaz yurdu, Tərəzi daşları, Göl yeri.

Bulaqlar:

Mansır bulağı, Yeddibulaq, Göylü bulaq, Nöyütlü bulaq, Xaraba bulağı, Çınqıl bulaq, Zeynalabdın bulağı, Novlu bulaq, Uçuğun bulağı, Turş su, Alpana uşağının

bulağı, Tozlu bulaq, Aralıq bulağı, Çökək bulaq, Qonqur bulağı, Dolayı bulaq, Yurdun novlu bulağı, Şiş güneyin bulağı, Göylü bulaq, Qoşa bulaqlar.

Məşhur yerlər:

Uçuq, Uzun yerlər, Cıqqılı meşə, Tozluğun meşəsi, Maral qayası, Aralıq güneyi, Çəpərli, Şiş güney, Cılgı yerləri, Əlişin güneyi, Arxac yeri, Sağ göl, Pərinç yeri, Qırmızı qaya, Çilənin başı, Şiş qaya, Qızxanlı, Biçənək qayası, Kömürxana, Cərgə qayalar, Sadıqın biçənəyi, Dolayı bulaq, Kənd yeri, Zöhrə çayı (çay), Qalaça suyu (çay), Camış uçan, Yal yeri, Tək armud, Gəndərə meşəsi, Çal qaya, Qurbağalı qaya, Kalafalıq, Barmaq.

Məlumatı verən: Şaplar kənd sakini Cahangir Məmmədخان oğlu Sadıqov və əslən Şaplarlı olan Aslan Məmməd oğlu Aslanov.

Şahkərəm kəndi

Yaylaqlar:

Xudaverdi yurdu, İsmayıl suiçən, At çökəyi, Dəvə boynu, Mərcanlı yurdu, Mollaməmmədli yurdu, Lilpər, Tək dam, Aşağıki hüt, Arpalar, Divəkli yurdu, Yal yurdu, Mehbalının bulağı, Battax bulaq.

Bulaqlar:

Turş su, Qoşa bulaq, Şırran bulağı, Şahkərəmin göy bulağı, Lilpər bulağı.

Məşhur yerlər:

Mıxtökən dağı (dağ), Keçibeli, Güney qayası, Təvərə qaya, Günorta qayası, Həy qayası, Camış bağlanan, Armud yeri, Ardışlı, Qara ağacın dərəsi, Təpə yeri, Zağlı, Taxtalar, Palıdliq, Pələngənin meşəsi, Şırran, Tarokişinin biçənəyi, Paraq, Şərik yer, Sarı dərə, Atlarqırılan, Şiştəpə dağı, Qaraqayanın dərəsi, Cilli dərə, Şırranın meşəsi, Təkdam meşəsi, Tək güney, Cavadın biçənəyi, Xırda güney dərəsi.

Məlumatı verən: Şahkərəm kənd sakini Şahlar Yapon oğlu Mustafayev.

Aşağı Şurtan, Orta Şurtan və Baş Şurtan kəndləri

Yaylaqlar:

Azad oğlu, Yuxarı göl yurd, Aşağı göl yurd, Tikanlı yurd, Tirin dərəsi, Gözəldərələr.

Bulaqlar:

Yastı bulaq, Ağ bulaq, Hacının bulağı, Nazik dərə bulağı, Kor bulaq, Aşağı bulaq, Qanusludərə bulağı, Göy bulaq.

Məşhur yerlər:

Kaha dərəsi, Tarın dərəsi, Sarı qaya, Ağıl dərə, Güney biçənək, Məmişin quzeyi, İbadın quzeyi, Ələzdi, Arxac burun, Yal yurd, Batqınlar, Arpa çuxuru, Məsimalının dərəsi, Biçənəklər, Taplar, Tirin dərəsi, Tətoğlu, Dəlİklərin dərəsi, Qəntar qayalar, Miqro yurdu, Aralıq biçənəyi, Hacının çuxuru, Sərplər, Avasalı çuxurları, Böyük göl, Balaca göl, Qəbir güneyi, Məşədi Paşanın daşı, Böyük qaya, Yastana, Armud ağacları, Qılış qaya, Lalalı güney, Nazik dərə, Qamışlı dərə, Bəyin gəzi, Plaburun, Dana güneyi, Qaraxanın qayası, Aralıq burun.

Məlumatı verən: Şurtan kənd sakinləri Kamil Bəxtiyar oğlu Həsənov, Məhəmməd Yunis oğlu Əhmədov və Alməmməd Şahməmməd oğlu Orucov.

Tatlar kəndi

Yaylaqlar:

Qonqur, Kərimin hasarı, Top Daş, Məmmədin hasarı, Uzun Qonqur, Qonqurun bulağı.

Bulaqlar:

Tamaşalı bulağı, Bəyin bulağı (kənddə), Bəyin bulağı (dağda), Orta dərənin bulağı, Gur bulaq, Palçıqlı bulaq, Çınqıllı bulaq, Varhelin bulağı, Ocaq bulaq, Novlu bulaq, Yağlı bulaq, Cil bulaq, Tələ dərənin bulağı, Tələnin bulağı, Arxac bulağı, Qanlı qayanın bulağı, Daş bulaq, Şano bulağı, Qonqur bulağı.

Məşhur yerlər:

Tələ dərə, Tələ dərənin bulağı, Orta dərə, Orta dərənin başı, İnek tələsi, Ağaların tələsi, Tamaşalı, Orucun yurdu, Bulağın başı, Yal yurd, Aşağı göl, Yuxarı göl, Xaçın yalı, Arıxana, Noyulun döşü, Tətoğlu, Varhel, Yarğan, Arpaların yalı, Bulağın döşü, Şərik güney, Hüç, Şəviq, Qayanın başı, Çalağan qaya, Arıxananın başı, O yanki güney, Kuma meşəsi, Yanıqın yalı, Kilkəli qaya, Çəvlik, Uçuq, Xam daş, Çınqıl, Dərə biçənək, Şırranın başı, Şanonun qəbri, Böyük düz, Cajıxlı, Hüseyin qayıran yol, Məşədinin yurdu.

Məlumatı verən: Tatlar kənd sakinləri Firudin Hüseyin oğlu Cəfərov və Hacıbaba Hüseyin oğlu Cəfərov.

Taxtabaşı kəndi

Yaylaqlar:

Sünbüllü yurl, Gülnazoğlu, Qərvənd yurdu, Hacı Pənah, Buzxana, Boğaz yurd, Gicitkanlı, Çala yurd, Şurabad yurdu, Çullu yurd, Solaxayı çala, Köhnə binələr, Mahmudun yurdu, Ləzgi yurdu, Məndilin yurdu.

Bulaqlar:

Şır-şır bulaq, Sarı bulaq, Göy bulaq, Qara bulaq, Novlu bulaq, Yağlı bulaq, Qırmızı bulaq, Zeynəbin bulağı, Turş su, Hacı Pənahın bulağı, Dam bulaq.

Məşhur yerlər:

Mamo dərəsi, Oruclu yeri, Yəhər qaya, Cəlilölən, Vişka, Çilgəz dağı (dağ), Oyuxlu dağı (dağ), Alatlı dağı (dağ), Mehdiəkən, Məzluməkən, Səlimin ziri, Səlimin çay yeri, Qanqallı, Darı yalı, Ənvər əkən, Murtulu, Ağ qaya, Moruqlu, Uzun düz, Böyük düz, On hektar, Cıdır yalı, Əhməd əkən, Gəray biçən, Ardışlı güney, Gödək burun, Qoruxçular tərəsi, Darı yeri, Mamo zağaları, Səlim bəyin yurdu, İldırım dağı (dağ), İldırımın düzü, Çal qaya, Sarı yal, El yolu, Qara zağa, Arpa yeri, İldırım çayı (çay), Alatlı çayı (çay), Mamo dərəsinin çayı (çay), Gup-pul zağa, Paşanın yeri, Qaçay biçən çala, Porsuq deşikləri, Qızıl itən, Sulu dərə, Oruclu yerinin qobuları, Yəhər qaya, Qatır uçan, Qarı dəyirmanı, Qara zağa, Qənbərin çalası, Alının povorotu (döngəsi).

Məlumatı verən: Taxtabaşı kənd sakini Ramiz Abbas oğlu Mirzəyev.

Təkdəm kəndi**Yaylaqlar:**

Əyir yaylaqları, Keçəl tərə.

Bulaqlar:

Çinqillı bulaq, Sarı bulaq, Turşlu bulaq, Arxac bulağı, Gözəllər bulağı.

Məşhur yerlər:

Yamac pay, Şişdağ (dağ), Həsənin yalı, Xallar, Arxac biçənəyi, Cəmilin yalı, İldırım vuran yarğan, Kartof yerləri, Böyük pay, Don güney, Səngər qayaları, Pəhləvan Nəbi biçən, Turşlu bulaq biçənəyi, Yal mərəyi, Acı armud, Xırman daşları, Cərgə qayalar, Top daş.

Məlumatı verən: Təkdəm kənd sakini Abbasəli Həsən oğlu Allahverdiyev.

Təkəqaya kəndi**Yaylaqlar:**

Besin yalı, Türpəkli düzü, Dəyirmi düz, Tək vələs, Əhməd tərəsi, Çoluxdüşən tərə, Mərmər bulağı, Ağ çinqil, Port-port.

Bulaqlar:

Soyuq bulaq, Qırx bulaq, Qara bulaq, Əhmədin bulağı, Yarpızlı bulaq, Sarı bulaq, Port-port bulaq.

Məşhur yerlər:

Tanrıyoxuşu (dağ), Qızıl qaya, Muradölən daş, Türnəkli düzü, Çax-çaxlı.

Məlumatı verən: Təkəqaya kənd sakini Abbas Pənah oğlu İsmayılov.

Tövlədərə kəndi**Yaylaqlar:**

Gamiş yurdu, Boyun, Bala hasar yurdu, Hasarlı, Bulaqlar, Çalpapıq, Mal ölən, Göl yurd, Çatım, Ellazın çuxuru, Vəlinin çuxuru, Şana yurdu, Taxta yurd, Əyri yurd.

Bulaqlar:

Novlu bulaq, Yarpızlı bulaq, Hasarlı bulağı, Sarı bulaq, Quru bulaq, Lülpər bulağı, Kərimin bulağı.

Məşhur yerlər:

Güney, Çalpapıq, Məmmədalının yalı, Qaya başı, Çəvlik, Qayalar, Dəli dağ (dağ), Kahalar, Tovləğzı, Manafuçan, Xaç, Baqqalın dərəsi, Təkə dərəsi, Hümbətin xırmanı, Qobunun yalı, Şahverdibişən yal, Sarımsaqlı qaya, İmanın qayası, Attutulan qaya, Oyux yeri, Xırman yerləri, Dovşan yalı, Təkə qayası, Qayabaşının kahaları, Ağ novlar, İsabişən, Tovlədərə çayı (çay).

Məlumatı verən: Tovlədərə kənd sakini Rafiq Lətif oğlu Xudaquluyev. Xudaquluyev Məzahir Xudi oğlu

Yanşaq, Yanşaq binə və Zallar kəndləri**Yaylaqlar:**

Qaranın yurdu, Eşşək meydanı, Qara qaya, Şır-şır, Pirağ qaya, Daşgələn, Qara arxac, Heyvəli, Xosrovun yurdu, Yal yurdu, Çiçəkli.

Bulaqlar:

Daş bulaq, Gur bulaq, Soyuq bulaq, Gərməşovlu bulaq, Qara bulaq, Qara su, Pir bulaq, Qiblə bulağı, Qumlu bulaq, Qırıq nov bulağı, Bəzirgan bulağı, Yuyat bulağı, Sarı bulaq, Ağqayanın bulağı.

Məşhur yerlər:

Meydan çayı, At qoruğu, Ağalıq damı, Şır-şır, Dəvə düşən, Bala düz, Böyük düz, Kazimbəyli, Bəzirgan, Qəbirstanlıq, Tək ərik, Xırda xanımın biçənəyi, Darı yeri, Göl yeri, Taxça, Kolavat, Qurban biçən, Dəyirman daşı, Asya yurdu, Gicitkanlı, Pirağ qaya çayı (çay), Daş gələn çayı (çay), Qara arxacın çayı (çay).

Məlumatı verən: Yanşaq kənd sakini Qamət Qənbər oğlu Mürsəlov.

Yellicə kəndi

Yaylaqlar:

Baş yurd, Şişqaya, Çalmalı yurd, Hasarlı yurd, Qonqur, Dərə yurd, Qarabağlı yurd, Gölün düzü.

Bulaqlar:

Şır-şır bulaq, Bala şır-şır bulağı, Xaraba bulağı, Dərə yurdunun bulağı.

Məşhur yerlər:

Aralıq, Kığlıq, Sklad, Uzun kaha, Damlı, Dal çay (çay), Qabaq çay (çay), Qonqur (dağ), Məhəl, Məmmədخان, Sallı.

Məlumatı verən: Yellicə kənd sakinləri Şəmşir Kamalov və İsbə Babaxanov.

Zar kəndi

Yaylaqlar:

Zar yaylağı, Yal yurd, Qovşuq (cənub hissə), Orucun gəzi, Gərayın dərəsi, Qara yurd, Ağduzdağ (cənub hissə), Çal qaya, Ağe dərəsi, Tələ yurd, Çaşırılı.

Bulaqlar:

Paltar bulağı, Bolbulaq, Çivli bulağı, Çaxmaq bulağı, Sarı bulaq, Səngər bulağı, Tələ bulağı, Çaşırılı bulağı.

Məşhur yerlər:

Çaxmaq, Cüt xaç, Aşağı düz, Xudavəng, Böyük təpə, Cılgı yolu, Fərhad yerləri, Qanolan, Əli pəncəsi, Eminlərin bərəyəsi, Qoşa kahalar, Səngər kahası, Buz kahası, Qaranlıq kaha, Mirzənin kahası, Şurtan bərəyəsi, Şurtan kahası, Sarı burun, Duz kahası, Kolluqlu qaya, Dirək qaya, Uzun bərəyə, Gödək bərəyə, Hüseyinin təpəsi, Avasin təpəsi (şərq hissə), Sarı yoxuş, Sultan yurd, Allahyar təpəsi, Çaşırılı, Quzey yerləri, İmo çuxuru, Daşlı burun, Şavazın xəndəyi, Sıra qaya, Qəzet-uçan, İsmayıl çuxuru, Yolkeçən, Qazanuçan dağı (dağ), Bayram daşları, Şeyin-oğlunun quzeyi, Sallıq, Samanlıgəz, Məşədi Həsən yalı, Qamışlıq, Arxac yeri, Şallığın dərəsi.

Məlumatı verən: Zar kənd sakinini Novruz Tağı oğlu Əhmədov.

Zağalar kəndi

Yaylaqlar:

Yal yurd, Baş yurd, Ovluc, Dik daş, Köhnə yurd.

Bulaqlar:

Turş su, Daş bulaq, Qiblə bulağı, Şəfi bəyin bulağı, İsrafilin bulağı, İyli bulaq.

Məşhur yerlər:

Çeyilli dağı, Yelli gədik dağı, Oyuxlu dağı, Qaban qayası dağı (dağ), Gödək burun, Ardiş təpə, Güllü düzü, Xırman təpə, Ulduzlu təpə, Şəfi bəyin yurd, Çiçəkli, Ara yurd, Moruqlu qaya, Xangələn, Canavarın yurd, Seyidin yurd, Berzinli qaya, Hüseyinalı biçən gəz, Xaçın çayı, Yellinin çayı, Çeyillinin çayı.

Məlumatı verən: Zağalar kənd sakinini Məhərrəm Umud oğlu Fərhadov.

Zəylik kəndi

Yaylaqlar:

Tək dam, Curtdalı, Hacı Qurban, Hacı Əsədin yurd, Çilənin gəzi, Məşə Bayram, Ot qayası, Mədətin yurd, Dalıki güney, Xaraba, Dərə yurd, Kor Hüseyinin yurd, Hasarlar, Məhərrəm uşağının yurd, Yal yurd, Qaraçı dərəsi, Dəli Hüseyinin yurd, Məsim qalası, Dəli Həsən, Arxac burnu, Mustafanın yurd, Keçi belinin gəzi, Təpəlin yurd.

Bulaqlar:

Eylonun bulağı, Əli bulağı, Aralığın bulağı, Curtdalı bulağı, Kərəmin bulağı, Məşədi Bayram bulağı, Xarabanın bulağı, Hasarların bulağı, Binənin yuxarı bulağı, Həmidin bulağı, Yurdun bulağı, Qaramalı bulaq, Silvinin bulağı, Bavonun bulağı, Qaraçı dərəsinin bulağı, Silvinin bulağı, Qara qayanın quzey bulağı.

Məşhur yerlər:

Dərin qobu, Şəldinin Hasarı, Sallığın düzü, Qobu yerləri, Qəmbəralı qayası, Alxanın çuxuru, Qara qaya, Şiş qaya, Orucun qızı yanan yurd, Qarrax, Göl binəsinin çuxuru, Sultan uşağının çuxuru, Slo biçənəyi, Sonanın biçənəyi, Qonqur, Tir yolları, Qarı kahası, Tumlər, Silvinin quzeyi, Alo barmağı, Qazax biçənəyi, Məşədi Həsən çuxuru, Hacı Məhərrəm, Novruzalı, Ayrım barmaqları, Mamonun şişi, Çilə dərəsi, Milli yurd, Nəcəfin damı, Aralığın quzeyi, Daş biçənəyi, Şahzadə biçənəyi, Alpana biçən, Həsənqulunun çeyili, Güney, Molla oğlu Əlinin hasarı, Cəfər oğlunun döşü, Tələlər, Mədətin biçənəyi, Kolanı yerləri, Süleyman biçən, Qoşa kahalar(qərb hissə), Qarı qəbri, Eylonun biçənəyi, Tülkü yerləri, İmonun yastısı, Camış uçan, Aralığın çatımı, Xarabanın yalı, Əsəd biçən, Hasarlı biçənək, Hacı Edilxanın yurd, Zəylik çayı (çay), Dərə çayı (çay), Sandığın suyu (çay), Qazağın suyu (çay), Çilə dərəsinin suyu (çay), Aralığın suyu (çay), Təkdam suyu (çay), Çuxurlar, Süleymanın damı, Hopurlu yurdları, Şakkar, Yüz yuva qayası, Çəvliyin qayası, Qara qayanın quzeyi, Dəvə daşı, Böyük zəhman, Naxırçıların yurd, Coyun suyu (çay).

Məlumatı verən: Zəylik kənd sakinləri Qabil Ədil oğlu Həsənquluyev və Musa Saleh oğlu Məmmədov.

Zərqulu kəndi

Yaylaqlar:

Uzun yal, Məşədi Abdul, Qara çökək, Abdulrəhman, Qaragöl, Gün görməz, İlanlı bulaq, Sınıq kilsə, Kalafalıq, Qatar, Çövrüm, Məsimölən yal, Səlimin yurdu.

Bulaqlar:

Şirin su, Söyüdlü bulaq, Seyfəddinin bulağı, Kəşinin bulağı, Sarı bulaq, Şor bulaq, Mehbalının bulağı, Turş su (Qotur su), Elyasın bulağı, Qurdlu bulaq, Savalan bulağı, Beş bulağ

Məşhur yerlər:

Zeynalın çuxuru, Çəkil meşə, Ağ qaya, Orta güney, Nazik güney, Bulaqlar, Qırintı, Palaxlı, Uzun yer, Xudonun əkini, Dadaşın yeri, Top qaya, Qaraşın arpa yeri, Marallı, Dərgah, Almirzə biçənəyi, Çınqıl, Qanlı dərə, Dik qaya, Barmaqlar, Güzdük yeri, Qotur suyun meşəsi, Ala palıdlıq, Çəp yol, Ayı çiləsi, Dərin dərə, Burununbaşı, Təkağac, Daştəpə, Qaradaşınıyalı.

Məlumatı verən: Zərqulu kənd sakini Duman Mehdi oğlu Qasimov.

Zivel kəndi

Yaylaqlar:

Allahvedinin yurdu, Çınqıllı bulağın yurdu, Şurtan yurdu, Ocaq daşı, Pişikli, Tikanlı yurd, Səyalı dərəsi, Əyri qar, Zülfunun əyrisi, Xallı yurd, Kəl ölən, Hacı gələn, Bəcrəvan yurdu, Çalma yeri, Gülmalı hasarı, Hacı Xanlar yurdu, Balı biçən, Molla Qənbərin yurdu, Qoruxçu payı, Arx aşanın yurdu, Oruclu yurdu.

Bulaqlar:

Səhəng bulağı, Qara bulaq, Ağ bulaq, Xanalı bulağı, Çınqıllı bulaq, Kirişli bulaq, Hacı gələn bulaq, Koralı bulaq, Qurdlu bulaq, Mustafa bulağı, Dəyirmanların bulağı, Yarpızlı bulaq, Sərp bulaq, Qamışlı bulaq, Fotun bulağı.

Məşhur yerlər:

Şavazın yalı, Oyuq, Demyal, Vışka, Qəmbər ölən, Qızıl kaha, Yolçu kahası, Qaranın kahası, Top daş, Bəşirin qarrağı, Sporlu biçənək, Mustafanın hasarı, Kərbəlayı Məmmədalinın hasarı, Arpa yerləri, Orta düz, Gülmalı hasarı, Uzun günlük, Quru Selaf çayı (çay), Sarımsaqlı çayı (çay), Bəşirin novu, Kirişlinin güneyi, Ağziyaç, At ölən, Ehsan yeri, Müseyibin qarrağı, Yal yeri, Əmrəli biçən, Güllə dəyən daş, Yəhya biçən, Cəmilin çuxuru.

Məlumatı verən: Zivel kənd sakinləri Zakir Cabbar oğlu Məmmədov və Əliabbas Əkbər oğlu Mirzəyev.

Zülfüqarlı kəndi

Yaylaqlar:

Yelli yurd, Dərə yurdu, Ağbaba yurdu, Altıkövşən yurdu, Qızıl qaya, Ayı talası, Quş höyürü, Aliyüzbaşılar yurdu, Kalafalıq, Zərgərgələn, Qatar qaya, Eyvan, Tüklük, Həşimin dərəsi, Alt tala, Qoruq yurd.

Bulaqlar:

Arxana bulağı, Göy bulaq, Sarı bulaq, Həşimin bulağı, Hacı bulağı, Çıtxına bulağı, Şırran bulağı, Qındırğalı bulaq, Qara qaqqonun bulağı, Köhnə xırman bulağı, Turş su, Gavallığın bulağı, Meşəli bulaq.

Məşhur yerlər:

Şeytan təpəsi, Qızıl qaya, Səfəralı bəyin yurdu, Çalaçuxur, Kərimin çəpəri, Böyük çuxur, Qayanın başı, Pərinç yalı, Qara qaya, Məlöylən, Şorun dərəsi, Sorun meşəsi, Qarağatlı dərə, Qaradayçanın dərəsi, Qarlı yamaş, Çöplər, Gavallıq, Məşədi Rəcəbin yurdu, Nəbilər yalı, Kalafalıq, Yağlı bulaq dağı (dağ), Mürəssəflər yurdu, Qulu bəyin kümbəzi, Səbət keçməz, Kafya bulağı, Dolçaqulp ular, Əjdaha qayası, Daş çapılan, Ocaq təpəsi, Nehrə kəsilən dərə, Sarı qaya, Heydərin kolavati, Alt tala, Kamalın otağı, Həşimin dərəsi, Qarğalı qaya, Qaraquşun altı, Müslümlər yalı, Hacallı yurdu, Quş yuvası, Quzey tala, Div yeri, Pələng basan, Toy olanın dərəsi, Çıtxına dərəsi, Uzun haya, Məmmədemin-Rzanın yeri, Arxac qaya, Qara qayanın güneyi, Dərə yurd, Köhnə xırman, Böyük yer, Mustafanın çəpəri, Əliabbasın dam yeri.

Məlumatı verən: Zülfüqarlı kənd sakini Qambay Dadaş oğlu Heydərov

Binələr - Qışlaqlar

Kəlbəcərin ərazisinin müxtəlif yerlərində yaz, payız və qış aylarında mal-qoyun saxlamaq üçün binələrdən istifadə edirdilər. Binələrdə mal-qoyun saxlamaq üçün dam və çobanlar üçün yaşayış evləri var idi. Hər bir binədə odun, kərmə, duz, qab-qacaq ehtiyatı olurdu. Uzaq səfərlərə gedən yolçular (adamlar) gəcələmək üçün o binələrdən istifadə edirdilər. Hansı kəndin ərazisində yerləşməsi qeyd olunmaqla binələrin adları aşağıda göstərilir:

- Abdullaşağı** kəndi - Kalafalıq binəsi, Eşşək uçan binə, Çala-çuxurun binəsi, Qoşa armud binəsi, Hasarlı binə.
- Ağqaya** kəndi - Binə, Göl damının binəsi.
- Ağcakənd** - Ocaqqulu binə, Sarı bulaq binəsi.
- Almalıq** kəndi - Otaqlar binəsi, Gözlü bulaq binəsi.
- Alırzalar** kəndi - Zəylik binəsi.
- Babaşlar və Bozlu** kəndləri - Dana damının binəsi, Dönmə binəsi.
- Başlıbel** kəndi - Başlıbel binəsi, Barıtlı binə, Çayqovuşan binəsi.
- Bağlıpəyə** kəndi - Həmidin binəsi, Misirin binəsi.
- Tirkeşəvənd** kəndi (Əsrək sovetliyi) - Təkdəm binəsi, Qazıxanlı binəsi.
- Əsrək** kəndi - Kilsə binəsi, Maydan ölən binə, Ağzıbir binə, Dərə damları binəsi, Xarabanın dərəsi binə.
- Xallanlı** kəndi - Binələr, Göy qum təpəsi binəsi.
- Xölzək** kəndi - Mahrasa binəsi, Dolayı kənd binəsi, Çatımın dərəsi binə.
- Keçiliqaya** kəndi - Çay binəsi, İşgəsu binəsi.
- Kərəmli** kəndi - Zəli gölü binəsi, Qırmızı ferma binəsi.
- Keşdək** kəndi - Xamməd binəsi, Hümbətin damı binə, Pələngə binəsi, Məşə Xələf binəsi.
- Cəmilli** kəndi - Qonur binəsi, Mal binəsi, Qoyun binəsi.
- Comərd** kəndi - Kənd yeri binəsi, Yarpızlı binə.
- Çaykənd** - Qalanın dərəsi binə.
- Çərəkdar** kəndi - Seyidin binəsi, Xurşudlu binəsi, Məmməd bəyin binəsi, Alı bəyin binəsi, Həsən bəyin binəsi, Uzun tala binəsi, Kollu cəvə binəsi.
- Çovdar** kəndi - Kor Alının binəsi, Sarımsaqlının binəsi, Dam yeri, Göy güneyn binəsi, Uzun kalafa binəsi.
- Çorman** kəndi - Çökək binə, Ağzıbirin binəsi, Uçuğun altı binə, Maydan ölən binə, Binə yurdunun binəsi.
- Dal Qılışlı** kəndi - Barmaq binəsi.

Laçın kəndi - Rəhimin binəsi, Bağamburclu binə, Sədrin binəsi.

Lev kəndi - Ağıl binəsi, Təkdəm binəsi.

Mərcimək kəndi - Şükün binəsi, Aşağıki binə, Binə, Qazax Alı binəsi, Nazdının güneyi binə, Baba kəndi binəsi.

I-II-III- Milli kəndləri - Göl binəsi, Dağ bulağının binəsi.

Moz Qaraçanlı kəndi - Kalafalıq binəsi, Misirin Payız binəsi.

Nadixanlı kəndi - Bəzixana binəsi, Kazım binə, Daş binə.

Narınclar kəndi - Dəmirlı tovla binəsi, Damlar binəsi, Dəyirmanın üstü binə.

Nəcəfahı kəndi - Alçalı binə, Güney binəsi.

Nəbilər (keçmiş Quşyuvası) kəndi - Dərə damı binəsi, Qırağın dalı binə.

Oruclu kəndi - Oruclu binəsi.

Qasımlar kəndi (keçmiş Kilsə) - Sədrin binəsi.

Qaragüney kəndi (Günəşli sovetliyi) - Kalafalıq binəsi.

Qaragüney kəndi (Zülfüqarlı sovetliyi) kəndi - Binə yeri.

Qala boynu kəndi - Kalafalıq binəsi, Damın yanı binə.

Qaraçanlı kəndləri (3 kənd) - Tat oğlu qazan binə, Kahanın binəsi, Xaşbulaq binəsi.

Qamışlı kəndi - Köhnə binə, Təzə binə, Həcərin binəsi, Ramazanın binəsi, Tala binə, Qaravul binəsi.

Qılınclı kəndi - Alçalı binə, Kövşən binəsi.

Dəmirçidam kəndi - Kalafalıq binəsi.

Günəşli kəndi (keçmiş Kilsəli) - Alçalı binəsi, Tələ binəsi.

Hacıkənd (keçmiş Sınıq Kilsə) - Hasarlı yurd binəsi, Göy təpə binəsi.

Rəhimli kəndi (keçmiş Aşağı xaç) - Sarı güney binəsi.

Sarıdaş kəndi - Yal kənd binəsi.

Soyuqbulaq kəndi - Bağıracaq binəsi (Aşağı binə, Yuxarı binə).

Şaplar kəndi - Aslanın binəsi, Pələngə binəsi, Yuxarı binə, Xaraba yurdun binəsi.

Şahkərəm kəndi - Mustafanın binəsi, Səfqulunun binəsi.

Şurtan kəndi - Binə dərəsinin binəsi.

Təkəqaya kəndi - Tala binəsi, Mərmər binə, Ayı öləndə binəsi, Molla Rüstəm binəsi.

Tovlədərə kəndi - Yuxarı binə.

Yanşaq kəndi - Qarabulaq binəsi, Meydan çayı binəsi.

Zar kəndi - Çaxmaq binəsi.

Zəylik kəndi - Göl binəsi, Qazax binəsi, Qaraçı dərəsinin binəsi.

Zülfüqarlı kəndi - Dərə yurdun binəsi, Donuz damı binəsi, Çala-çuxur binəsi.

Dağlar, çaylar, göllər, bulaqlar

Kəlbəcərin ərazisində tapılan dəniz və okean orqanizmlərinin qalıqları subut edir ki, əvvəllər bu ərazilərdə dəniz və okean olubdur. Bu ərazilərdə yerləşən dağlar orogenez (dağ əmələgəlmə prosesləri) və həmçinin vulkan püskürmələri nəticəsində əmələ gəlmişdir. Burada olan dağlar dəniz səviyyəsindən 3000-3700 m hündürlükdə yerləşirlər. Rayonun ərazisinin 70-80 %-ni hündür dağlar təşkil edir.

Burada hər bir dağın, təpənin, yerin öz adı var. Rayonun müxtəlif ərazilərində eyni adlı dağlara, çaylara, göllərə və yer adlarına rast gəlinir.

Dağlar

Kəlbəcərin müxtəlif ərazilərində yerləşən dağların adları aşağıda göstərilir.

Kəlbəcərin qərb hissəsində - Keyti dağı, Ağduzdağ dağı, Qazanuçan dağı, Dəlihəsən dağı, Şişdaş dağı, Qara qaya dağı, Qonur dağ, Pişikli dağı, Məsim qalası dağı, Keçibelinin gəzi dağı, Qumlu dağ, Qılışlı dağı.

Dəlidağ ətrafında - Dəlidağ, Ağqaya dağı, Sultanheydər dağı, Teymuruçan dağ, Sarımsaqlı dağı, Sarıbulaq dağı, Nəcəfqulu dağı, Qaraqayadağı, Gəlinqaya dağı, Sarıgüney dağı, Maral dağı, Lilpər dağı.

Keçəl dağ və Sarıyer ətrafında - Keçəl dağ, Sarımsaqlı dağı, Sərçəli dağ, Qırmızı dağ, Dikpləkən dağı, Ayıçınqılı dağı, Dəvə dağı, Dəvəgözü dağı.

Tunel - Başlıbel ətrafında - Şahdağ, Böyük Boz dağ (Oyuğun şişi dağı), İldırım dağı, Ağbaba dağı, Hovuzun dağı, Qoçdaş dağı, Qala dağı, Mıxtökən dağı, Nərdivan dağ, Sarı bulaq dağı, Qonqur dağ, Göydağ, Qaban qaya dağı, Eyvan dağı, Xocayrud dağı (bu dağ Tunel zonasının şərq hissəsində yerləşir), Şiştəpə dağı, Sarıbulandağı, Uzunyal dağı, Çilgəz dağı, Qızık qayası dağı, Ağqayanın başı dağ, Qazançay dağı, Yelligədik dağı, Şakkar dağı, Dəlicəli (Çoban) dağ, Qaradağlı dağı, Kiçik Qalaboynu dağı, Böyük Qalaboynu dağı.

Murov dağ ətrafında - Murov dağı, Gamış dağ, Ömər dağı, Susuzluq dağı, Bağırılı dağı, Buzdux dağı, Ağçınqıl dağı, Koroğlu dağı, Qonur dağ, Hinal dağı, Böyük Hinal dağ, Kiçik Hinal dağ, İnek dağı, Qaravul dağı, Bənövşəli dağ, Sarı dağ, Kərəm dağı, Bəzircan dağı, Çiçəkli dağ, Həmzəçimən dağ, Tanrı yoxuşu dağı, Təkəqaya dağı, Ağbulan dağı, Çalmalı dağ, Ağdağ, Nadirxanlı dağı, Kəmərqaya dağı, Dəmir dağ, Sarıyal dağı.

Göllər

Kəlbəcərin müxtəlif yerlərində: istər düzəngah, istərsə də dağların başında və dağların ətəyində bir neçə göllər vardır. Həmin göllərin adları aşağıda göstərilir:

Dəlidağ-Sarıyer ətrafında - Böyük Ala göl, Kiçik Ala göl, Qara göl, Zaxa gölü, Kərbəlayi Hüseyn gölü (Keşdək kəndinin yanı);

Murov-Ağdaban ətrafında - Zəli gölü, Qara göl, Qanlı göl, Çöplü göl, Ala göl;

Murov-Lev ətrafında - Kiçik Göy göl, Elyaslar gölü, Ala göllər.

Çaylar

Kəlbəcərdə ən böyük çay Tərtər çayıdır. Onun iri qolları Tutxun çayı, Lev çayı, Zəylik çayı, Alolar çayı və Qaraarxac (Sərkər) çaylarıdır.

Tunel-Başlıbel zonasında ən böyük çay Tutxun çayıdır. Tutxun çayının qolları aşağıdakılardır: Zərqulu suyu, Kilsəli su, Moz çayı, Qara su, Qaraxan çayı, Sağ Başlıbel suyu, Sol Başlıbel suyu, Barıtlı su, (onun qolları: Sağ Barıtlı su və Sol Barıtlı su), Dəlidağ suyu, Keçiliqaya çayı, Altıkövşən çayı, Qazıxanlı çayı, Qalaboynu çayı, Ağzıbir su, İldırım su, Zülfüqarlı çayı (İşgə su), Çovdar çayı.

Qamışlı-Ağdaban ətrafında - Torağaçay, Ağdaban çayı, Bulanlıqlı su (onun qolları: Ağ su və Balıqlı su), Nadirxanlı çayı.

Lev-Yanşaq ətrafında - Lev çayı, Ağ çay, Söyüdlü çayı, Meydan çayı, Yanşaq çayı, Qonur çay, Qaradıraq çayı.

Ayırım ətrafında - Ayırım çayı, Dal Qılıçlı çayı.

Dəlidağ-Sarıyer ətrafında - Qaraarxac çayı (Sərkər suyu), Sarımsaqlı çayı, Hacılabaş (Quru selaf) çayı, Məmmədsəfi çayı, Tovlədəre çayı, Zar çayı, Zəylik çayı, Alolar suyu, Keçəl dağ çayı, Qurbağalı çay, Bağırsaq çayı, Atlar çayı, Şaplar çayı, Uluxan çayı, Alxaslı çayı, Alxaslı-Malbinəsi çayı, Qaraçinar çayı, Qırmızı çay.

Nərgiz çayı, Umudlu çayı, Mərcimək çayı, Maral çayı və bir neçə balaca çaylar birbaşa Tərtər çayına tökülürlər.

Xaçın çayı öz mənbəyini Tutxun çayının şərq hissəsində yerləşən dağlardan (Oyuxlu və İldırım dağlarından) götürür və Ağdam istiqamətində axır.

Bulaqlar

Kəlbəcərin ərazisində Azərbaycanda məşhur olan bulaqlar aşağıda göstərilir:

Dəlidağ-Sarıyer ətravfında - Ceyran bulağı, Sarı bulaq, Kalvaçoban bulağı, Yüzbulaq, Kürə bulağı, Qiblə bulağı (Sultanheydər), Məşədi Tavat bulağı (Sərkərdə), Qumlu bulaq.

Bağırخان ərazisində - Bol bulaq, Alo bulağı.

Qazıxan yaylağında - Zeynal bulağı.

Susuzluq dağında - Qiblə bulağı.

Ağcaqız yaylağında - Ağa bulağı.

Qoçdaş dağında – Yeddibulaq, Qırx bulaq.

Zar-Bəzirxana ərazisində - Çivli bulağı.

Kilsəli ərazisində - Aygır bulağı.

Dağların hündürlükləri

1. Gamiş dağ – -----3724 m	40. Qonqur dağ----2770,3 m (Tunel zonası)
2. Dəlidağ -----3616 m	41. Bağırخان dağı ---2743,7m
3. Koroğlu dağı – -----3462 m	42. Keçibeli d.----- 2741 m
4. Sərçəli dağ -----3433 m	43. Uzunyal dağı-----2697 m
5. Keyti dağı – -- -----3426 m	44. Qaraqaya d-----2646,9 m
6. Ağduzdağ dağı -----3399 m	45. Qılışlı dağı-----2645,9 m
7. Ömər dağ----- 3395 m	46. Nərdivan dağı----2623 m
8. Böyük Hinal dağ -----3367 m	47. Ağbulan dağı ----2610, 8 m
9. Kiçik Hinal dağ-----3358 m	48. Sarımsaqlı d -----2582 m (Dəlidağ ətrafı)
10. Sarımsaqlı dağ ----- 3344 m (Keçəl dağ ətrafı)	49. Sarıgüney d.-----2551 m
11. Murov dağı ----- 3340 m	50. Qoçdaş dağı-----2526 m
12. Gəlinqaya dağı-----3335,8 m	51. Nəcəfqulu dağı ----2513 m.
13. Kalva çoban dağı -- 3321 m	52. Çalmalı d.- -----2510,8 m
14. Mıxtökən dağı ----3311 m	53. Kəmərqaya d----2415,4 m
15. Ağçınqıl dağı----3300,4 m	54. Tovlədəresi d.---2407,3 m
16. Ayı inqılı dağı--- --3300 m	55. Xocayurd dağı --2389,3 m
17. Sultanheydər d.---3254 m	56. Buzdux dağı-----2374,7 m
18. Hinal dağ-----3248,4 m	57. Çilgəz dağı -----2358,5 m
19. Qonur dağ ---- 3246 m (Murov ətrafı)	58. Eyvan dağı-----2346 m
20. Şiştəpə dağı-----3239 m	59. Tanrıyoxuşu d.---2303,1m
21. Ağ dağ -----3200 m	60. Qızıqqayası d---2300,5m
22. Qatırdaş dağı-----3184 m	61. Bağırli dağı-----2298 m
23. Alagöllər dağı- ---3171 m	62. Ağqayanınbaşı d---2286,2m
24. Dəvəgözü dağı -----3169m	63. Qazançay d-----2285 m
25. Təkəqaya dağı----3125,8 m	64. Ağbaba dağı-----2276 m
26. Ağqaya dağı-----3091 m	65. Yelligədik d----2275,9 m
27. Dəvə dağı ---- 3072 m	66. Çiçəkli dağ -----2267 m
28. Qonqur dağ -----3051,8 m (Keşdək ətrafı)	67. Çoban dağı-----2265 m
29. Qırmızı dağ ---- 3047 m	68. Laçınqaya dağı --2261 m
30. Qonqur dağ -----3043,3 m (Cəmilli ətrafı)	69. İldırım dağı-----2242 m
31. Qumlu dağ-----3036,9 m	70. Şakkar d-----2228,8 m
32. Qatar qaya dağı---3008,5 m	71. Böyük Boz dağ---2228 m
33. Sarıbulan dağı--- --3006,1 m	72. B. Qalaboynu d--2218,6m
34. Sarıbulaq dağı-----3005 m	73. Sarı dağ -----2185 m
35. Lilpər dağı-----2978 m	74. Dik daş dağı--- --2184 m
36. Maral dağı -----2904 m	75. K. Qalaboynu d.---2149 m
37. Dəmir dağ – -----2900 m	76. Atdağı -----2036 m
38. Dəlihəsən dağı---2883,3m	76. Qaravul dağı -----2018 m
39. Susuzluq dağı -----2845m	78. Qazanuçan dağı- ----3141 m
	79. Pişikli dağı-----2995,6 m
	80. Qala dağı -----1767 m
	81. Nadirxanlı dağı ----1479 m

Bəzi yer adlarının yaranma mənbələri

Murov dağı

Qədim türk dilində iki çayı ayıran dağ silsiləsinə murov deyilir. Murov dağı Kür və Tər-tər çaylarını ayıran dağ silsiləsi olduğuna görə belə adlanır.

Dəlidağ

Dəlidağın zirvəsində və onun ətrafında gün ərzində hava şəraiti bir neçə dəfə dəyişir. Gah gün çıxır, gah yağış yağır, gah duman-çiskin olur, gah qar-boran olur. Dağın belə hərəkətlərinə görə Dəlidağ adlanır.

Keyti dağı

Şifahi mənbələrə görə Keyti və Mehdi adlı iki qardaş var imiş. Onlar dağlarda ovçuluq edirmişlər. Bir gün qardaşların biri evdə qalıb yemək hazırlamaqla məşğul olur, o biri qardaş isə ova gedir. Ova gedən qardaş bir maral vurub onun dərisini soyub əyninə geyinir. O, evə qayıdıb qapını açıb içəri girmək istəyəndə evdə qalan qardaş onun maral olduğunu guman edib, onu gullə ilə vurur. Maral yıxılır. O, marala yaxınlaşanda görür ki, bu onun maral dərisi geyinmiş qardaşdır. Qardaşını ölmüş görəndən sonra özünü də gullə ilə vurub öldürür. O, iki qardaşın qəbri Keyti dağının zirvəsində yerləşir. Keyti dağının adı bu əhvalatdan götürülmüşdür. Qeyd etmək istəyirəm ki, qocaman adamların söylədiklərinə görə 1700-1800-cü illərə kimi Keyti dağının ərazisində xırda meşəliklər olubdur. Bu ərazilərdə çöl heyvanlarından maral, əlik, ayı və başqa heyvanlar yaşayırmışlar.

Ağduzdağ

Minlərlə mal-qoyun yay aylarında yaylamaq üçün bu dağın qoynuna-ətəyinə çıxarılır (gətirilir). Mal-qoyuna duz vermək üçün böyük, üst hissəsi düz olan daşlardan (duzdaxlardan) istifadə edirlər. Dağın ətəyində-döşündə çox sayda duzdaxların olduğuna görə bu dağ Ağduzdağ adlanır.

Ayıçınqılı dağı

Bu dağ küllü miqdarda böyük çınqıllıqlardan (sal daşlardan) ibarətdir. Bu çınqıllıqlarda ayı yaşadığına görə dağ belə adlanır.

Qonur dağ

Bu dağın döşü-ətəyi boz-qara rəngə, qonur rəngə bənzədiyinə görə Qonur dağ adlanır.

Qızılxac dağı

Qızıl qırmızı mənasını verir. Arxac yay aylarında mal-qoyun saxlanılan yerə deyilir. Qızılxac, yəni ətəyində-döşündə, dağın dibində boz rəngə çalan arxac yeri olan dağ deməkdir.

Qoçdaş dağı

Bu dağın zirvəsində qədim alban qəbiristanlığı var idi. Qəbir üstü daşlar at, qoç, sandıq və s. şəklində idu. Qadın qəbirlərinin üstündə sandıq formasında düzəldilmiş daşlar, kişi qəbirlərinin üstündə isə at və qoç şəklində yonulmuş daş abidələri vardır. Bu qəbiristanlıqda olan qoç abidələrin sayı o biri abidələrin sayından xeyli çox idi. Ona görə də dağın adı Qoçdaş adlanır.

Dikpilkən dağı

Bu dağ hündür sıldırımliqlardan ibarətdir. Dağın quruluşu pilləkəni xatırladır. Ona görə də bu dağ Dikpilkən adlanır. Bu dağın foto şəkli bu kitabda var.

Keçəl dağ

Bu dağın başında ot ara-sıra bitir. Dağ sanki keçəl adamı xatırladır. Ona görə də Keçəl dağ adlanır. Bu dağın fotosəkli kitabda verilmişdir.

Laçınqaya dağı

Laçın sıldırım qayaları olan dağlara deyilir. Laçın yalçın, hündür, sıldırım mənasını verir. Laçın həm də quş adıdır. Laçın quşu hündür, əlçatmaz qayaları olan dağlarda yaşayır. Dağın adı buradan əmələ gəlmişdir.

Başqa bir rəvayətə görə Laçın adlı kasıb bir oğlan bir varlı kişinin qızını sevirmiş, qızda oğlanı sevirmiş. Qızın atası belə bir şərt qoyur ki, hansı oğlan ona bir dağ keçisini ovlayıb gətirsə qızı ona verəcəkdir. Dağ keçiləri əlçatmaz hündür qayaları olan dağın döşündə yaşayırmışlar. Qızı sevən Laçın dağ keçisini ovlamağa gedir. Oğlan bir keçiyə vurur. Keçinin meyidi yuvarlanıb dağın döşündə yerləşən sıldırım qayaların birinin səkisinə düşür. Həmin səkiyə enmək çox təhlükəli imiş, ora enən adamın geriye qayıdıb çıxması qeyri mümkün imiş. Əlacsız qalan oğlan enir səkiyə, səkinin üstündən kəndir sallayırlar, oğlan keçinin ətinə kəndirə bağlayır, başqaları isə əti yuxarı çəkirlər. Oğlanın həmin səkidən çıxması mümkün olmur. Bu xəbəri qıza çatdırırlar. Qız tez gəlir qayanın başına və «Laçın qayıt» deyər çağırmağa başlayır. Qızın səsini eşidəndə Laçının qollarına qüvvət gəlir, səkidən yuxarı dırmaşmağa başlayır və həmin səkidən sağ-salamat

çxır.Bu hadisəni sevgi-məhəbbətin gözə görünməz ilahi bir qüvvə olduğu ilə bağlayırlar. Həmin gündən o dağ Laçın qayıt dağı adlanır. El arasında isə Laçın qaya kimi ad alır.

Mıxtökən dağı

1905-18-ci illərdə azərbaycan-erməni savaşında ermənilərin azərbaycanlılara qarşı törətdikləri vəhşilik, sadizm hərəkətləri haqqında məlumat Laçınlı Sultan Bəyə çatır. O, öz silahlı dəstələrini Göyçə mahalına azərbaycanlılara köməyə göndərir. Atlı dəstəsi o qədər sürətlə gedir ki, Mıxtökən dağının ətəyində atların nallarının mıxları tökülür. Dağın döşü sərt daşlardan ibarət olduğundan atların nallarının mıxlarının baş hissəsi sürtülüb yeyilir və nallar düşür. Ona görə də bu dağa Mıxtökən dağı deyilir. Yəni, bu o qədər daşlı, çınqıllı dağdır ki, atın nalını tökür.

Nərdivan dağ

Bu dağın ətəyi (döşü) çox sıldırım olduğundan dağa çıxmaq üçün nərdivan formasında qazıb yol düzəldiblər. Ona görə də bu Nərdivan dağ adlanır.

İldırım dağı

Bu dağın bir hissəsini ildırım (şimşək) vurub dağıdıbdır. Ona görə də İldırım dağ adlanır.

Çilgəz dağı

Çil ağ-boz, xal-xal mənasını verir. Gəz dağ aşırımına deyilir. Yəni çil-çil olan, ağ-boz rəngə çalan gəzi olan dağ deməkdir. Bu dağın fotosəkli bu kitabda verilibdir.

Sultanheydər dağı

Qocaman el ağsaqqallarının söylədiklərinə görə Şah İsmayıl Xətəinin atası Soltan Heydər yay aylarında bu dağlarda düşərgə salıb dincələmiş. Ona görə də bu dağ Sultan Heydər adlanır.

Tərtər çayı

Tərtər - təmiz, pak, saf su deməkdir. Həqiqətən də bu çayın suyu həmişə göz yaşı kimi təmiz olur.

Tutxun çayı

Tutxun el arasında bulanıq olan suya deyirlər. Bu çay çox sürətlə axdığına görə onun suyu həmişə bulanıqlı olur.

Sarı yer

Bu yer rayonun cənub-qərb hissəsində yerləşir və Azərbaycanın strateji əhəmiyyətə malik olan ərazilərindən biridir. Yay mövsümündə Respublikamızın 40-a yaxın rayonunun qoyun və iribuynuzlu heyvanları yaylamaq üçün bu yerlərə gətirilir. By yerlərin çəmənlikləri yaz-yay mövsümündə sarı rəngli çiçəklərlə bəzəndiyindən Sarı yer adlanır.

Alagöllər

Bu göllərin ətrafı-torpaq ərazisi ala-boz rəngə çaldığına görə Ala göllər adlanır. Göllərin suyunun rəngi də ala rəngə çalır.

Ağcaqız yaylağı

Qarabağdan Ağcaqız adında varlı bir qadın yaylamaq üçün bu yaylağa gəlmiş. Ona görə də bu yer Ağcaqız yaylağı adlanır. Ağca sözünün mənası ağ deməkdir.

Ceyran bulağı

Keçmiş zamanlarda bu bulağın ətrafında ceyranlar yaşayırmışlar. Ceyranlar su içmək üçün bu bulağa gəlirmişlər. Ona görə də bu bulaq ceyran bulağı adlanır.

Pəri çınqılı

Pəri çınqılı Gəlin qayası ətrafında daşlı-çınqıllı böyük bir yerə deyilir. Rəvayətə görə bir varlının oğlu bir çoban qızına aşiq olur. Çoban qızının bu oğlandan xoşu gəlmir. Bir gün qızlar dağda pəncər yığan vaxtı həmin oğlan öz dostları ilə oraya gəlib çoban qızını qaçıırırlar. Yolda çoban qızı oğlanı aldadıb qaçmağa nail olur. Ancaq oğlan qızı rahat buraxmır. Əlacsız qalan qız öz əmisi qızı ilə böyük bir çınqıllıqda qayaların altında gizlənməli olurlar. Onların sorağı hər yana yayılır. Taleyindən narazı olan qızlar onların yanına yığışırlar. Bu qızların dəstəsi əfsanəyə çevrilir. Qızların çınqıllıqlara girdiklərini görənlər olur. Ancaq heç kəs cürət edib çınqıllığa girib qızları axtarmaqla məşğul olmur. Adamlar belə fikirləşirlər ki, bu qızlar insan yox pəridirlər, mələkdirlər. Ona görə də bu çınqıl el arasında «Pəri» çınqılı adlanır.

Taxta düzü

Dağ hündürlüyündə yerləşən düzəngah yerlərə taxta deyilir. Taxta düzü Dəli dağ, Sultan Heydər, Keçəl dağ, Sərçəli dağı və bir neçə başqa dağların arasında hündür bir düzdə yerləşdiyinə görə belə adlanır.

Faydalı qazıntılar və mineral sular

Kəlbəcərin ərazisində Mendeleevin elementlərin dövrü cədvəlində olan elementlərin əksəriyyəti (90%-dən çox) hissəsi vardır. Bunlardan qızıl, civə, mis, qurğuşun, bismut, qalay, xrom, volfram və s. vardır. Bundan əlavə xeyli miqdarda cürbə-cür qiymətli daş növləri: obsidian (dəvəgözü), perlit, və s. vardır.

Dəlidağ filiz yatağı zonasında küllü miqdarda faydalı qazıntılar və minerallar mövcuddur. Dəlidağ filiz rayonuna Teymuruçan dağ, Bağıracaq, Sultanheydər və Dəlidağ-Ağ çay əraziləri daxildir. Bu ərazilərdə aşağıda adları çəkilən minerallar vardır:

Teymuruçan dağ ərazisində-Mo, Cu, Zn, Rb filizi və s.

Dəlidağ-Ağ çay ərazisində - Cu, Zn, Rb, Mo, Ag və s. daşıyan mineral-
lar.

Sultanheydər ərazisində-Cu, Zn, Rb və s. daşıyan minerallar.

Bağıracaq ərazisində-Mo, S, Cu, Zn, Rb, Hg, Sn, W, piroksenit, maqnetit hematit və s.

Dəlidağın cənub-şərq hissəsində civə və sürmə qatışıdığı olan mis molibden yataqları aşkar edilmişdir.

Qatardaş ərazisində kvars-sulfid (Cu, Mo, Rb, Zn, Ni, Co, Bi, Ag, Au) mineralaşması vardır.

Qaranlığın ərazisində kvars-sulfid (Cu, Mo, Rb, Zn, Ni, Co, Hg, Bi, S, Ag) mineralaşmaları aşkar edilmişdir.

Zəylik və Gəlinqaya ərazilərində qızıllı kvarsitlər aşkarlanmışdır.

Tutxun çay vadisində-Au, Ag, Cu, Hg və aşkarlanmışdır.

Keçəldağ-Ağduzdağ ərazilərində-obsidian (dəvəgözü) və perlit yataqları vardır.

Murovdağ filiz yatağı zonasında (Qızılxac, Cəmilli bulağı) - Cu, Zn, Rb, Ag, Hg aşkarlanmışdır.

Ümumiyyətlə, Dəlidağ-Ağçay, Levçay, Qaraqaya, Hinaldağ, Ağyataq, Ağqaya, Şorbulaq, Sarıdaş, Güneypəyə, Teymuruçan dağ, Bağıracaq, Sultan Heydər, Keçəl dağ, Sərçəli dağ, Ağduzdağ, Keyti dağı, Mıxtökən, Qatardaş, Qaranlığın dərəsi, Qırmızı dağ, Dikpələkən, Zəylik, Zülfüqarlı, Ayrım və başqa ərazilərdə uzun illər geoloji kəşfiyyat aparılmış və həmin ərazilərdə aşağıda adları çəkilən metallar, minerallar və süxurlar aşkarlanmışdır:

minerallar - avqit, aqat, azurit, aktionolit, ametist, anqidrit, barit, biotit, bornit, bronzit, vesuvian, bismutit, diallaq, diopsid, dolomit, qalenit, qarnierit,

qematit, qızıl, qranat, ilmenit, kaleit, kvars, kinovar, kobaltin, kovellin, çaxmaq daşı, krokoit, kuprit, gümüş, gibs, labrador, lazurit, leysit, limonit, maqnezit, maqnetit, malaxit, markazit, mis, molibdenit, muskovit, nikelin, obsidian, olivin, oniks, opal, ortoklaz, pentlandit, pirit, pirrotin, platin, prenit, rodonit, siderit, spessarin, sfalerit, sfen, talk, topaz, serussit, sirkon, turmalin, flyuorit, fuksit, xalkozin, xalkopirit, xalsedon, xlorit, xromit, şpinel, pələng gözü;

süxurlar-amfibolit, andezit, apilit, bazalt, bismut, brekçiya, burnonit, vulkan bombası, qabbro, qranit, qranodiorit, dağ bülluru, daş kömür, dendrit, diorit, əhəng daşı, jadeitit, zmeevik, yaşma, kvarsit, konqlomerat, mərcan, lapillit, listvenit, mər-mər, miqmatit, mikroklin, pemza, peridotit, qum daşı, porfirit, riloit, serpentinit, sienit, gilcə, traverit, traktolit, traxit, tuf.

Bir neçə ərazilərdə filiz və qeyri-filiz yataqları vardır.

Filiz yataqlarının adları aşağıda göstərilir:

Qızıl yataqları-Zod, Söyüdlü, Ağduzdağ, Keyti, Sarı yer, Zərqulu, Qızıltən, Ağzıbir, Qalaboynu, Qazıxanlı, Qızılulaq, Mehmana.

Civə filiz yataqları-Lev, Ağyataq, Ağqaya, Ağduzdağ, Zülfüqarlı, Şorbulaq, Qamışlı, Güneypəyə, Seyidlər, İlyaslar gölü, Sarıdaş, Arxacdərə, Qılışlı, Eyvan-Başlıbel.

Polimetal yataqları-Bağıracaq, Sultanheydər, İldırım su, Ağçay.

Xromit yataqları - Göydərə

Qeyri filiz yataqları aşağıdakılardır:

Obsidian (dəvəgözü) yataqları-Keçəl dağ, Dəvəgözü (Arpa çayın mənbəyində yerləşir).

Perlit yataqları-Keçəl dağ

Tuf (daş) yataqları-Pişikli, Zar, Bəzirxana, Taxta düzü, Məmmədsəfi, Moz, Oruclu, Çorman.

Üzlük daş yataqları-Cəmilli, Yuxarı İstisu, Pirağ qaya, Meydan çayı.

Mineral su yataqları-Yuxarı İstisu, Aşağı İstisu, Zülfüqarlı (Qoturlu), Turşsu.

Qeyd etmək istəyirəm ki, yuxarıda adları çəkilən filiz və qeyri-filiz yataqları işlək halda 1993-cü ildə Kəlbəcər erməni qoşunları tərəfindən işğal ediləndən sonra ermənilərin ixtiyarına keçdi.

Yuxarıda adları çəkilən filiz və qeyri-filiz yataqlarından başqa Kəlbəcərin ərazisinin müxtəlif yerlərində tikinti materialları üçün istifadə edilən qum və gil yataqları vardır. Bəzi yerlərdə boyaq üçün istifadə edilən boya materialları mövcuddur.

Belə ki, Bəzixana kəndinin yerləşdiyi Zar təpəsinin cənub və şərq hissələrində dənəciklərinin diametri 0,2-0,4 mm ölçüdə olan dəniz-okean qum yataqları vardır. Bu qum çox qiymətli tikinti materialı idi. Həmin qumun sementlə qarışığı çox möhkəm olurdu. Belə qum yataqları həmin ərazilərdə bir neçə yerdə vardır. Kəndin yerləşdiyi Çınqıllı təpənin baş tərəfində qırmızı-çəhrayı rəngində, təpənin orta hissəsində isə boz rəngində olan boya materialları var idi. Bu boya materialları pəlcıq formasında olurdu.

Keşdək ərazisində tikinti kərpici istehsal etmək üçün yararlı olan zəngin miqdarda gil yatağı vardır.

Meydan (Pirağqaya) çayı ətrafında üzülük daşı istehsalına yararlı olan mərmərlənmiş əhəng daşı yatağı mövcuddur.

Ağdaban kəndinin «Talanın başı» adlanan ərazisində Perlit və mis yataqları, «Alxanın yurdu» adlanan ərazidə isə faydalı qazıntıların yataq yerləri var idi.

Zülfüqarlı, Almalıq, Qılışlı, Sarıdaş və Atdağı ərazilərində bəzək məmulatlarının hazırlanmasında yararlı olan listvenit təzahürləri aşkar edilmişdir.

Milli kəndi yaxınlığında qırmızı-narıncı və qırmızı-qəhvəyi rəngində dəmir-sülügən boyası var idi. Həmin boyadan yerli sakinlər əvvəllər boya rəngləri üçün istifadə edirmişlər. Sənayedə rəngli boya almaq üçün dəmir-sülügən çox qiymətli bir xammaldır. Həmin boya ilə kустar üsulla rənglənmiş əşyalar çox çətinliklə yüksək temperaturda yuyulub təmizlənirdi.

Akademik M.Qaşqayın rəhbərlik etdiyi geoloji-axtarış ekspedisiyası tərəfindən Alolar kəndi yaxınlığında pexşteyin aşkar edilmişdir. Rayonun başqa ərazilərində də (Zar kəndi-Çaxmaq) pexşteyin yataqları var idi. Pexşteyin sarı-qırmızı (bal) rəngində olur. Həmin daşlar süngər daşı (cilalamaq, sürtmək) düzəltmək üçün çox qiymətli bir materialdır.

Zar kəndinin cənub hissəsində yerləşən əlçatmaz qayalardan birinin - Kolluqlu qayanın başında yerləşən 3-cü səkidə duz kahası var idi. Bu duzdan yemək üçün istifadə edirdilər. Duz böyük kristal şəklində idi. Duz kahası uçurum yerdə yerləşirdi. Adamların oraya girməsi çox təhlükəli olduğundan həmin duzdan geniş surətdə istifadə etmək mümkün olmurdu.

Çovdar kəndinin ərazisində mərmər və yemək duzu yataqları, turş su mineral suyu, Zağanın döşü adlanan ərazidə küllü miqdarda qızıl filizi yataqları var idi.

Mollabayramlı kəndinin evlərinin yerləşdiyi ərazidə qrafit, Orta təpə adlanan ərazidə ağ mərmər yatağı mövcud idi.

Dal Qılışlı kəndinin ərazisində olan Qaramalı bulağından çıxan suyun tər-

kibində neft var. Bu kəndin qəbiristanlığının yerləşdiyi ərazidə və kənd sovetinin binasının yerləşdiyi ərazidə kvars qum yataqları mövcud idi.

Kəlbəcərin ərazisində dünyanın başqa yerlərində olan və olmayan müxtəlif növ qiymətli daş yataqları var idi.

Keçəldağ yataqlarında küllü miqdarda obsidian (dəvəgözü) və perlit daşları vardır. Bu yataqlarda olan obsidian daşlarının miqdarı yer kürəsində olan obsidian yataqlarının 70-80 %-ni təşkil edir. Bu yataqlarda dünyada ən böyük ölçüdə olan obsidian daşı tapılmışdır. Obsidiandan sənayedə çilçıraq və başqa zinyət əşyaları hazırlamaq üçün istifadə edilir. Obsidian və perlit daşlarının tərkibində su vardır. Bu daşlar qızdırıldıqda istənilən ölçünü düzəltmək olur. Bu daşlar qızdırılarda təxminən 18 dəfə böyüyürlər.

Rayonun ərazisində olan qiymətli daşlardan müxtəlif növ əşyalar: şahmat, güldan, stol, stul, heykəllər və s. hazırlayırlar.

Burada olan tuf daşlarından çox yaraşılıq xas evlər tikirdilər.

Göydərə yatağından çıxarılan xromitdən sənayedə metalları xromlamaq üçün istifadə edilirdi.

Kükürd kolçedanından kükürd almaq üçün istifadə olunurdu.

Yuxarıda adları çəkilənlərdən başqa xalça, kilim, ip və s. boyamaq üçün bu ərazilərdə küllü miqdarda boyaq bitkiləri bitirdi.

Rayonun ərazisində mineral sulardan İstisu və yüksək debite malik olan Narzan tipli turş su bulaqları vardır. Yuxarı İstisudan 1-2 km məsafədə rədonlu sular var idi. Həmin sular sinir sistemi xəstəlikləri zamanı, oynaq, ürək-damarları xəstəlikləri zamanı istifadə olunurdu. İstusu dünyada iki yerdə-Kəlbəcərdə və Çexoslovakiyada çıxır. Kəlbəcərin Aşağı İstisuyunda çıxan mineral suyun tərkibi Çexoslovakiyadakı Karlovı Varı mineral suyunun tərkibindən keyfiyyətə çox yüksəkdir.

Bu ərazilərdə çıxan İstisu mineral bulaqları haqqında məlumatlar XII əsrə təsadüf edir. Ancaq geoloji tədqiqatlar göstərir ki, İstisuda olan terminal bulaqlar (mineral sular) haqqında məlumatlar on min illər bundan əvvəl bəlli idi.

Kəlbəcərdə çıxan İstisuyun kimyəvi analizi ilk dəfə 1927-ci ildə aparılmışdır.

İstisuda kurort tikililəri 1925-ci ildən sonra tikilməyə başlanmışdır. Azərbaycan Nazirlər Sovetinin 07.09.1950-ci il qərarı ilə 1951-ci ildə Yuxarı İstisuda vanna otaqları, kurort xəstəxanası və mehmanxana tikilmişdir.

İstisu mineral suyu yerin səthinə qaynar halda çıxır. Yerin səthinə çıxan mineral suyun istiliyi 62 dərəcədən 75 dərəcəyə və bəzi quyularda isə daha

yüksək istilikdə olur.

Şifayi mənbələrə görə İstisu «Ocaq» yeri sayılır. Bir neçə yüz il bundan qabaq şikəst və başqa xəstəliyi olan adamları şəfa tapmaq üçün İstisuya gətirilmişlər.

Dünyanın bir çox ölkələrindən İstisuya hər il minlərlə turist və müalicə almaq üçün gələnlər var idi. Yay aylarında Azərbaycanın əksəriyyət rayonlarından on minlərlə ailə dincəlmək üçün İstisu ətrafında yerləşən Taxta düzünə yaylağa çıxırdılar. Əhalinin sayının çox olması ilə əlaqədar olaraq, İstisu kurortunda vanna otaqları çatışmırdı. Ona görə də İstisu kurortundan yuxarı, Bağırsağa tərəf ərazidə istisuyun fontan vurduğu yerdə gölməçə şəklində vannalar düzəltmişdilər. Bu gölməçələrdə hər gün minlərlə adam vanna qəbul edirdilər.

Aşağı İstisudan 1-2 km Kəlbəcərə tərəf ərazidə Tərtər çayının qırağında İstisu fontan şəklində yerin üstünə çıxaraq çaya tökülürdü. Həmin yerə el arasında «Fontan» deyirdilər. Burada çıxan mineral suyun tərkibi o biri bulaqların suyunun tərkibindən çox yüksək idi. Bu fontanın ətrafında əhali gölməçələr düzəldib vanna qəbul edirdilər.

1987-ci ildən sonra Aşağı İstisu və «Fontan» ərazilərində rayon rəhbərliyinin razılığı ilə vanna otaqları tikilib istifadəyə verilmişdir. Bu, adamların İstisudan səmərəli surətdə istifadə edilməsini yaxşılaşdırırdı. Xalqın rifahını yaxşılaşdırmaq üçün kurort sahəsi sürətlə inkişaf etdirilirdi. Ancaq 1993 -cü il Kəlbəcərin işğalı belə xeyirxah işlərə son qoydu.

Aşağı İstisuda fəaliyyət göstərən «Mineralsudoldurma» zavodu hər gün minlərlə şüşə qablara mineral istisu doldurub, Azərbaycanın regionlarına və başqa respublikalara göndərirdi.

İstisu mineral suları ilə bərabər yerin üstünə küllü miqdarda karbon qazı çıxır. Bu qaz suların qablaşdırılması (doldurulması) prosesində istifadə olunur. Karbon qazının küllü miqdarda olması onun başqa ölkələrə ixrac etməsinə imkan verir.

Geoloqlar haqqında qısa məlumat

Kəlbəcərin yeraltı və yer üstü faydalı qazıntı və mineral sularının yataqlarının axtarışı, kəşfiyyatı və istismar edilməsində Azərbaycanın görkəmli geoloq və alim-geoloqlarının böyük əməkləri olmuşdur. Həmin geoloqların və alim-geoloqların adları aşağıda göstərilir: Akademik Mirəli Qaşqay, K.N.Paffenhols, A.N. Solovkin, Ədhəm Şixəlibəyli, Şamil Əzizbəyov, Səttar Süleymanov, Hacı Kərimov, Rəşid Abdullayev, Əbdülhəmid Xəlilov, Ağa Əlizadə, Vasif Əliyev, Vasif Babazadə, Aydın Məmmədov, Şamil Allahverdiyev, İbrahim Babayev, Sübhü Bəktəşi, Fuad Axundov, Mirhəmid Məmmədov, Zülfüqar Atakişiyev, Asəf Əliyev, Əhməd Kərimov, Vasif Allahverdiyev, Ömər Musayev, Telman Nəsimov, Gəncəli Quliyev, Allahverdi Ağakişiyev, Adilkom Allahverdiyev, Musa Bayramov, Hüsü Həsənov, Nail Məlikov, Əhməd Musayev, Nadir Musayev, Hidayət Orucov, Xurşud Rəşidov, Xəlil Fərzullayev, Bəhrəm Əfəndiyev, Qəribəğa Qasımov, Ağasəf Əfəndiyev, Akif İsayev, Vaqif Ramazanov, Zəki Vəliyev, Haxverdi Haxverdiyev, Zaman Məmmədov, Hikmət Mahmudov, Qaytaran Allahverdiyev, Şahbəddin Musayev, Saməddin Mikayılov, Fazil Zeynalov, Hüseynağa Məmmədov və başqaları.

Kəlbəcərin faydalı qazıntılarının axtarışı, kəşfiyyatı və istismar edilməsində Kəlbəcərlilə geoloqların: Mayıl Nağıyevin, Kərəm Əliyevin, Müseyib Əliyev, Qambay Heydərovun, Həqiqət Rəhimlinin, Şiraslan Yusifovun, Köçəri Həsənovun, Fəxrəddin Alıyevin, Kərim Musayevin böyük xidmətləri olmuşdur.

Kəlbəcərin Bəylik kəndindən olan Gəray bəy Dərbənd gimnaziyasını əla qiymətlərlə bitirib. O, məşhur dövlət və ictimai xadim olmaqla bərabər, çox təcrübəli geoloq olmuşdur. Gəray bəyin «Gəray bəyin qeydiyyatları» adlı kitabı geoloji arxivlərdə saxlanılır və bu gün də həmin məlumatlar geologiya sahəsində əvəzedilməz bir elmi tədris kitabıdır.

Kəlbəcərdə uzun illər geoloji işlərə böyük əmək sərf etmiş bəzi geoloqlar haqqında aşağıda qısa məlumat verilir

Həqiqət Nadir qızı Rəhimli

1957-ci ildə Kəlbəcər rayonunun Nadirxanlı kəndində anadan olmuşdur.

1975-80-cı illərdə ADU-nun geoloji-coğrafiya fakültəsini bitirib, mühəndis-geoloq ixtisasına yiyələnmişdir.

Həqiqət xanım əmək fəaliyyətinə 1980-ci ildə Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Sovetinin nəzdində olan Geologiya İdarəsinin Kiçik Qafqaz Geoloji Axtarış Ekspedisiyasında başlamışdır.

Həqiqət xanım işlədiyi dövrlərdə müxtəlif vəzifələrdə: texnik-geoloq, geoloq, böyük-geoloq vəzifələrində çalışmışdır.

1980-1993-cü illərdə Kəlbəcərin müxtəlif ərazilərində-Qızılbulaq, Söyüdlü, Şorbulaq, Gədəbəy qızıl, civə, mis və s. yataqlarında əsasən qızıl və mis metallarının axtarışı və kəşfiyyatı ilə məşğul olmuşdur.

O, 1993-1996-cı illərdə «Azərbaycankəşfiyyat» Dövlət firmasında aparıcı geoloq vəzifəsində işləmişdir. 1996-2001-ci illərdə Ekologiya və Təbii sərvətlər nazirliyinin Kiçik Qafqaz GAKE-da işləmişdir.

Seçdiyi peşəni sevməsi, məsələnin həllinə maksimalizmə doğru getməsi, işi vaxtında və keyfiyyətlə yerinə yetirməsi, vəzifə məsuliyyəti və yüksək iş mədəniyyəti əvvəllər olduğu kimi, indi də Həqiqət xanıma xas olan adi anlayışdır. Məhz bu xarakterin məntiqi nəticəsidir ki, çöl şəraitində çətin bir işə başladıqdan cəmi beş il sonra onun şekli qısa bioqrafik məlumatla birlikdə Moskvada, SSRİ Xalq Təsərrüfatı Nailiyyətləri Sərgisinin şərəf lövhəsində uzun müddət ərzində asılmış oldu.

Qızıl təbiətli bu insan hələ ali məktəbdə təhsil alan vaxtdan bəri Azərbaycanın qızıl yataqları ilə maraqlanmağa başlamışdır. Onun diplom işi Söyüdlüçay yatağının qızılığının öyrənilməsinə, dissertasiya işi Kiçik Qafqazın qızıl yataqlarının geologiyasına və yerləşmə qanunluqlarının tədqiqinə, istehsalatdakı işi Qızılbulaq qızıl yatağının ilkin və dəqiq kəşfiyyatına və Qoşa yatağının qiymətləndirilməsinə həsr edilmişdir. Bunlardan əlavə o, Qaradağ mis yatağının ilkin kəşfiyyatında və ehtiyatlarının hesablanması da zəruri əməyini əsirgəməmişdir.

Gədəbəy mis-qızıl, Qızılbulaq və Qoşa qızıl, Qaradağ mis-molibden yataqlarının geoloji hesabatlarının tərtib edilməsində Həqiqət xanımın misilsiz əməyi olmuşdur.

Qızılbulaq qızıl mədəni, geoloqlar: sağdan sola 2-ci Tofiq, Həqiqət Rəhimli, Flora, Əli Məqrubi, Palina, Kərim Musayev, 8-ci Allahverdi Ağakışiyev.

Qızılbulaq mis-qızıl yatağının ilkin və dəqiq kəşfiyyatının geoloji hesabatının tərtib edilməsində, qızıl, gümüş, mis, selen, tellur və kükürd elementlərinin ehtiyatlarının hesablanması Həqiqət xanımın əməyi əvəzsizdir.

1990-cı ilin Novruz bayramı günü Həqiqət xanım Qızılbulaq yatağının ehtiyatlarının Moskvada SSRİ Nazirlər Soveti yanında Dövlət Ehtiyatlar Komissiyasında müdafiə edənlərin sırasında geoloji hesabatın müəlliflərindən biri kimi yaxından iştirak etmişdir. Belə bir əmək nailiyyəti cavan yaşlarında çoxlarına nəsis olmur.

Həqiqət xanım hal-hazırda geoloq işləmir. O, böyük bir nüfuza malik olan mərkəzin maliyyə işinə rəhbərlik edir. Ancaq o, geologiya sistemində geoloq işlədiyi dövrlərdə qazandığı nailiyyətləri, əmək fəaliyyətini hər bir işdən, hər bir vəzifədən üstün tutur.

Həqiqət xanım eyni vaxtda «Murovdağ» cəmiyyətinin sədridir. O öz elindən, obasından, yerindən və yurdundan didərgin düşmüş adamlara kömək etməyi özünə müqəddəs borc sayır.

Həqiqət xanımın belə bir vətənpərvər olması onun əsli-nəcəbəti təmiz olan bir ailədən, kökdən olması ilə əlaqədardır. Hörmətli el ağsaqqalı, görkəmli bir şəxsiyyət olan Nadir müəllim qızı Həqiqət xanımı və o biri övladlarını məhz belə tərbiyə edib, Azərbaycan xalqına bəxş etmişdir.

Mayıl Çarkəz oğlu Nağıyev

1930-2002

1930-cu ildə Kəlbəcər rayonunun Bo-yaqlı kəndində anadan olmuşdur.

1951 - 56-cı illərdə ADU-nun geologiya fakültəsini bitirib, mühəndis-geoloq ixtisasına yiyələnmişdir.

Əmək fəaliyyətinə 1957-ci ildən Azərbaycan Nazirlər Soveti nəzdində olan Geologiya İdarəsində başlamışdır.

O, Kəlbəcər ərazisində məşhur Ağduzdağ-Keyti qızıl təzahürlərinin, Qızılbulaq qızıl yatağının, Keçəl dağ obsidian və perlit yataqlarının axtarışı və kəşfiyyatında, Bağarsıq molibden filiz ya-

taqlarının kəşfiyyat və istismarında fəaliyyət göstərmişdir. Korbulaq felzit tufu mədəninin müəllifidir, həmçinin digər bəzək daşları yataqlarının axtarışına misilsiz əmək sərf etmişdir.

M.Nağıyev Azərbaycanın başqa ərazilərində də: Laçında, Qubadlıda, Zəngilanda, Xanlarda, Qazanbulaqda, Ordubadda geoloji işlər aparmışdır. O, geoloji kəşfiyyata 40 ildən çox əmək sərf etmişdir. Əsasən əlvan metalların kəşfiyyatı ilə məşğul olan M.Nağıyev təcrübəli və alicənab bir geoloq kimi dəfələrlə mükafat və medallarla, əmək veteranı ordeni ilə təltif edilmişdir.

Dağlıq rayonunda anadan olmuş və ömrünün əksər hissəsini dağlarda keçirmiş M.Nağıyev Qarabağ müharibəsində ərazilərimizin işğal edilməsinə ürək ağrısı ilə yanaşmışdır.

O, Kəlbəcərin el ağsaqqalı, el şənliklərinin yaraşığı, insanpərvər, vətənpərvər və ləyaqətli bir insan idi. Ömrünün 40 ildən çox hissəsini öz doğma yurdu Kəlbəcərdə geoloji işlərə sərf edən məşhur əməkdar geoloq Mayıl Nağıyev Kəlbəcər həsrəti yangısı ilə 2002-ci ildə Bakıda vəfat etmişdir.

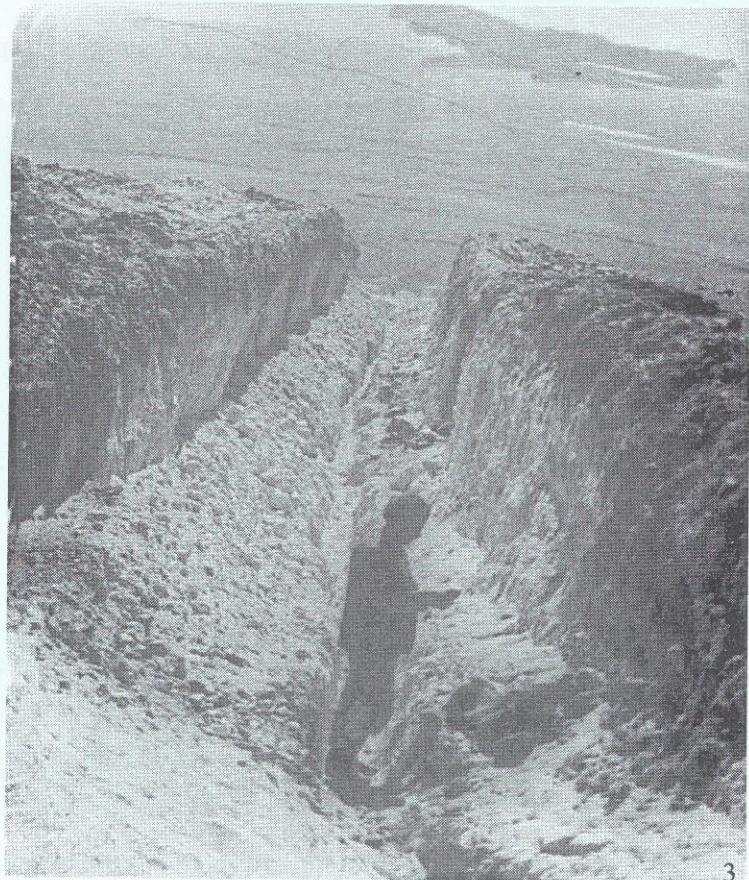
M.Nağıyev Keçəl dağın zirvəsində axtarışda.

M.Nağıyev Keçəl dağda axtarış vaxtı.

M.Nağıyev
Keçəl dağ-
da axtarış
vaxtı.

M.Nağıyev
Keçəl dağ
obsidian
yatağında
axtarışda
1971-ci il.

3

M.Nağıyev (ortada) Böyük İstisu ərazisində. Bu borular vasitəsi ilə mineral istisu
Sanatoriyanın müalicə vannalarına axır.

8

Keçəl dağ, geoloqlar dəstəsi. Ayaq üstə soldan sağa 1-ci M.Nağıyev, Zakir,
Yaqub, Zeynal. Oturanlar: sürücü, Tatyana və kiçik qızı Oksana.

10

Qambay Dadaş oğlu Heydərov

18.03.1938-ci ildə Kəlbəcər rayonunun Zülfüqarlı kəndində anadan olub. 1956-61-ci illərdə Azərbaycan Sənaye İnstitutunu (indiki Neft Akademiyasını) bitirib, dağ mühəndisi-hidroloq ixtisasına yiyələnmişdir.

İş fəaliyyətinə 1961-ci ildə Azərbaycan Geologiya İdarəsinin Kəlbəcər rayonu ərazisində civə yataqlarının axtarışı məqsədi ilə təşkil etdiyi Ağyataq geoloji dəstəsində başlamışdır. O, 45 illik fasiləsiz əmək fəaliyyətinin çox hissəsini (1961-1993-cü illər) füsunkar təbii şəraitə, zəngin yeraltı və yerüstü sərvətlərə malik olan Kəlbəcər rayonunun erməni

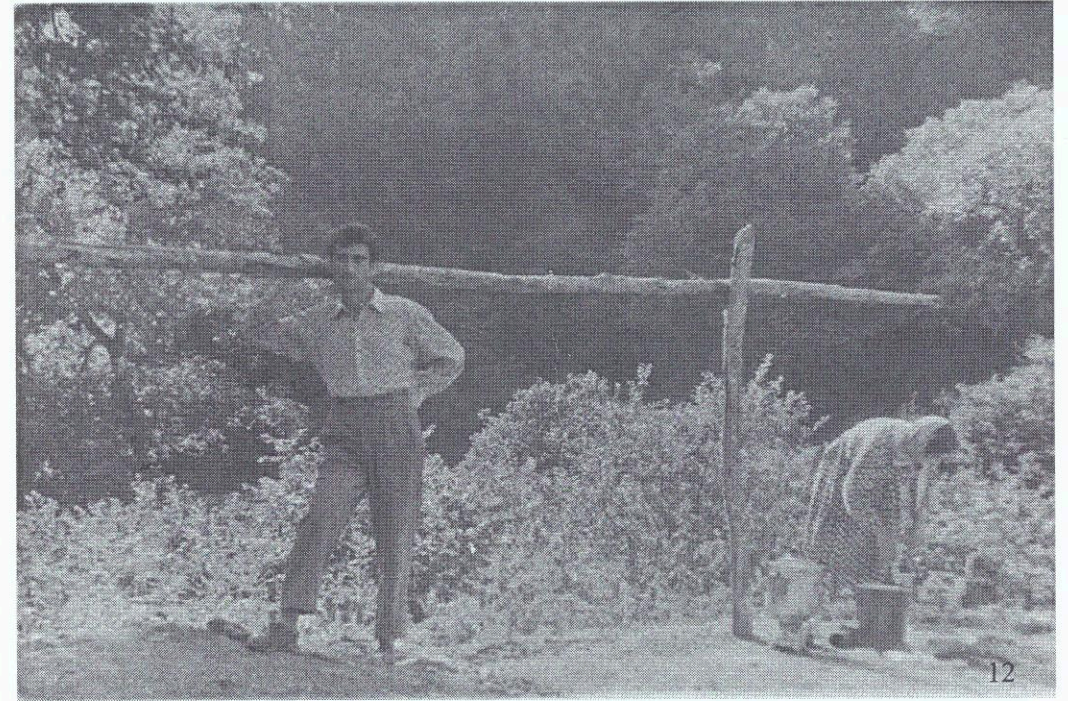

qəsbkarları tərəfindən işğal edilməsinə qədər ana yurdu Kəlbəcərin faydalı qazıntı yataqlarının axtarışı, qiymətləndirilməsi və kəşfiyyatı işlərinə həsr etmişdir. Bu müddət ərzində o, kiçik texniki geoloq vəzifəsindən başlayaraq baş geoloq, dəstə rəisi və partiya rəisi vəzifəsinə qədər yüksəlmişdir. Hal hazırda Kiçik Qafqaz Geoloji Axtarış Ekspedisiyasında geoloji partiyanın rəisi vəzifəsində işləyir.

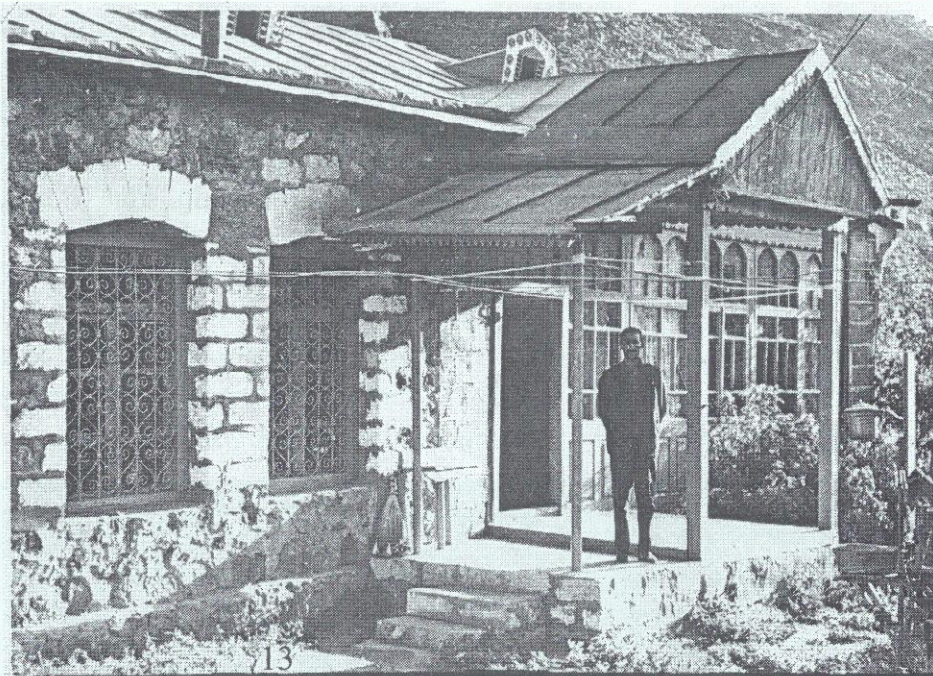
İş fəaliyyətinin ilk illərində (1963-il) Q.Heydərov tərəfindən Zaqafqaziya yada yeganə olaraq istismara verilmiş və bazasında civə istehsalı üçün metallurji qurğu tikilmiş «Şorbulaq» civə yatağı aşkar edilmişdir. Bununla əlaqədar olaraq Azərbaycan Geologiya İdarəsinin ilk yataq kəşf edənlərin işləri üzrə komissiyanın 19 yanvar 1967-ci il qərarı ilə Q.Heydərov ilk yataq kəşf edən kimi təsdiq edilmiş və pul mukafatı ilə təltif edilmişdir.

O, fasiləsiz olaraq rayon ərazisində civə, qızıl və kompleks filiz yataqlarının, həmçinin kompleks tikinti materiallarının axtarışı və kəşfiyyatı ilə məşğul olan Zülfüqarlı, Ağduzdağ (Dəlidağ sahəsi), Tutxun və Kəlbəcər (Keşdək-Çəpli, Söyüdlü çay-Bulanıq su dəstələri) axtarış partiyasının rəisi vəzifəsində işləmişdir. Təcrübəli və sənətini sevən bir mütəxəssiz kimi, digər geoloqlarla birlikdə apardığı işlər nəticəsində Kəlbəcərin qızıl, civə və kompleks filiz yataqlarının perspektivliyinə zəmanət verən bir sıra yeni tutarlı məlumatlar əldə edilmiş, qeyri filiz yataqlarının ehtiyatları hesablanmış və materiallar maraqlı təşkilatlara təhvil verilmişdir.

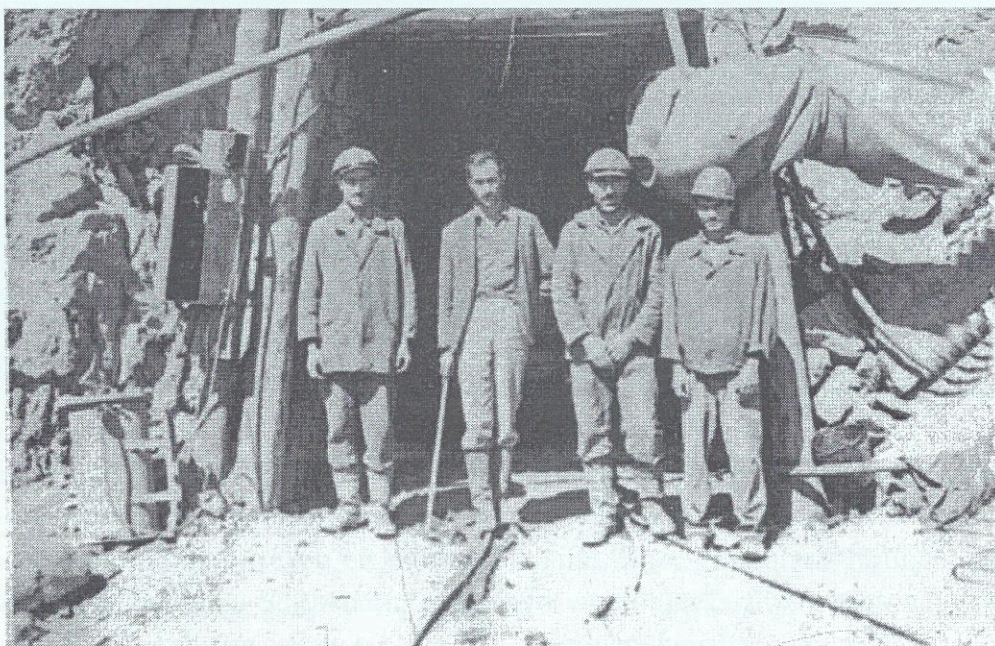
Ayrı-ayrı illər üzrə istehsalat planları və geoloji tapşırıqların müvəffəqiyyətlə yerinə yetirilməsini nəzərə alaraq, Azərbaycan Geologiya istehsalat birliyinin rəhbərliyi Q.Heydərovu dəfələrlə (01.04.1984-il tarixli 44-k sayılı, 02.04.1991-il tarixli 58-k sayılı əmrlər) fəxri fərmanlarla, 1977 və 1978-ci illər üzrə yarışın qalibi, 11-ci beşilliyin nişanları ilə təltif edilmişdir. Geologiya sistemində uzun müddət vicdanlı əmək fəaliyyətinə görə o, Azərbaycan SSR Ali Soveti Rəyasət Heyətinin fərmanı ilə (31.03.1987-ci il) «Əmək veteranı» medalı ilə təltif edilmişdir.

Qambay Heydərov Şorbulaq Civə zavodunda. 1963-cü il

Zülfiqarlı kəndi, Q. Heydərovun evi, 1963-cü il.

Şorbulaq civə yatağı, ştolnunun qabağı, sağdan sola: 2-ci Balaca, 3-cü Q. Heydərov, 4-cü Alı Atayev.

Ağdərə aşırımında Bakıya gedənlər el adəti ilə süfrə başında, 22.06.1987-ci il. Sağdan sola: Rafiq, sürücü Rəfayıl, 3-cü Q. Heydərov, 4-cü Bəhmən Məmişov. Yuxarıki (15) şəkildə soldan 2-ci Nəcəf müəllim (Məmmədov).

Zaman Mahmud oğlu Məmmədov

1935-ci ildə Şəki rayonunun Cəfərabad kəndində anadan olmuşdur.

1957 -ci ildə ADU-nun geologiya fakültəsini bitirib mihəndis-geoloq ixtisasına yiyələnmişdir. 1957-ci ildə Kəlbəcərdə əmək fəaliffətinə başlayıb, Sultanheydərdə və Barıtlı su sahələrinin geoloji xəritələrini tərtib etməklə məşğul olmuşdur. Eyni zamanda bu ərazilərin faydalı qazıntılarının öyrənilməsində yaxından iştirak etmişdir.

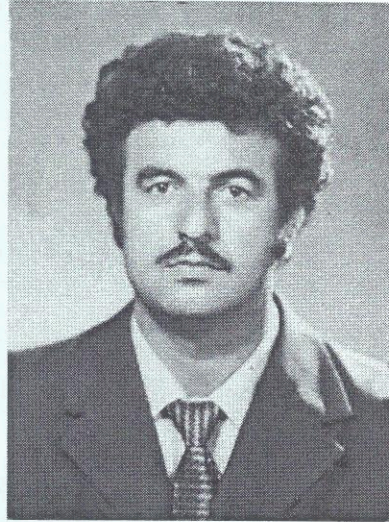
1962-ci ilə kimi yuxarıda adları çəkilən ərazilərdə işləyib.

1968-1970-ci illərdə Murovdağda, Levçayda və Tutxun hövzələrində geoloji işlər aparıbdır. 1977-79, 1983-85 və 1987-93-cü illərdə Söyüdlü, Ağduzdağ-Keyti, Bəylik-Tutxun çayı sahələrində qızıl və digər metalların sənaye tipli yataqların kəşfiyyatı ilə məşğul olan partiyada baş geoloq vəzifəsində işləmişdir.

Söyüdlü və Tutxunçay (Qızıltən, Ağzıbir) sahələrində bizim eradan qabaq qədim insanların qızıl istehsal etdiyini sübut edən köhnə dağ qazıntıları və bir sıra alətlər (kirkirə, quvald və s.) aşkar etmişdir.

Zaman Məmmədov geologiya-mineralogiya elmləri namizədidir. Təcrübəli bir geoloq kimi dəfələrlə mükafatlandırılmışdır. Əmək veteranıdır.

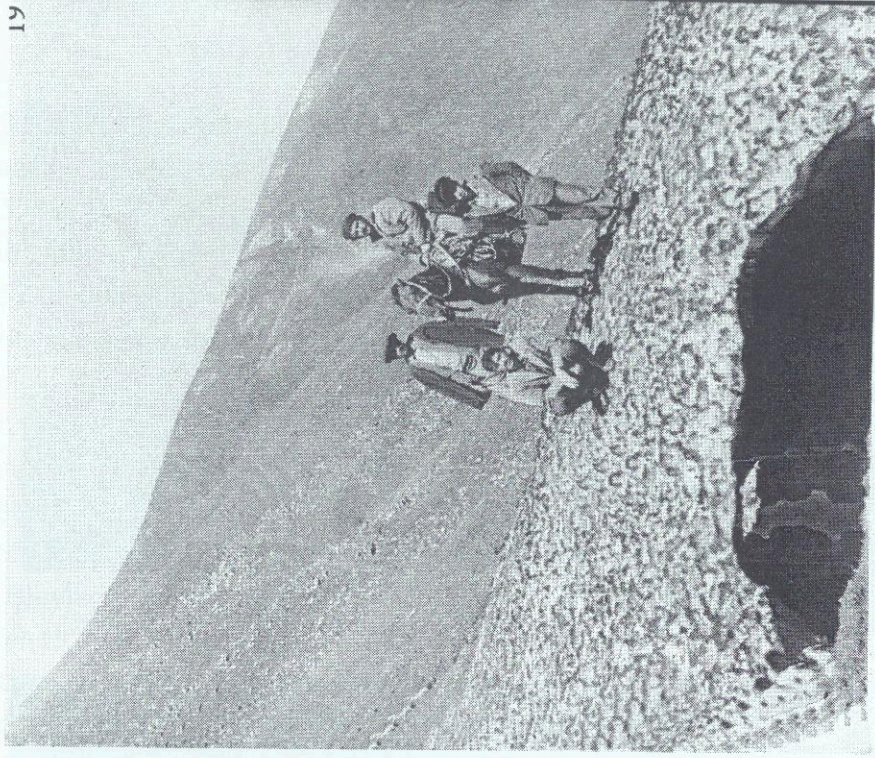
Hal hazırda Kiçik Qafqaz Geoloji Axtarış Ekspedisiyasında geoloq işləyir.

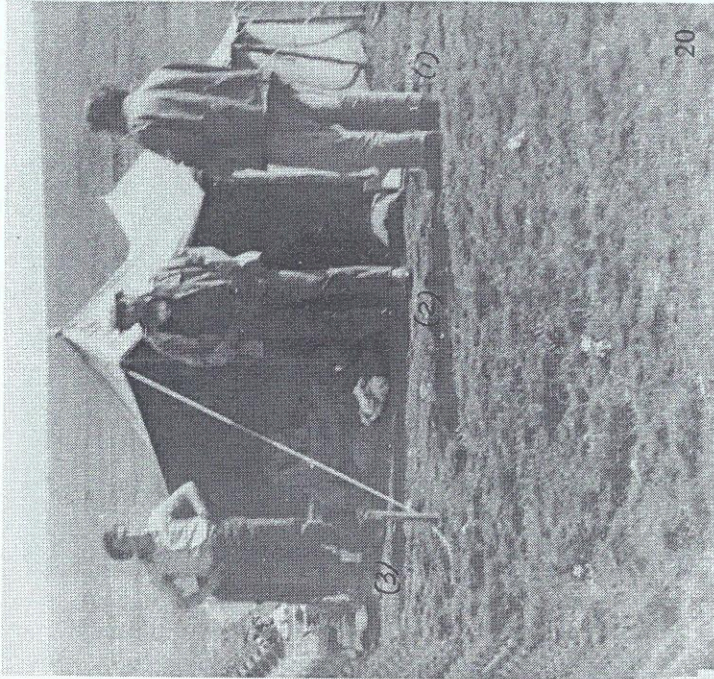
Zaman Məmmədov Dəlidağın zirvəsində. 1981-ci il.

İstisu, Ceyran bulağı, geoloqlar qrupu, soldan 1-ci Fikrət Abdullayev, 2-ci Z.Məmmədov, 3-cü Qəzənfər Əliquluyev.

Z.Məmmədov (atlı) fəhlələrlə birlikdə
Dəlidağda Bağarsaq ərazisində qar üstündə.
1980-cı il.

Dəlidağın zirvəsində, sağdan sola: 1-ci
Z.Məmmədov 2 -ci Musa Qasimov.

Kərəm Səlim oğlu Əliyev

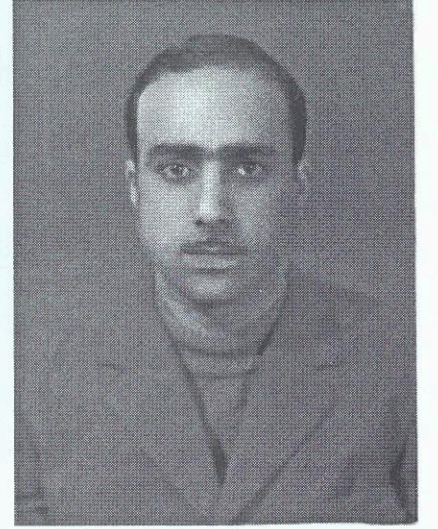
1938-1980

Kərəm Əliyev 1938- ci ildə Kəlbəcər rayonunun Başlıbel kəndində anadan olmuşdur. 1955-61-ci illərdə ADU-nun geoloji-kəşfiyyat fakültəsini bitirib, mühəndis - geoloq ixtisasına yiyələnmişdir.

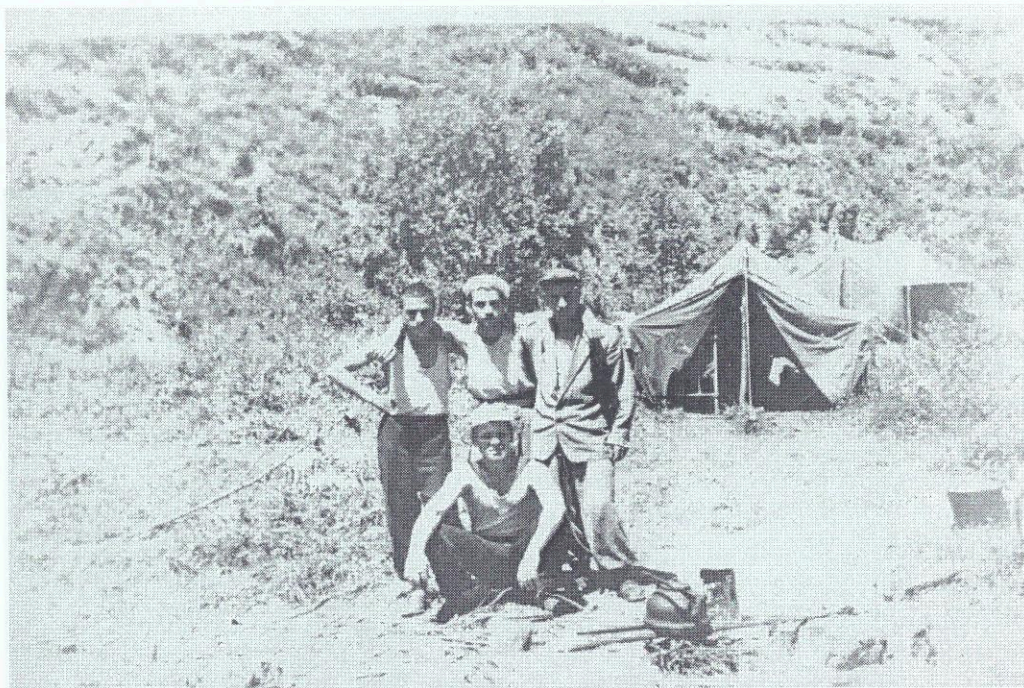
K.Əliyev 1961-ci ildə Azərbaycan Nazirlər Sovetinin nəzdində olan Geologiya İdarəsi sistemində Kəlbəcərdə əmək fəaliyyətinə başlamışdır.

O, 1961-69-cu illərdə Ağyataq və Şorbulaq civə yataqlarının, Kalafalıq və Başlıbel civə təzahürlərinin, 1969-73-cü illərdə Daşkəsən rayonu ərazisində filiz yataqlarının, 1974-80-cı illərdə Kəlbəcərdə-Söyüdlü və Qızılbulaq qızıl yataqlarının, 1980-cı ilin 2-ci yarısında Dəlidağ polimetall qızıl təzahürlərinin axtarışı və kəşfiyyatı ilə məşğul olmuş və böyük müvəffəqiyyətlər əldə etmişdir.

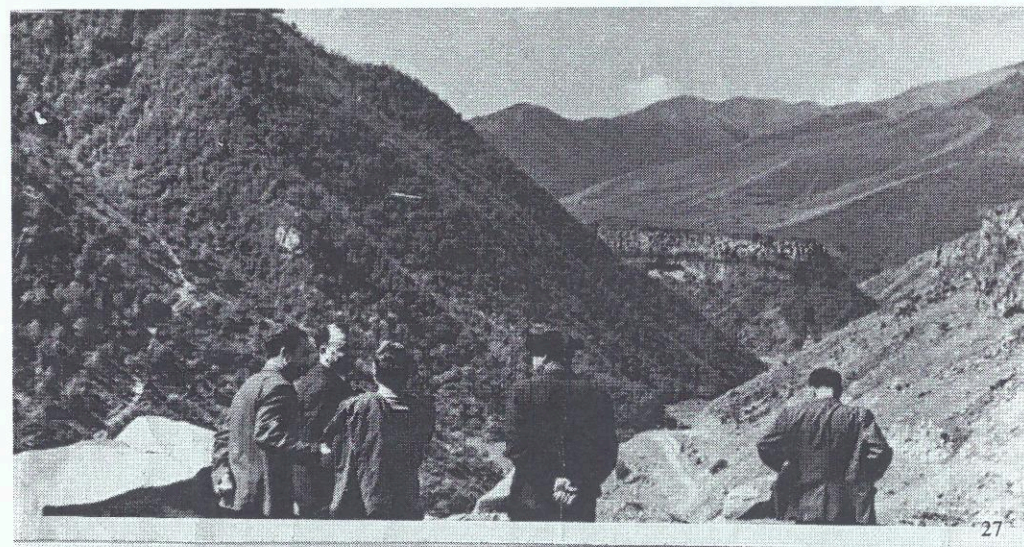
Cavan yaşlarında geologiya sahəsində böyük müvəffəqiyyətlər əldə etmiş görkəmli geoloq K.Əliyev 1980-cı ildə vaxtsız vəfat etmişdir.

Söyüdlü qızıl mədəni sahəsi, soldan sağa: 3-cü K.Əliyev.

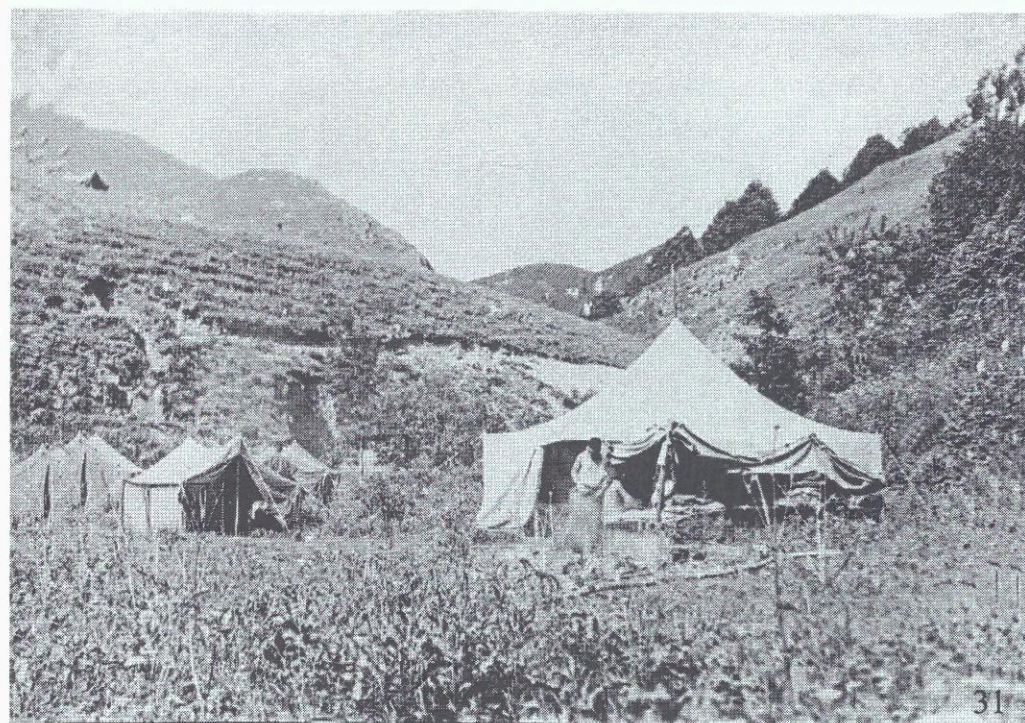
Ağyataq GAKP-nın bazası, ayaq üstə soldan 1-ci Kərəm Əliyev.

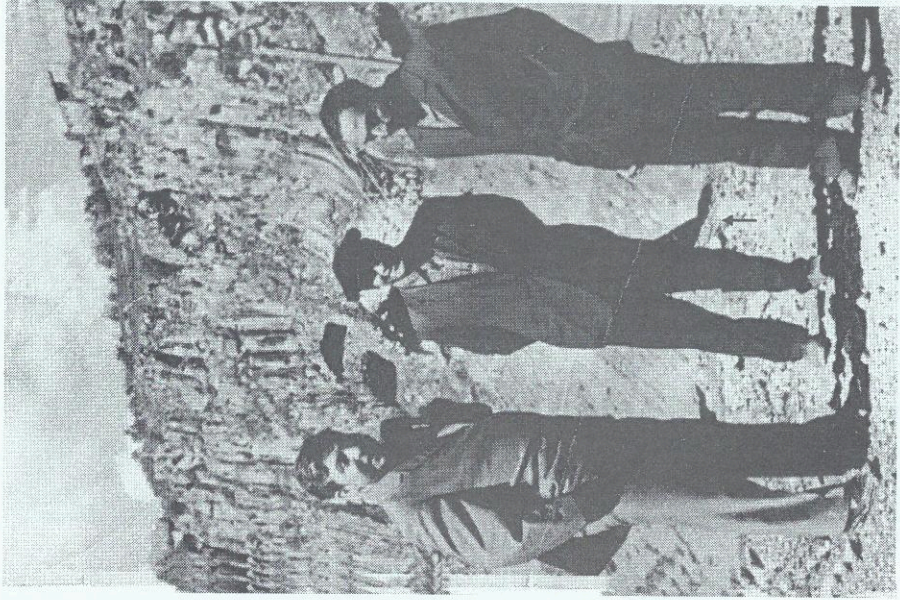
Geşdək düzünün Kəlbəcər istiqamətindən görünüşü, soldan sağa: 1-ci K.Əliyev, 2-ci Göygöz İbadov, 3-cü Xudu Məmmədov, 4-cü Müseyib Əliyev.

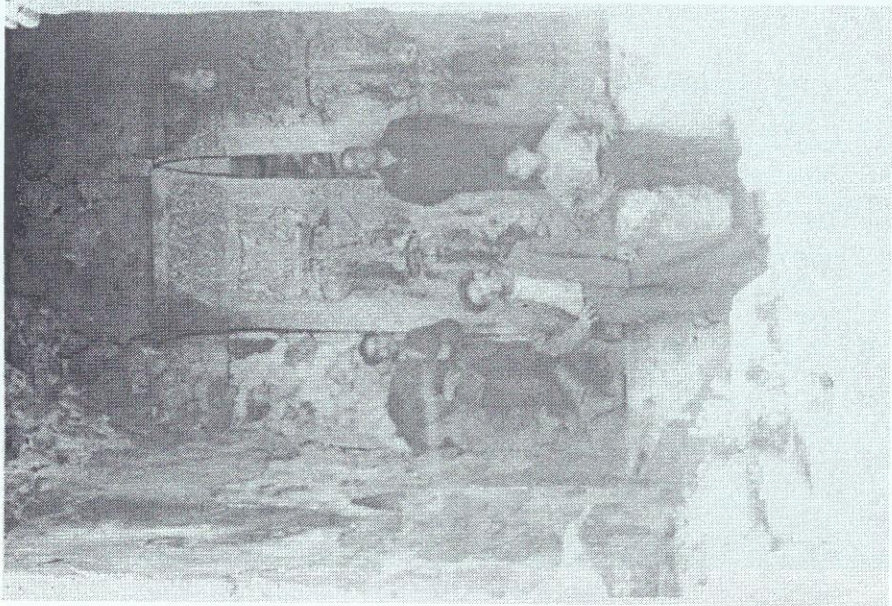
İstibulaq kəndinin ərazisi, GAKP-nın bazası.

Bəylik GAKP-nın bazası, ayaq üstə soldan Kərəm Əliyev.

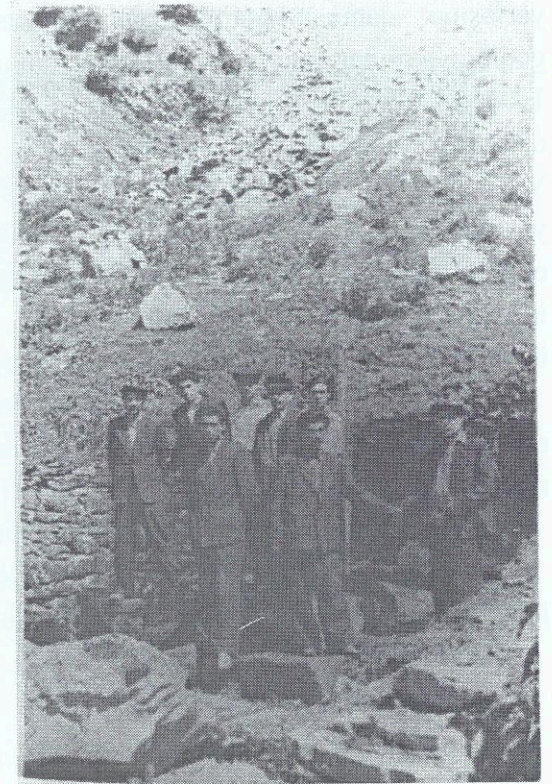
Kəlbəcər raykomluğunun altı, sağdan sola: K.Əliyev, Müseyib Əliyev, arxa planda Kəlbəcərin altı qayalarda alt-üst kahalar görünür.

Şorbulaq qəsəbəsi, qədimi alban kilsələri, arxa cərgədə soldan 1-ci K.Əliyev.

Şorbulaq qəsəbəsi, qədimi alban kilsələri, soldan 1-ci K.Əliyev.

K.Əliyev Cermuk istisuyunda. 1-ci cərgə soldan 1-ci.

Vaqif Gülmurad oğlu Ramazanov

Vaqif Ramazanov 1944-cü ildə Siyəzən rayonunun Sağlovcan kəndində anadan olmuşdur. 1970-ci ildə ADU-nun geoloji-coğrafiya fakültəsini bitirib, mühəndis geoloq ixtisasına yiyələnmişdir.

1970-ci ildə Azərbaycan Nazirlər Sovetinin nəzdində olan Geologiya İdarəsi sistemində Kəlbəcərdə əmək fəaliyyətinə başlamışdır. 1970-78-ci illərdə Kəlbəcərdə qızıl, civə, sürmə və mis yataqlarının axtarışı və kəşfiyyatı ilə məşğul olmuşdur.

1978-82-ci illərdə AEA-nın Geologiya İnstitutunun Geofizika Elmi Mərkəzində şöbə müdiri vəzifəsində işləmişdir.

1981-ci ildə «Kəlbəcər çöküntülərinin endogen filiz əmələ gəlmələri və onların yerləşmə qanunauyğunluqları» mövzusunda dissertasiya müdafiə edərək geologiya mineralogiya elmləri namizədi alimlik dərəcəsinə almışdır.

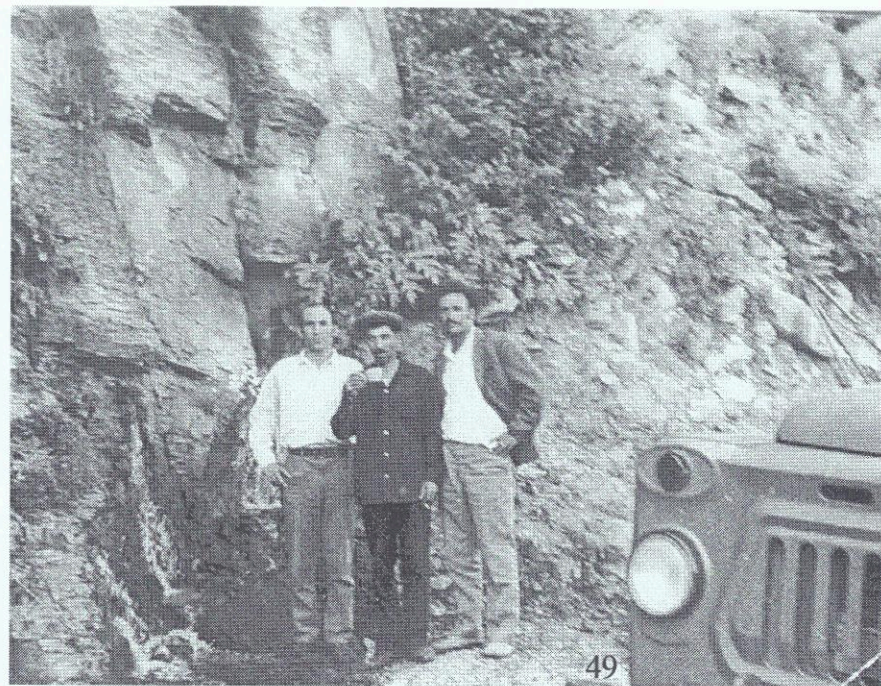
1993-cü ildə «Azərbaycanın mis porfir formasiyası» mövzusunda doktorluq dissertasiyasını müdafiə etmişdir.

V.Ramazanov 4 ildən çox bir müddətdə Azərbaycan Ali Atestasiya Komissiyasında ekspert işləmişdir. Hal-hazırda Ekologiya və Təbii sərvətlər nazirliyinin elmi şurasının üzvüdür. 10 ildən yuxarıdır ki, BDU-da doktorluq müdafiəsi üzrə ixtisaslaşdırılmış şuranın elmi katibidir. Geologiya fakültəsində elmi şuranın üzvüdür. «Bilgi dərgisi» jurnalının redaksiya heyətinin üzvüdür.

V.Ramazanovun rəhbərliyi altında 10 nəfərə yaxın aspirant dissertasiya müdafiə edərək elmlər namizədi alimlik dərəcəsinə almışdır. O, 100-ə yaxın elmi məqalənin, 5-6 monoloqun, bir neçə dərslik kitablarının müəllifidir.

V.Ramazanov əmək fəaliyyəti dövründə dəfələrlə mükafatlandırılmışdır.

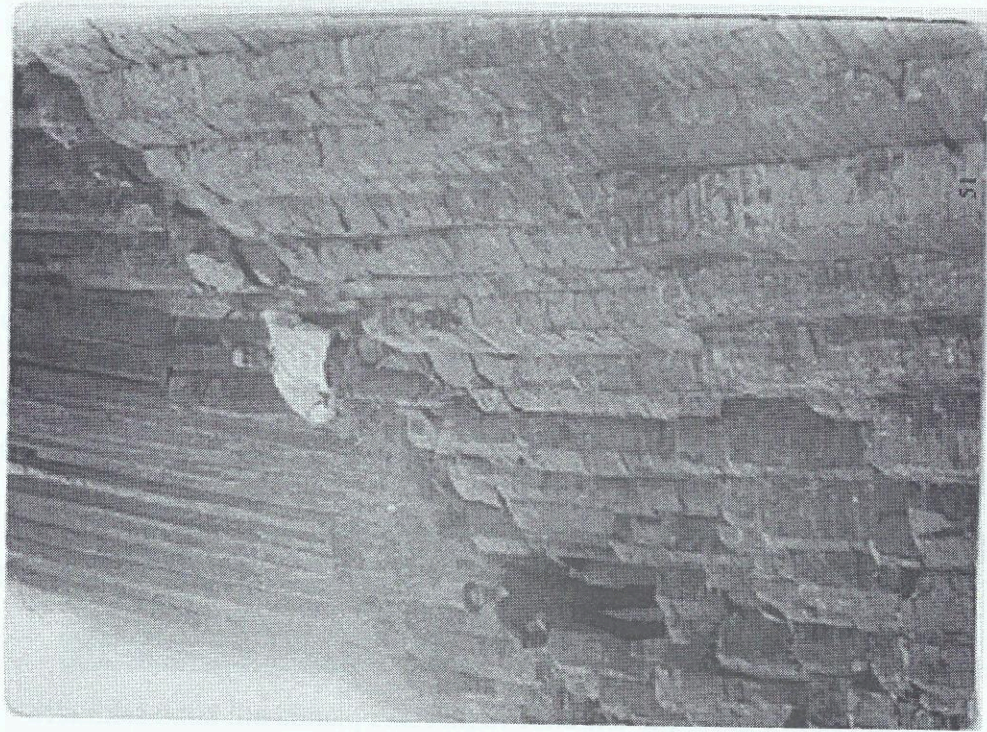
1982-2007-cı illərdə BDU-nun Geologiya fakültəsinin «Faydalı qazıntı-
lar» kafedrasında professor vəzifəsində işləmişdir.

Zar kəndinin altı, Paltar bulağı, sağdan sola: Mayıl Nağıyev, sürücü Ellaz Təhməzov, Vaqif Ramazanov, 1971-ci il.

Tutxun çayının sahili, geoloqlar istirahət vaxtı. Arxa planda atlı kənd sakinləri.

Zar kəndinin altı dirək qayalar, soldan sağa:
Eillaz Təhməzov və Vaqif Ramazanov.

V.Ramazanov Lev kəndinin üstündə axtarışda.

Vaqif Ramazanov Lev çivə yatağı sahəsində.

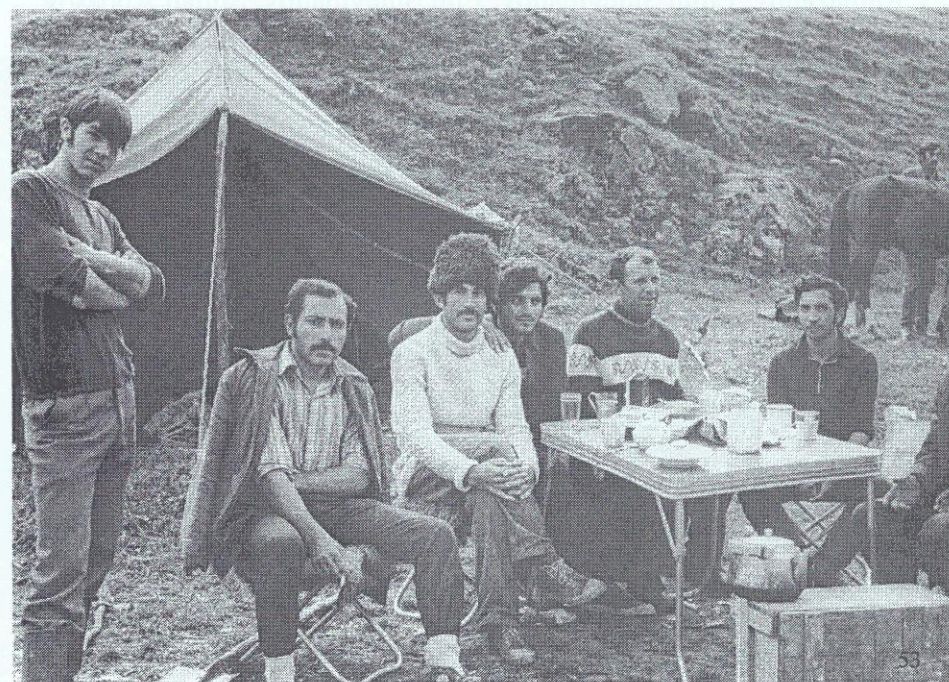
V.Ramazanov Keyti dağının zirvəsində, Vişkanın yanı.

V.Ramazanov Bəzirxanadan Zəyliyə gedən yol aşırımında axtarışda.

Lev kəndinin üstü, V.Ramazanov və köpək «Cek»:

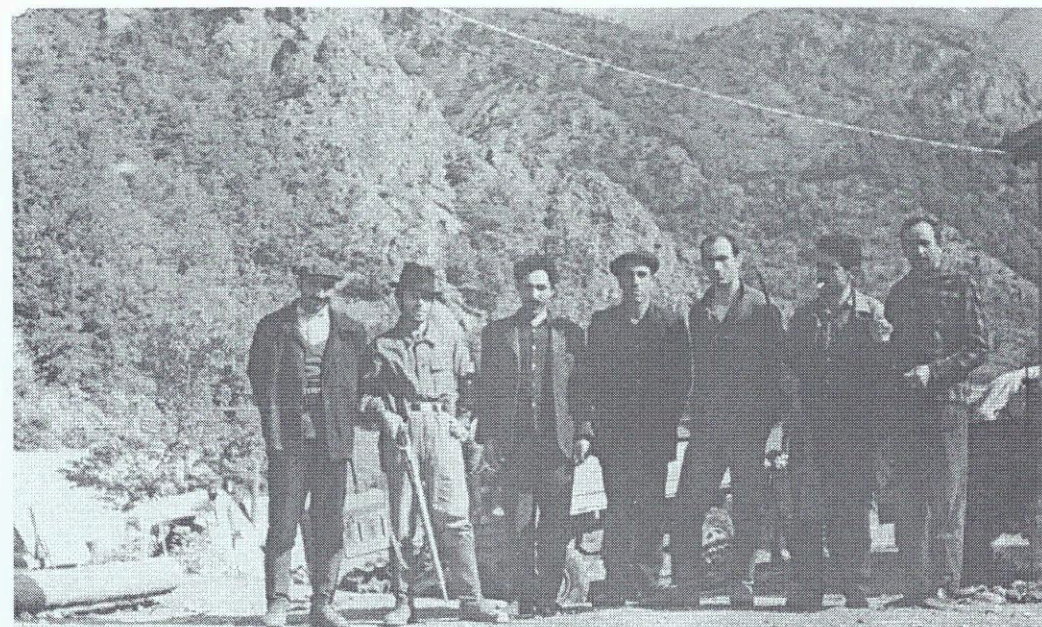
Tutxun çayının sahili, geoloqlar, soldan sağa: (oturanlar) Allahverdi Məmmədov, V.Ramazanov (papaqlı), Malik Məmmədov, Asəf, Göygöz İbadov.

Ağduzdağ GAKP-nın bazası, geoloqlar, soldan sağa: Zəki Vəliyev, V.Ramazanov, Emin Süleymanov, Elin Süleymanov, Soltan Abbasov.

Lev zonası, geoloqlar istirahət vaxtı. Arxa planda Şahbətədin Musayev, ön planda Göygöz İbadaov.

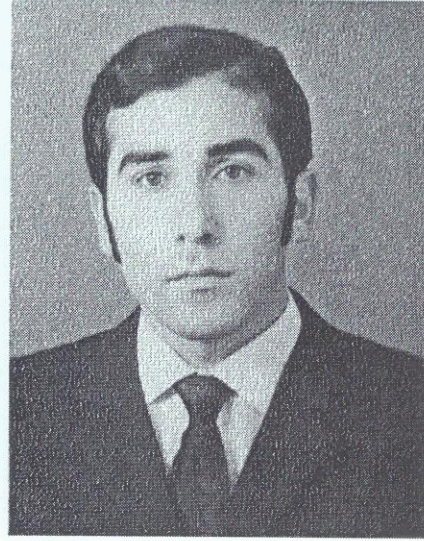
Lev kəndi, GAKP-nın bazası, sağdan sola: Asəf Əfəndiyev, Soltan, V.Ramazanov, Qafar, Kərəm, Zəki Vəliyev, Cəmşid.

Təkəqaya kəndi ilə üzbəüz qayada yağışdan sonra Zəki Vəliyev, V.Ramazanov (yuxarıda).

Zəki Abdulla oğlu Vəliyev

1942-ci ildə Bakıda anadan olmuşdur. 1960-66-cı illərdə BDU-nun geoloji - coğrafiya fakültəsini bitirib, mühəndis-geoloq ixtisasına yiyələnmişdir. 1966-cı ildə Azərbaycan Nazirlər Sovetinin Geologiya İdarəsinin Kiçik Qafqaz Geoloji Kəşfiyyat və Axtarış Ekspedisiyasının Levçay geoloji-kəşfiyyat partiyasının tərkibində Kəlbəcərdə əmək fəaliyyətinə başlamışdır. Z.Vəliyev həmin illərdə qızıl, civə, sürmə, mərgümüş və əlvan metalların axtarışı, kəşfiyyatı, onların paylanma xüsusiyyətlərinin elmi əsaslanmaları və qiymətləndirilməsi ilə məşğul olmuşdur.

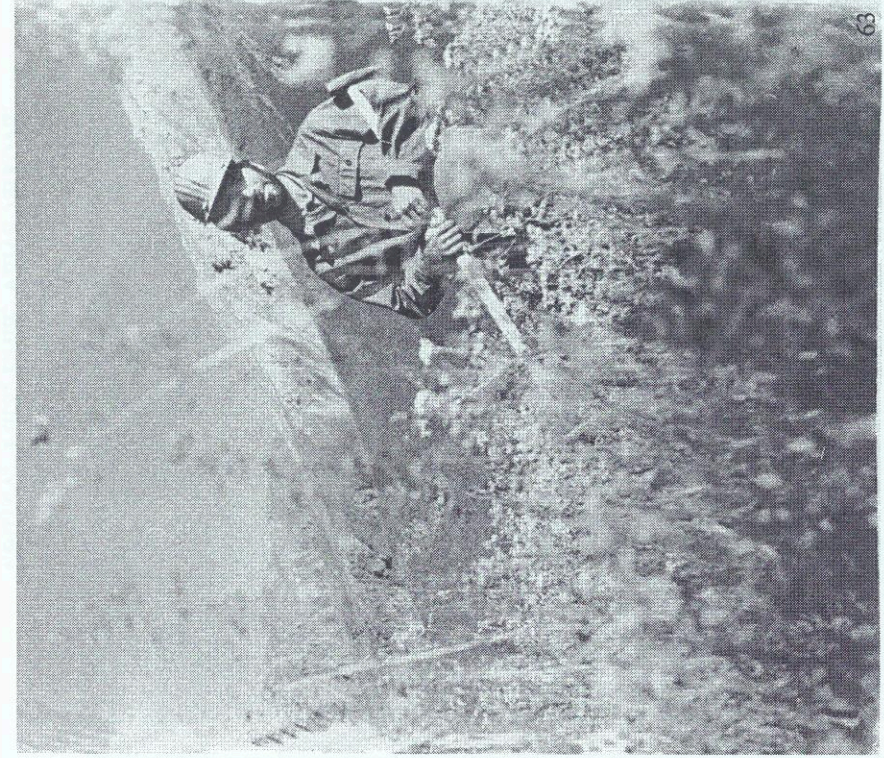
1978-cı ildən bu günə kimi AMEA-nın Geologiya institutunda elmi işçi vəzifəsində işləyir.

1978-86-cı illərdə Geologiya İnstitutunun aerokosmik tədqiqatlar laboratoriyasında aparıcı mühəndis-geoloqdan aparıcı elmi işçi vəzifəsinə qədər yüksəlmişdir. O, dərəcələri Moskva Geoloji-kəşfiyyat institutunda, Leninqrad Dağ - mədən institutunda ixtisası təkmilləşdirmə kurslarını bitirmişdir. O, bir neçə dəfə beynəlxalq geoloji-elmi konfranslarda və simpoziumlarda iştirak etmişdir.

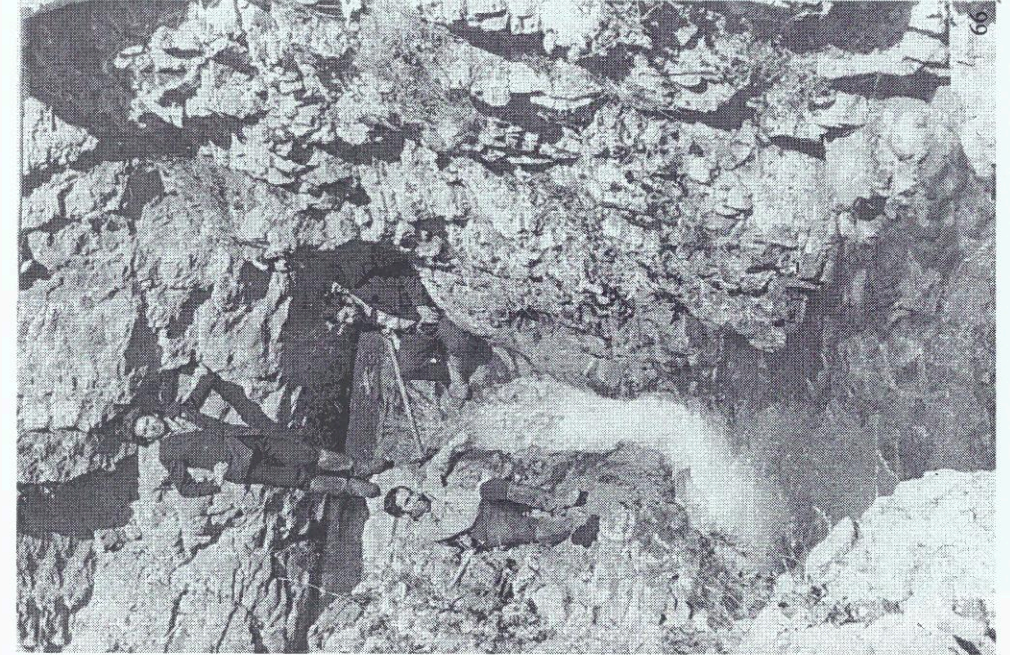
1985-ci ildə «Levçay sürmə-civə filiz sahəsinin yataq və təzahürlərinin yerləşmə qanunauyğunluqları və formalaşma şəraitləri» mövzusunda elmi iş müdafiə edərək geologiya-mineralogiya elmləri namizədi alimlik dərəcəsinə almışdır.

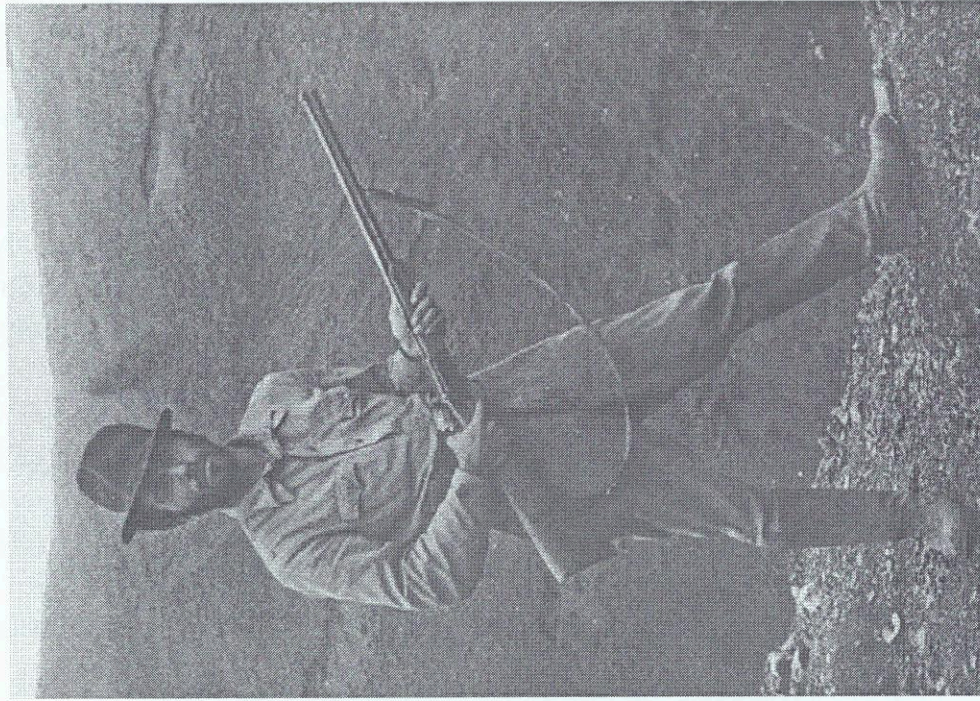
1985-ci ildən bu günə kimi BDU-nun geologiya fakültəsinin dosentidir. 150 yaxın elmi (elmi publistik) əsərlərin müəllifidir. O, Azərbaycan Paleontologiya cəmiyyətinin, Azərbaycan Geoloqlarının Milli Komitəsinin, Mineralogiya cəmiyyətinin həqiqi üzvüdür. Azərbaycan Təhsil cəmiyyətinin məsul katibi işləyir.

Z.Vəliyev iş fəaliyyətində qazandığı müvəffəqiyyətlərə görə dərəcələri mükafatlandırılmışdır. Əmək veteranıdır.

Lev çayının mənbəyi, soldan sağa: Z. Vəliyev Lev civə yatağı sahəsində.

Zəki Vəliyev Qonurdağ silsiləsində

Lev GAKP-nın bazası, soldan sağa: Zəki Vəliyev, Yura, Erna, Valya Jarkova.

Qara qaya, Lev GAKP-nın bazası.
Zəki Vəliyev.

Lev zonası, Qonurdağ silsiləsi, soldan sağa:
Z. Vəliyev, Nikolay İvanov, Şahbətədin Musayev.

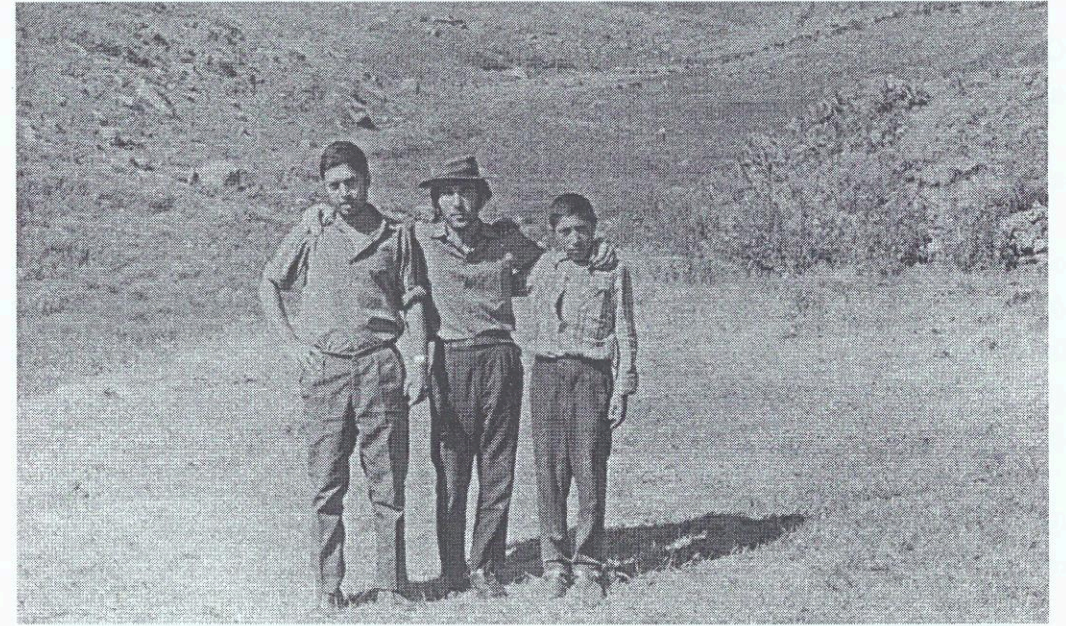
Ağduzdağ geoloq Sevdə Abdulla-
yeva rəfiqəsi (atlı) ilə birlikdə.

Ağduzdağ soldan sağa: Z. Vəliyev, S. Abbasov.
Arxa planda elat sürüləri görünür.

Zəki Vəliyev Lev zonası, Qonurdağ silsiləsində.

Ağduzdağ dağı, soldan sağa: Soltan Abbasov, Zəki Vəliyev,
Müslüm Dünyamalıyev.

Tutxun çayı üzərində körpü, Əsrək xəstəxanasının yanı, Zəki Vəliyev.

Z.Vəliyev Hapım şlaləsi üstündə iş vaxtı.

Gəncəli Məhəmməd oğlu Quliyev

1932 – 2000

Gəncəli Quliyev 1932-ci ildə Zəngilan rayonunun Alıbəyli kəndində anadan olmuşdur.

O, 1947-51-ci illərdə Qarayaqın (indiki Fizuli rayonu) Pedaqoji məktəbini bitirib, müəllim ixtisasına yiyələnmişdir.

1951-56-cı illərdə ADU-nun geoloji kəşfiyyat fakultəsini bitirib, mühəndis-geoloq ixtisasına yiyələnmişdir.

Əmək fəaliyyətinə 1956-cı ildə Qazaxstanda geoloq işləməklə başlamışdır. O, 1956-59-cu illərdə Qazaxstanın Cezkazqan vilayətində müxtəlif növ faydalı qazıntıların axtarışı və kəşfiyyatı ilə məşğul olmuşdur.

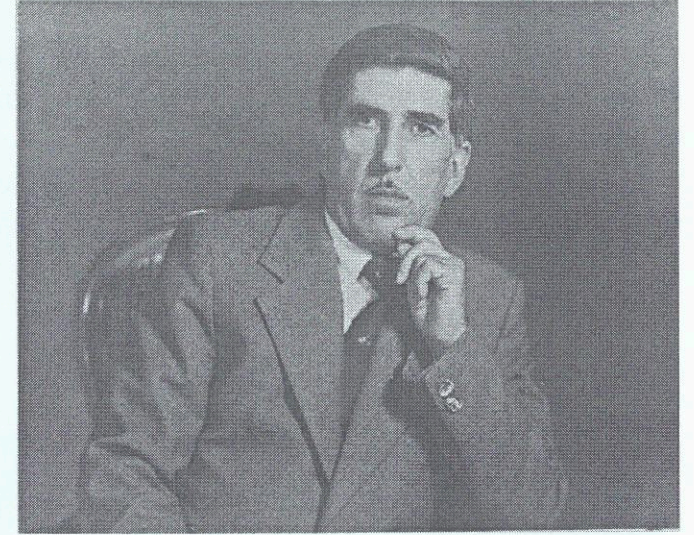
G.Quliyev 1959-cu ildə Azərbaycana qayıdıb, Azərbaycan Geologiya İdarəsi sistemində işləməyə başlamışdır.

O, 1959-62-ci illərdə Cəbrayıl, 1963-71-ci illərdə Kəlbəcər, 1972-73-ci illərdə Laçın, 1974-81-ci illərdə Kəlbəcər, 1982-85-ci illərdə Cəbrayıl, 1985-86-cı illərdə Gədəbəy, 1987-92-ci illərdə Daşkəsən rayonlarının ərazilərində qızıl, civə və müxtəlif növ faydalı qazıntıların axtarışı və kəşfiyyatı ilə məşğul olmuşdur. İşlədiyi dövrdə biləvasitə onun iştirakı ilə bir çox filiz yataqları kəşf edilmiş və istismara verilmişdir.

G.Quliyev Kəlbəcərin Ağduzdağ, Dəlidağ, Söyüdlü, Tutxun zonası, Qızılbulaq və başqa ərazilərində faydalı qazıntıların axtarışına və kəşfiyyatına misilsiz əmək sərf etmişdir.

O, işlədiyi dövrlərdə geoloq vəzifəsindən başlayaraq baş geoloq və GAKP-in rəisi vəzifəsində işləmişdir.

G.Quliyev işlədiyi dövrlərdə əmək fəaliyyətinə görə dəfələrlə mükafat,

döş nişanı, 1984-cü ildə isə SSRİ Ali Sovetinin Rəyasət Heyətinin qərarı ilə «Əmək veteranı» medalı ilə təltif edilmişdir.

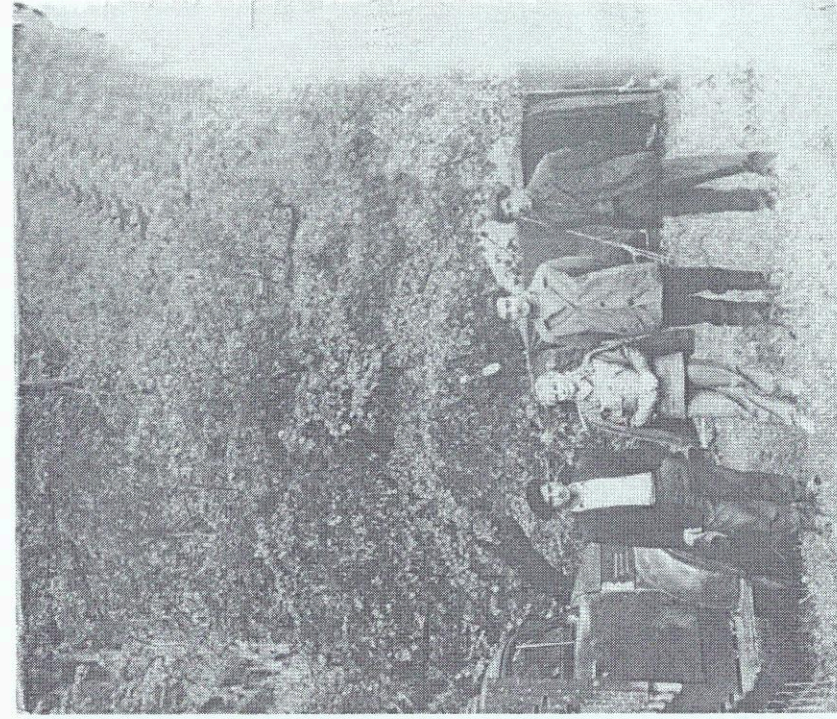
G.Quliyevin iştirakı ilə Kəlbəcər və başqa rayonların ərazilərində qızıl, civə və başqa faydalı qazıntı növlərinin miqdarı hesablanmış və dövlət orqanları tərəfinən qeydə alınmışdır.

Dağlıq rayonda anadan olmuş və ömrünün bütün hissəsini dağlarda keçirmiş G.Quliyev Qarabağ müharibəsində ərazilərimizin işğal edilməsinə ürək ağrısı ilə yanaşmışdır.

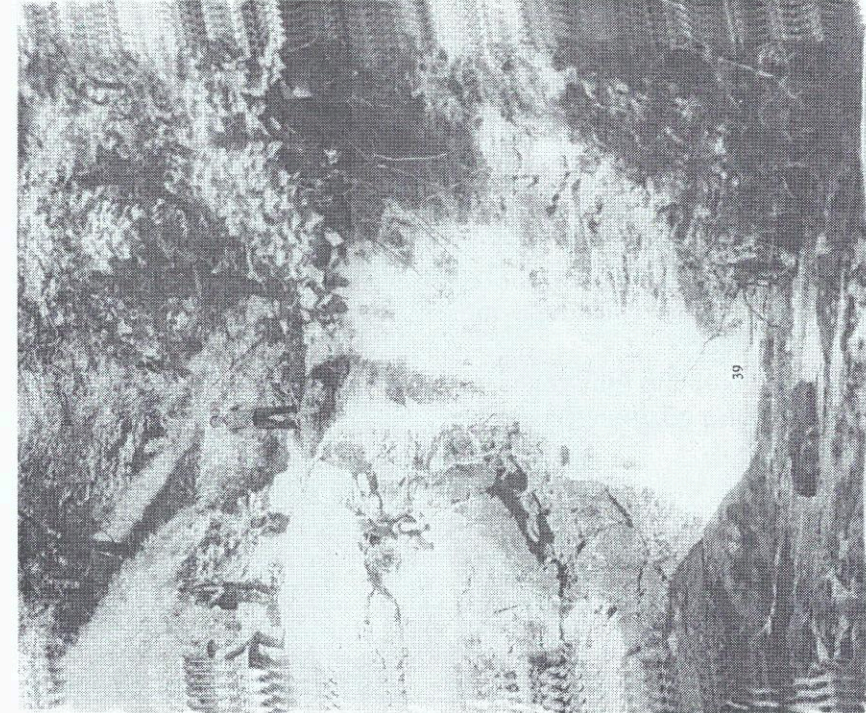
Əslən Zəngilanlı olan G.Quliyev Zəngilan və işğal edilmiş başqa ərazilərimizin həsrəti yanğısı ilə 2003-cü ildə Bakıda vəfat etmişdir.

Keyti-Ağduzdağ qızıl yatağının sahəsi. Gəncəli Quliyev (ortada). 1964- cü il

Beylik kəndi, geoloqlar qrupu, sağdan sola: Gəncəli Quliyev, Köçəri Həsənov, Tanya, Rəhim.

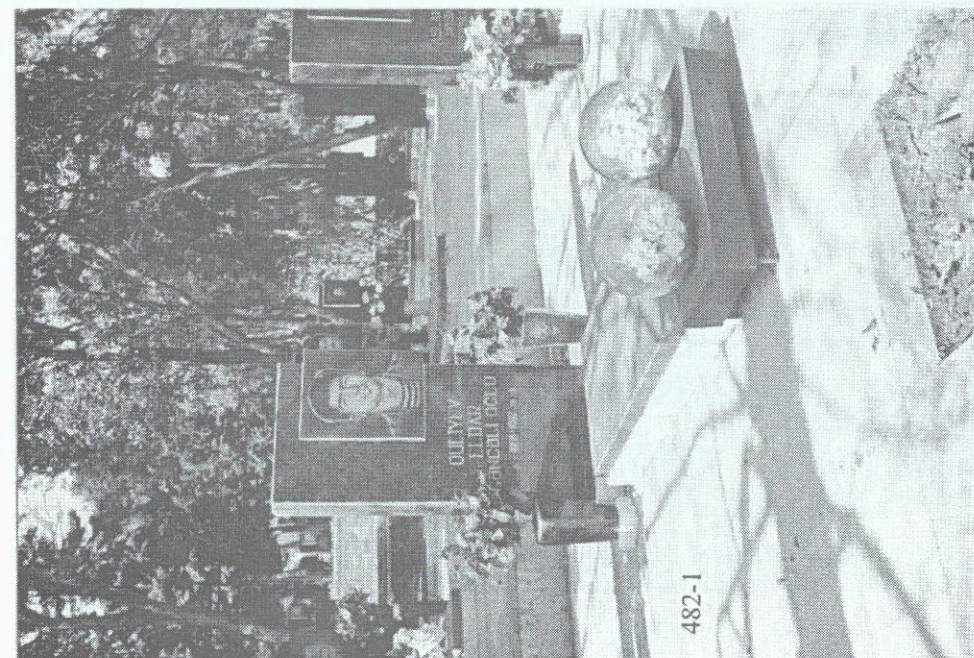
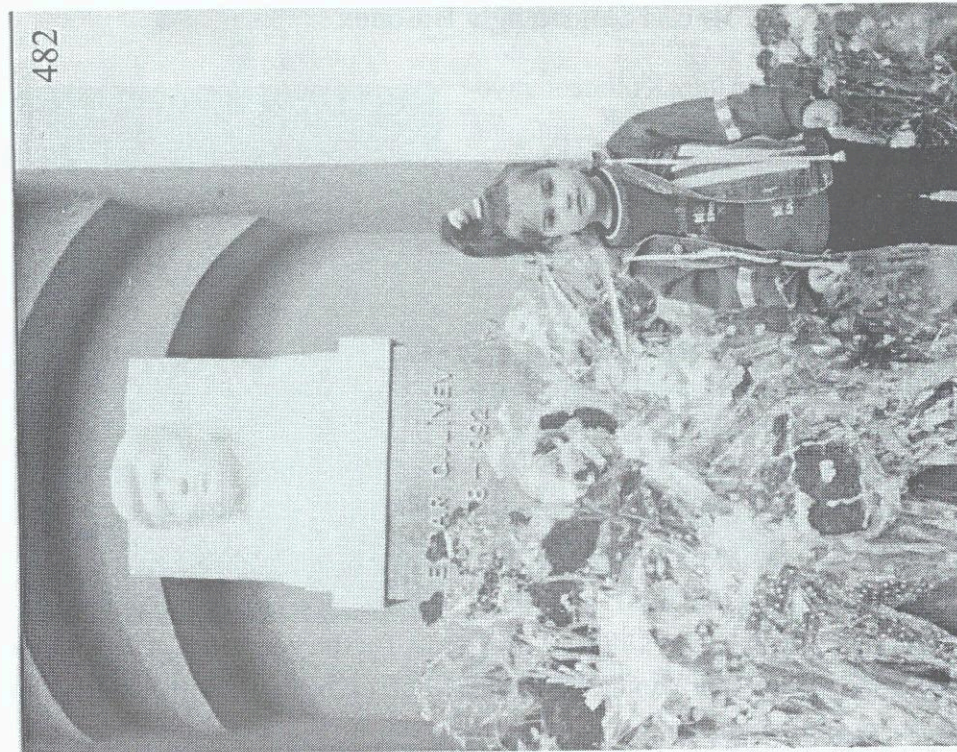
Beylik, Ağzıbir çayı üzərində şələlə, sağdan sola: Xəqani Ramazanov, İlham Quliyev, Köçəri Həsənov, Müzəməddin.

Bəylik kəndi GAKP-nın bazası, sağdan sola: Tanya, Eldar Quliyev, İlham Quliyev, ayaq üstə Xəqani Ramazanov.

Bu şəkildə görünən balaca Eldar Quliyev 1992-93-cü illərdə Qarabağ müharibəsində Ağdərə vuruşmalarında qəhrəmancasına həlak olmuşdur. O, Bakıda Şəhidlər Xiyabanında dəfn edilmişdir. Oxuduğu məktəbə onun adı verilmişdir. Yaşadığı binanın önündə və oxuduğu məktəbdə onun büstü və abidəsi qoyulmuşdur.

Görkəmli geoloq Gəncəli Quliyevin böyüdüüb, boya-başa çatdırdığı övladından ancaq belə qəhrəmanlıq gözləmək olardı.

Eldar Quliyevin qızı Aytən atasının abidəsi önündə.

Köçəri Salman oğlu Həsənov

Köçəri Həsənov 1940-cı ildə Kəlbəcər rayonunun Bəylik kəndində anadan olmuşdur. 1966-cı ildə ADU-un geoloji-coğrafiya fakültəsini bitirib, mühəndis-geoloq ixtisasına yiyələnmişdir.

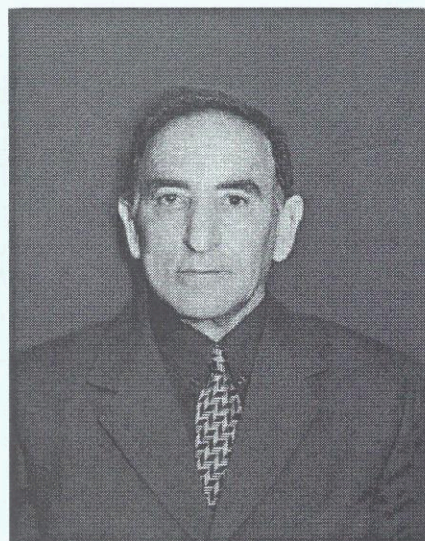
1966-69-cu illərdə gənc mütəxəssis kimi Mərkəzi Qazaxstan geoloji idarəsinin nəzdində Karayeva axtarış kəşfiyyat partiyasında geoloq, sonra isə böyük geoloq vəzifəsində işləmişdir.

O, Azərbaycana qayıdıb 1970-73-cü illərdə Qızılbulaq, 1974-77-ci illərdə Söyüdlü, 1978-80-cı illərdə Dəmirlı (Mehmana), 1981-82-ci illərdə Tovuz rayonunun Əsrık, 1983-86-cı illərdə Tutxun zonasında, 1987-93-cü illərdə Daşkəsən rayonunun Çovdar filiz yatağında civə, qızıl, barit axtarışı və kəşfiyyatı ilə məşğul olmuşdur.

1993-cü ildən bu günə kimi Kiçik Qafqaz Geoloji Axtarış Ekspedisiyasında müxtəlif faydalı qazıntı yataqlarının axtarışı ilə məşğul olan partiya və dəstələrdə geoloq vəzifəsindən başlayaraq dəstə rəisi vəzifələrində işləmişdir. 1993-95-ci illərdə Fizuli rayonunda hərbi vuruşmalarda iştirak etmişdir.

Bir çox yataq və təzahürlərin aşkar edilməsində (xüsusilə qızıl yataqları və təzahürləri) iştirak etmişdir. İşində əldə etdiyi yüksək nailiyyətlərə görə rəhbərlik tərəfindən ayrı-ayrı illərdə fəxri fərman və medallarla təltif edilmişdir.

Hal-hazırda Ekologiya və Təbii sərvətlər nazirliyinin Kiçik Qafqaz GAKP-da işləyir.

Söyüdlü qızıl mədəni, geoloqlar qrupu, sağdan sola 5-ci K.Həsənov 1975-il.

Tər-tər çayı Qızılbulaq mədəni yaxınlığında, geoloqlar qrupu, sağdan sola: Köçəri Həsənov, Miryəhya, Əhməd Musayev, İsgəndər, 1971-ci il.

Qızılbulaq qızıl mədəni sahəsi, geoloqlar qrupu, soldan 1-ci Köçəri Həsənov, 1973-cü il.

81

Qızılbulaq qızıl mədəni sahəsi, geoloqlar qrupu, sağdan 2-ci Göygöz İbadov, 3-cü Köçəri Həsənov.

Şiraslan Hüseyn oğlu Yusifov

1956-cı ildə Kəlbəcər rayonunun Başlıbel kəndində anadan olmuşdur. 1978-ci ildə ADU-nun geoloji-coğrafiya fakültəsini bitirib geoloq ixtisasına yiyələnmişdir. 1978-80-cı illərdə Ordubad rayonunda geoloq işləyib. 1980-93-cü illərdə Kiçik Qafqaz Geoloji Axtarış Ekspedisiyasında işləyib. 1993-cü il Kəlbəcərin erməni işğalından sonra Kiçik Qafqaz Geoloji Axtarış Ekspedisiyasında Xanlar partiyasında geoloq və baş geoloq vəzifələrində işləyibdir. Əmək fəaliyyəti dövründə əlvan metalların (qızıl və s.) axtarışı və kəşfiyyatı ilə məşğul olubdur.

Hal hazırda Ekologiya və Təbii Sərvətlər nazirliyinin Kiçik Qafqaz GAKP-da partiya rəisi vəzifəsində işləyir.

Dəlidağ, Sultanheydər, Qiblə bulağının yanı, sağdan sola: Şiraslan Yusifov, Musa və Mətləb.

Şiraslan Yusifov elmi işdə.

Şiraslan Yusifov və Ağakişi Allahverdiyev elmi işdə.

Kərim Allahverdi oğlu Musayev

1949-cu ildə Kəlbəcər rayonunun Yuxarı Ay-rım kəndində anadan olmuşdur.

1967-72-ci illərdə Balakən Politeknik texni-kumunun «Dağ texniki» fakültəsini bitirmişdir.

1972-77-ci illərdə Kəlbəcər rayonunun Şorbu-laq civə mədəninə dağ ustası işləmişdir.

1976-81-ci illərdə BDU-nun geologiya fakul-təsini bitirib, mühəndis-geoloq ixtisasına yiy-ələnmişdir.

1976-80-cı illərdə Böyük Qafqaz Geoloji Kəş-fiyyat Ekspedisiyasında geoloq işləmişdir.

1980-90-cı illərdə Kiçik Qafqaz GAKE-də bö-yük geoloq vəzifəsində işləmişdir.

1986-cı ildə Kəlbəcərin Qızılbulaq qızıl yata-ğında böyük geoloq işləmişdir.

1990-93 cü illərdə Azərbaycan-Ermənistan müharibəsində Kəlbəcərdə könüllü özünü müdafiə batalyonunda tağım komandiri olmuşdur. K.Musayev əmək fəaliyyətinə görə döş nişanı ilə təltif edilmişdir.

Hal-hazırda Ekologiya və Təbii sərvətlər nazirliyində geoloq işləyir.

Fəxrəddin İsgəndər oğlu Aliyev

Fəxrəddin Aliyev 1954-cü ildə Kəlbəcər rayonunun Qaraçanlı kəndində anadan olmuşdur.

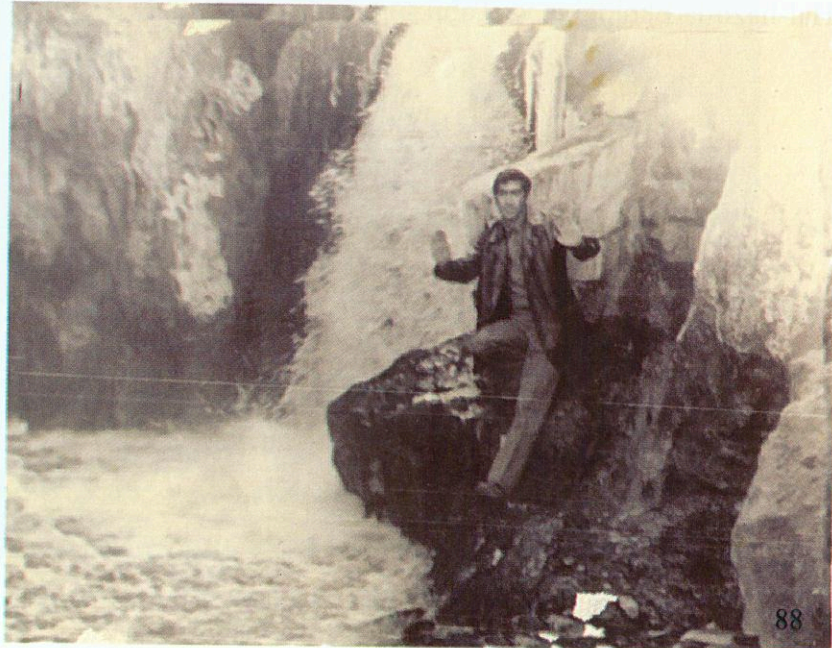
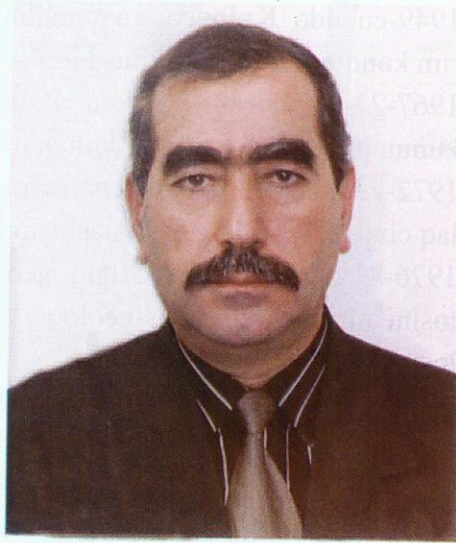
1976-cı ildə Azərbaycan Neft və kimya institutunu bitirib mühəndis-geoloq ixtisasına yiyələnmişdir.

1974-76-cı illərdə Ukraynanın Krivoy - Roq şəhərində dəmir yatağı şaxtasında rəis müavini işləmişdir.

1977-79-cu illərdə Gədəbəy-Tovuz rayonlarında geoloji axtarış partiyasının rəisi işləyibdir.

1983-cü ildə Leningrad (indiki Sankt Peterburq) şəhərində Dağ-mədən institutunda təhsil almış, burada «Sərhədləndirici partlayış işlərinin aparılması üsulları» nı öyrənmişdir. 1983-85-ci illərdə Şəmkir rayonunda geoloji axtarış partiyasının rəisi, 1988-93-cü illərdə Kəlbəcər geoloji axtarış partiyasının rəisi işləyibdir.

1993-cü il Kəlbəcərin işğalından hal hazır ki, vaxta kimi Ekologiya və Təbii sərvətlər nazirliyində Kiçik Qafqaz Geoloji Axtarış Ekspedisiyasında partiya rəisi işləyir.

Aşağı şəkildə Tərtər çayının mənbəyi, F. Aliyev.

Allahverdi Muğanbər oğlu Ağakışiyev

Ağakışiyev Allahverdi 1935-ci ildə Bərdə rayonunun Qaraməmmədli kəndində anadan olmuşdur.

1961 - ci ildə Azərbaycan neft və kimya institutunu bitirib, dağ mühəndisi-hidroloq ixtisasına yiyələnmişdir.

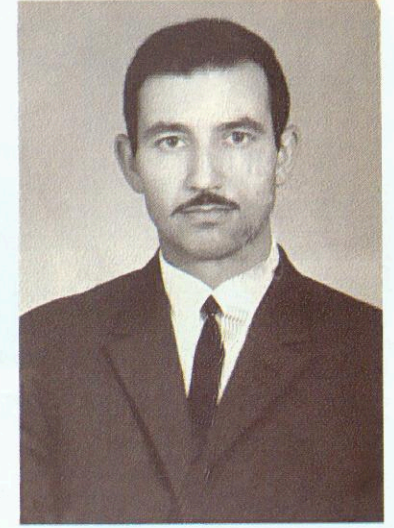
1961-68-ci illərdə Kəlbəcərdə, 1968-70-ci illərdə Xanlar rayonunda geoloji xəritə tərtib etməklə məşğul olmuşdur.

1970-80-cı illərdə Laçın rayonunda civə axtarışı ilə məşğul olmuşdur.

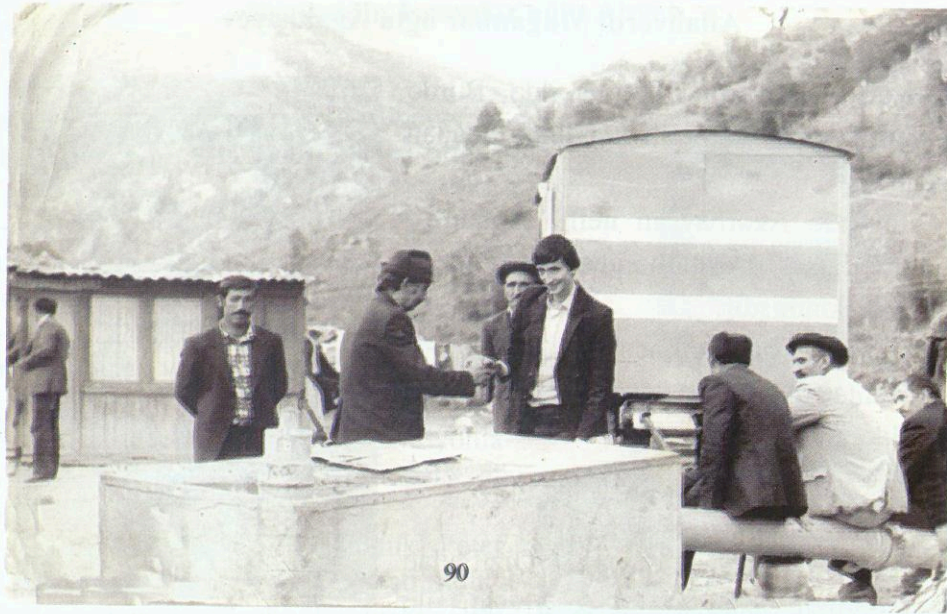
1980-90-cı illərdə Kəlbəcərin Qızılbulaq yatağında qızıl axtarışı və kəşfiyyatı ilə məşğul olmuşdur.

1990-92-ci illərdə Qazax rayonunun Dağkəsəmən ərazisində qızıl axtarışı ilə məşğul olmuşdur.

1992-ci ildən bu günə kimi Kiçik Qafqaz Geoloji Axtarış Ekspedisiyasında baş geoloq işləyir. Dəfələrlə orden və medallarla təltif edilmişdir. Əməkdar geoloqdur, əmək veteranıdır.

A. Ağakışiyev Qızılbulaq qızıl yatağında axtarışda

Qoturlu istisuyu, ön cərgədə panna-
malı Ağakışi
Allahverdiyev
oğlu Elşənlə bir-
likdə.

Oruclu kəndi,
soldan sağa:
Vidadi,
Allahverdi
Ağakışiyev,
Məhyəddin.
1985-ci il.

Xalid Sadir oğlu Mirzəbəyov

Xalid Mirzəbəyov 1939-cu ildə Qusar rayonunun Yasab kəndində anadan olmuşdur.

1964-cü ildə Azərbaycan Neft və kimya institutunun geoloji-kəşfiyyat fakültəsini bitirib, mühəndis-geofizik ixtisasına yiyələnmişdir.

1971-ci ildə Şuşada aerokosmosfoto geoloji planalma ilə məşğul olmuşdur.

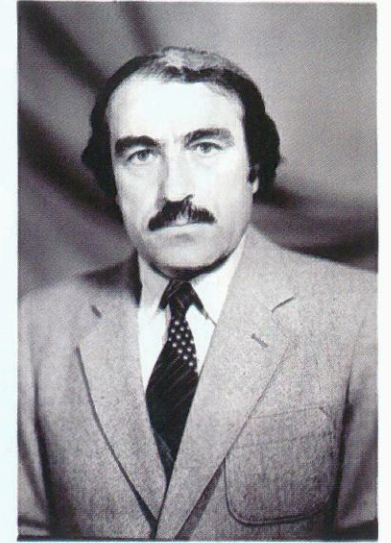
1972-93 cü illərdə Kəlbəcər, Laçın, Qubadlı, Zəngilan və Cəbrayıl ərazilərində fəaliyyət göstərən partiyada böyük geolq kimi o, irimiqyaslı aerokosmosfoto geoloji planalma və bununla yanaşı olaraq filiz və qeyri filiz faydalı qazıntıların axtarışı ilə məşğul olmuşdur.

Geoloji sahədə ixtisasını artırmaq üçün 1988-89-cu illərdə Voronej Dövlət Universitetinin geologiya fakültəsini bitirib, mühəndis-geoloq ixtisasına yiyələnmişdir.

1993-cü ildən bu günə kimi Azərbaycan respublikası geologiya muzeyinin direktoru vəzifəsində işləyir. Eyni zamanda AMEA-nın Geologiya institutunun böyük elmi işçisidir. 2000-2005-ci illərdə Neft Akademiyasında geoloji kəşfiyyat fakültəsində baş müəllim işləyibdir.

Ağac üzərində oyma işləri üzrə sənətkardır. Bu işlər üzrə sərgidə iştirak edib, film çəkilib və Azərbaycan televiziyasında dəfələrlə göstərilibdir.

Müxtəlif illərdə mükafat və döş nişanları ilə təltif edilmişdir. Əmək veteranıdır.

Dəlidağ, Xalid MİRZƏBƏYOV, 1985-ci il.

Xalid MİRZƏBƏYOV Dəlidağın zirvəsində, 1982-ci il

X. Mirzəbəyov Qaraarxac çayının sahilində 1981-ci il.

X. Mirzəbəyov yağış vaxtı palıd ağacının gövdəsinin içərisində. Tutqu zonası 1979-cu il.

Dəlidağ, Nəsir düzü, GAKP-nın bazası, X.Mirzəbəyov, 1984-cü il.

X.Mirzəbəyov Azərbaycanın geologiya muzeyində, 2006-cı il.

Haxverdi Tanrıverdi oğlu Haxverdiyev

Haxverdi Haxverdiyev 1939-cu ildə Tovuz rayonunda anadan olmuşdur. 1958-1963-cü illərdə ADU-nun geoloji-coğrafiya fakültəsini bitirib, geoloq ixtisasına yiyələnmişdir. Əmək fəaliyyətinə 1963-cü ildən başlamışdır. 1963-cü ildə Qazaxstanda geoloq vəzifəsində işləmişdir.

1971-ci ildə elmlər namizədliyi dissertasiyasını müdafiə etmişdir, elmlər namizədidir. Uzun illər Kəlbəcərdə 4-cü dövr vulkanlarını öyrənməklə məşğul olmuşdur.

1969-cu ildən bu günə kimi Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının Geologiya institutunda aparıcı elmi işçi işləyir. Geologiya-mineralogiya elmləri namizədidir. 100-ə yaxın elmi əsərləri vardır.

Sarı yer, Ala göllər, solda H.Haxverdiyev tələbələrle birlikdə.

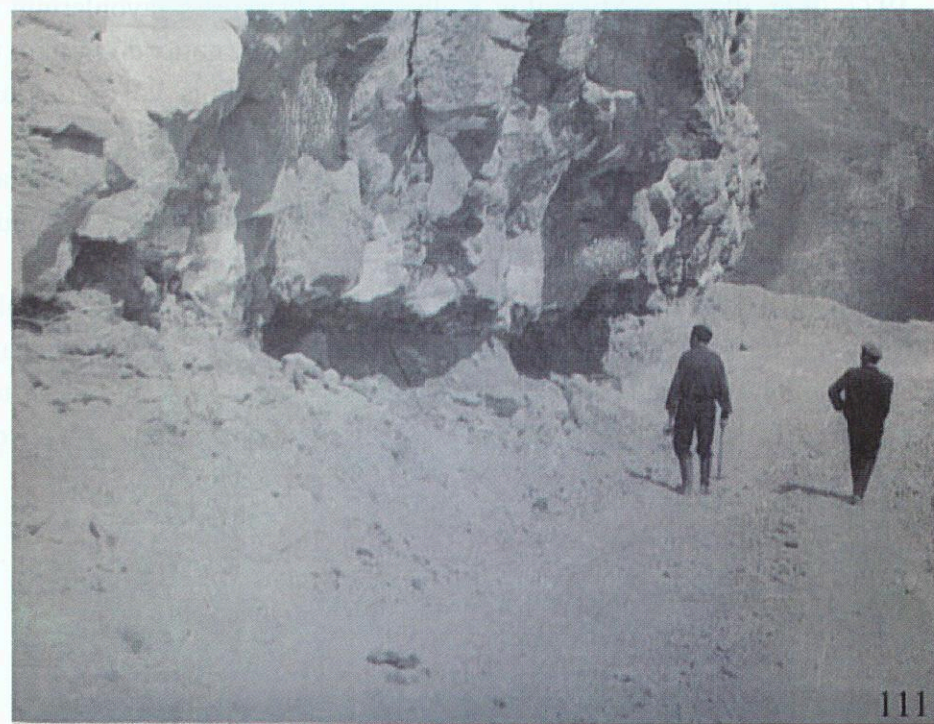
Ayıçınqlı dağı, əlində qarpız H. Haxverdiyev və Hikmət Mahmudov.

Zar kəndinin baş döngəsinin yanı qayalar, sağda H. Haxverdiyev, solda Qaytaran Allahverdiyev.

Sarı yer, Alagöllər, sağdan sola: Aydın Məmmədov, Qaytaran Allahverdiyev.

Zar kəndinin baş döngəsi, sağda H. Haxverdiyev solda Q. Allahverdiyev.

Saməddin Mustafa oğlu Mikayılov

Saməddin Mikayılov 1933-ci ildə Oğuz rayonunun Xal-xal kəndində anadan olmuşdur.

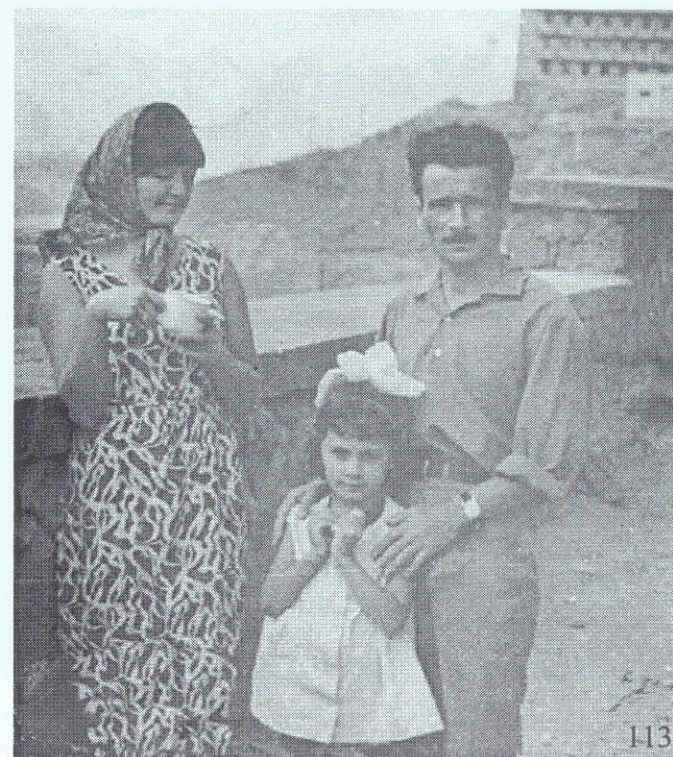
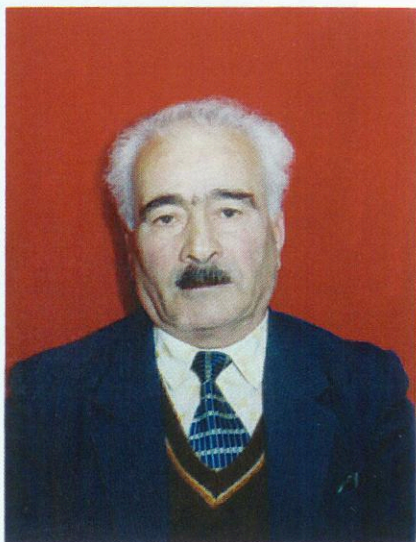
1951-56-cı illərdə ADU-nun geologiya fakültəsini bitirib mühəndis-geoloq ixtisasına yiyələnmişdir. Əmək fəaliyyətinə 1956-cı ildən başlamışdır. Təyinatla Novokuznetsk şəhərinə göndərilmişdir. Orada 1 il işlədikdən sonra qayıdıb Azərbaycana.

1965-76 və 1980-82 ci illərdə Kəlbəcərdə geoloji kəşfiyyatla məşğul olmuşdur. Onun iştirakı ilə Levçay civə yatağı və bir çox civə və sürmə təzahürləri aşkar edilmiş və qiymətləndirilmişdir. Levçay civə yatağında ilkin kəşfiyyat aparılmış və yataq üzrə 501 ton civə metalı hesablanmış və Mərkəzi ehtiyatlar komissiyası tərəfindən 1974-cü ildə balansə götürülmüşdür (Moskvada).

1977-79-cu illərdə S.Mikayılov Kəlbəcər və Daşkəsən rayonlarının sərhəddi boyunca aparılan geoloji kəşfiyyata başçılıq etmişdir, nəticədə həmin ərazilərdə perspektiv filiz təzahürləri və sahələri aşkar edilmiş və qiymətləndirilmişdir.

1983-cü ildən bu günə kimi S.Mikayılov Şəmkir və Gədəbəy rayonlarında geoloji-kəşfiyyat işlərini davam etdirir. O, hal-hazırda Gədəbəy rayonunda Moruqlu dağ Geoloji Axtarış Dəstəsinin rəisi vəzifəsində işləyir.

Onun rəhbərliyi altında 1983-93-cü illərdə Şəmkir rayonunun Çənlibel kəndi ərazisində yerləşən Qaradağ mis filiz yatağının ilkin kəşfiyyat işlərini aparılmış, mis metalının ehtiyatları hesablanmış, Mərkəzi ehtiyat komissiyası tərəfindən təsdiq edilmiş və balansə götürülmüşdür. S.Mikayılov iş fəaliyyəti dövründə bir sıra medal və nişanlarla təltif edilmişdir, əmək veteranıdır.

İstisu kurortu. S.Mikayılov ailəsi ilə birlikdə.

Lev civə yatağı sahəsi, topoqraflar, qabaqda Kamran, arxada S.Mikayılov.

Тәкәqaya кәндиндән civә yatağıна gedән yol, soldan sağа:
S.Mikayılov, Mәmmәdağa Hüseynov marşrutda. 1967-ci il.

Lev GAKP-nın bazası, sağdan sola: S.Mikayılov, Cәмşid, 1980-cı il.

Lev GAKP-nın bazası, soldan sağа: S.Mikayılov, Lev kәnd sakini Qәribağa,
Әli, Valya. 1972-ci il.

Lev zonası. Geoloqlar kәşfiyyatda, ortada Mәmmәdağa Hüseynov.

Qamət Sarı oğlu Hüseynov

Qamət Hüseynov 1947-ci ildə Gədəbəy rayonunun Nərimankənd kəndində anadan olmuşdur.

1965-71-ci illərdə Azərbaycan Neft və kimya institutunun geoloji-kəşfiyyat fakültəsinin axşam şöbəsini bitirib, mühəndis-geoloq ixtisasına yiyələnmişdir.

Q.Hüseynov Mərkəzi Elmi-Tədqiqat Dağ Kəşfiyyatı institutunun (Moskva) işçisi kimi əmək fəaliyyətinə 1968-ci ildə Kəlbəcərdə başlamışdır.

Kəlbəcərdə 1968-83 - cü illərdə işlədiyi dövrdə o, laboratoriya işçisindən baş elmi işçi vəzifəsinə qədər yüksəlmişdir. Qamət müəllim işlədiyi dövrlərdə qızıl təzahürlərinin axtarışı və kəşfiyyatı ilə məşğul olmuşdur. O, 1983-85-ci illərdə Qazax rayonunun Dağkəsəmən ərazisində, 1985-90-cı illərdə Gədəbəydə qızıl axtarışı və kəşfiyyatı ilə məşğul olmuşdur.

Q.Hüseynov kompleks faydalı qızıl yataqlarının qızillığı ilə məşğul olduğu vaxtlarda müəyyən edir ki, Kiçik Qafqazın şimal-şərq hissəsində mövcud olan kolçedan və mis-kolçedan yataqlarının filizləri özündə qızıl saxlayır.

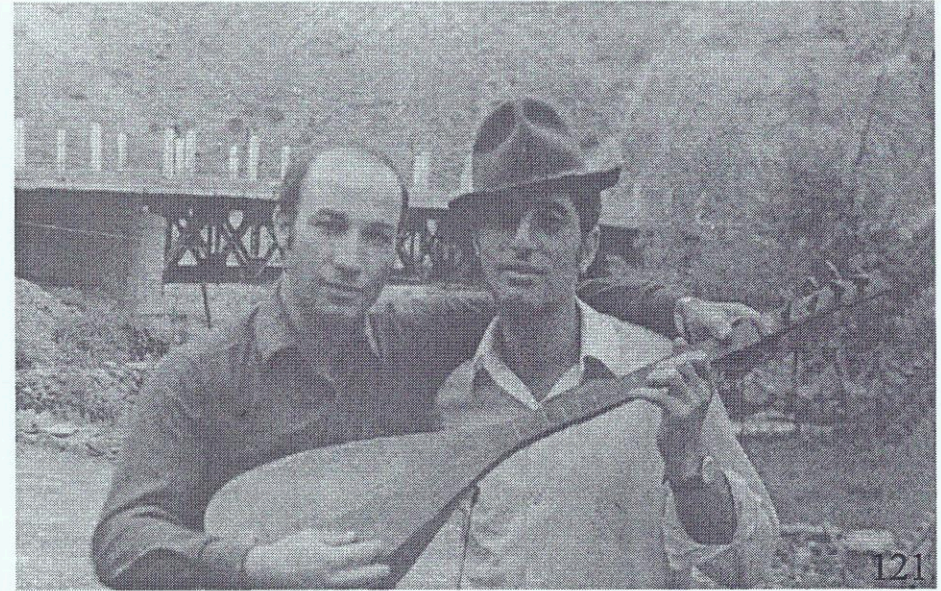
O, 1986-89-cu illərdə Gədəbəydə və Kəlbəcərin Qızılbulaq qızıl filizi yatağında mis-kolçedan üzrə elmi iş aparır və 1989-cu ildə «Kiçik Qafqazın Comxet-Qarabağ struktur-formasion zonasının mis-kolçedan yataqlarının qızillığı» mövzusu üzrə dissertasiya müdafiə edib, geologiya-mineralogiya elmləri namizədi alimlik dərəcəsinə almışdır.

2001-ci ildən bu günə kimi Ekologiya və Təbii sərvətlər nazirliyində «Lahiyələşdirmə və texniki iqtisadi əsaslandırma mərkəzi»ndə geoloji yataqların texniki iqtisadi əsaslandırma işləri üzrə aparıcı mütəxəssis işləyir.

O, 2003-cü ildən bu günə kimi əsas işi ilə paralel olaraq BDU-nun «Faydalı qazıntılar» kafedrasında müəllim işləyir.

Geoloqlar, soldan sağa: Qamət Nüseynov, Zülfüqar Atakişiyev, Viktor Abdıyev, Müzəffər Süleymanov. Arxa planda Keyti dağı görünür.

Hacıdünyamalılar (Vəng) kəndi, Qaraarxac çayı üstündə körpü, sağdan sola: Qamət Hüseynov, Müzəffər Süleymanov.

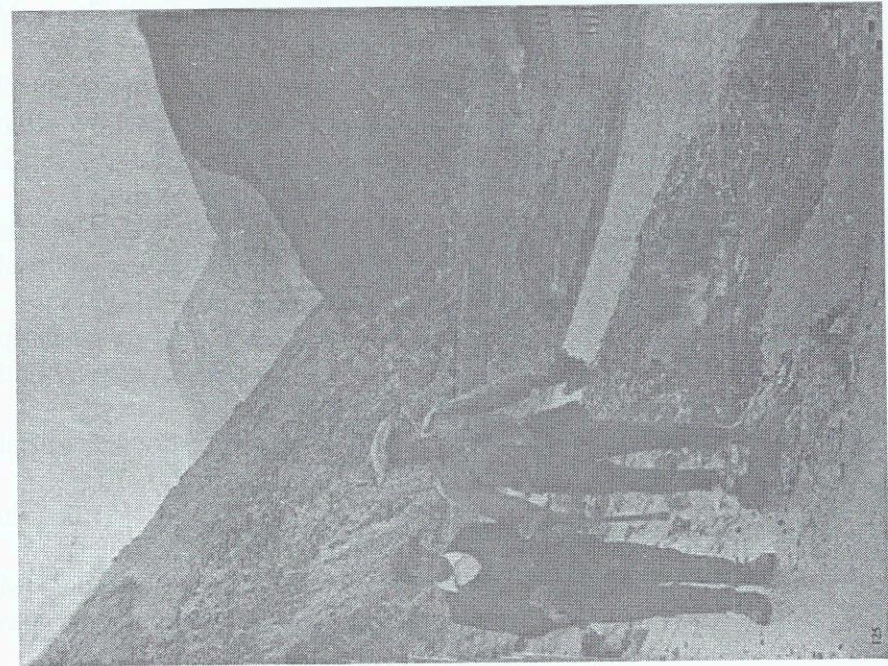
Qamət Hüseynov, Dəlidağdan, Şurtan kəndinin üstündən Keyti (sağ tərəfdə) və Qazanuçan (sol tərəfdə) dağlarına görünüş.

İstisuyun cənub-şərq hissəsi, sağdan sola: 2-ci Q.Hüseynov, 3-cü Xəlil.

Hacıdünyamalılar (Vəng) kəndi, Qaraarxac çayı üstündə körpü, sağdan sola: Q. Hüseynov, Z. Atakişiyev, V. Abdriyev.

Teymuruçan dağı, sağdan sola: Qamət Hüseynov və Xəlil (Mollabayramlı).

Hacıdinyamalılar (Vəng) kəndi, Heydər
dəyirmanının yanı, Qaraarxac çayı, sağdan
sola: Q. Hüseyinov, Z. Atakişiyev.

Dəlidağın zirvəsi, Qamət Hüseyinov qar yeyir.

Telman Nəşib oğlu Nəşibov

Telman Nəşibov 1934- cü ildə Qazax rayonunun Əksipara kəndində anadan olmuşdur.

1951-56-cı illərdə ADU-nun geoloji coğrafiya fakultəsini bitirib, mühəndis-kəşfiyyatçı geoloq ixtisasına yiyələnmişdir.

Telman Nəşibov əmək fəaliyyətinə 1956-cı ildə Azərbaycan Nazirlər Sovetinin Geologiya İdarəsində başlamışdır. O, Müxtəlif axtarış-xəritəalma, axtarış-kəşfiyyat, qiymətləndirmə, proqnoz, elmi-tematik geoloji sahələrdə kiçik geoloqdan baş geoloq vəzifəsinə qədər yüksəlmişdir.

1971-ci ildən əvvəl Qarabag, sonra Kiçik Qafqaz GAE-da, 1973-77-ci illərdə Kompleks Geoloji Ekspedisiyasının Baş geoloqu, 1978-79-cu illərdə Elmlər Akademiyası sistemində Geofizika «Elmi mərkəzində» «Filiz yataqlarının proqnozlaşdırılması» laboratoriyasının rəhbəri olmuşdur.

1986-cı ildə Geologiya İdarəsində Baş Qafqaz, sonra Kompleks Ekspedisiyasında baş geoloq vəzifəsində işləmişdir.

1987-90-cı illərdə Sovet (SSRİ) geoloji məsləhət qrupunun tərkibində Vyetnamda işləmişdir.

1973-cü ildə «Kiçik Qafqazın mərkəzi hissəsinin civə yataqlarının formalaşma şəraitləri və yerləşmə qanunauyğunluqları» mövzusunda dissertasiya müdafiə edərək, geologiya-mineralogiya elmləri namizədi alimlik dərəcəsinə almışdır.

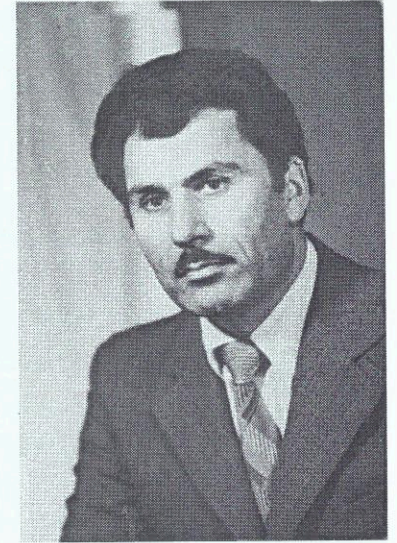
Telman Nəşibov 1956-86-cı illərdə Kəlbəcərdə işlədiyi dövrlərdə civə, sürmə, mərgümüş, mis, qızıl və s. filiz yataqları və təzahürləri kəşf etmiş və onların öyrənilməsi ilə məşğul olmuşdur.

O, 150-dən çox elmi əsərlər, 10-dan çox monoqrafiya, dərslik, tədris, proqram və s., 15-ə qədər böyük həcmli elmi tematik, o cümlədən 35 elmi istehsalat hesabatının müəllifidir.

O, işlədiyi dövrlərdə əmək fəaliyyətinə görə dəfələrlə orden və medallarla təltif edilmişdir.

1983-cü ildə Azərbaycan Respublikasının «Əməkdar geoloqu» fəxri adını almışdır.

2001-ci ildən bu günə kimi Ekologiya və Təbii sərvətlər nazirliyinin Mineral Xammal ETİ-də «Əlvan və nadir metal filiz yataqlarının proqnozu» laboratoriyasının rəhbəri vəzifəsində işləyir.

Hidayət Yusif oğlu Orucov

1936-cı ildə Qazax rayonunun Yuxarı Əksi-para kəndində anadan olmuşdur. 1959-65-ci illərdə ADU-nun geoloji-coğrafiya fakültəsini bitirib mühəndis -geoloq ixtisasına yiyələnmişdir.

1965-68-ci illərdə Qazaxstanın Qaraqanda vilayətində qızıl axrarışı və kəşfiyyatı üzrə geoloq işləmişdir.

1968-80- cı illərdə Azərbaycan Nazirlər So-vetinin Geologiya İdarəsinin Kəlbəcər rayo- nu üzrə Tematik partiyasında işləyibdir. Da- ha sonra həmin rayonda Geoloji-kəşfiyyat partiyasında çalışmışdır.

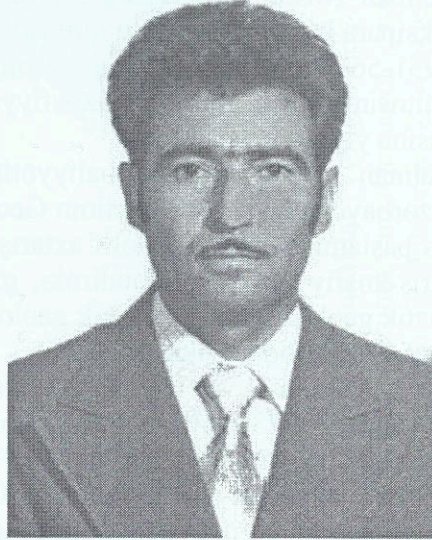
Söyüdlü, Lev, Tutxun, Ağduzdağ, Dəlidağ və digər zonalarda qızıl və civə metallarının axtarışı və kəşfiyyatı ilə məşğul olmuşdur.

Hidayət Orucovun Qara qaya civə yatağının tapılmasında müstəsna rolu olmuş- dur.

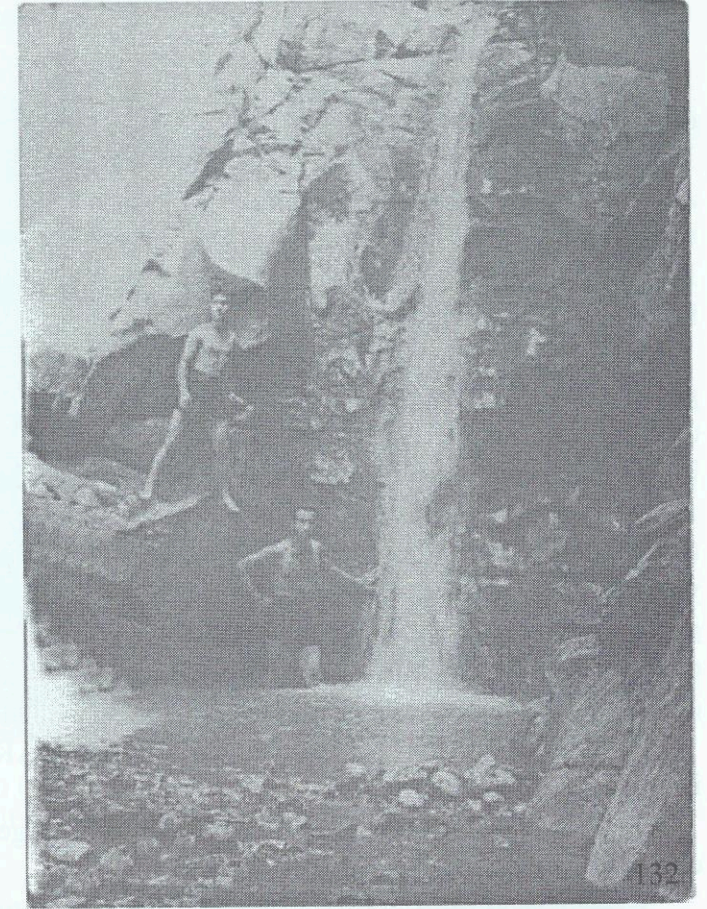
1980-2001-ci illərdə SSRİ Geologiya nazirliyinin Azərbaycan ərazisində əlvan metallarının və bəzək daşlarının axtarışı və kəşfiyyatı ilə məşğul olan GAKP-da işləmişdir.

İşlədiyi dövrlərdə Hidayət Orucov əmək fəaliyyətinə görə dəfələrlə mükafatlandırılmışdır. Əmək veteranıdır.

O, hal-hazırda Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyinin Kiçik Qafqaz Geoloji Axtarış Ekspedisiyasında aparıcı geoloq vəzifəsində işləyir.

Bəylik kəndi, Ağzı- bir çayı üzərində şəlalə, yuxarıda Hidayət Orucov, aşağıda Davud İsmayılov.

Hidayət Orucov. Lev zonası, civə yatağı sahəsi, yuxarıda geoloq qızlar.

Əhməd Fərhad oğlu Kərimov

1935-ci ildə Cəbrayıl rayonunun Quycaq kəndində anadan olmuşdur.

1952-57-ci illərdə ASİ-nin (indiki Neft Akademiyası) geoloji-kəşfiyyat fakültəsini bitirib, geoloq ixtisasına yiyələnmişdir. Əhməd Kərimov əmək fəaliyyətinə Rusiyanın Dağlıq Altay Vilayətində başlamışdır.

O, 1957-60-cı illərə kimi orada işləmiş, geoloq vəzifəsindən partiya rəisi vəzifəsinə qədər yüksəlmişdir. 1961-63-cü illərdə Geologiya institutunun aspiranturasını bitirmişdir. 1963-70-ci illərdə Azərbaycan Nazirlər Sove-ti yanında Geologiya İdarəsinin Kəlbəcər rayonunda «Ağyataq» GAKP-da geoloq və baş geoloq vəzifəsində işləmişdir. Həmin illərdə

onun rəhbərliyi altında «Şorbulaq» civə yatağı kəşf edilib və bu yatağın ehtiyatları bazasında metallurji zavod inşa edilib, fəaliyyətə başlayıbdır.

1970-80-cı illərdə Naxçıvan və Qarabağ GAKP-da müxtəlif vəzifələrdə işləmişdir.

1980-87-ci illərdə Geologiya idarəsinin baş geoloqu vəzifəsində işləmişdir.

1987-88-ci illərdə Əfqanıstanda Sovet geoloqlarının rəhbərinin müavini-baş geoloq vəzifəsində işləyibdir. O, Asiyada ən böyük mis yataqlarından olan Aynak mis yatağının ehtiyatlarının hesablanması (17 milyon ton) bilavasitə iştirak edib və hesabatın həmmüəllifi olubdur.

1970-ci ildə Kəlbəcərdə olan «Ağyataq civə yatağı sahəsinin strukturu və filizliyi» mövzusunda dissertasiya müdafiə edərək geologiya-mineralogiya elmləri namizədi alimlik dərəcəsinə almışdır.

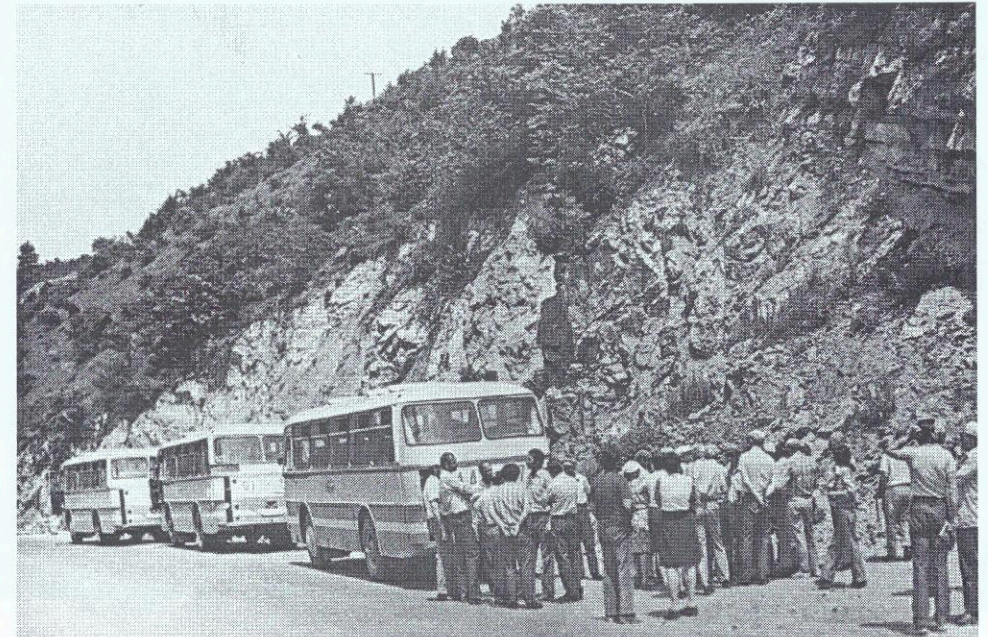
2000-ci ildə Beynəlxalq Ekoenerji Akademiyasında «Yerin filizlər qatının tağ quruluşu və tektomatının bəzi müddəaları» mövzusunda doktorluq dissertasiyasını müdafiə edib, geologiya-mineralogiya elmləri doktoru alimlik dərəcəsinə almışdır, professor, 100-dən çox elmi əsərlərin müəllifidir.

Ə.Kərimov əmək fəaliyyəti dövründə dəfələrlə orden və medallarla təltif edilmişdir. Əmək veteranıdır.

2002-ci ildən bu günə kimi Ekologiya və Təbii sərvətlər nazirliyinin Mineral və Xammal Elmi Tədqiqat institutunda işləyir.

Mirəli Qaşqayın (sağdan 3-cü) rəhbərliyi ilə 1972-ci ildə Kəlbəcərə gələn xarici turistlər.

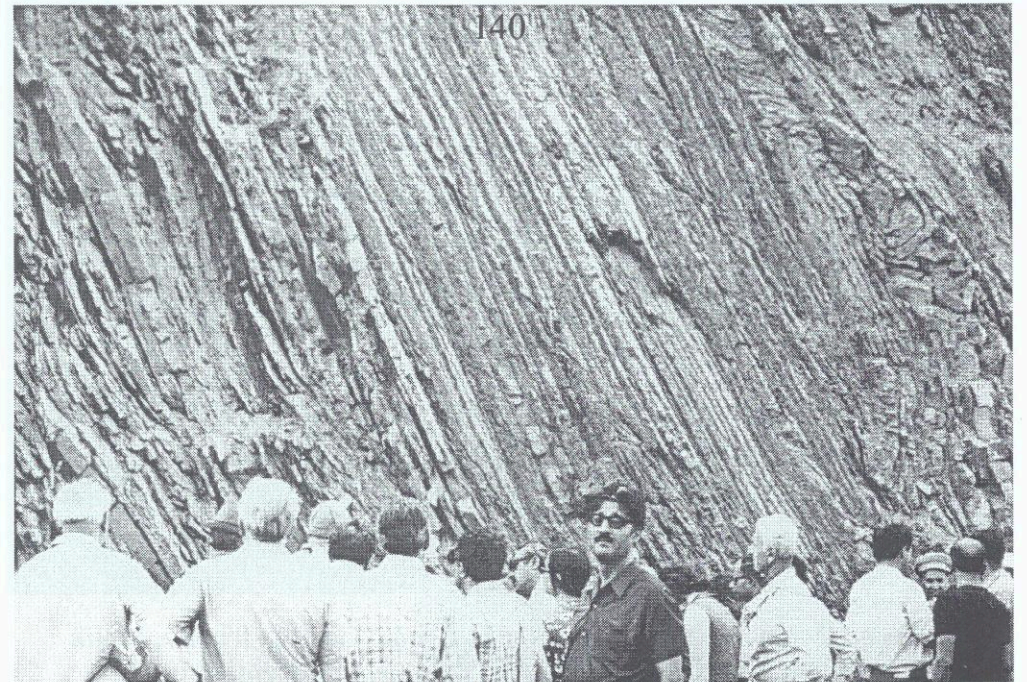

Mirəli Qaşqayın rəhbərliyi ilə 1972-ci ildə
Kəlbəcərə gələn xarici turistlər.

Mirəli Qaşqayın rəhbərliyi ilə 1972-ci ildə Kəlbəcərə gələn xarici turistlər.

Kəlbəcər-Ağdərə yolunda ayı heykəli, sağdan sola:
Qəribəğa, Dursun, Valya Jarkova,

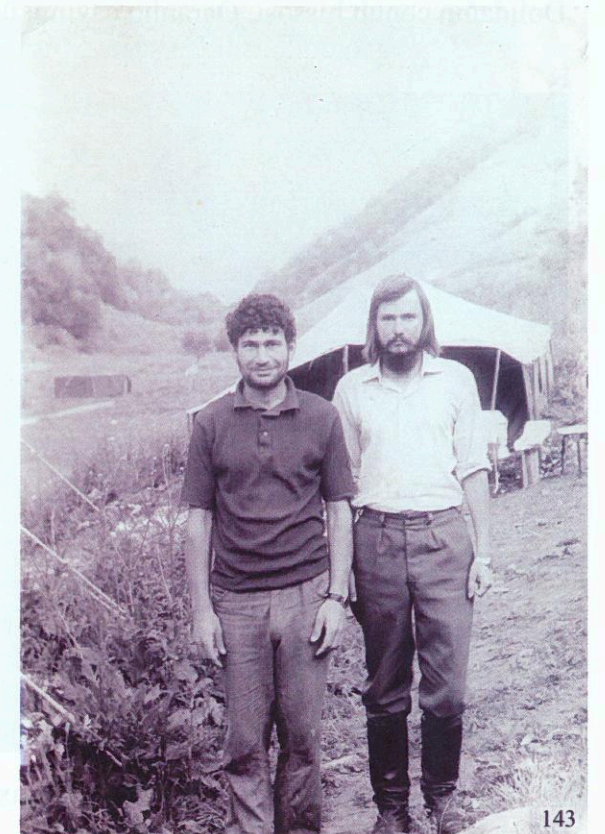
144

Tutxun çayının sahili, geoloqlar, soldan sağa: Göygöz İbadov, Malik
Məmməd zadə, Səlim, Cəmşid, Allahverdi, Nemətulla.

145

Qazıxanlı çayının
sahili, Firudin bəyin
keçmiş çay otağının
yanı, qeoqlar qrupu.

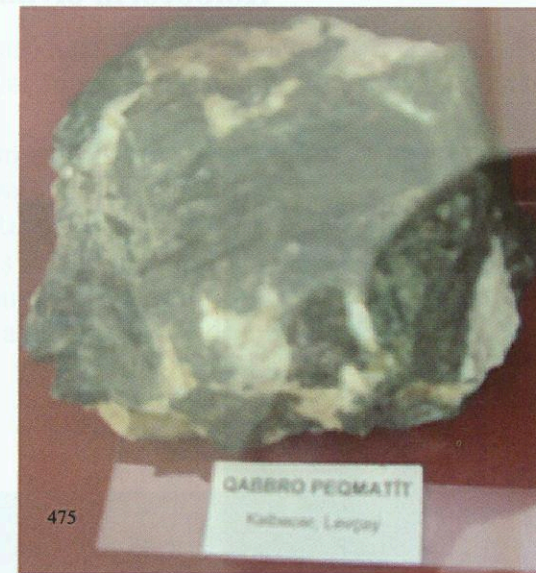
Solda geoloq Musa.

143

151

Dəlidağın cənub hissəsi, Qaranlıq çayının üstü, Arxud bulağının yanı, geoloqlar, soldan sağa: Musa, Mətləb, Əli.

475

QABRO PEQMATTI
Kəlbəcər, Ləngəzay

476

Azərbaycan Geologiya muzeyində saxlanılan Kəlbəcər təbiətinin daşları.

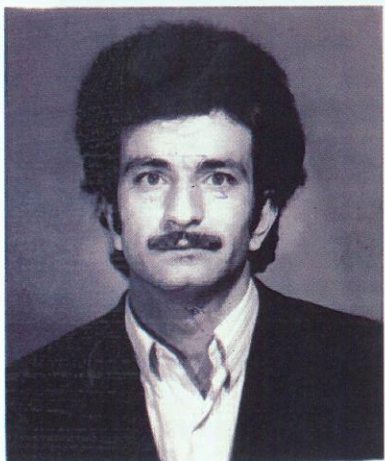

Azərbaycan Geologiya muzeyində saxlanılan Kəlbəcər təbiətinin daşları.

178

179

Kəlbəcərin əlvan daş ustaları

Vahid Mayıl oğlu

Rəfael Mayıl oğlu

Vahid Mayıl oğlu Nağıyev 1957-ci ildə Kəlbəcərdə anadan olmuşdur. O, orta məktəbi bitirəndən sonra hərbi qulluqda xidmət edib, hərbi xitmətdən sonra tornaçı peşə məktəbi bitirmişdir. 30 ilə yaxındır ki, əlvan daş ustası kimi fəaliyyət göstərir.

Rəfael Mayıl oğlu Nağıyev 1970-ci ildə Kəlbəcərdə anadan olmuşdur. Orta məktəbi bitirəndən sonra hərbi qulluqda xidmət etmişdir. Hərbi xitmətdən sonra Azərbaycan Pedaqoji İnstitutunun hərbi fakültəsini bitirmişdir. Hal-hazırda hərbi hazırlıq müəllimi işləyir və eyni zamanda əlvan daş ustalığı peşəsini davam etdirir.

Əməkdar geoloq Mayıl Çərkəz oğlu Nağıyevin oğulları Vahid və Rəfael qardaşları bu sənətə lap kiçik yaşlarından yiyələnməyə maraq göstərmişlər. Onların böyük məharətlə bu sənətin zirvəsinə yüksəlmələrində ataları Mayıl Nağıyevin böyük rolu olmuşdur. Həm geoloji elmi baxışdan, həm də əlvan daşların fiziki - kimyəvi xüsusiyyətlərinə görə emal edilməsi işində bu birlik həmişə bir-birinə dayaq olmuşdur.

Vahid Nağıyevin əmək məhsulları SSRİ dövründə geoloji sərgilərdə göz oxşayan gözəlliklə xüsusi yer tutmuşdur. O, bu gün də bu sənəti inkişaf etdirir. Müstəqil Azərbaycan torpağına məxsus bəzək daşlarının istehsalı ilə məşğuldur.

Rəfael Nağıyev bu sənətin sirlərini öz atası və qardaşından öyrənmişdir. Hələ orta məktəb və tələbəlik illərində bu sənətə maraq göstərən Rəfael xüsusi səbr tələb edən emal işində daşların kəsilməsi, hamarlanması, cilalanması və müxtəlif formalara salınması işində dəqiq və mükəmməl əmək sərf edərək, bu sənətin ustalığına yiyələnmişdir.

Vahid və Rəfael qardaşlarının bəzi əl nümunələrinin adları və foto şəkilləri aşağıda göstərilmişdir:

Mərmər oniksindən (sirabdan) hazırlanmış şahmat dəsti.

Labrodorit, qranodiorit və yəşəmdən hazırlanmış stolüstü yazı dəstləri, şamdanlar.

Vahid və Rəfael qardaşlarının əl işləri SSRİ dövləti tərəfindən təşkil edilmiş sərgilərdə SSRİ və xarici vətəndaşlara satılmışdır.

1998-ci ildə Azərbaycan Respublikasının Prezidenti Heydər Əliyevin 75 illik yubileyinə hədiyyə edilmiş «Şahmat» stol dəsti Vahid və Rəfael qardaşlarının ən mükəmməl əl işi nümunəsidir. Həmin «Şahmat» stol dəsti çiçəkli əqiq, əqiqi, nefrit, nefritoit və çəhrayı oniks əlvan daşlarından düzəldilmişdir.

Əl işləri.

Əl işləri.

Əl işləri.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti Heydər Əliyevə hədiyyə edilmiş şahmat.

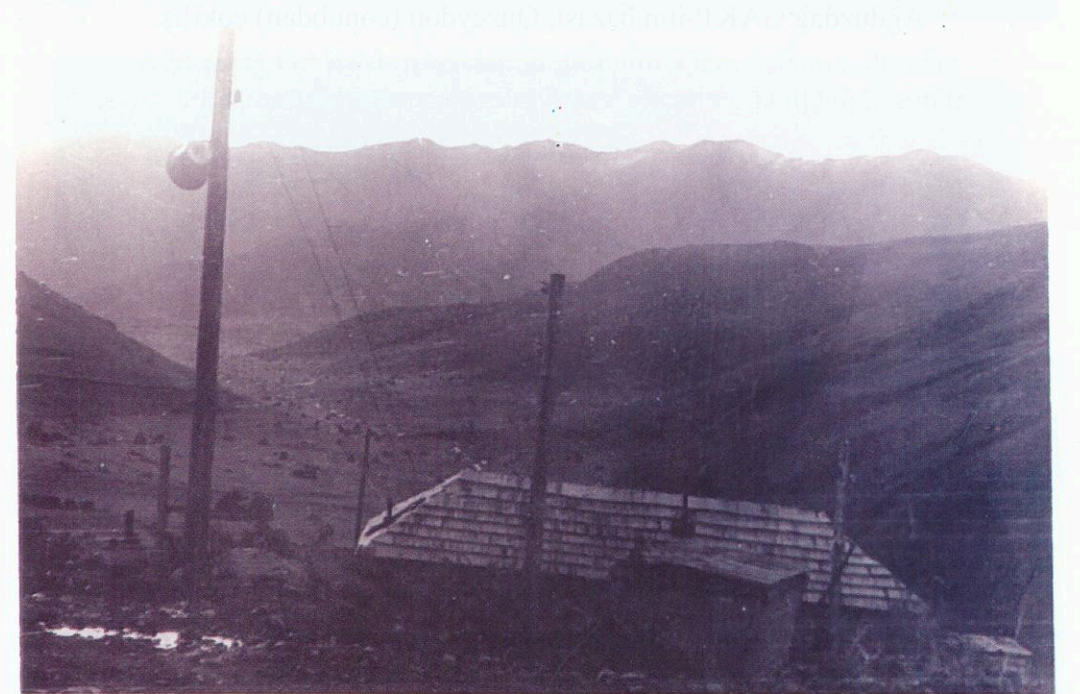
Geoloji Axtarış - Kəşfiyyat Partiyalarının bazaları.

Ağduzdağ GAKP-nın bazası, Boğaz yurdu, Ömər Musayevin binası.
Solda görünən bu maşını Yusif adlı sürücü Qazanuçan dağının başına
traktor çıxmayan yerə çıxarmışdır. 1964-cü il

Ağduzdağ GAKP-nın bazası, 1964-cü il. Arxa planda
balaca topalar ot tayalarıdır.

Ağduzdağ GAKP-nın bazası, arxa planda Dəlidağ görünür. 1964-cü il.

Ağduzdağ GAKP-nın bazası, Quzeydən (cənubdan) çəkiliş.

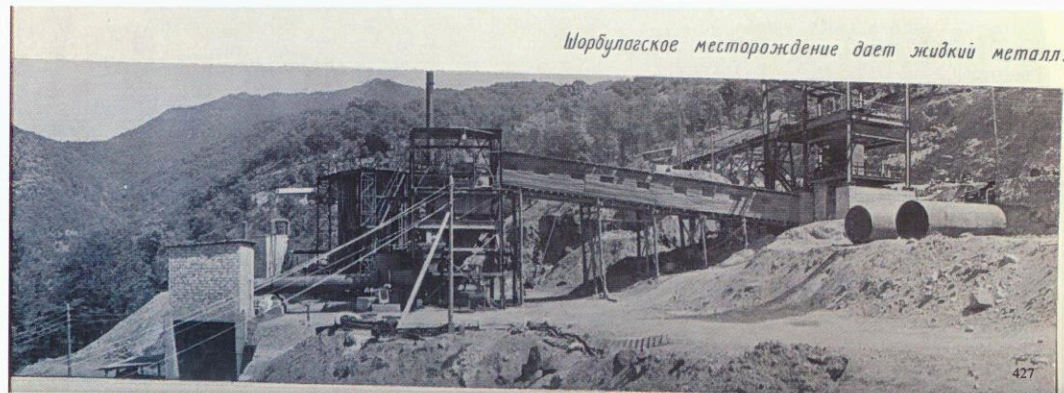
Ağduzdağ GAKP-nın bazasının şimal-qərbdən, Temirin yurdundan çəkilişi.

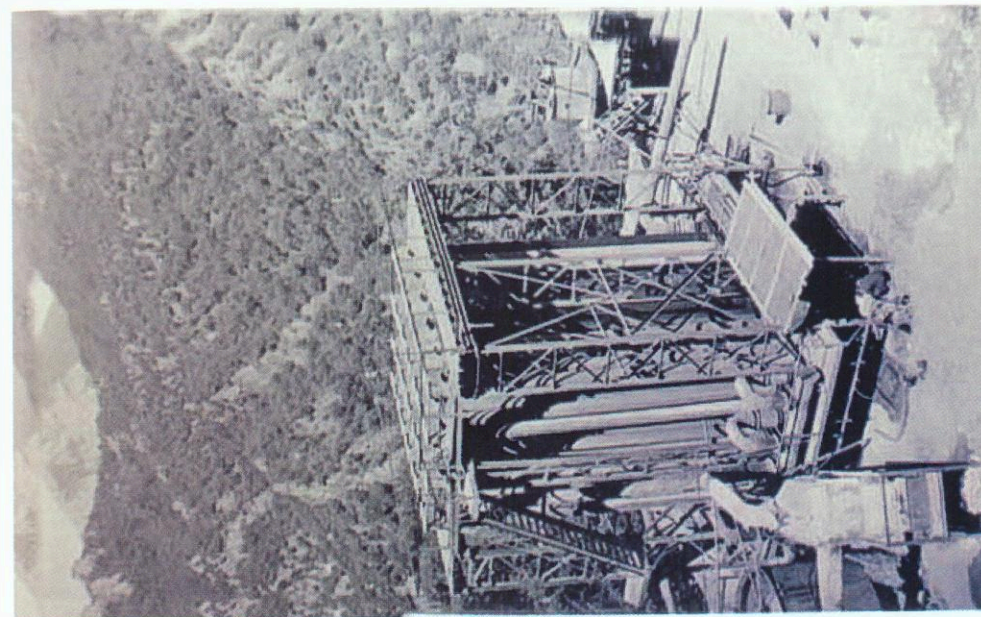
Ağduzdağ GAKP-nın bazasının qərbdən, Qara qayanın altından çəkilişi, arxa planda sağda Bəzixana kəndi və Dəlidağ görünür.

Ağduzdağ dağının zirvəsi, GAKP-nın bazası. ZİS-in sürücüsü cüçə Kərəm.

Şorbulaq civə zavodu.

Lev civə
yatağı sa-
hesi ↓

Şorbulaq ci-
və zavodu. ↑

Lev civə yatağı sahəsi.

Geoloqlar dəstəsi, Tiqaç Levdən Qara qayaya gedir.

Qızılbulaq qızıl yatağı, Çıldıran kəndinin ətrafı.

Qızılbulan qızıl yatağı, Sərsəng SES-in ətrafı, arxa planda Murov dağı görünür.

Qızılbulan qızıl yatağının qəsəbəsi.

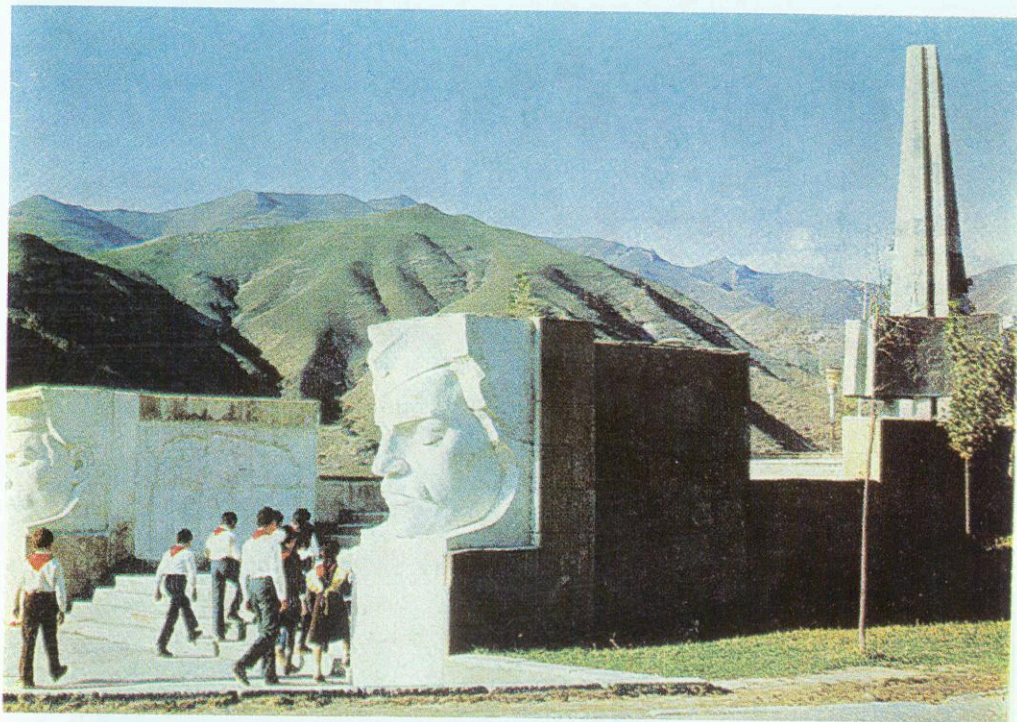
Qızılbulan qızıl yatağı.

418

Ağyataq dağı, civə yatağı sahəsi.

Kəlbəcərin şəkilləri.

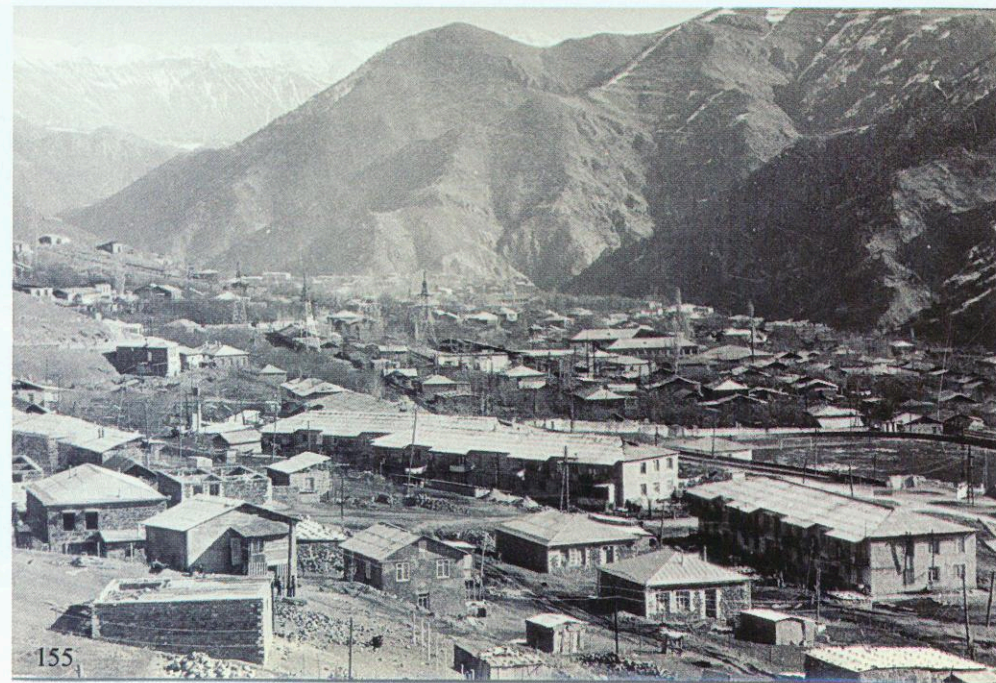
Kəlbəcərin girişində 1941-45-ci illər müharibəsinə həsr edilmiş xatirə abidəsi.

153

Kəlbəcər şəhərinin qərbdən görünüşü

Kəlbəcər şəhərinin cənub-qərbdən görünüşü. Arxa planda Qoçdaş dağı.

Kəlbəcər şəhərinin qərbdən görünüşü.

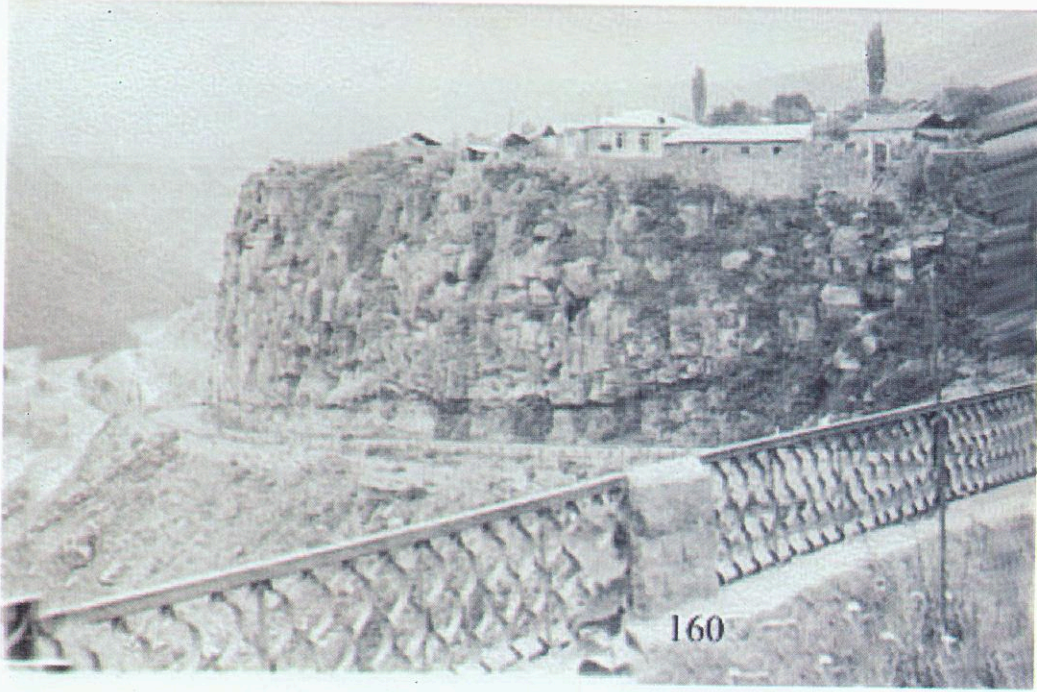
Kəlbəcər şəhərinin cənub-qərbdən görünüşü.

Kəlbəcər şəhərinin şimal-şərqdən görünüşü.

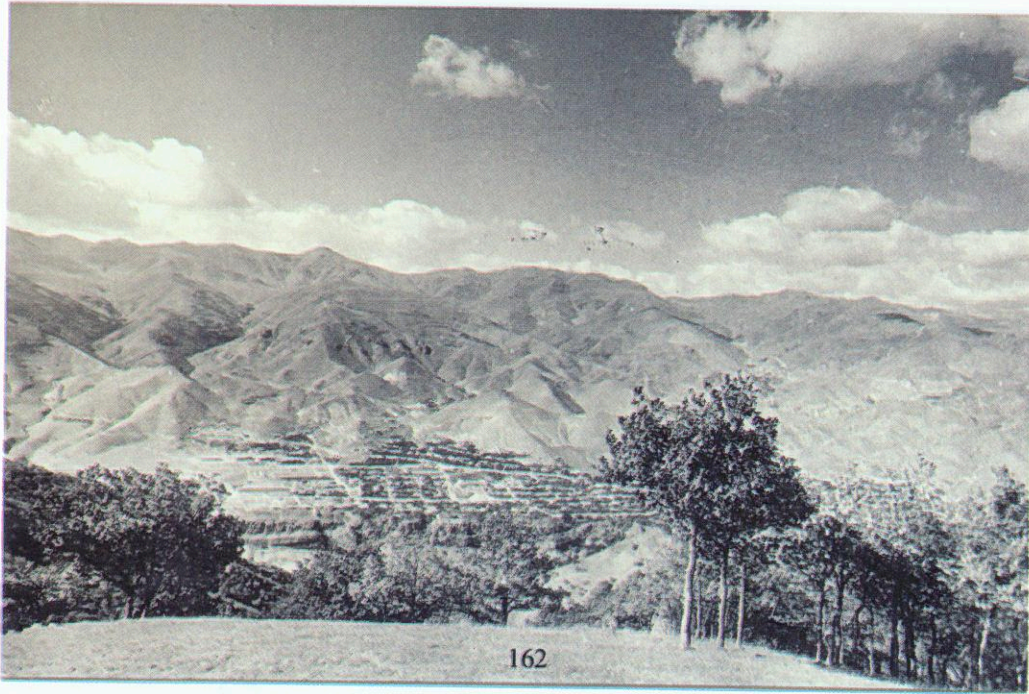
Kəlbəcər şəhərinin qərbdən görünüşü.

İstisuya gedən yol, Raykomluğun altı.

Kəlbəcər şəhərinin Şaplar kəndindən görünüşü.

Kəlbəcər şəhərinin şərqdən görünüşü.

Kəlbəcər şəhərinin Şaplar kəndindən görünüşü.

Kəlbəcər şəhərinin Şaplar kəndindən görünüşü.

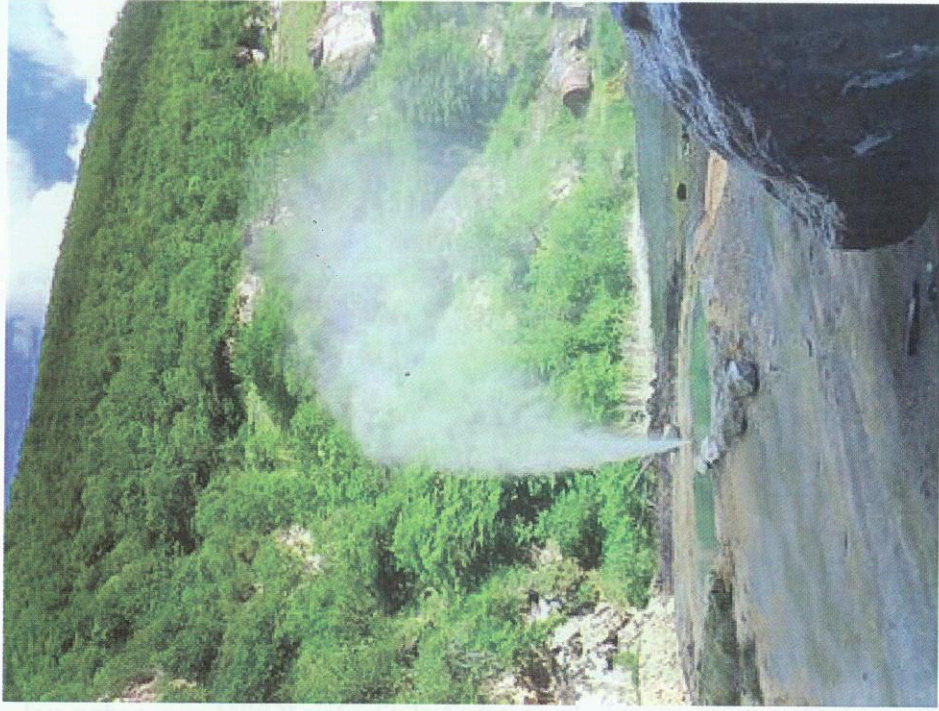
Çaykəndən Kəlbəcərə gedən yol.

Aşağıda Boyaqlı-Tərtər istiqamətində, yuxarıda İstisudan Kəlbəcərə gedən yol.

Aşağı İstisu «Fontan».

Aşağı İstisu «Fontan».

Kəlbəcər aeroportu.

İstisuyun şəkilləri.

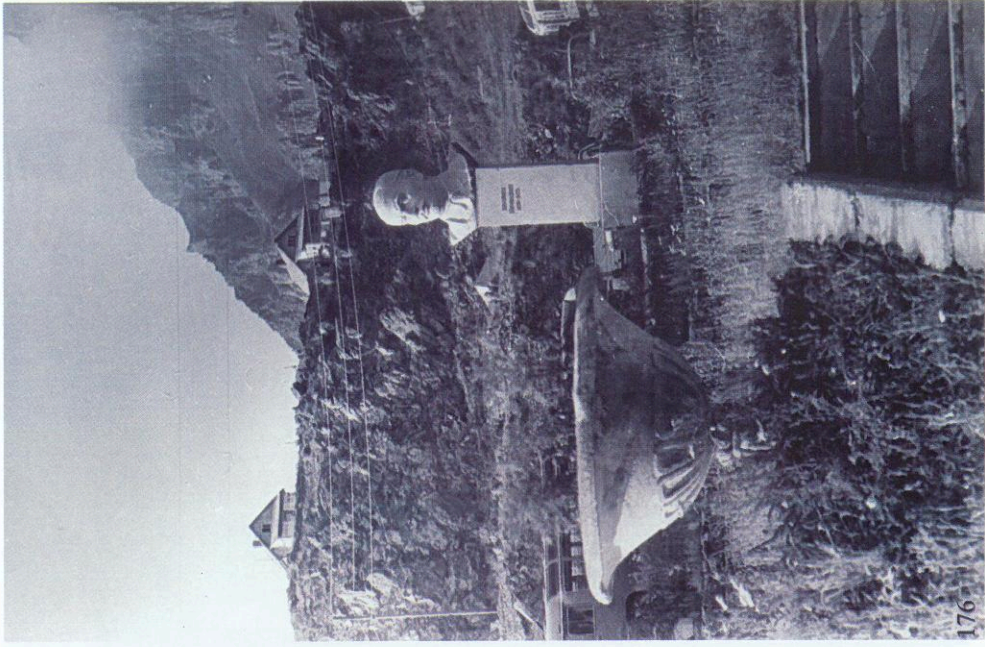
İstisu Səməd Vurğunun abidəsi.

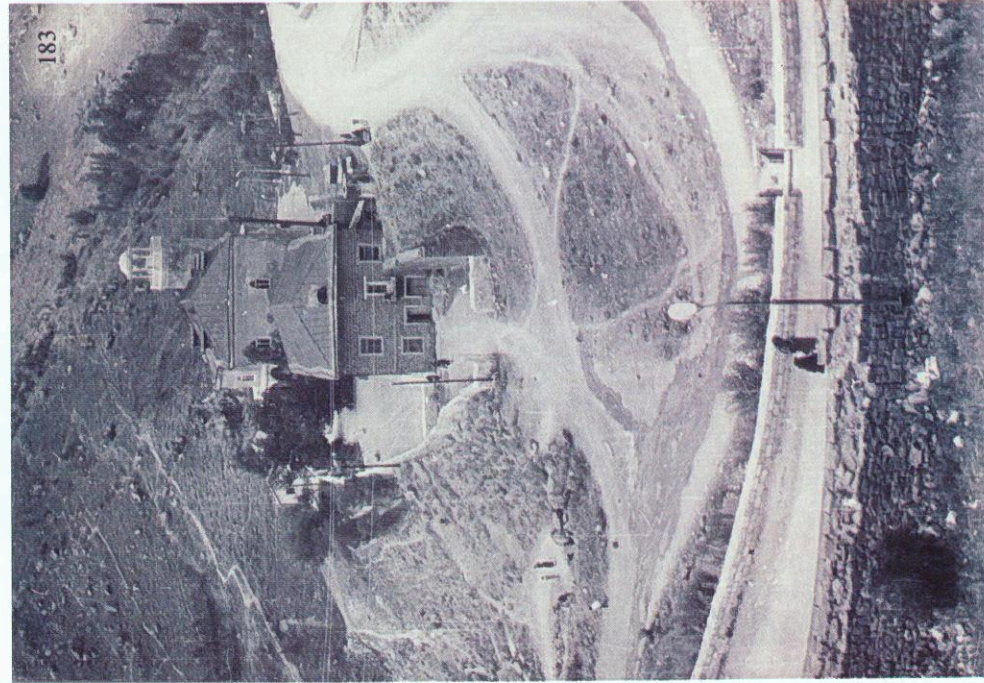
İstisu kurortu, vanna binasının içəri zalı. Kurortun baş həkiminin müavini Vaqif Təhməz oğlu Təhməzov.

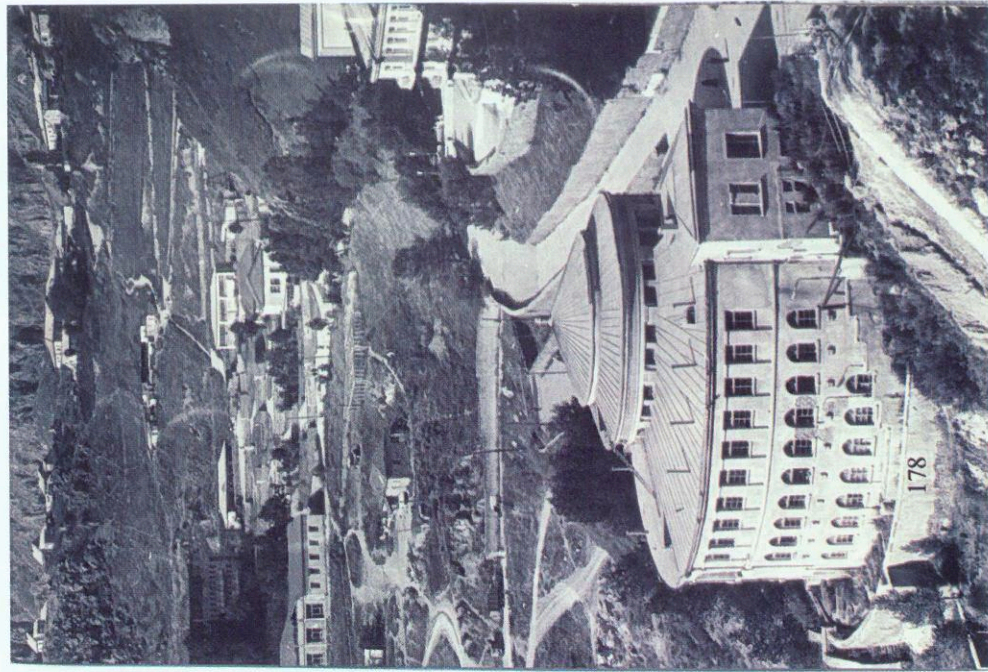
İstisu, Cənub-şərqdən görünüş, vanna binası.

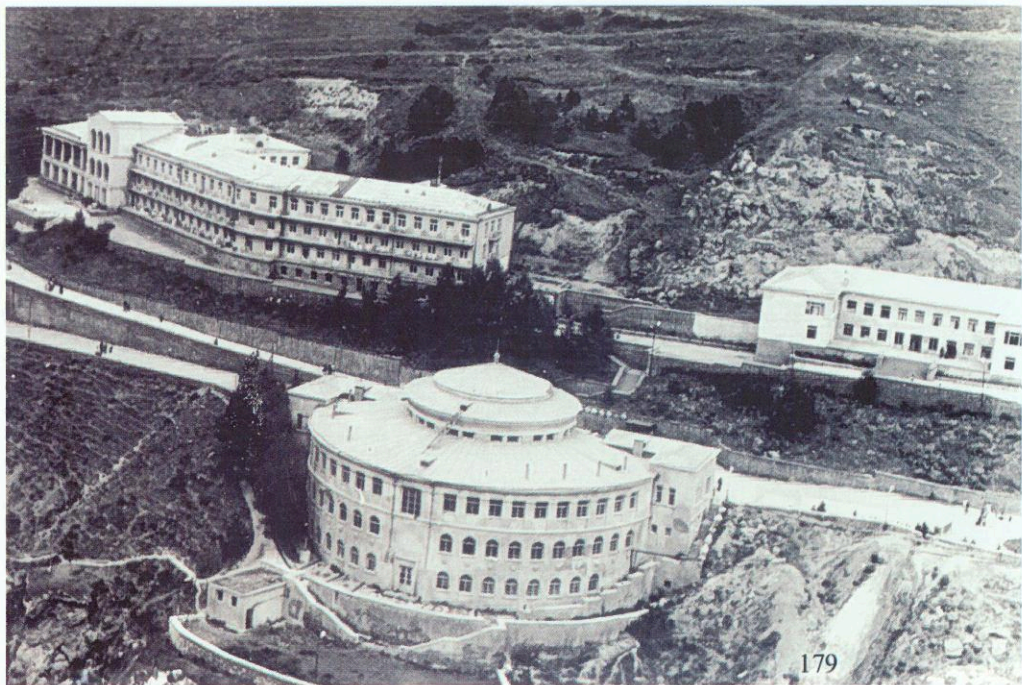
İstisu, Nəriman Nərimanovun abidəsi.

İstisu. Mirçəfər Bağirovun sanatoriya evi.

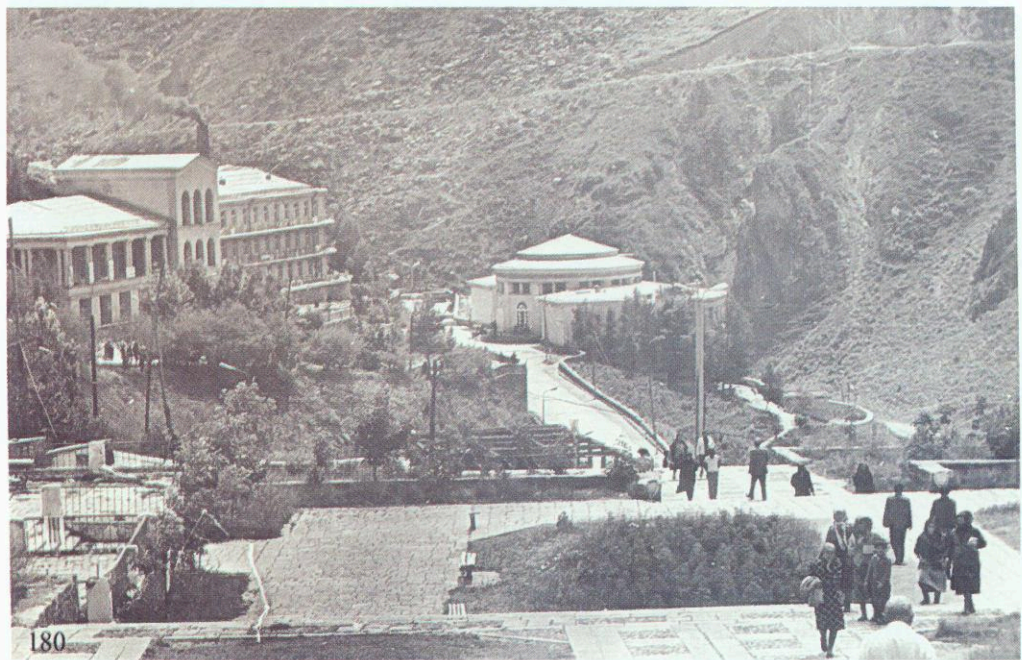

İstisuyun cənub-şərqdən görünüşü.

179

İstisu, ön planda vanna binası, arxa planda 3-cü korpus, sağda poliklinika.

180

İstisu, soldan sağa: 3-cü korpus, vanna binası, yuxarı hissədə Taxtaya gedən yol.

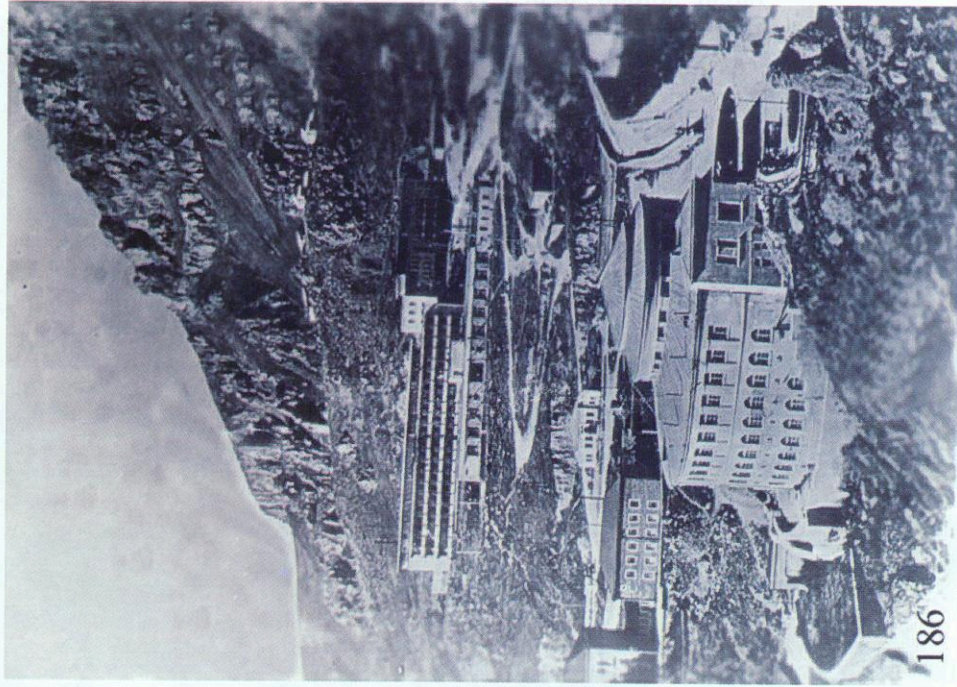
181

İstisu, soldan sağa: 1-ci korpus, 2-ci korpus.

189

İstisuyun cənub - qərbdən görünüşü.

İstisu, cənub-şərqdən görünüşü.

186

İstisuyun cənub-qərbdən görünüşü.

185

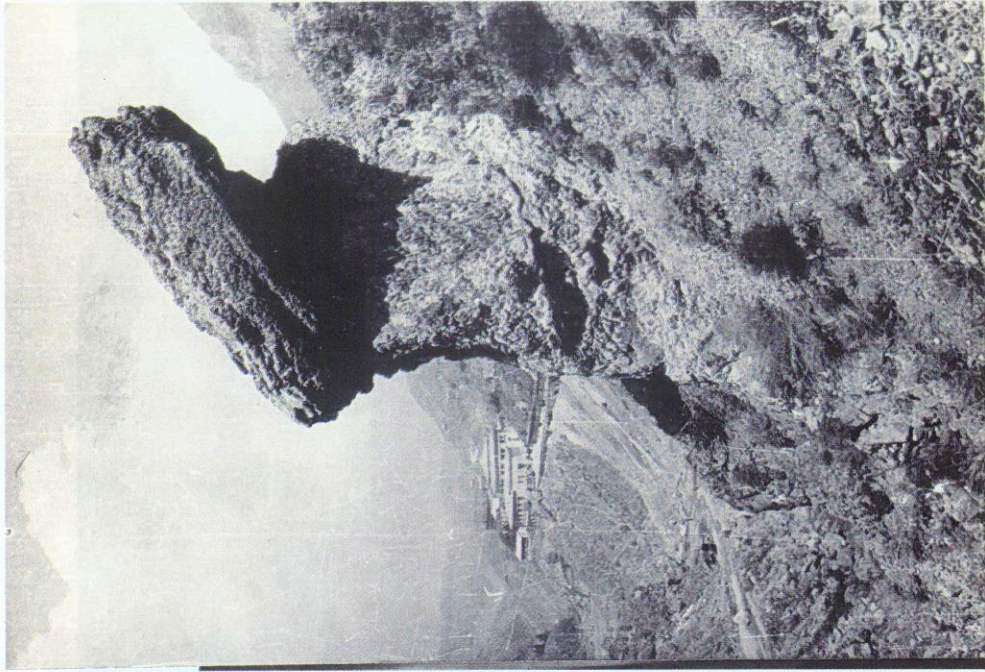
İstisu, solda mineral su buruğu, sağda avtobus Tax-taya gedir, çay parax deyilən yer.

194

İstisuyun cənub-qərbdən görünüşü

190

İstisuyun şərqində «Papaq» qaya.

İstisu. Soldan sağa: Kurortun baş həkimi Kamal, kurortun işçisi Rəşid, baş həkimin müavini Telman

292

İstisuyun şərqdən görünüşü, ön planda vanna binası.

İstisuyun cənubdan - Ağ bulaqdan görünüşü.

İstisuyun cənub-şərqdən görünüşü.

İstisu kurortunun tikintisinin bünövrəsini qoyanlardan biri Təhməz kişinin oğlu Əli, qızı Arzu (soldan 2-ci), və nəvələri, soldan sağa: Könül, Vəfa və Pərvanə. Arxa planda kurortun 1-ci korpusu görünür.

İstisuyun şimaldan görünüşü 1971-ci il.

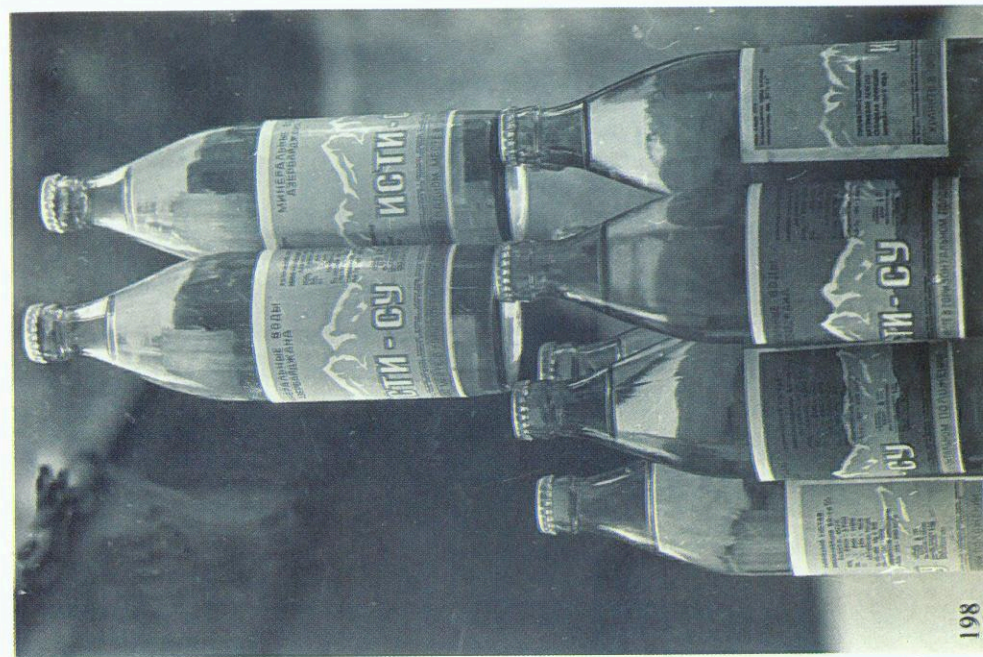
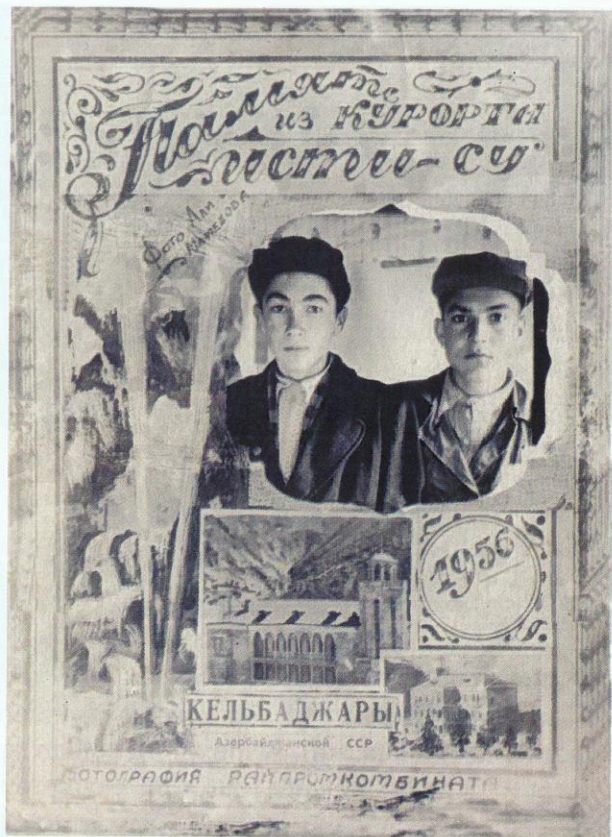

İstisu, soldan sağa: Ziba xala, Həsən İsmayılov, Nəhayət və Rəfiqə.

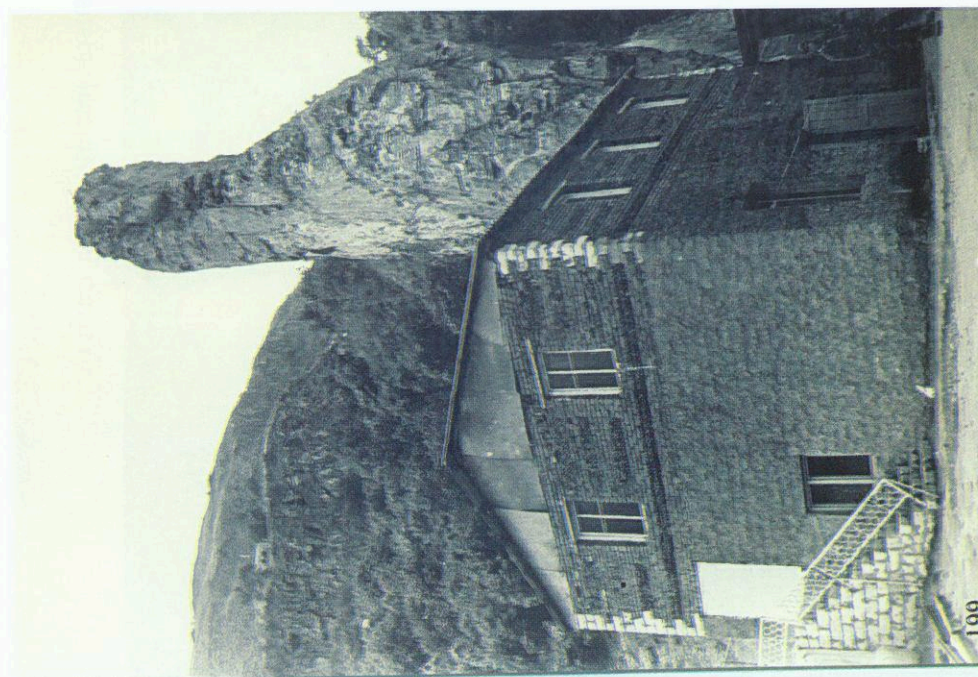
İstisudan keçmiş xatirələr, soldan sağa: Vəliyəddin Misir oğlu İsmayılov, və Məhyəddin İsmayılov. 1956-cı il.

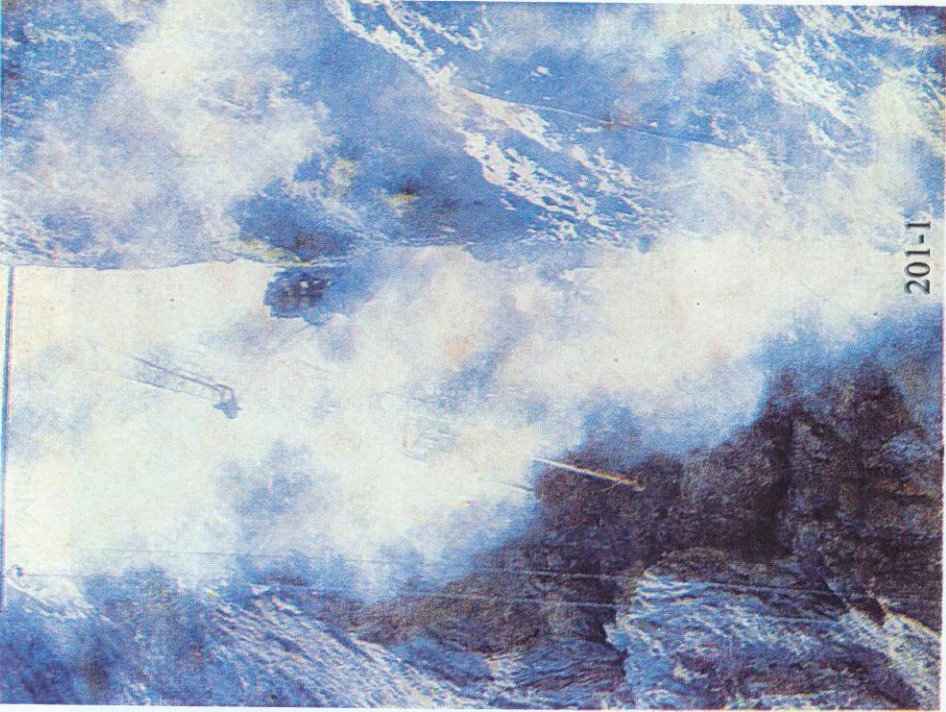
İstisu, sağdan sola, Vəliyəddin Misir oğlu İsmayılov, Səlim Səlimov (Laçın rayon icraiyyə komitəsinin sədri), sağda Çıraqdan İstisuya gedən yol.

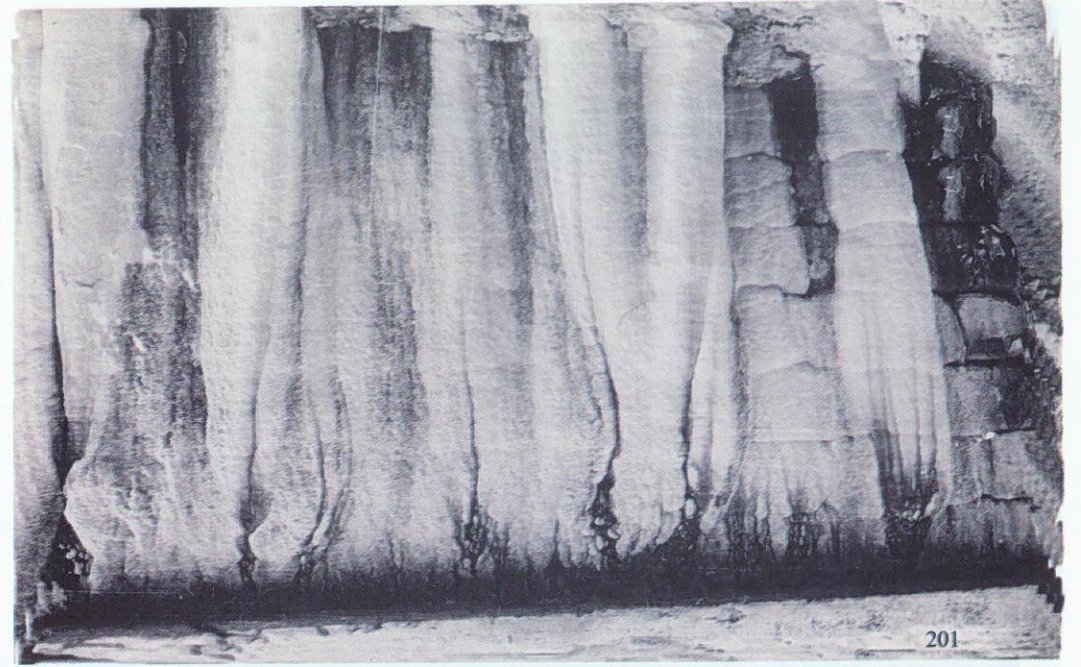
Mineral «İstisu»

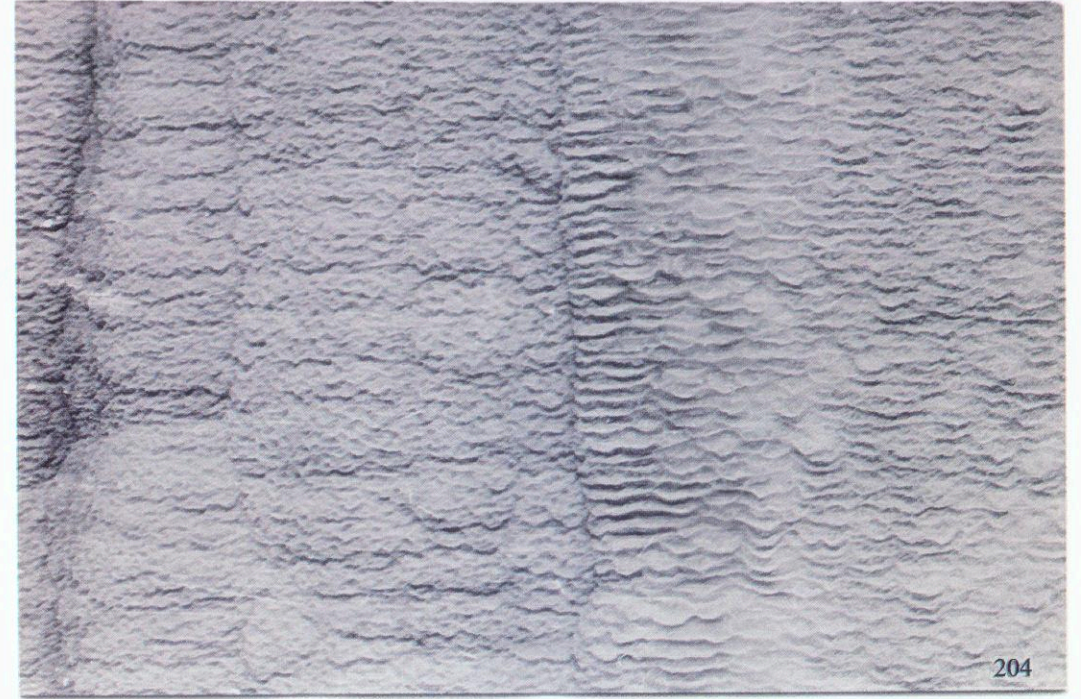
Mineral istisuyun «Qazzavodu»

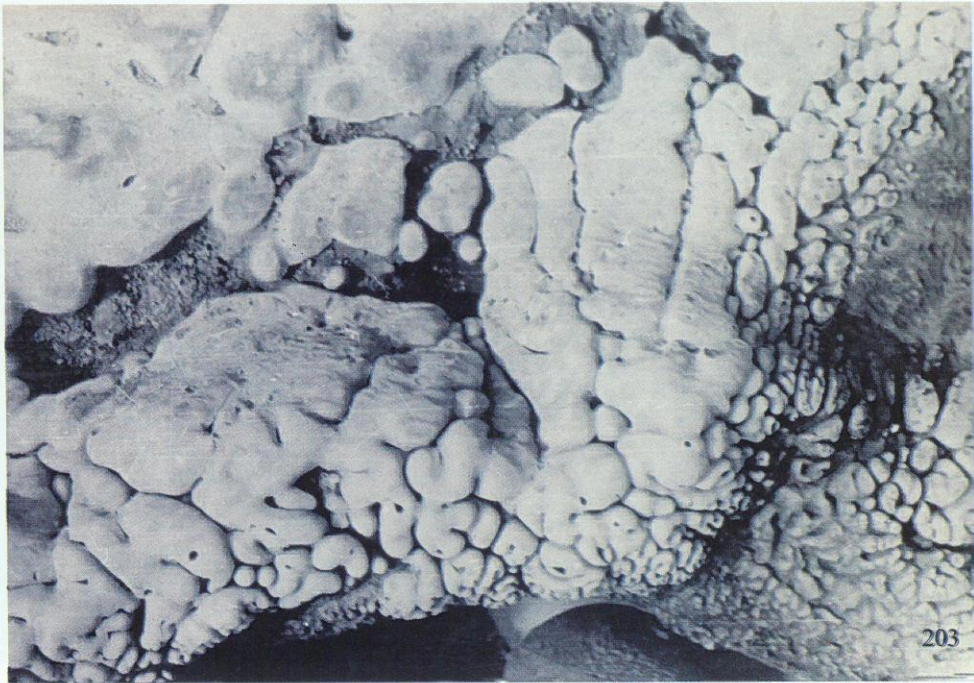

Yuxarı İstisu, mineral «İstisu» yun mənbəyi (çıxdığı ərazi).

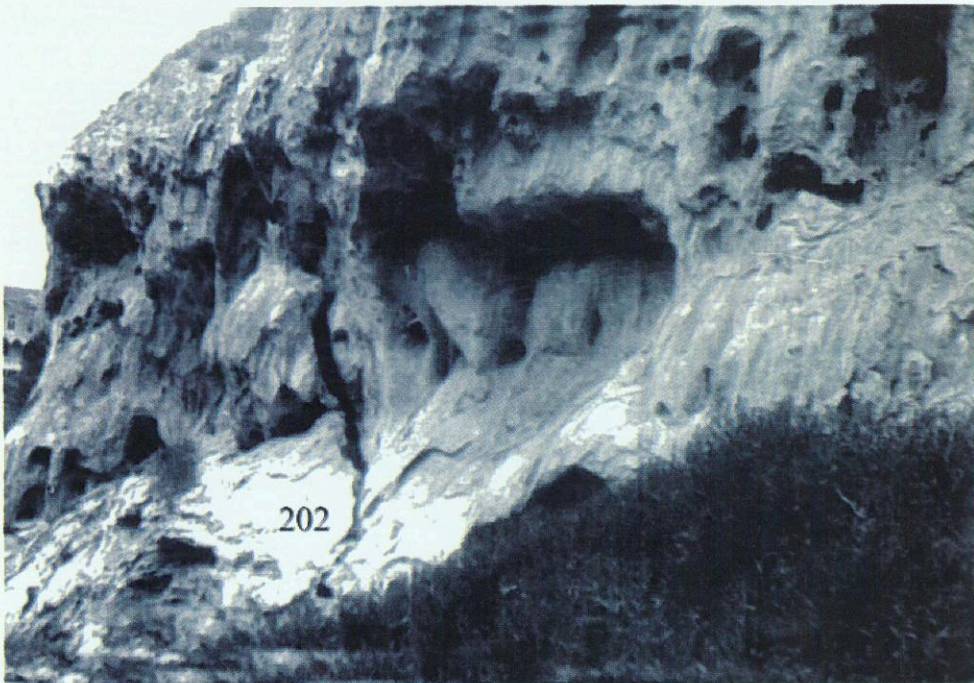

Mineral istisuyun kristallaşması.

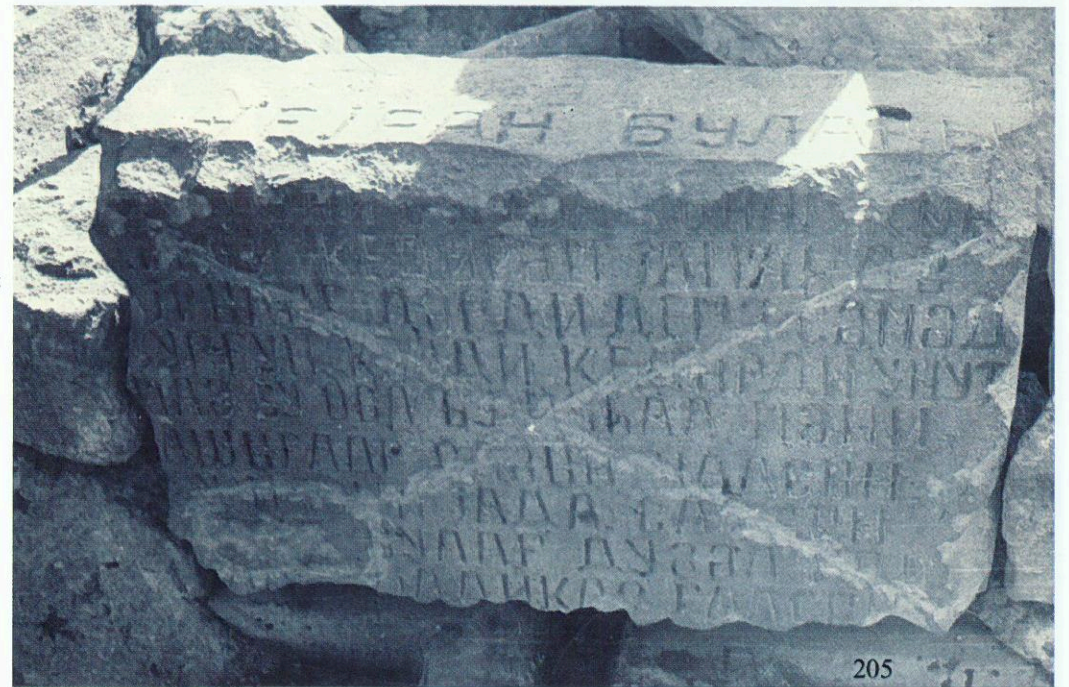

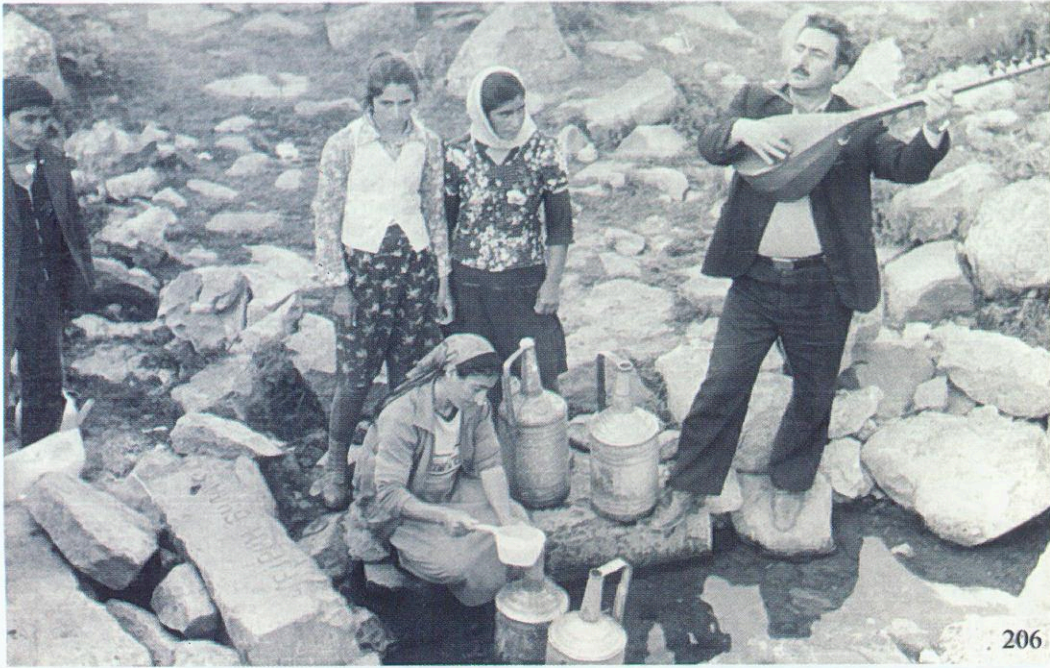
Mineral istisuyun kristallaşması.

İstisu, «Ceyran bulağı», Xasay Mustafayev (Bərdə rayonu).

İstisu «Ceyran bulağı» nın daşı.

206

«Ceyran bulağı» Aşıq Eyvaz.

207

«Ceyran bulağı», qızlar səhəng doldururlar.

208

Zar - Bəzixana ərazisi, «Çivli» bulağı, Bəzixanalı Minayə Babayeva.

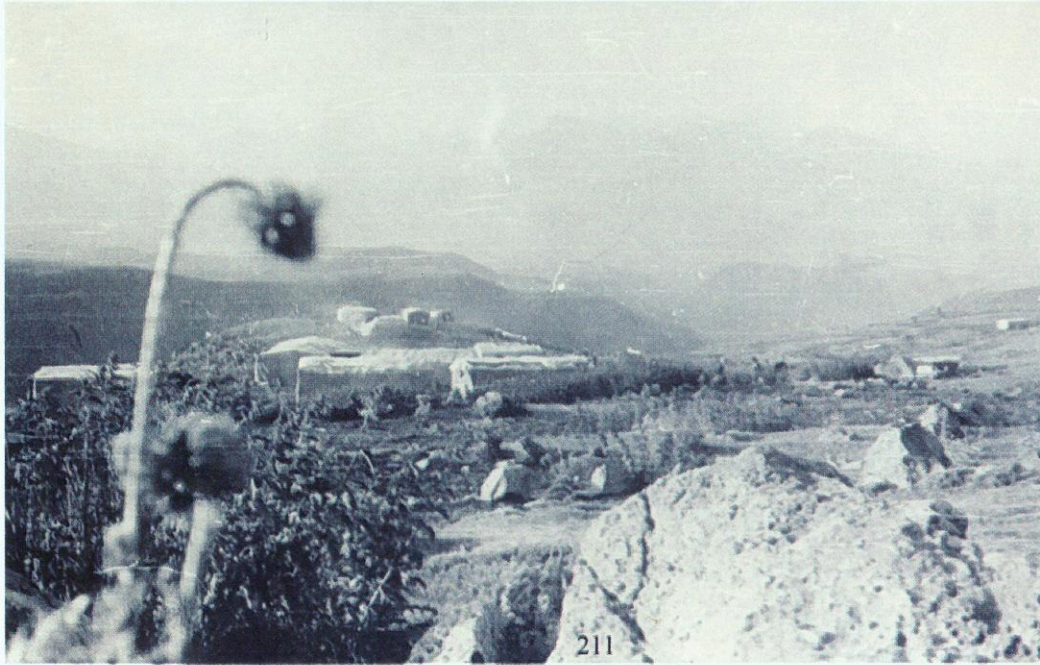

209

Taxta düzü. Nalbənd yeri (at nallanan yer).

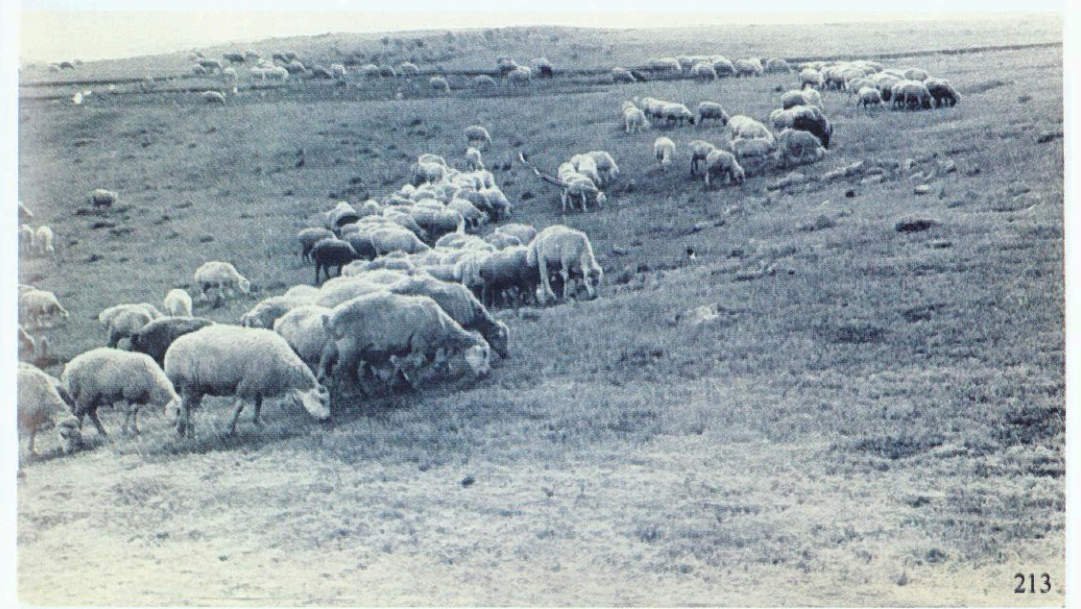
Taxta düzü, elat çadırları.

Taxta düzü, elat çadırları, Hacılabiş (Quru selaf) çayının mənbəyi.

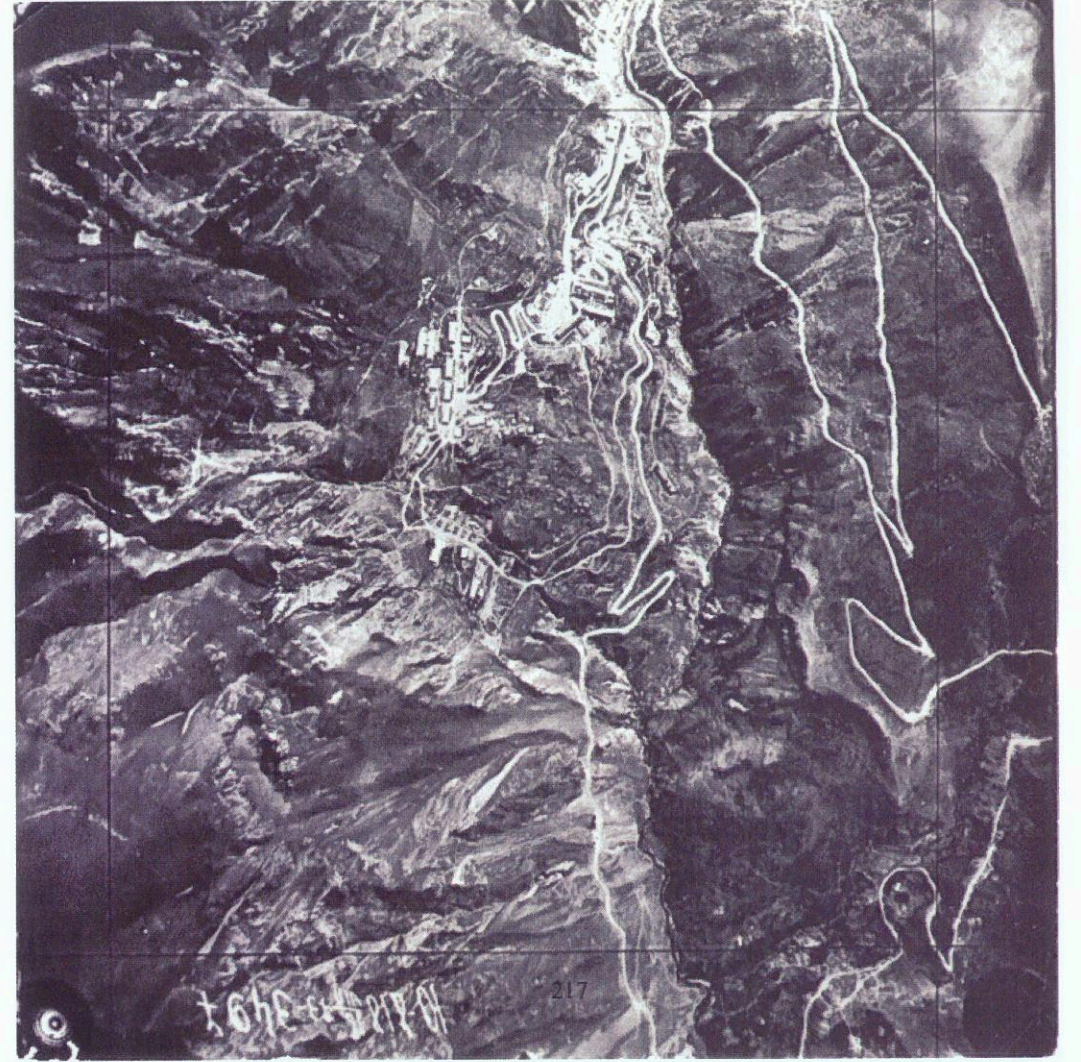
Taxta düzü, elat çadırları.

Taxta düzü, elat sürüləri.

Hacılabiş (Quru selaf) çayı, arxa planda yaylaq çadırları görünür.

İstisuyun aerokosmik çəkilişi.

Kəndlərin şəkilləri.

Bəzixana kəndi, cənub-qərbdən çəkiliş.

Bəzixana kəndi, cənub-şərqdən çəkiliş.

Bəzixana və Zar kəndləri arasında təpə. Cənubdan çəkiliş. Arxa planda Keyti dağı və Göyçə gədiyi görünür.

Zar kəndinin cənub-qərbdən görünüşü. «Səngər» adlanan yer.

Zar kəndinin cənubdan çəkilişi, Qoşa kahalar və Çaxmaq görünür.

Zar kəndi, qədimi alban kilsəsi, ön planda Pənahın evi.

Zəylik kəndinin bir hissəsinin (köhnə kəndin) qərbdən görünüşü.

Zəylik kəndi, yuxarıda sağda Ədil müəllimin evi, aşağıda məktəb binası.

Zar kəndi, Kəlbəcər ziyalıları, sağdan sola: Mürvət Həsən oğlu, Vəliyəddin İsmayılov, Əli Abdullayev, Arif Ələsgərov, Yönlü Mustafayev, Qaraş Əliyev, Əli Qurbanov, Tapdıq Cəfərov, Saleh Məmmədov, oturanlar, soldan sağa: Əlibaba, Bəylər Qarayev, Adil Heydərov.

Zəylək kəndi, sağdan sola 1-ci cərgə:Həmid Nəcəf oğlu, Aşıq Məhər, Abbasəli Sadıqov, Saleh Məmmədov, İsmayıl Nəcəf oğlu («Amerikalı» İsmayıl, ortada papaqlı), Əli Qurbanov, 10-cu Məcid, 11-ci Novruz Sadıq oğlu. 2-ci cərgə: 3-cü Qafıl müəllim, 6-cı Fəxrəddin Saleh oğlu, 7-ci Telman Əli oğlu, 8-ci Qabil. Arxada ayaq üstə duran uşaq Cavanşir Ələs oğlu.

İstibulaq kəndi, Rəfi kişinin nəvələri: sağdan sola: Alı və Mürşüd Xəlilovlar.

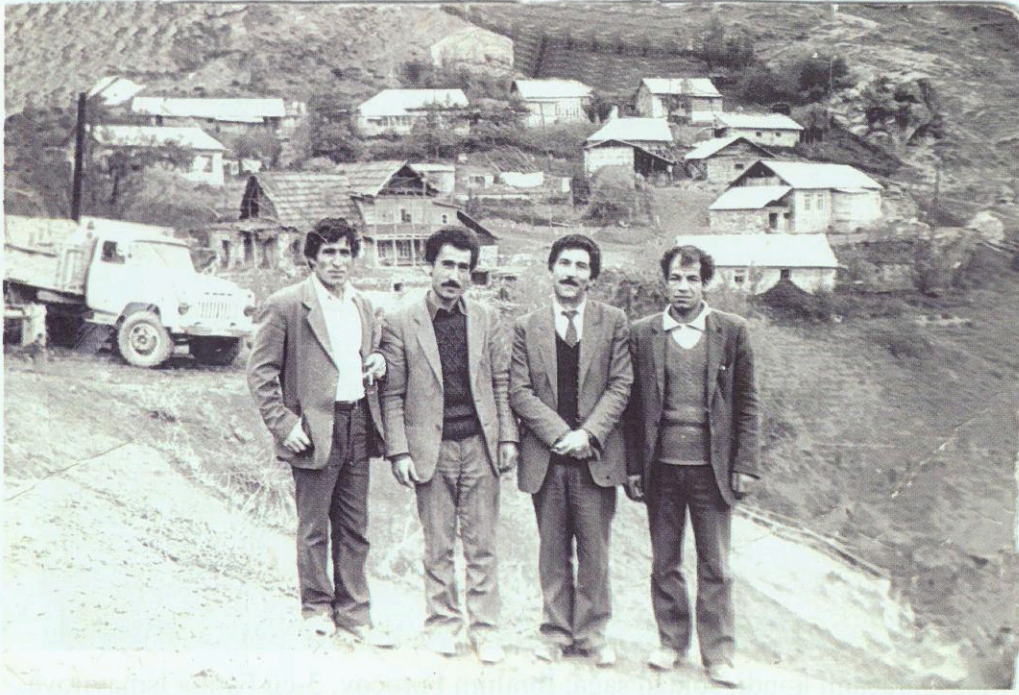
Hacıdünyamalılar (keçmiş Vəng) kəndi, ön planda İmamqulunun evi.

Moz Qaraçanlı kəndi, soldan sağa: İbrahim Fərəcov, 3-cü Fatma İsmayılova, İlham İsmayılov, oturanlar: Mehparə, Leyla, Məzahir, Novruz və qucağında Sevinc, Almaz. Solda Sarı bulaq, sağda «Taxtalar» görünür.

Moz Qaraçanlı kəndi, Nəsir Misir oğlu İsmayılovun evi, sağdan sola: Vəliyəddin İsmayılov və Nəsir İsmayılov. Həyətdə əkilmiş təbii lalələr.

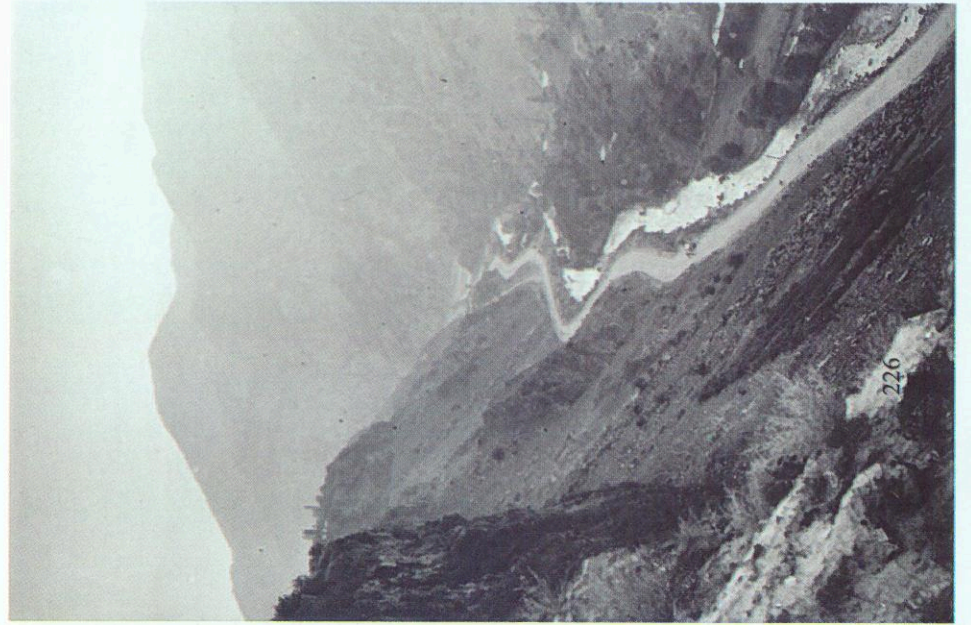
Günəşli (keçmiş Kilsəli) kəndinin bir hissəsi.

Çovdar kəndinin bir hissəsi, solda Misir kişinin, sağda Müstəcəbin evi görünür.

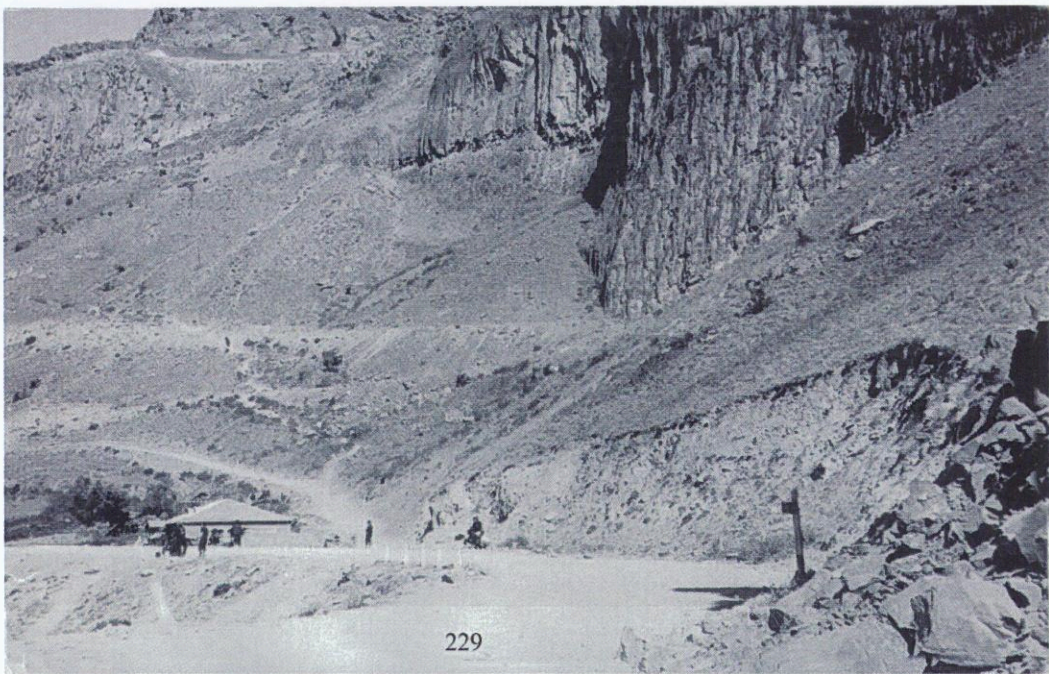
Hacıdünyamağlılar (Vəng) kəndinin Zərin baş döngəsindən görünüşü.

Boyaqlı kəndi, cənubdan çəkilmiş.

Hacıdünyamalılardan (Vəngdən) İstisuya gedən yol. Ağ bulaqdan çəkiliş.

Hacıdünyamalılardan (Vəngdən) Zara gedən maşın yolu. Mahmudun evi.

Hacıdünyamalılardan (Vəngdən) Zara gedən maşın yolu.

İstisudan Kəlbəcərə gedən maşın yolu. Sol tərəfdə Məmmədsəfi kəndi görünür.

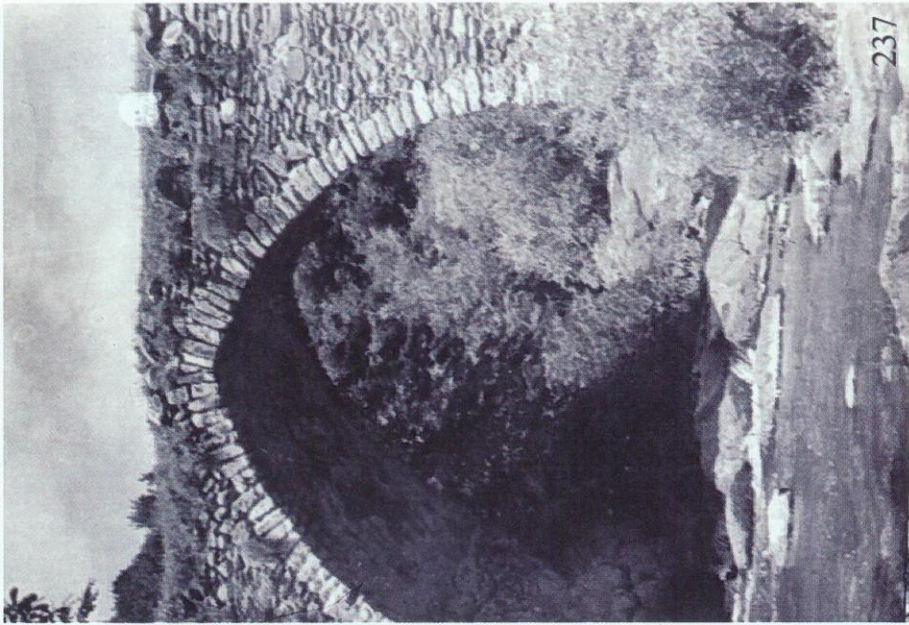
Soyuqbulaq (Hacı Əhməd) körpüsü.

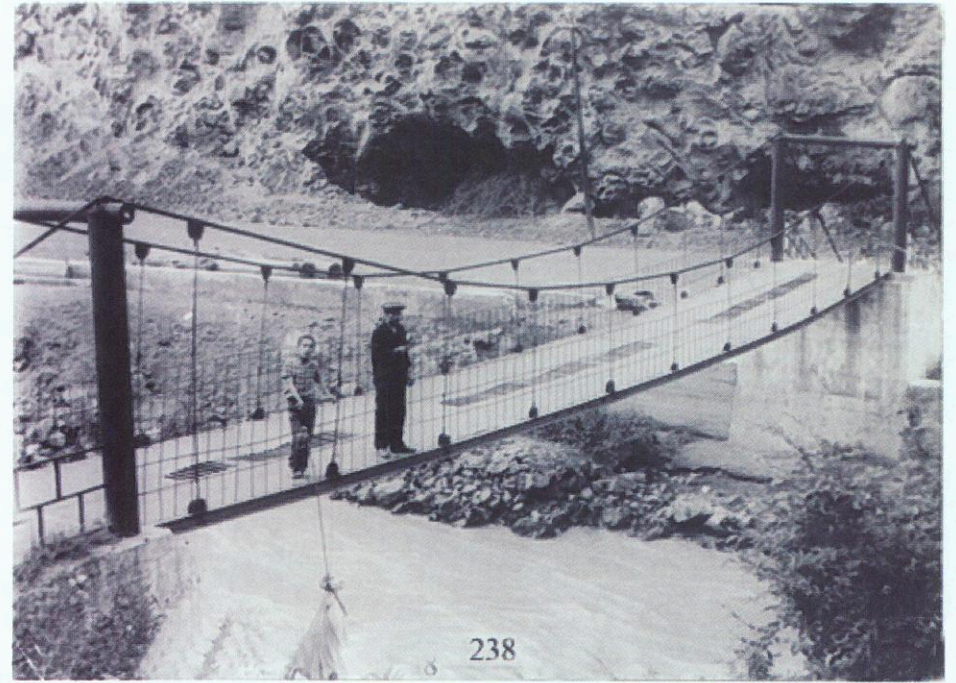
Soyuqbulaq (Hacı Əhməd) körpüsü.

Kəlbəcər ərazisində Xaçın çayı üzərində körpü.

Məmmədşəfi kəndinin körpüsü. Qeoloqlar, soldan sağa: Q. Hüseynov, Z. Atakişiyev.

Tərtər çayı üzərində körpü, Otaq qaya ətrafı, Turs su pavilyonuna keçid. sağdan sola: Bəzixanlı sürücü Ellaz Təhməzov, Xəqani Ramazanov.

«Civə zavodunun» Şorbulaq qəsəbəsi.

Ağcakənd, solda İdrisin, sağda Abbasın evi, arxa planda Məmməd Rzanın armud ağacları görünür. 1978-ci il.

Ağcakəndin bir hissəsi.

Aşıq Şəmşir Tərtər dərəyaçasının sahilində.

Ağdaban kəndi.

243

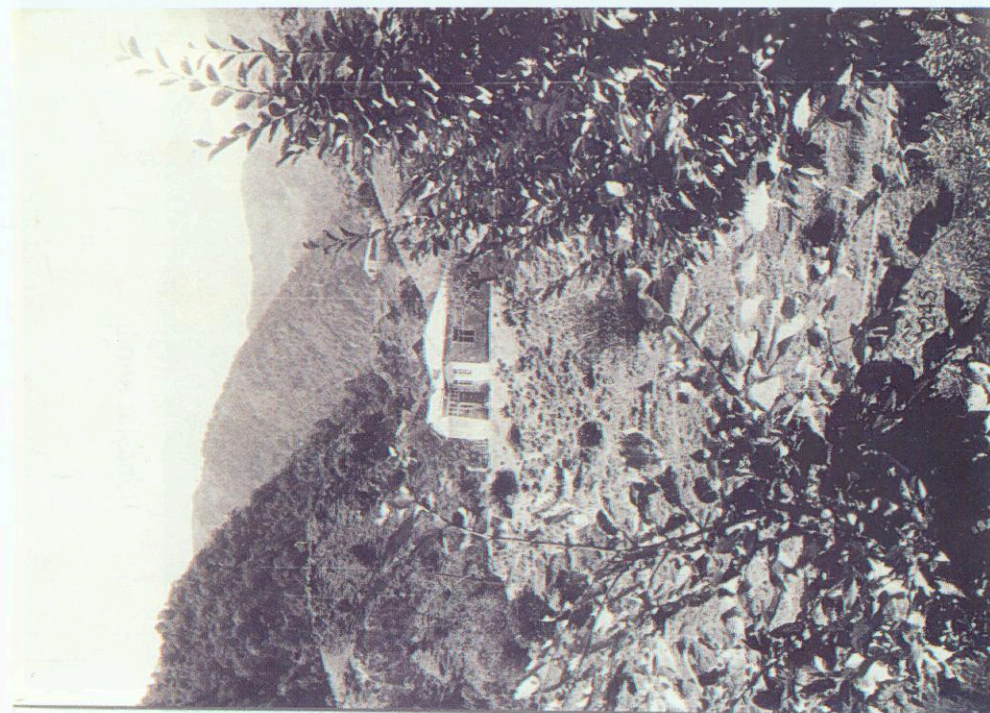
Zülfüqarlı kəndi, məktəb binası.

244

Aşıq Şəmşirin məzarı Yeddi qaradaş dağında.

Ağdaban kəndi. Aşıq Şəmşirin evi

245

Təkəqaya kəndinin bir hissəsi.

Babaşlar kəndi.

246

Qamışlı kəndinə gedən yol.

Qılınclı kəndinin məktəbi, xarici turistlər gəzintidə.

247

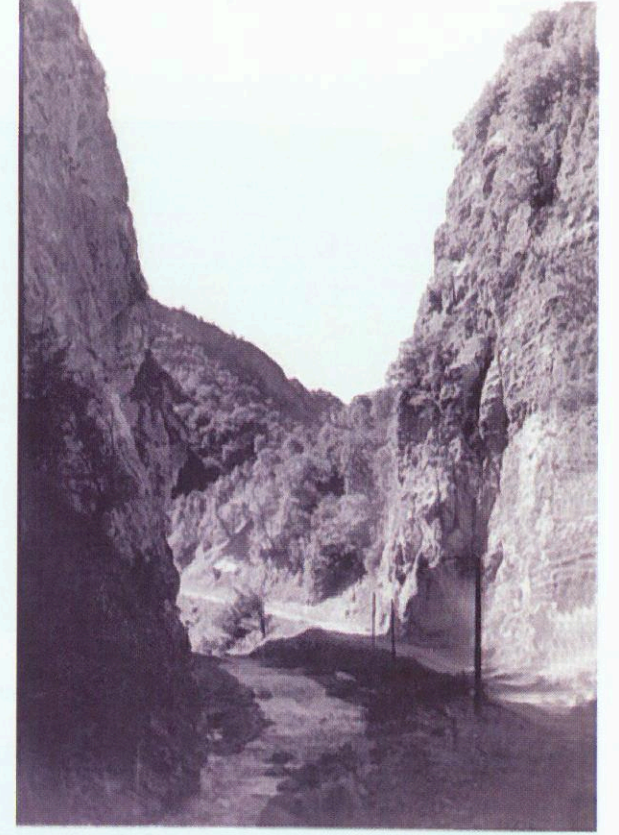

Çərəkdar kəndi.

Başlıbel kəndinin məktəbi.

Tutqu zonasına gedən
tunel yolu.
Sağ tərəfdə Comərd
qalasının yerləşdiyi
dağın aşağı hissəsi,
sol tərəfdə Laçınqaya
dağının bir hissəsi
görünür.

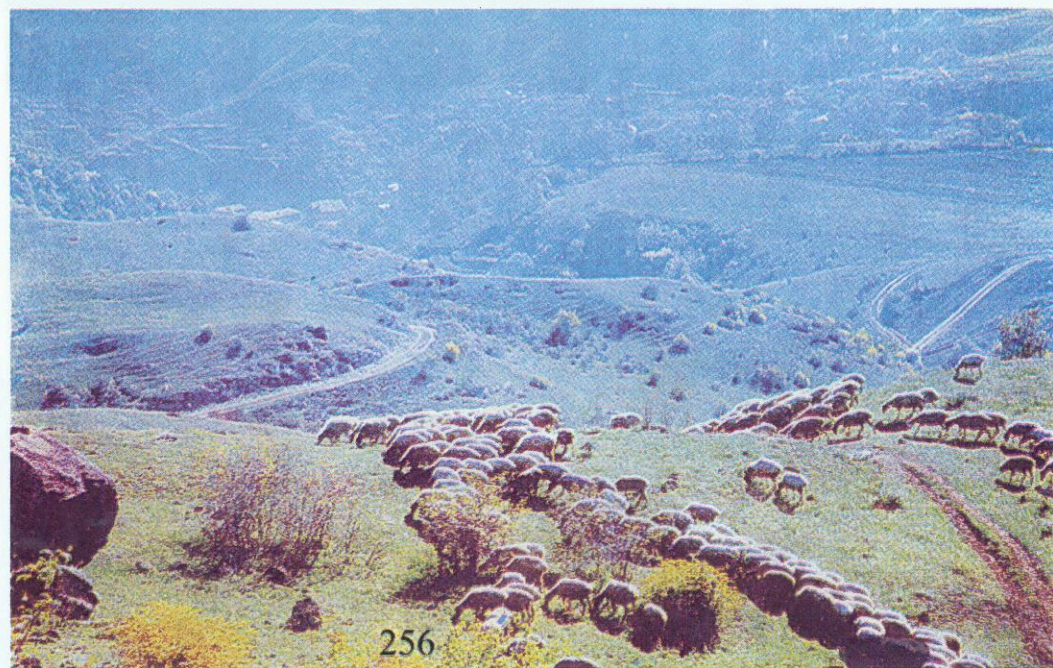

Tutqu zonasına gedən tunel yolu.

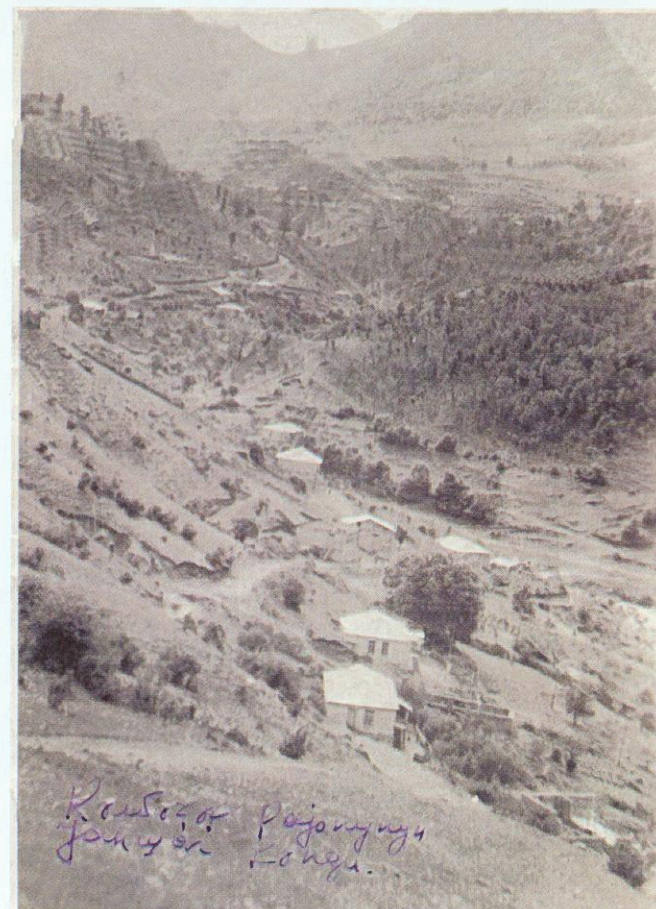

Zülfüqarlı kəndi. Arı saxlanılan yer.

Yanşaq kəndi

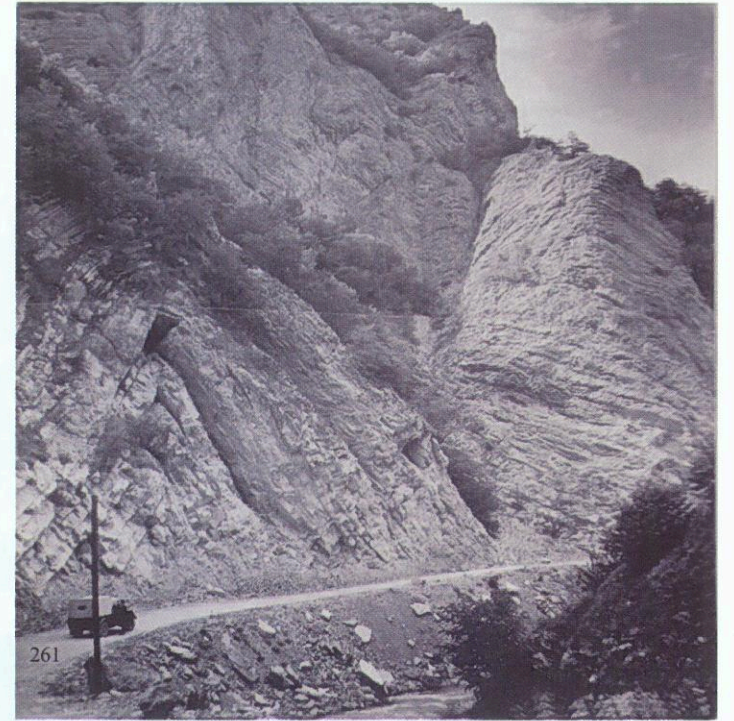

Кəlbəcər-Баşлибел автомобил yolu, Тутхун çayının sahili.

Кеşдək кəндinin altı qayalar.

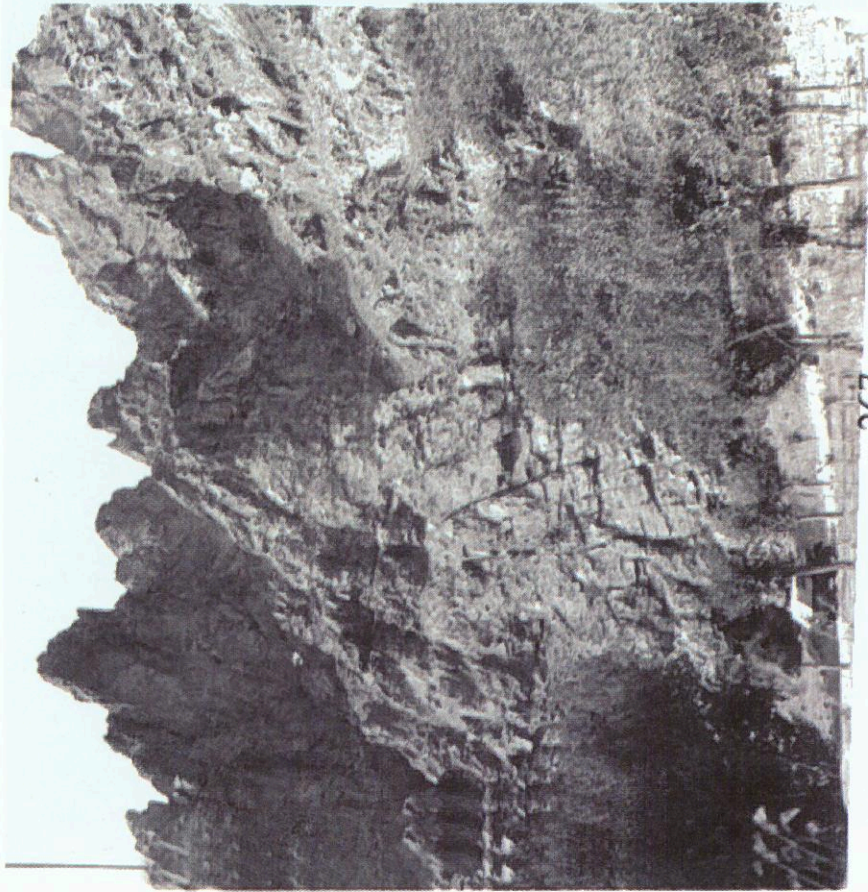
252

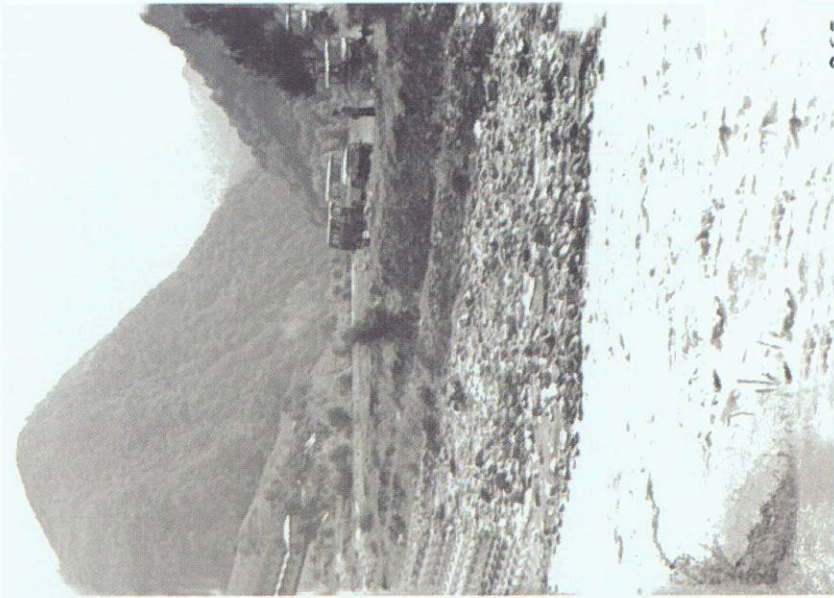
Qamişlı yolu,
yolun qı-
rağında kaha.

253

Lev kəndindən Təkeqaya kəndinə gedən yol.

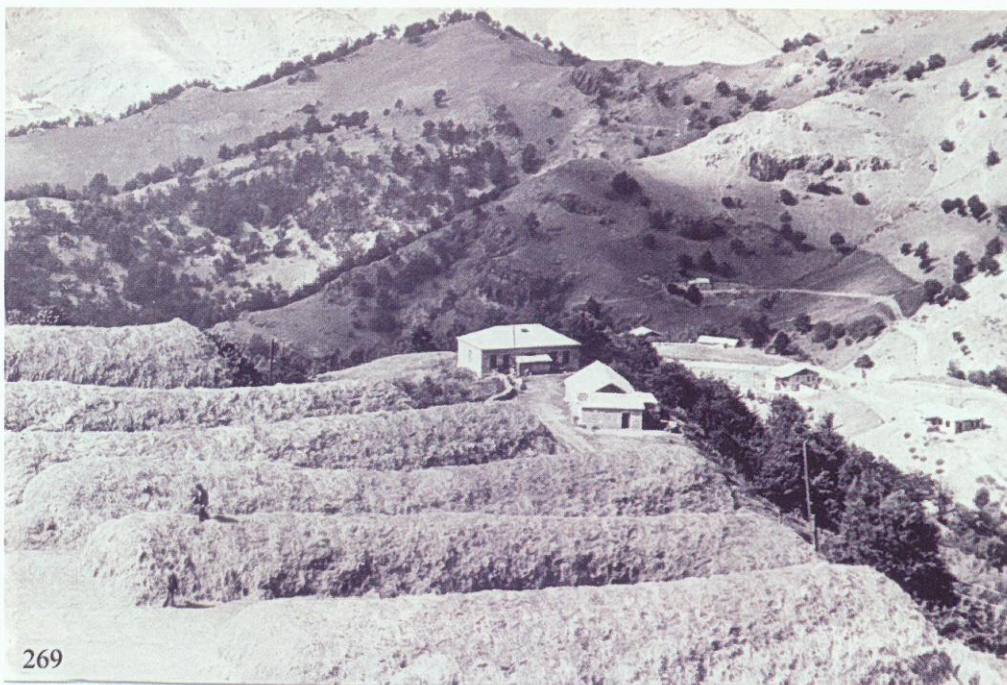
Qamışlı kəndi, Çiçəkli dağı

Tunel zonası, maşın yolu sağa Comərd kəndinə, sola Almalığa gedir.

Susuzluq kəndi.

269

Çaykənddən İstibulağa gedən yolun üstündə mağaza, ön planda kolxoz tayaları.

Söyüdlü yaylağı, sağdan sola: Həmid Məmmədov, Yunis Məmmədov, Vəliyəddin İsmayılov, İbrahim həkim.

256

Söyüdlü yaylağı, soldan sağa: Famil Sevindikov, Həmid Məmmədov, Vəliyəddin İsmayılov, Heykəltəraş Fərhad, Nadir Fərəcov, İbrahim həkim.

Söyüdlü yaylağı, Alagöllər, maşın yolu Göyçəyə gedir, soldan sağa: Vəliyəddin İsmayılov, İntiqam Mehdiyev, Ağalar Mirzə (televiziya işçiləri).

257

Moz Qaraçanlı kəndinin Dərə yurdu yaylağı, Misir kişinin alaçığı, 1955-ci il sağdan sola: Musa Bəhluləğlu, Şərqiyyə, Büllura, Fəride, Vaqif Əlamdar oğlu (balaca boylu), və Vəliyəddin Misir oğlu İsmayılov. Sağda çətinin üstündə sicim (kəndir) görünür.

El şənlikləri.

270

Kəlbəcər aşığı, Yuxarı stadionda məhsul bayramı günü, soldan sağa: Aşıq Xalıqverdi, Aşıq Sabir, Aşıq Əziz, Aşıq Firudin, Aşıq Telman.

Sağdan sola: Həsən İsmayılov, İlhamə, Yusif və Yolçu həkimlər (Ağcabədi), Sevinc, Vüqar, Xasay Mustafayev (Bərdə), Mühiddin İsmayılov (qoyun soyur).

Kəlbəcər. Aşıqlar dəstəsi.

Dədə Şəmşir xalq yazıçısı Əli Vəliyevlə
(Kəlbəcərin Ağdaban kəndi)

Aşıq Şəmşirin yazıçı Əli Vəliyevlə Ağdaban kəndində görüşü.

Dədə Şəmşirin Səməd Vurğunla
Kəlbəcərin İstisuyunda tarixi görüşü.

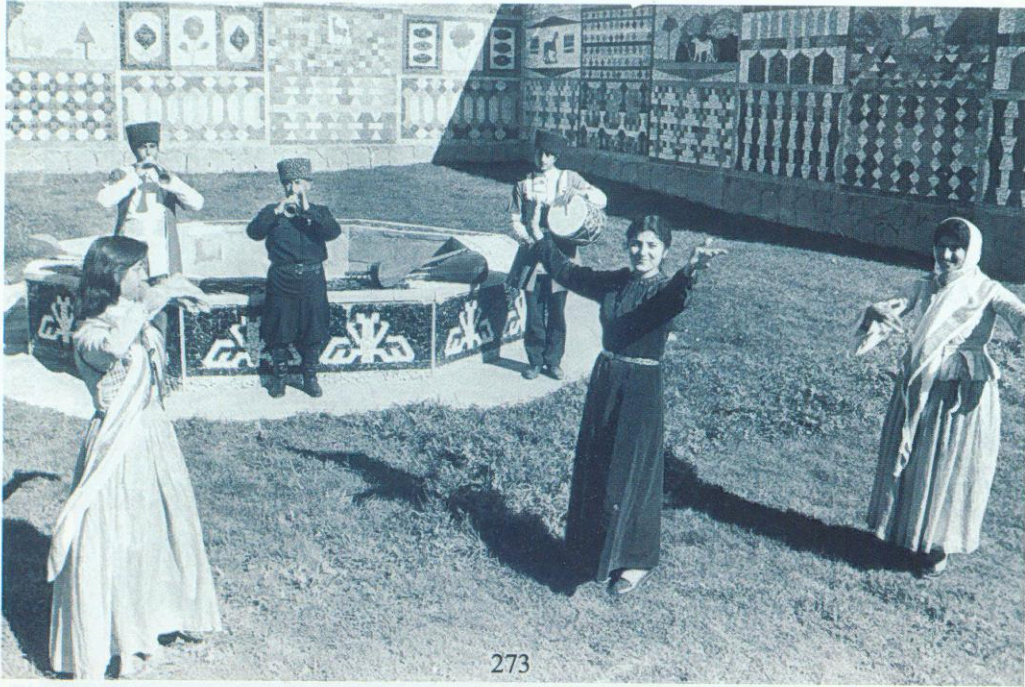
Səməd Vurğunun Aşıq Şəmşir ilə 1955-ci ildə Kəlbəcərdə Boyaqlı kəndinin
ərazisində olan «Turş su» da tarixi görüşləri.

Murovdağ yolunun açılışı, 1987-cu il, lent önünde ortada sağdan sola: Vəliyəddin İsmayılov, 3-cü İnqilab Nadirov.

Kəlbəcərdə məhsul bayramı. 1979-cu il. Soldan sağa: Müseyib İsmayılov, Vəliyəddin İsmayılov. Sağ tərəfdə bığlı Cəfər müəllim (Əhmədov).

273

Kəlbəcər mədəniyyət evi, soldan sağa: Aşıq Sədi, Aşıq Salman, nağarıçı Şakir. Oynayanlar: ortada Qəsibə Əlbəndova.

264

Kəlbəcər aşıqları, sağdan sola: Aşıq Sədrəddin, Aşıq Salman, nağarıçı Rövşən.

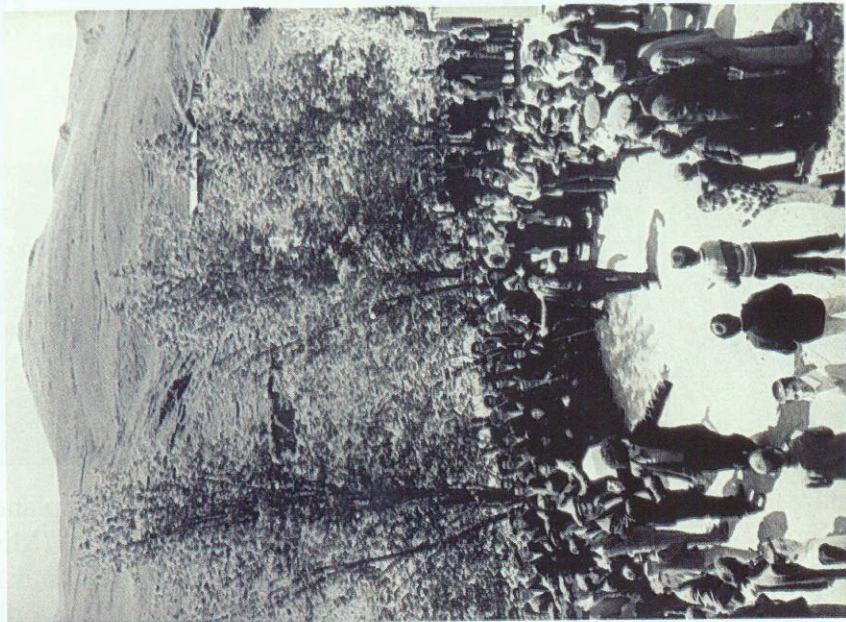
Bəzixana kəndi, Orucun oğlu Şirinin toy məclisi. Soldan sağa: arxa planda Şahverdi Təhməzov, Əkbər, Ziyad, Fərrux (Almalıq kəndi), Məhərrəm (Mingəçevir), Sadıq Heydərov, Məzahir Təhməzov, Elşən Təhməzov (ağ köynək), Nəsif (papaqlı), Arxa planda sağda Keyti dağı, solda Qazanuçan dağları görünür. 20.06.1980-cı il.

275

Kəlbəcər, Mayıl Nağıyevin oğlu Vaqifin toy məclisi. Baş Aşıq Bədəl, nağaraçı Göyəndik. 1979-cu il.

265

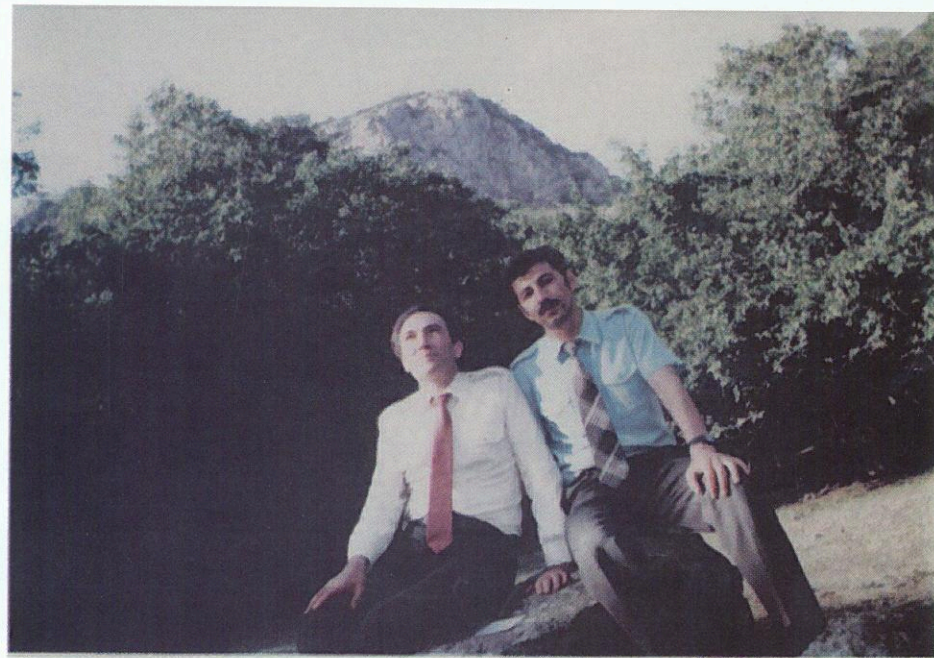
Oruclu kəndi, Qezənfərin oğlu Şakirin toy məclisi.

Ağcakənd sakini, həvəskar idmançı Şakir İdris oğlu Süleymanov at üstündə də belə gedirdi.

Moz Qaraçanlı kəndi, Misir kişinin oğlu Mühiddinin toy məclisi, sağdan sola: Vəliyəddin İsmayılov, Elşən və Tapdıq. 1985-ci il. Arxa planda Aylı tərənin meşəsi görünür.

Tunel meşəsi, arxa planda Laçınqaya dağı görünür, soldan sağa: Vəliyəddin İsmayılov və Hacıəli.

280-1

Yanşaq kəndi, Elyas baba ilə Xatın nənənin «Qızıl toy» məclisi.

268

280

Yanşaq kəndi, Elyas baba ilə Xatın nənənin «Qızıl toy» məclisi.

282

Qamışlı meşəbəyi Rüstəm kişi, onun ailə üzvləri, nəvə və nəticələri.

269

Qamışlı meşəbəyi Rüstəm kişi (atlı).

İstibulaq kəndi, Göy dərənin başının üstü, ot biçənlər. Sağdan sola: Natiq Bayramov, İsmayıl Bayramov, İmdad Atayev

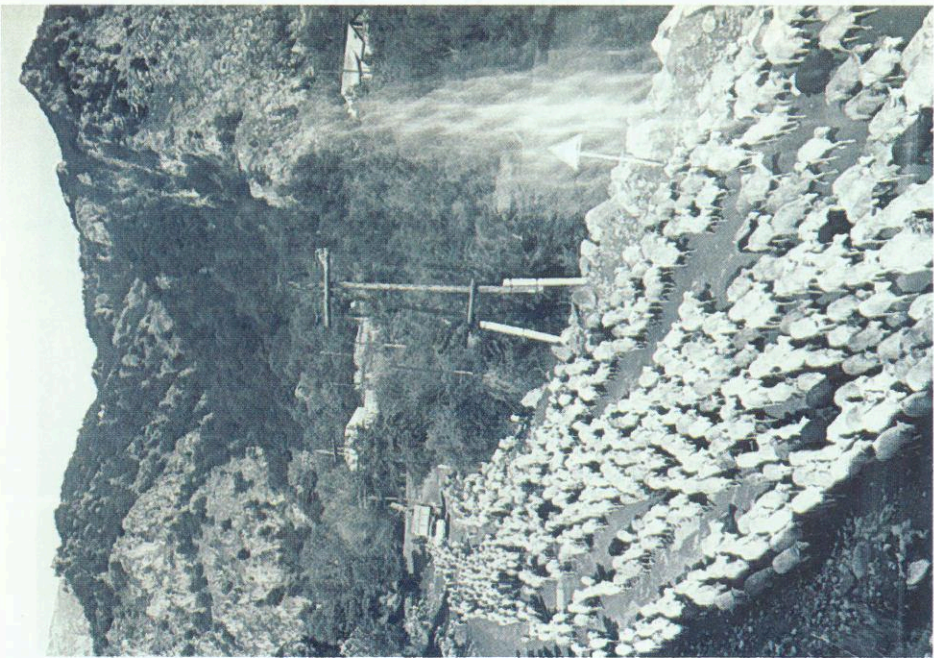
İstibulaq kəndinin biçinçiləri, soldan sağa: Siyavuş Əbdürrəhmanov, Mütəllim Ələmşah oğlu, Gəray Mirzəyev, İlya Ələs oğlu, Vaqif, Şəmidin Əbdürrəhmanov.

Güneyrəyə kəndi, Kəmər qayaya görünüş, sağdan sola: Bəhrəm Çerkəz oğlu, Vahid, Həsən Məmmədov, Hacı Gəray oğlu və Mahir Saleh oğlu.

Çiçekli yaylağı, Qəsibə Əlbəndova.

Çaykənd ərazisi, elat sürüsü dağa çəkilir.

Çiçekli yaylağı, sağdan sola: 1-ci Müsü Şirinov, 4-cü İlqar Qafarov (atlı), Zurna aşığı Salman.

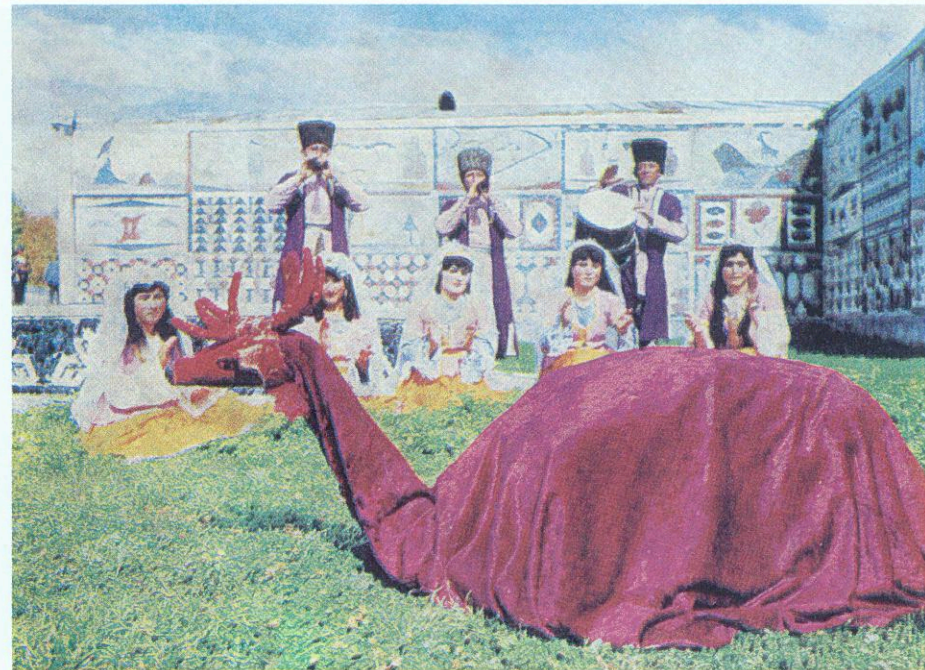
Sultanheydər dağı, Bağarsaq ərazisi, İmişlidən gələn köç.

Nadixanlı kəndinin «Tap» deyilən ərazisi, kənd sakini, hörmətli ziyalı, müəllim, el ağsaqqalı Nadir Rəhimov.

Laçın qaya dağı.

Kəlbəcər mədəniyyət evi, maral oyunu.

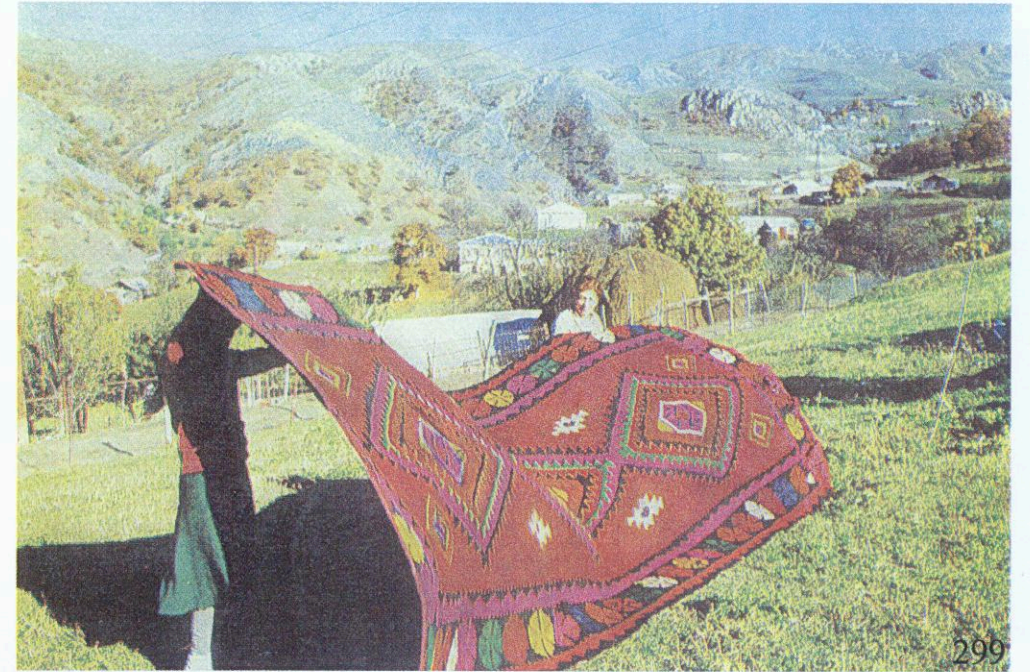
Qızlar rəqs edirlər.

Milli kilim

Milli farmaş

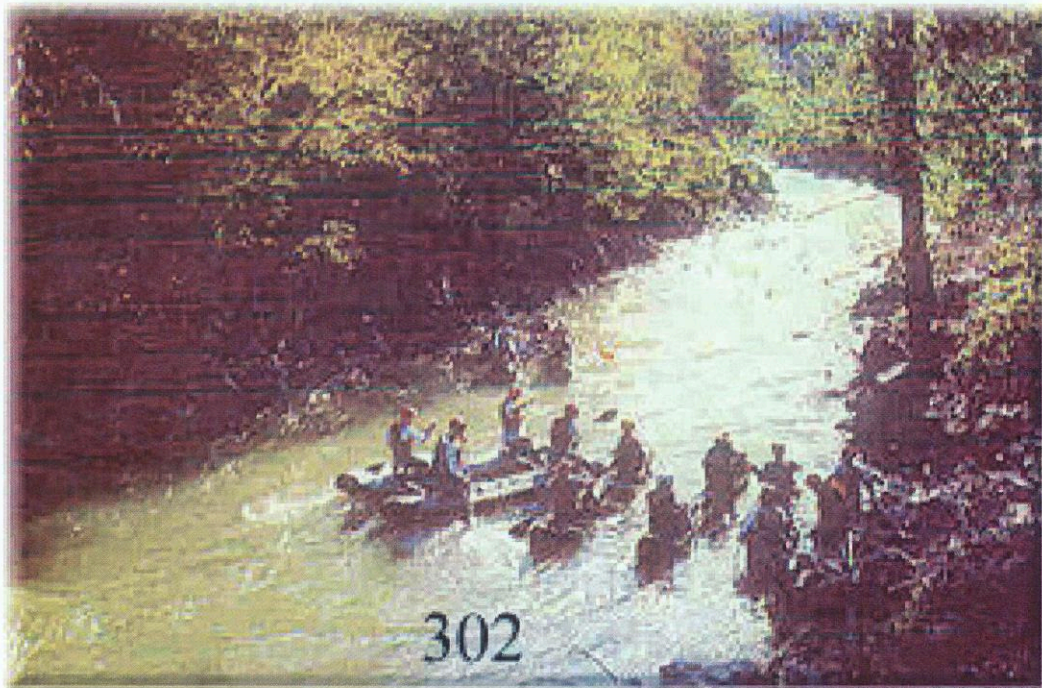
Hacıkənd (keçmiş Sınıq Kilsə), milli xalça və kilimlər.

301

Кəlbəcəрə гəлən xarici turistlər Тəртər çayıнда.

302

304

Dədə Şəmsir oğlu Qənbər Şəmsiroğlu ilə

Aşıq Şəmsir oğlu Qənbər Şəmsir oğlu ilə Kəlbəcər təbiətində.

Kəlbəcər ziyalıları, soldan sağa: Vəliyəddin İsmayılov və Qənbər Qurbanov.

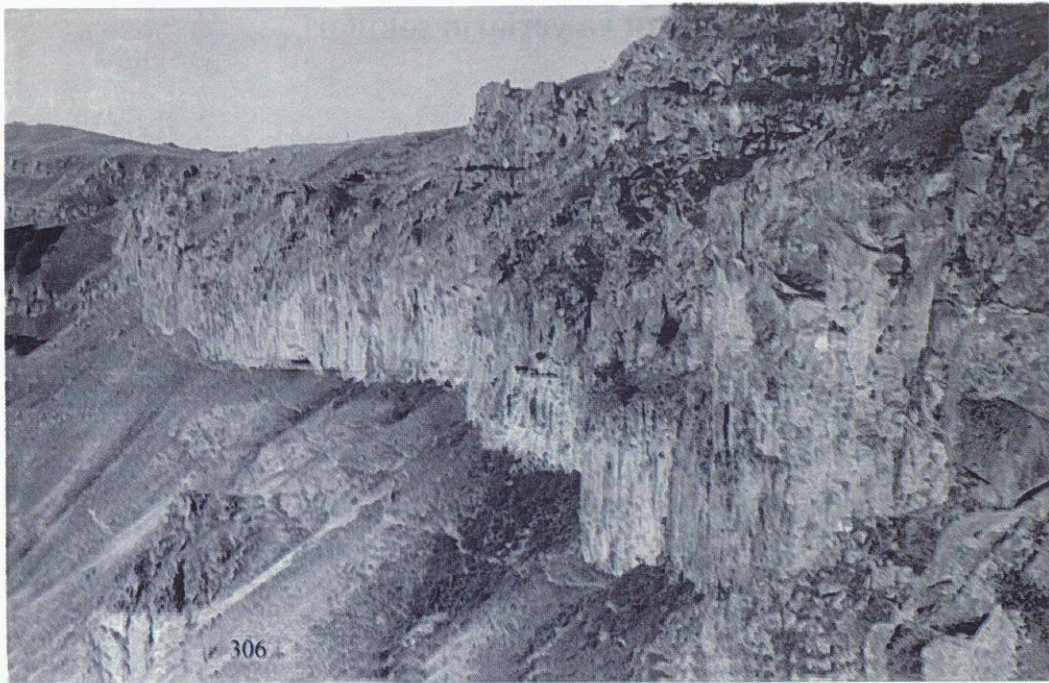
Dağların və yerlərin şəkilləri.

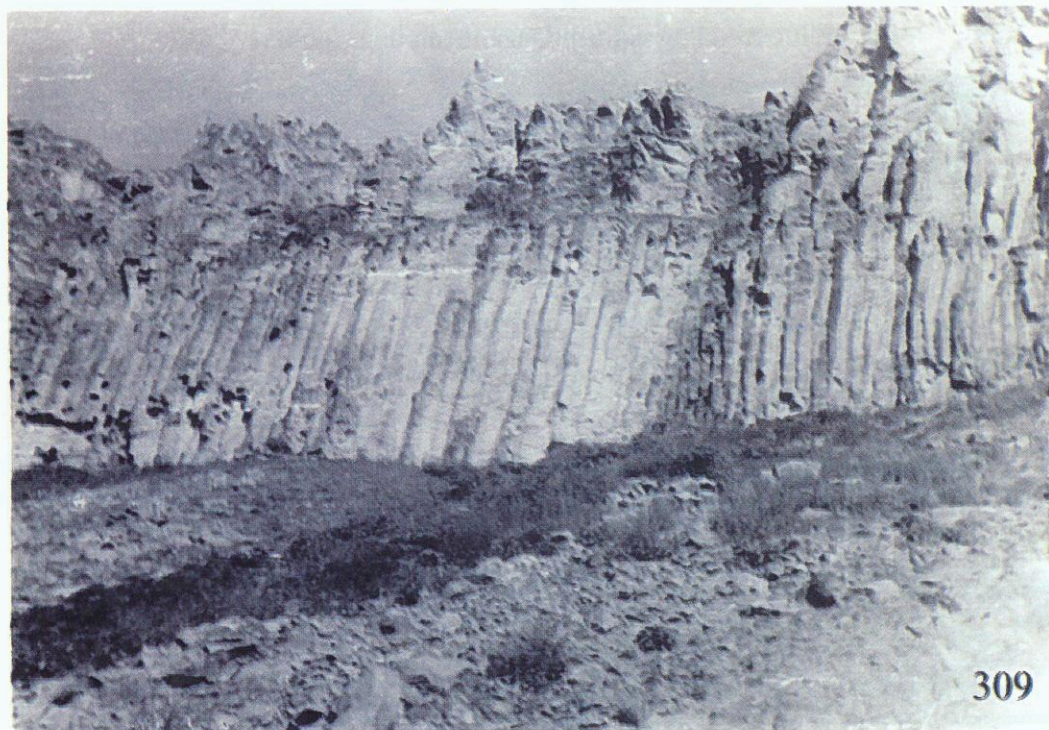
Keyti dağı (sağda), Qazanuçan dağı (solda)

Əzəmətli Keyti dağı.

Zar kəndinin altı qayalar.

Zar kəndinin altı qayalar, Paltar bulağı.

Zar kəndinin altı səki qayalar.

Zar kəndinin altı qayalar, Paltar bulağının yanı, sağdan sola: Eldar Allahverdiyev, Vəliyəddin Misir oğlu İsmayılov, Siyavuş və Vəli Məmmədov, 1970-ci il.

311

Zar kəndinin altı «Dirək» qayalar.

284

Qaraarxac çayı Qalaça ilə Zar kəndinin arasında.

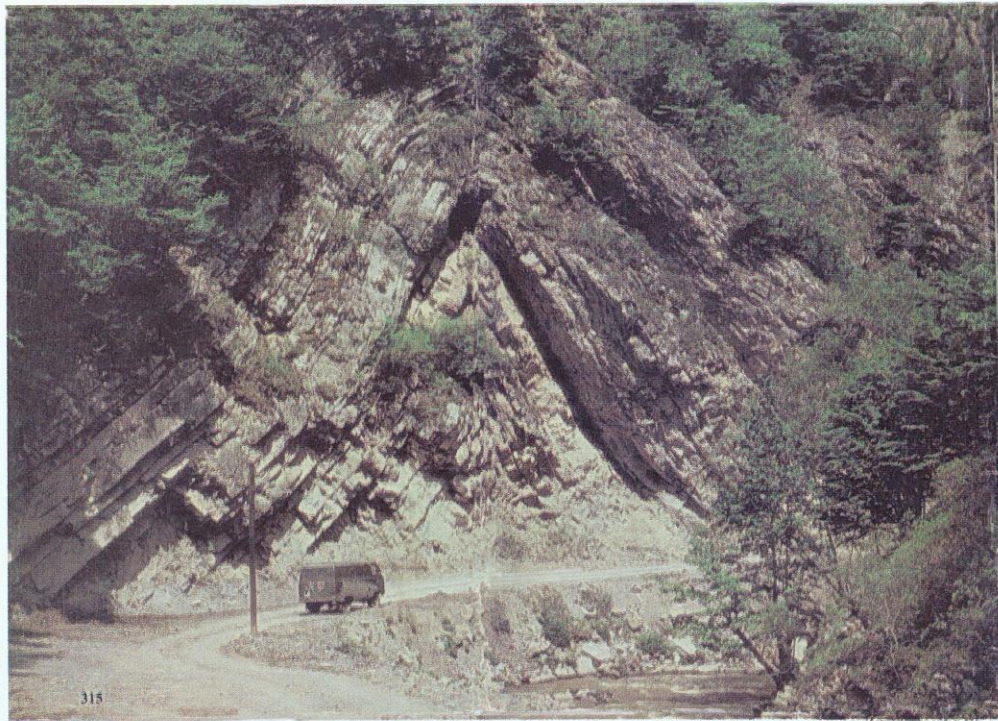
313

Paltar bulağından Hacıdünyamalılar (Vəng) kəndinin çəkilişi.

285

Qamışlı vadisi, Lev çayı.

Qamışlıya gedən avtomobil yolu.

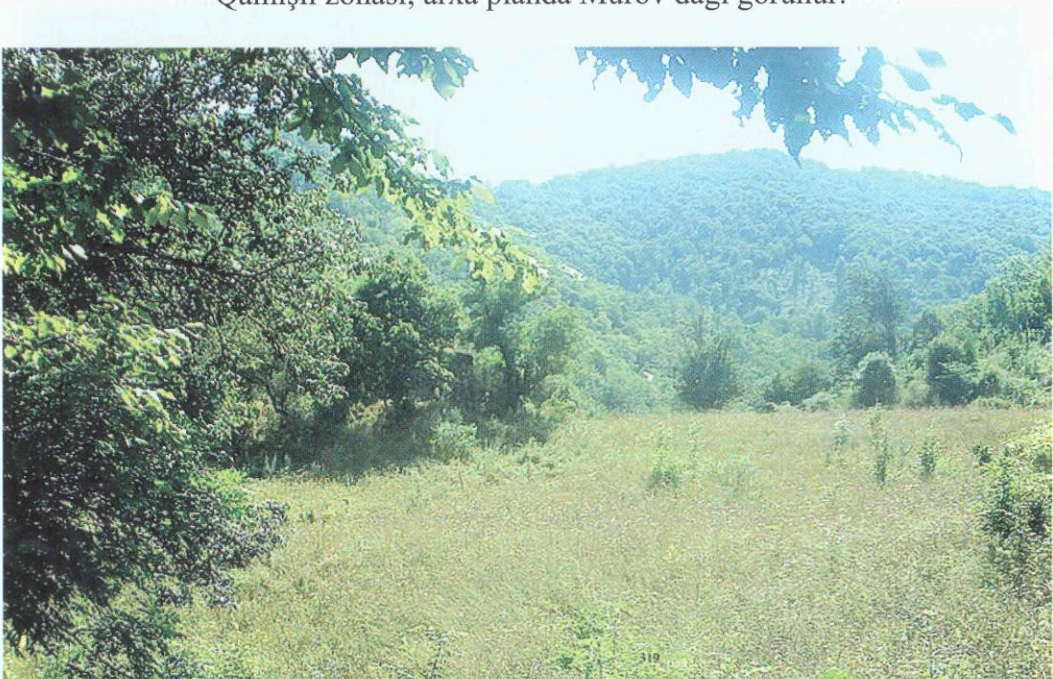

Lev kəndinin ərazisi, qədimi alban abidəsi «Lök» qalası.

Qamışlı zonası, arxa planda Murov dağı görünür.

Qamışlı zonası, meşələr.

Qoçdaş yaylağı, Vəliyəddin İsmayılov və həyat yoldaşı Sona Nadir Qızı (yuxarı şəkildə), 1978-ci il.

Sona Nadir qızı və Sevinc Vəliyəddin qızı (aşağı şəkildə). 1984-ci il.

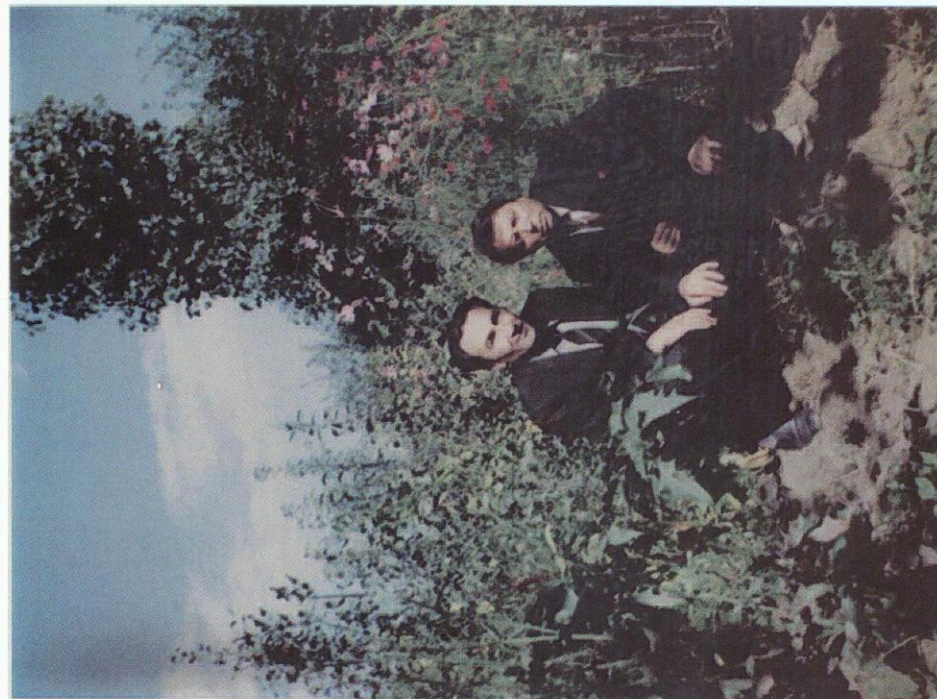
Vəliyəddin
İsmayılovun nəvə-
ləri, sağdan sola:
Cahandar, Tunar
və Toğrul
Əlizadələr.

Vəliyəddin İsmayılov
ov vaxtı. Şorbulaq
meşəsi, Tülkü bəyin
dərəsi, 1983-cü il.

Qamışlı vadisi, Lev kəndinə gedən yol.

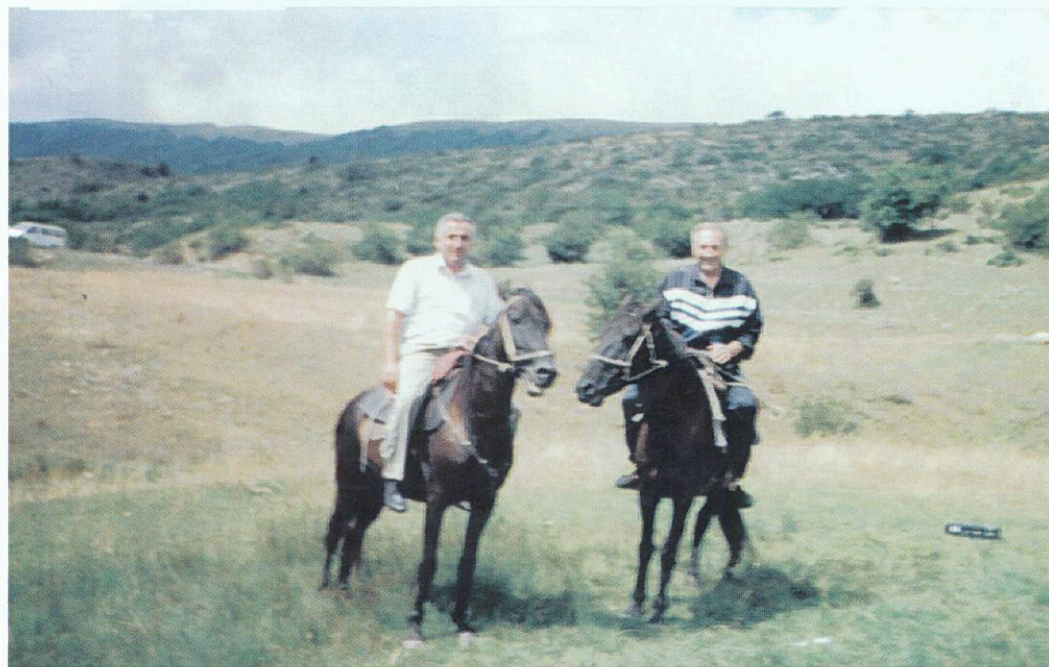

Vəliyəddin İsmayılov öz evinin həyətinə El şairi
Behmen Vətənoğlu ilə birlikdə.

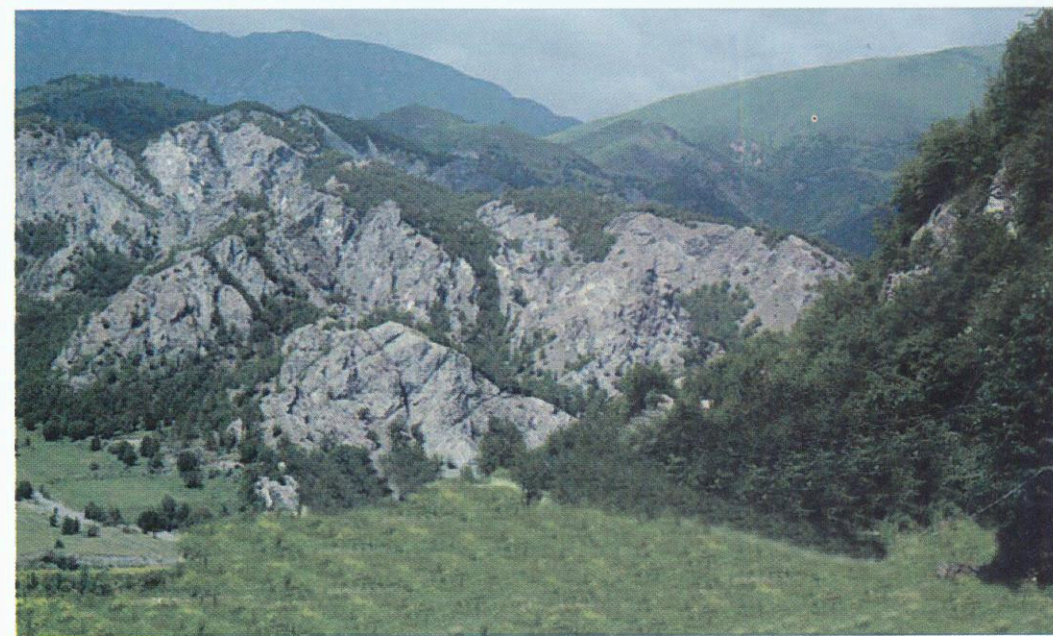
Moz Qaraçanlı
kəndinin Kalafalıq
yaylağı.
Vəliyəddin
İsmayılov.

→

Moz Qaraçanlı
kəndinin Kalafalıq
yaylağı. «Tozlu»
burun görünür.
Sağdan sola:
Vəliyəddin
İsmayılov və
Mühiddin
İsmayılov.

Qamışlı zonası, arxa planda Murov dağı görünür.

Çəpli kəndinin ətrafı.

Lev kəndi, «Qara qaya» civə sahəsi.

Lev kəndi yaxınlığında Qonurdağ silsiləsi.

Lev kəndi yaxınlığında Qonurdağ silsiləsi.

Murov dağı, Meydan çayının üstü.

Ağdağ, Lev binəsi.

Lev kəndi, Qonurdağ silsiləsi.

Murovdağ silsiləsi.

Hinal dağın ətrafı, mərmərləşmiş əhəng qaya. Qayanın başında geoloq Zəki Vəliyev.

Lev kəndi, Qonurdağ silsiləsi.

Lev civə yatağı sahəsi, solda 6 ədəd şuruf görünür.

Lev zonası, Şahdağ ətrafı, Kiçik Gök göl, qaçaqlar qalan yer.

Murovdağ silsiləsi.

335

Murovdağ silsiləsi.

336

300

338

337

Keyti-Ağduzdağ qızıl yatağı sahəsi (hər iki şəkildə).

301

Ağduzdağ dağından Dəlidağa bir görünüş.

Ağduzdağ dağının zirvəsi, geoloji kanavalar.

Keyti dağının dibi, Qovşuq yaylağı, Ağduzdağ və Qazanuçan çaylarının qovuşduğu yer.

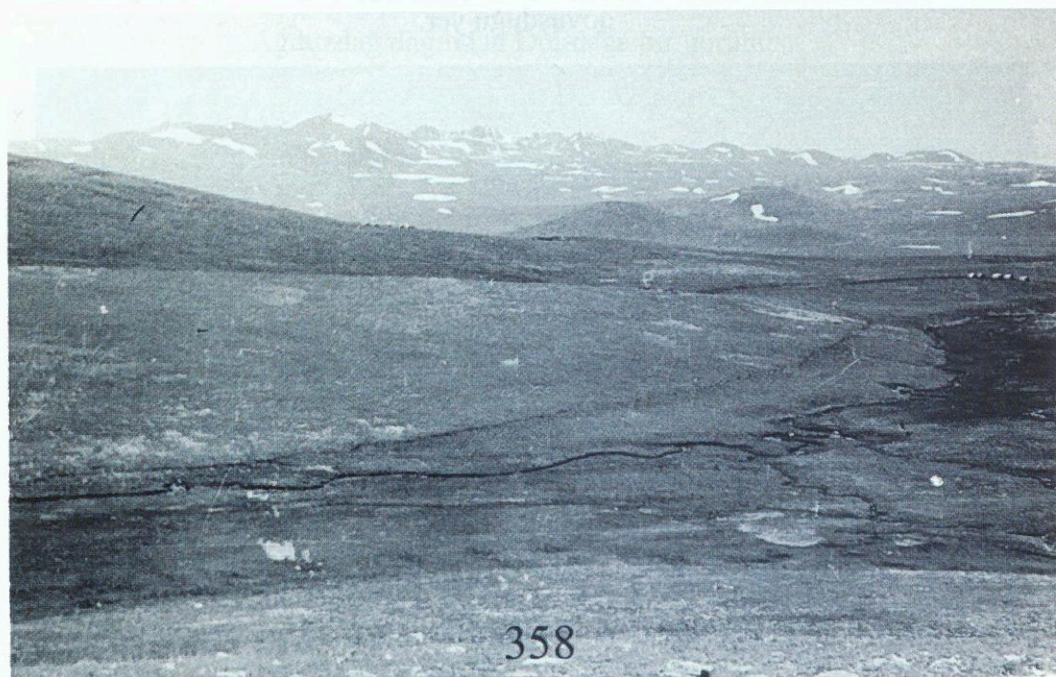

Başlıbel kəndi, Qaranlığın dərəsi, keçi qalan.

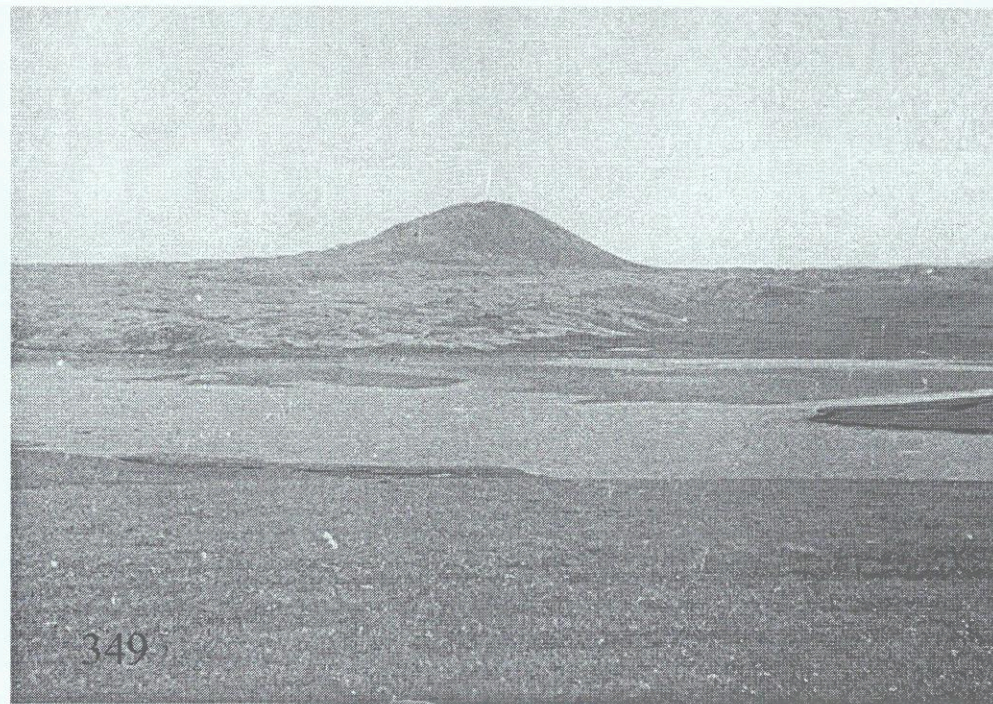
348

Sərçəli dağı.

358

304

349

Dikpiləkən dağı, Böyük Ala göl.

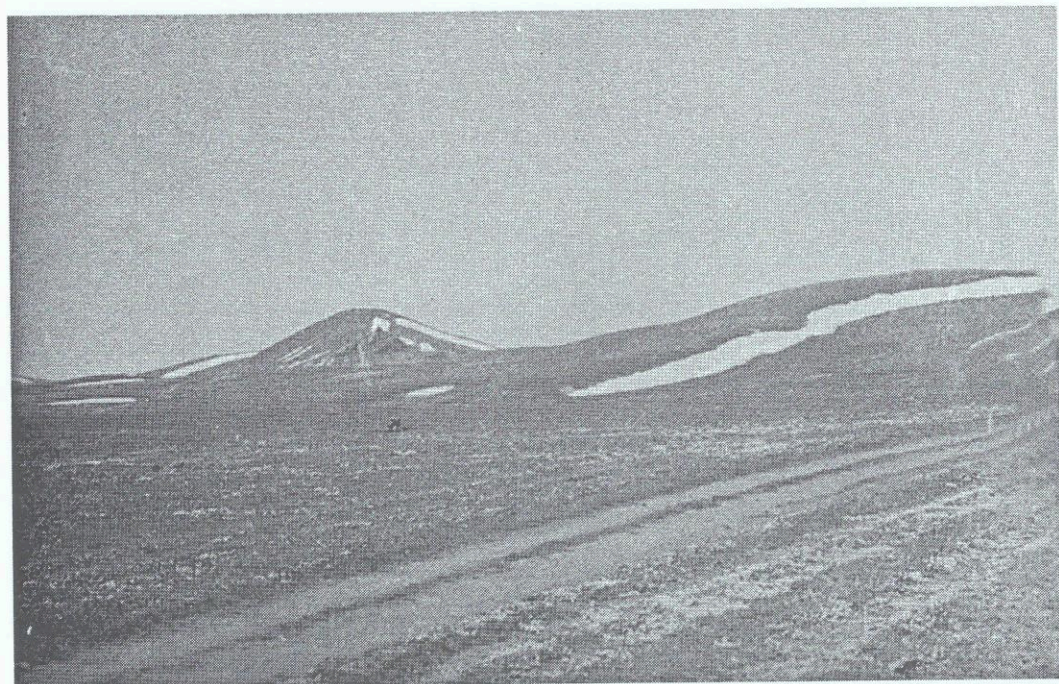

Ayıçınqılı dağı, Sarı yalın cənub-şərqdən cörünüşü.

305

Ayiçinqılı dağı.

Sərçəli dağı.

306

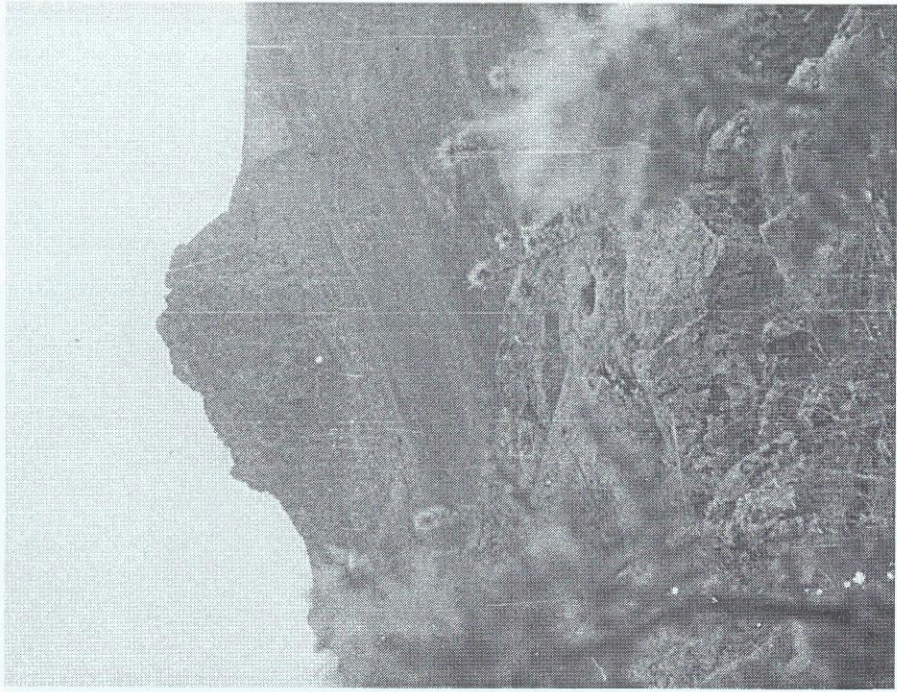

Sultanheydər dağı, Gəlin qaya.

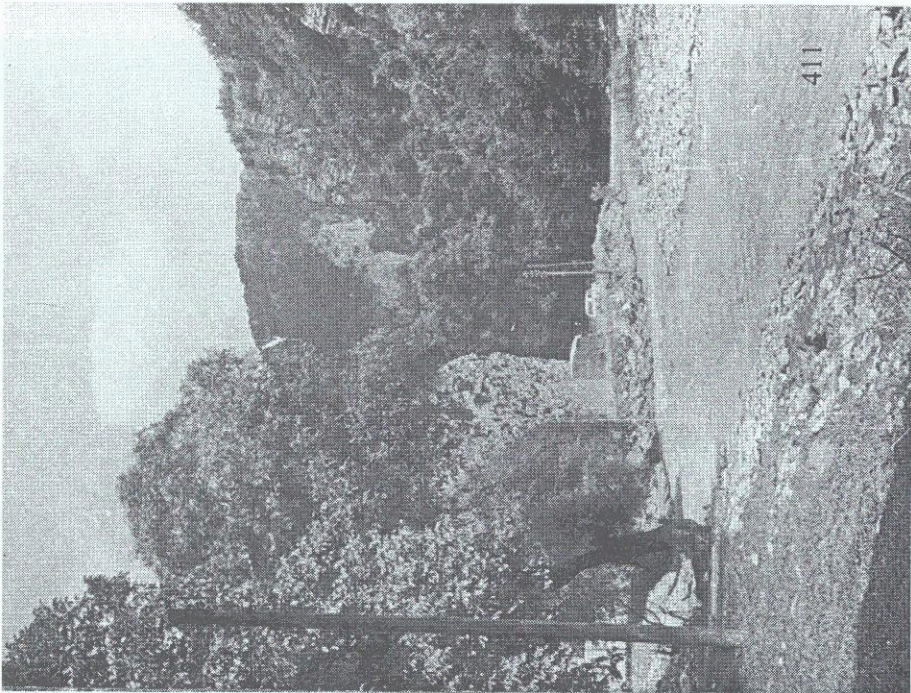

Dəlidağın Sultanheydər dağı istiqamətindən görünüşü.

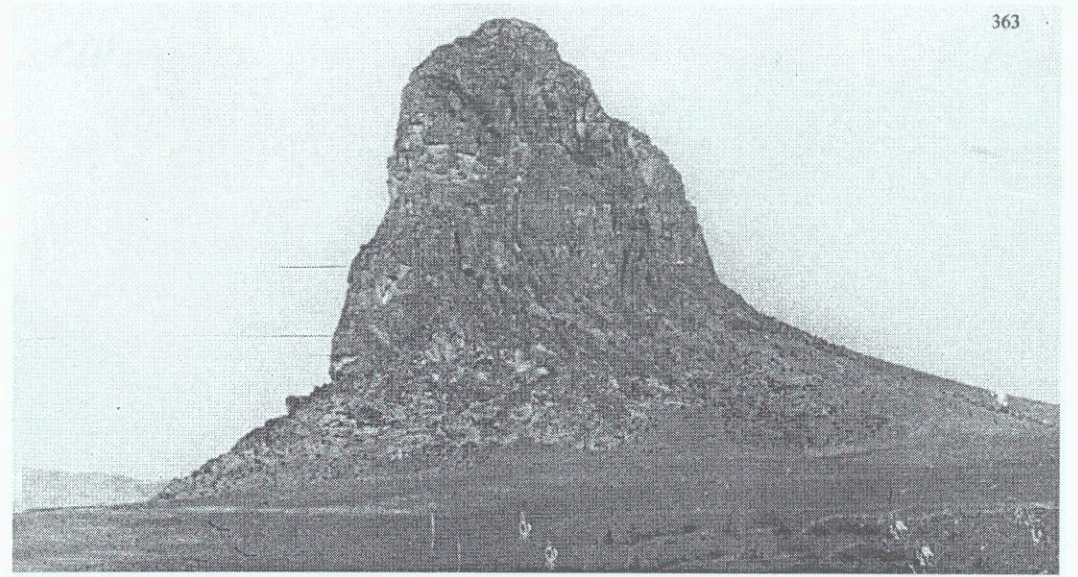
307

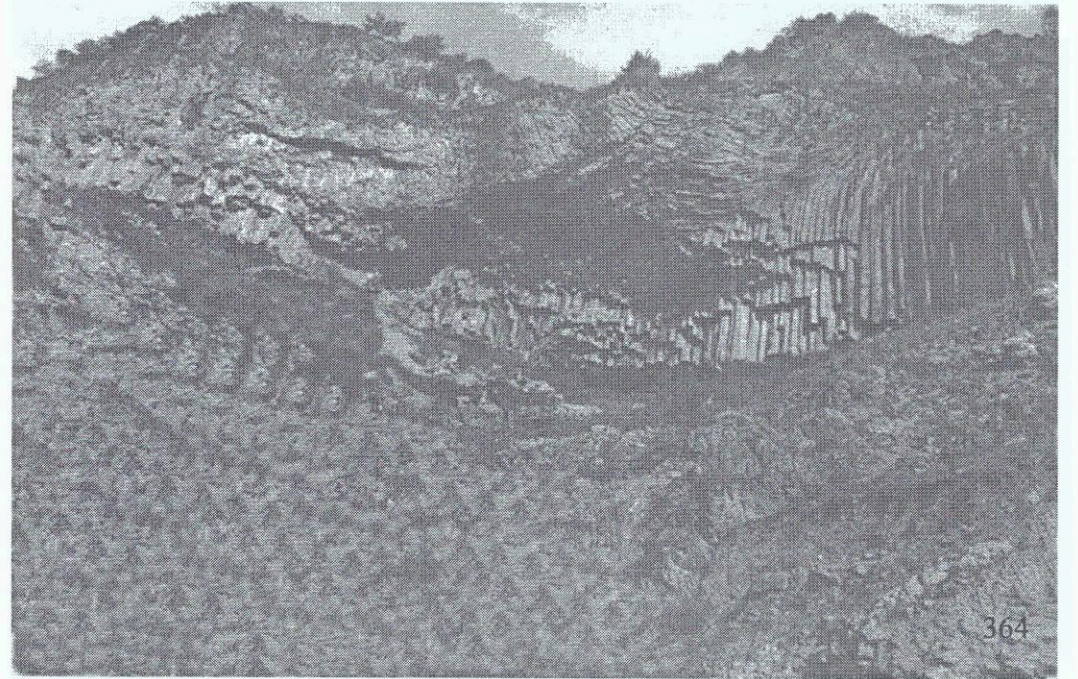
Delidağın zirvəsi.

Tutxun çayı, Tunel ətrafı.

Keçəldağ, vulkan püskürmələri.

Kəlbəcərin altı qayalar.

365

Kəlbəcərin altı qayalar.

367

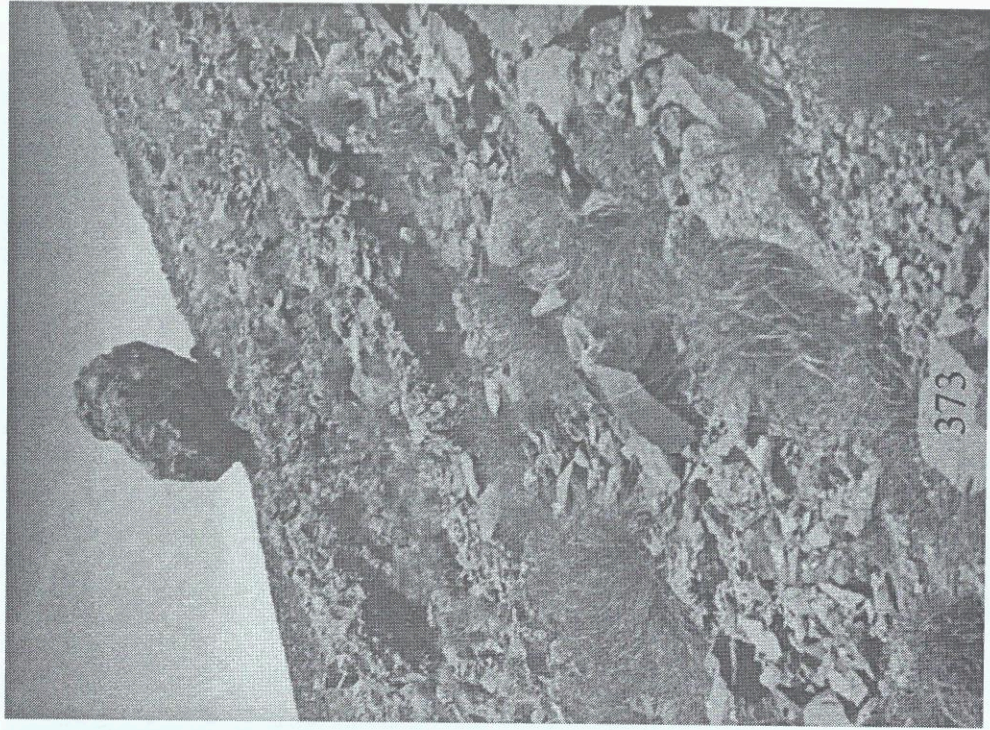

Böyük qalaboynu və Kiçik qalaboynu dağları.

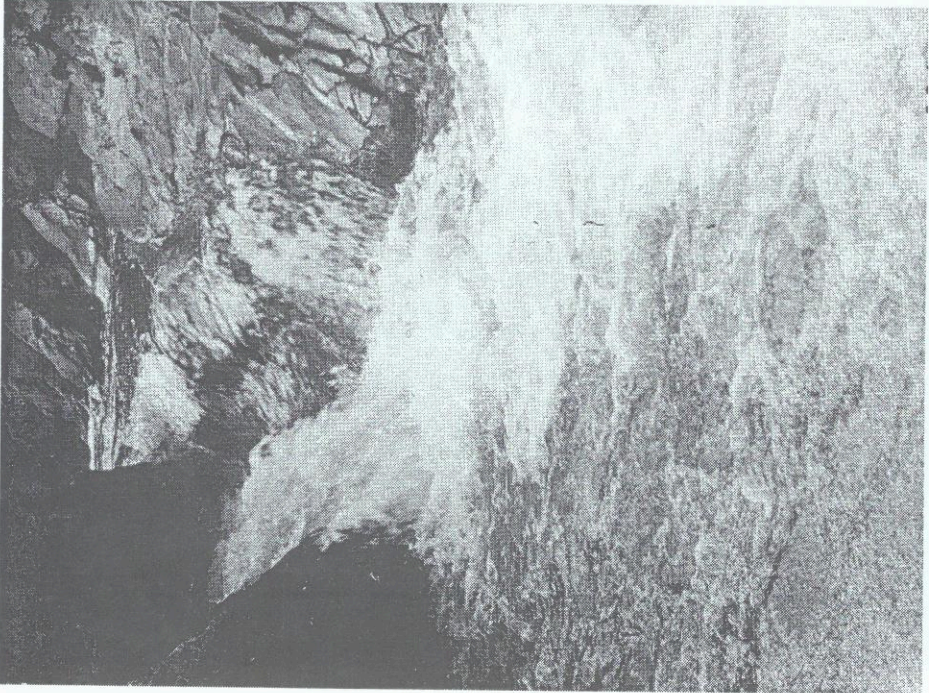

369

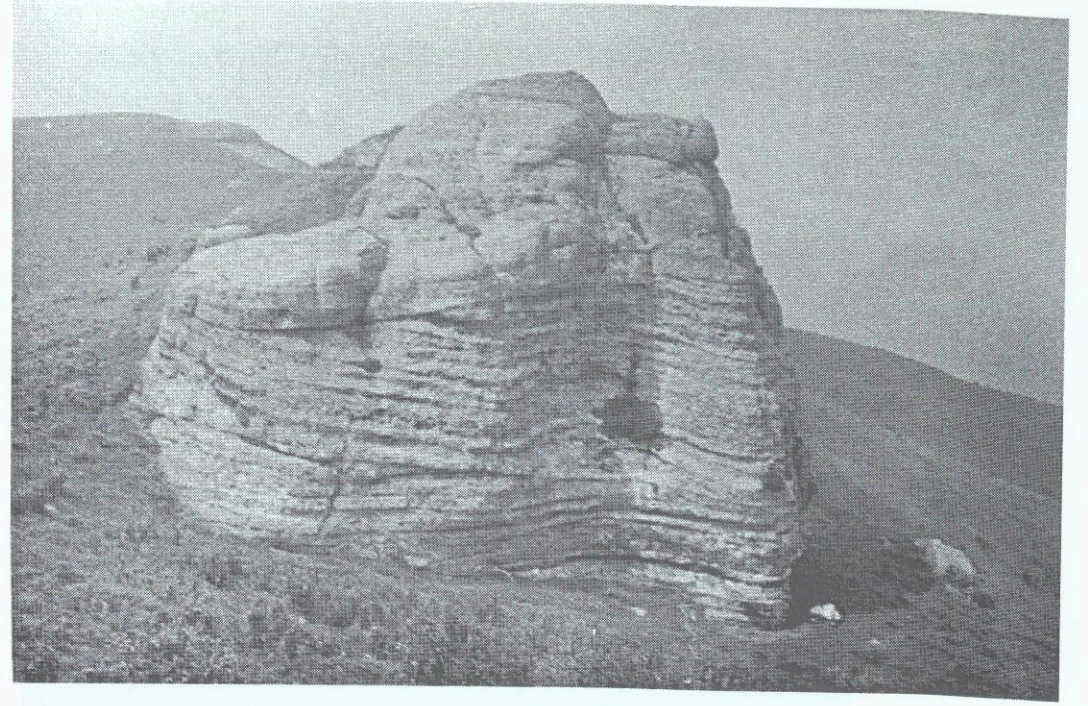
Murovdağı, Meydan çayının üstü.

Başlıbel kəndi, Sarımsaqlı dağı, təbii daşlar.

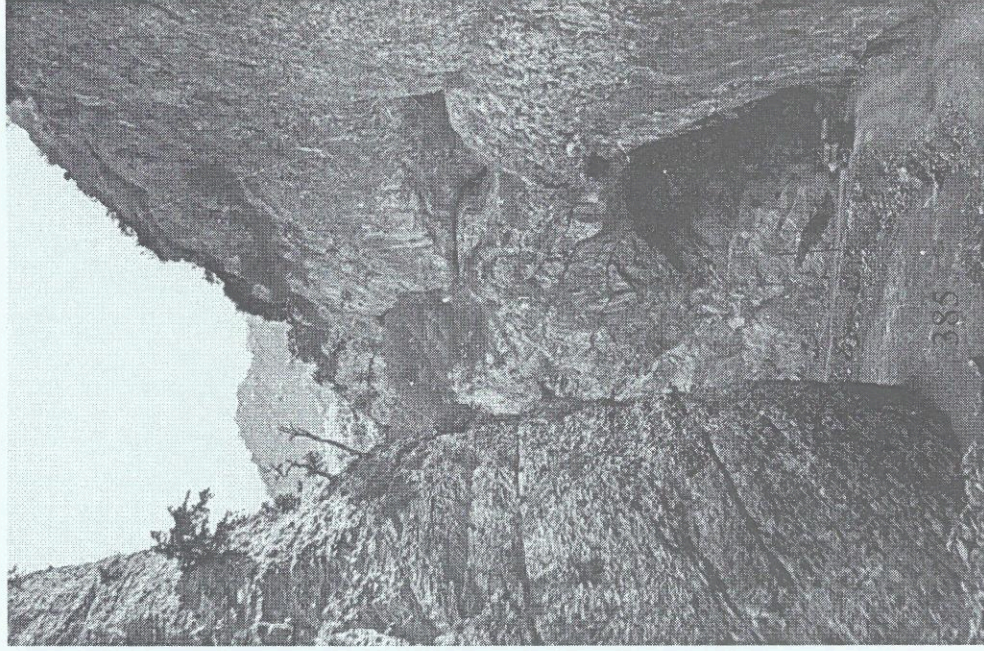
Tərtər çayı.

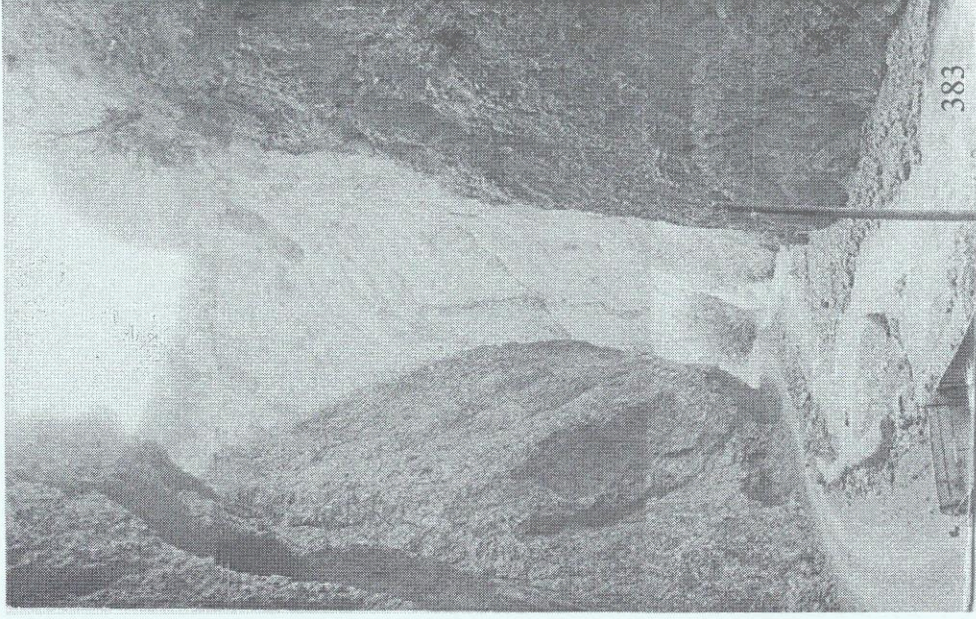
Lev zonası, mərmərləşmiş qaya.

Tutqu zonası, Başlıbel maşın yolu, əhəng daşları sahəsi.

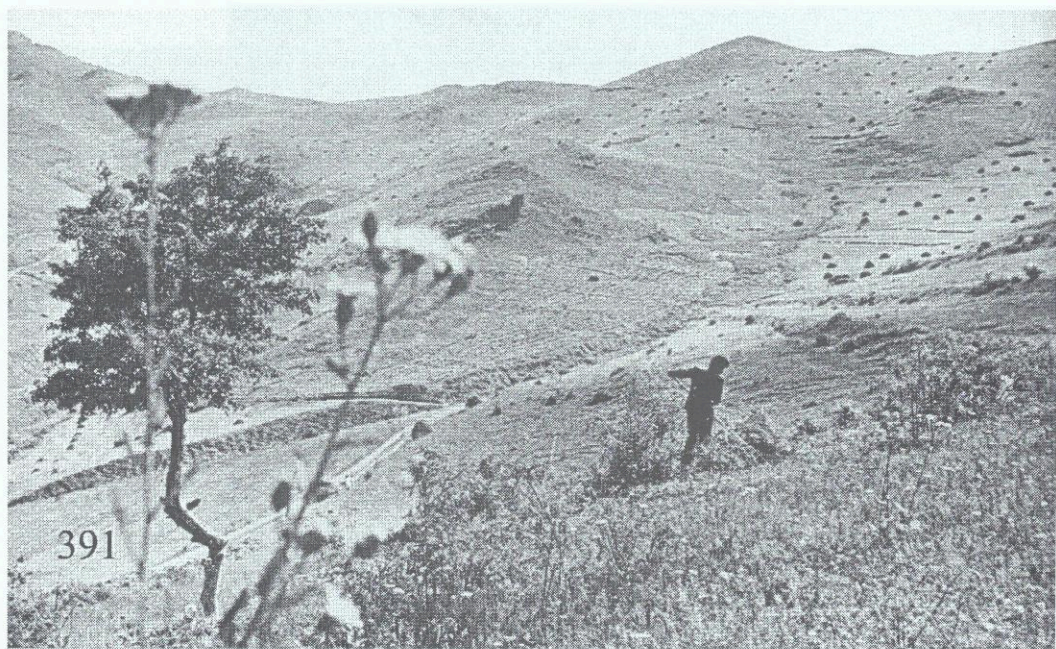
Lev çayı Qamışlı yaxınlığında, Çiçəkli dağ.

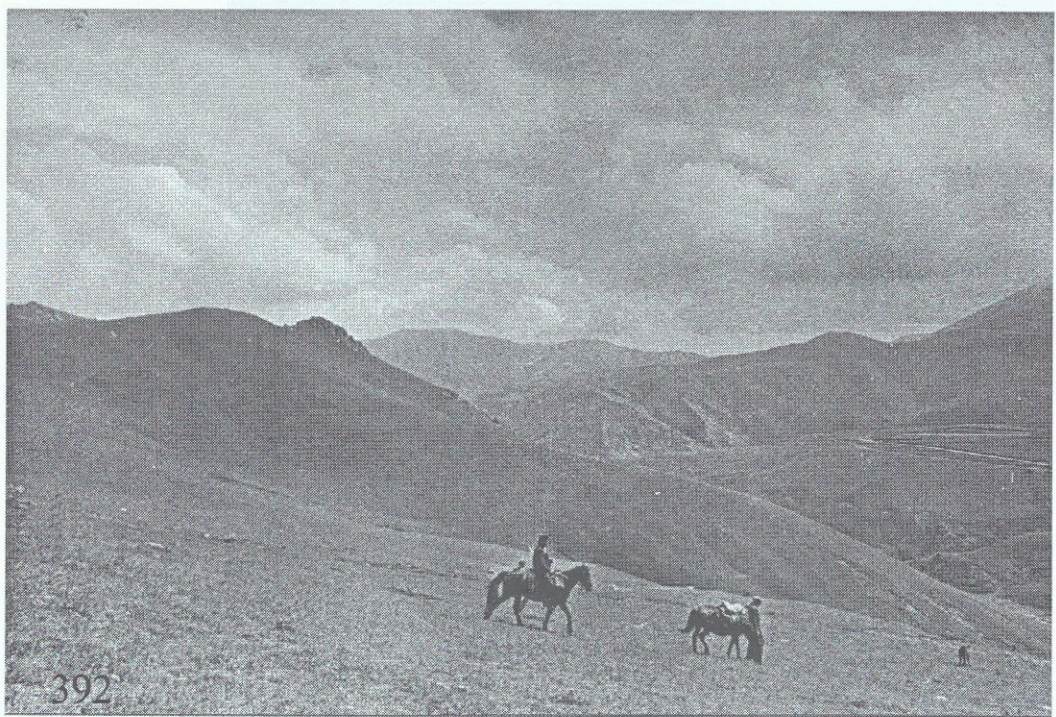
Tutxun çayı Tunel ətrafında.

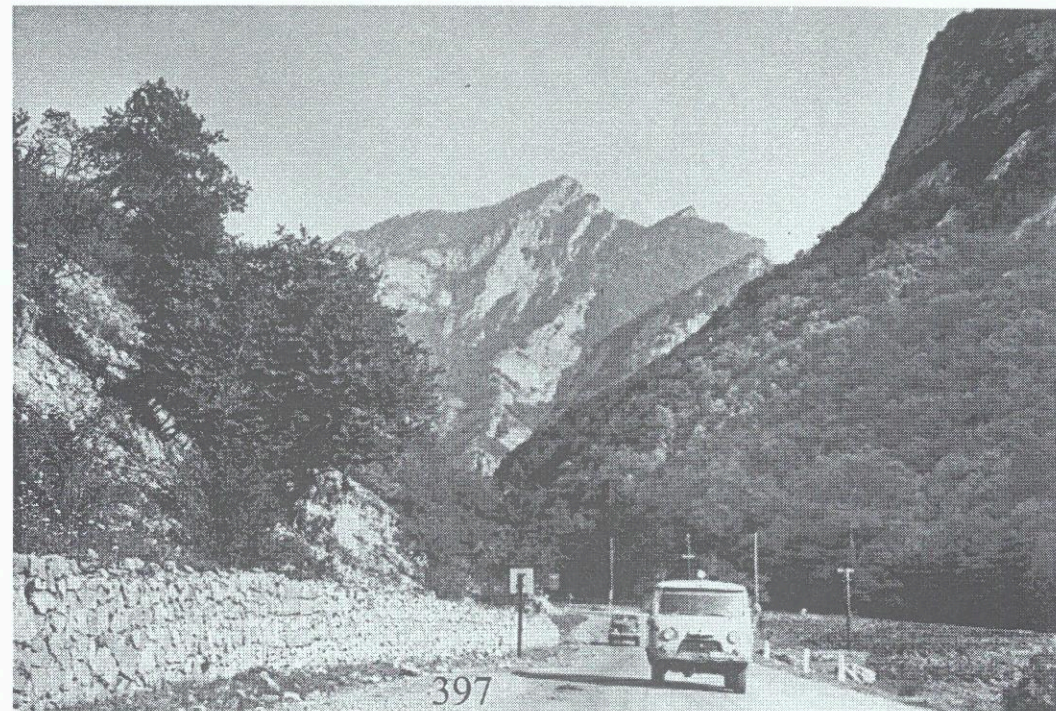
Qamışlıya gədən yol. Qayalar baş-başa gələn yer.

İstibulaq kəndinin ərazisi.

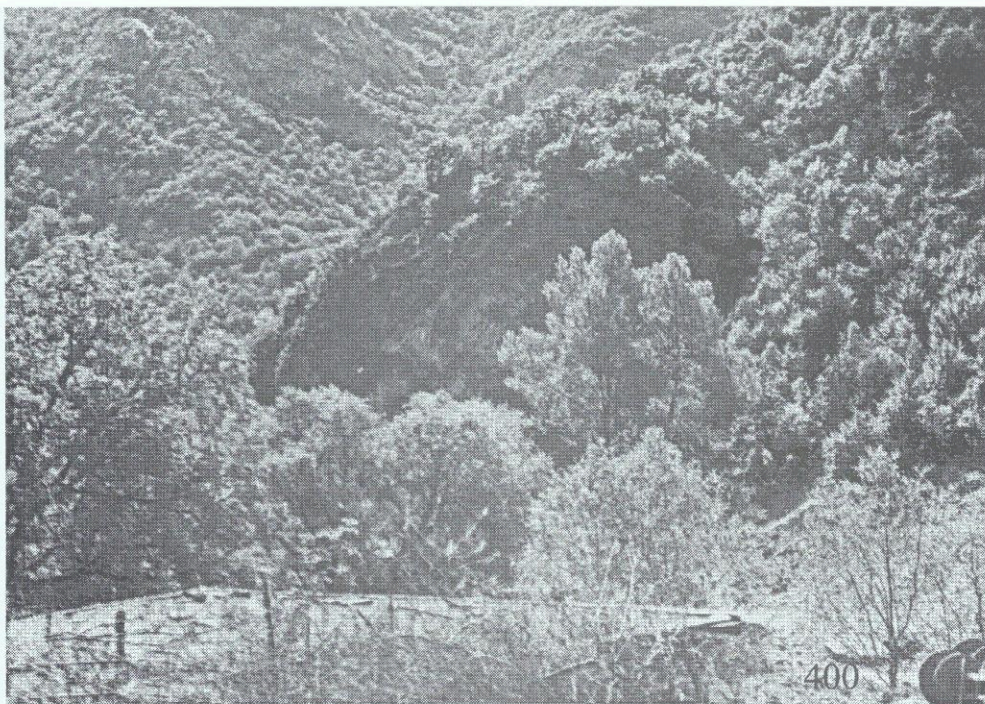
Dəmirçidam kəndinin ərazisi.

Kəlbəcərdən Tərtərə gedən yol, Otaq qayanın yanı.

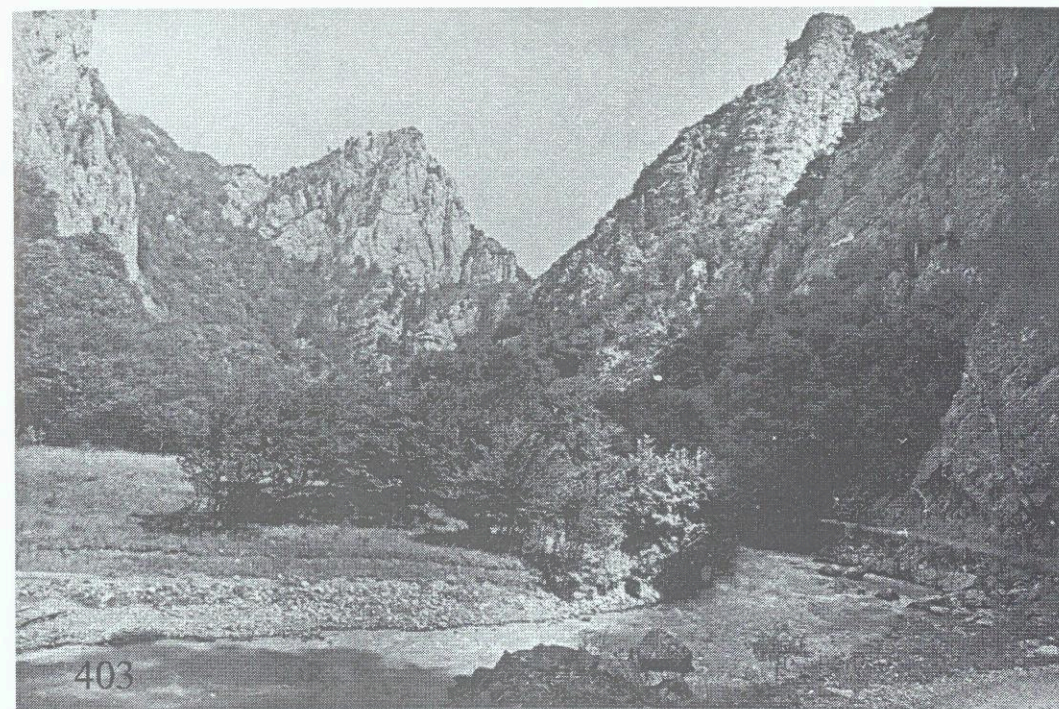
Kəlbəcərə gedən yol, Tuneldən yuxarı tütün bazasının yanı.

Tutxun çayının Tərtər çayına qovuşduğu yer.

Boyaqlı kəndinin cənub hissəsi, Tərtər çayı, Şaplar kəndinə gedən yol.

Kəlbəcərdən Tərtərə gedən yol, Otaq qayanının yanı.

Tərtər çayının Sərsəng SES-ə töküldüyü yer.

Çilgöz dağı.

Çilgöz dağı, Həməzə bulağının yanı, Ziyarətgah yeri.

Ağcakənd, Kərimin yalı, Sağsağan qayası, 1980-cı il.

Maşın Çəpli kəndinə gedir.

412

413

Hapım şələləsi Bağırılı kəndi yaxınlığında.

Hapım şələləsi.

415

Bəylik kəndi, Ağzıbir çayı üzərində şələlə.

416

Kəlbəcərdən İstisuya gedən maşın yolunun üstü, Fontanın yanı.

417

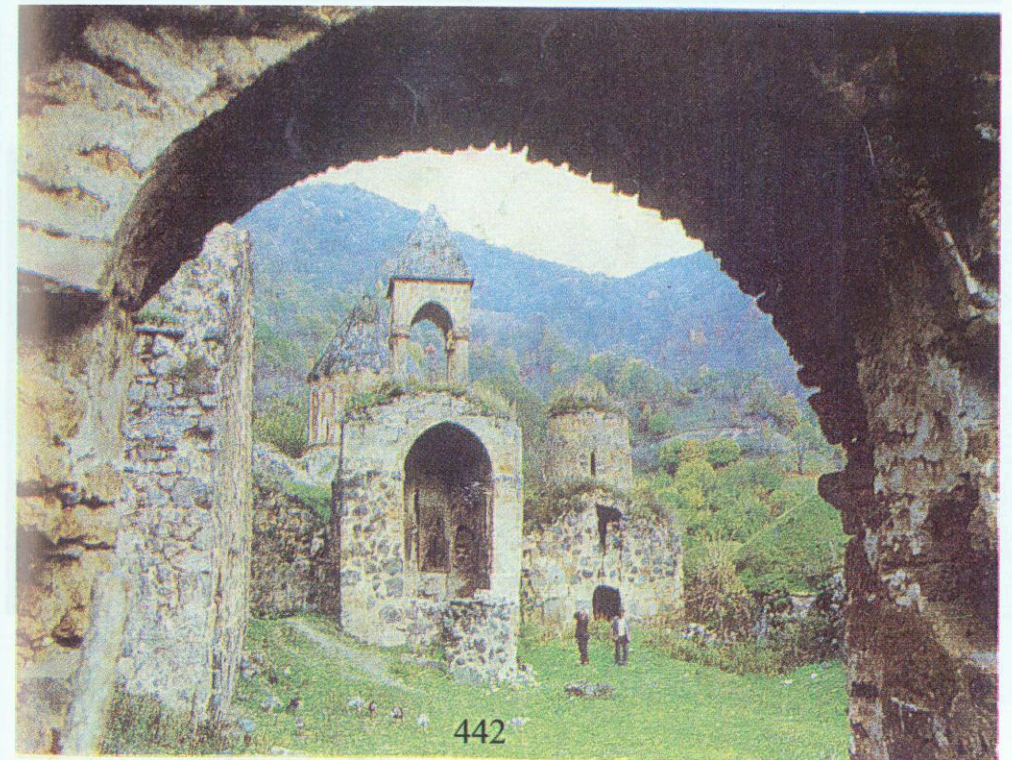
Tatlar kəndinin ətrafı.

324

446

Qədimi alban abidəsi, «Lök qalası».

442

Şorbulaq qəsəbəsi, qədimi alban kilsə kompleksi

325

Bulanıq suyu ətrafı, «Qala düzü» qədimi alban abidəsi.

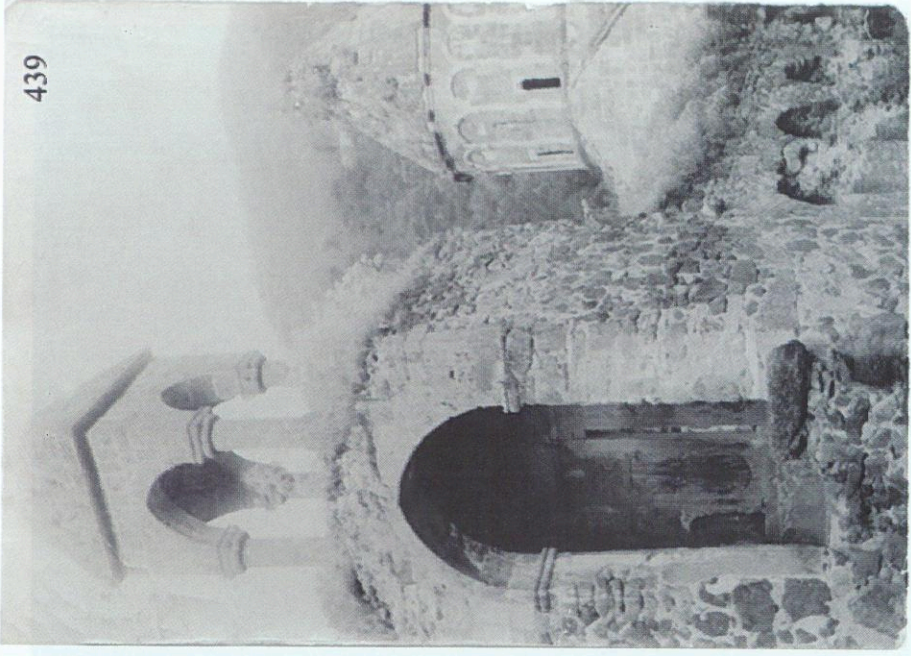
Bağrılı kəndinin ərazisində qədimi alban qalası.

Bağrılı kəndinin ərazisində qədimi alban qalası.

Şorbulaq qəsəbəsi, qədimi alban kilsəsi. Tələbələr, ortada Xəqani Ramazanov (Siyəzenli).

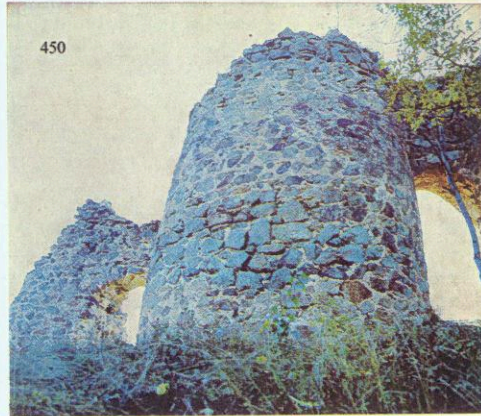
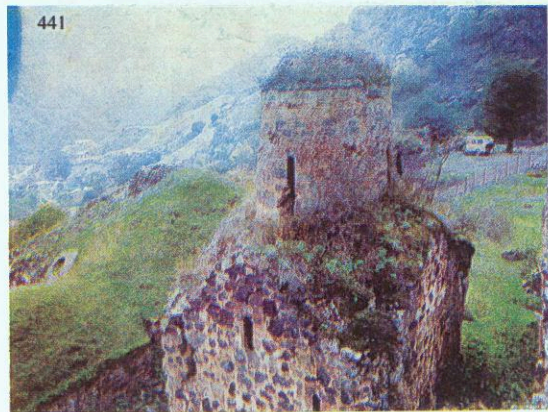
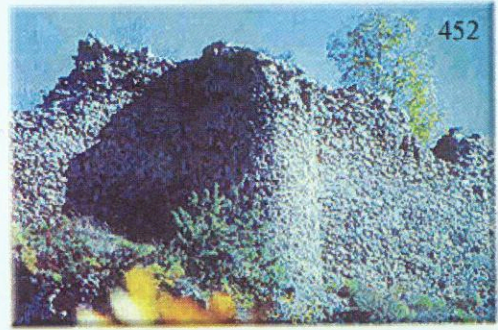
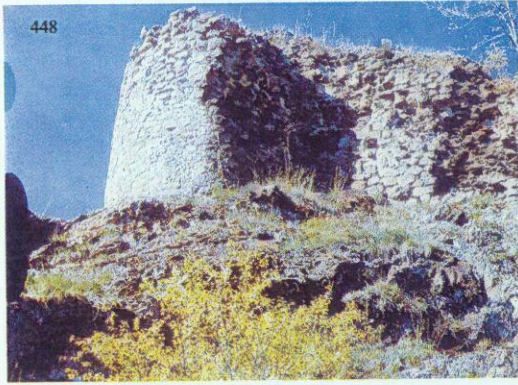
Şorbulaq qəsəbəsi, qədimi alban kilsəsi.

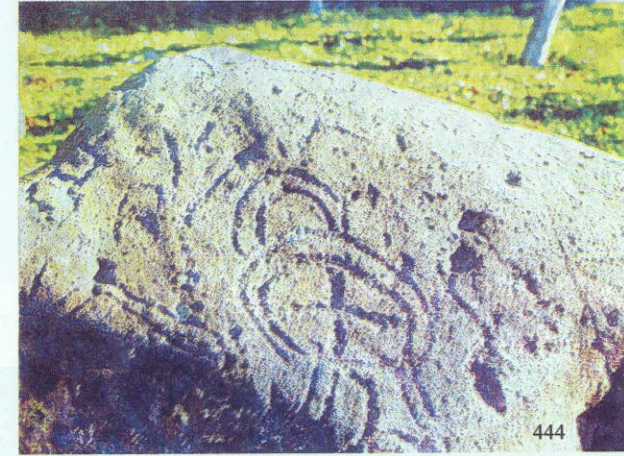
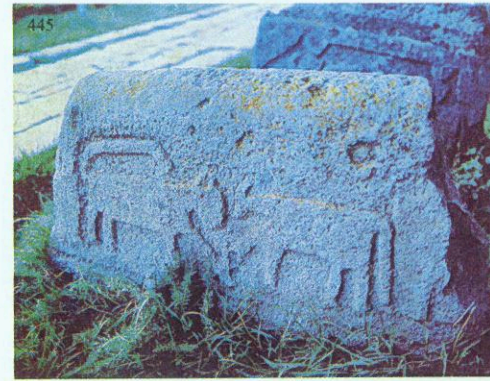
Kəlbəcər ərazisindən tapılan Dəvəgözü «Obsidian) daşı

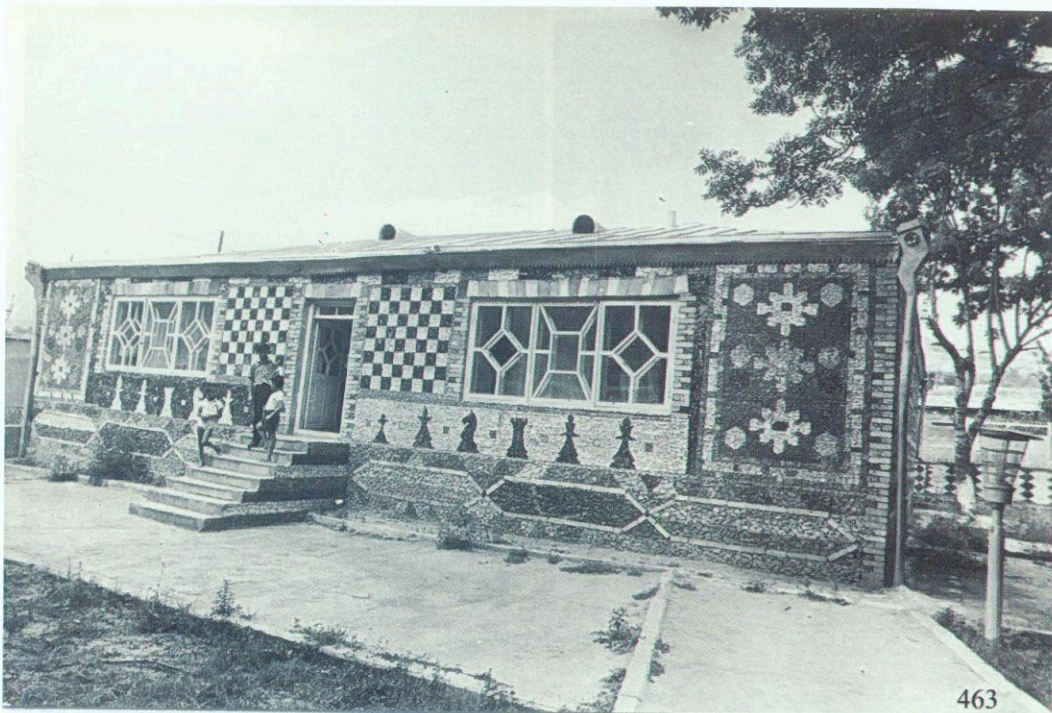
Şorbulaq qəsəbəsi, dəyirman daşı qala divarında.
Xəqani Ramazanov.

Kəlbəcərdə qədimi alban abidələrindən bir neçəsinin fotosəkili.

Bir neçə əsr bundan qabaq Kəlbəcərdə yaşayan sənətkarların daşdan əl ilə yonulmuş sənət abidələrindən bir neçəsinin fotosəkili.

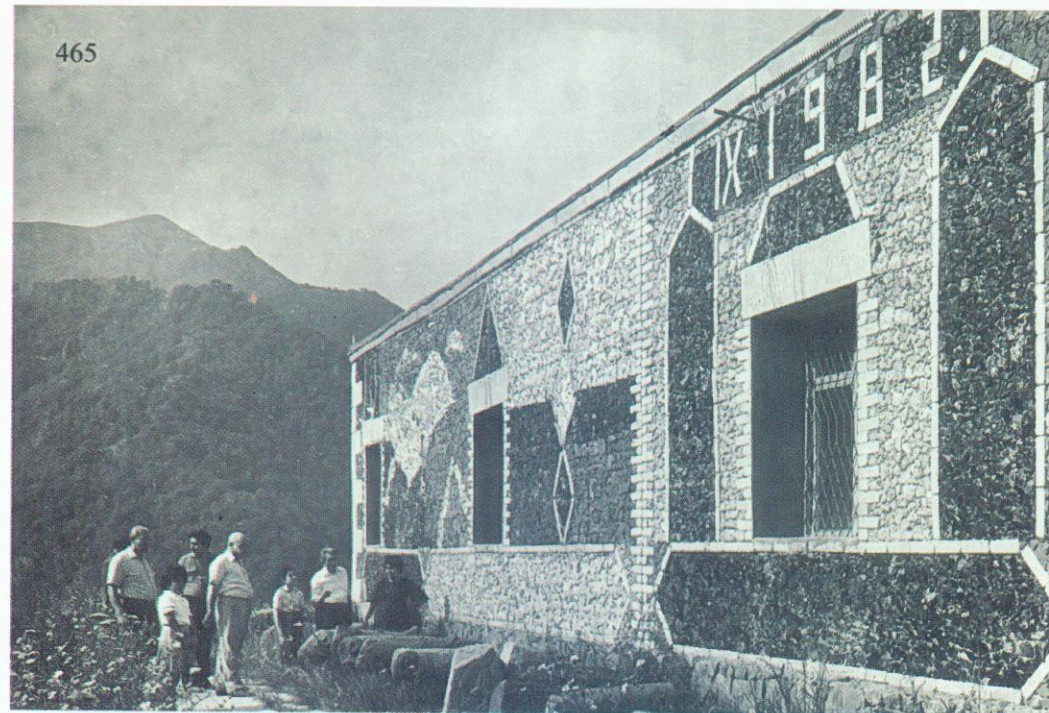

Kəlbəcər Şahmat məktəbi.

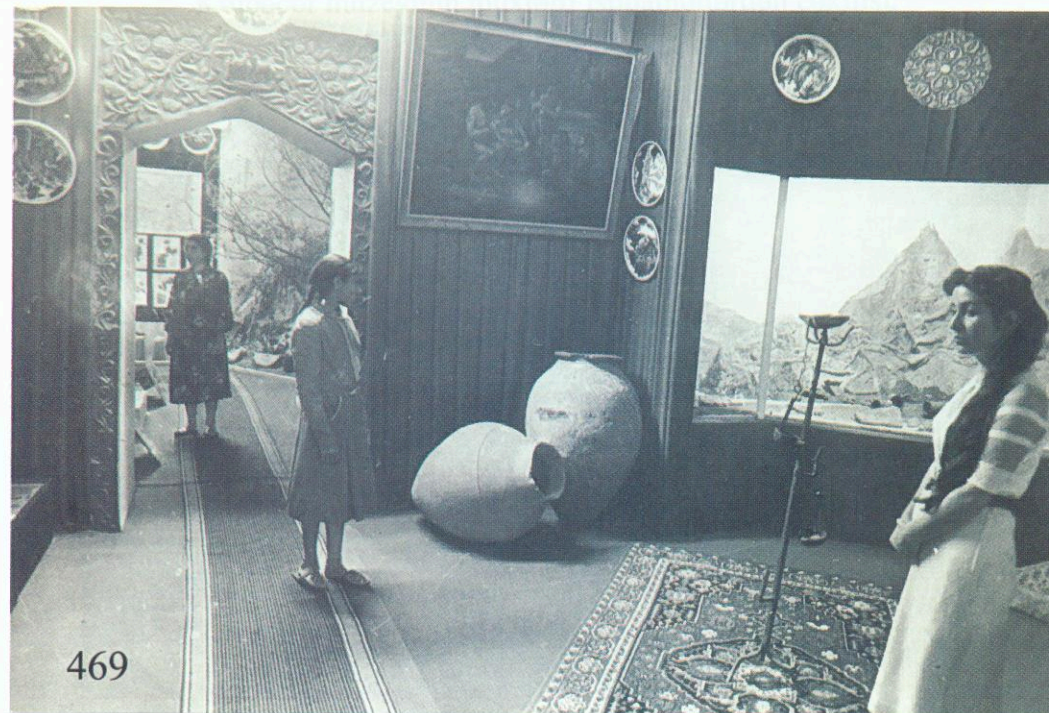

Şahmatçı qızlar qrupu.

332

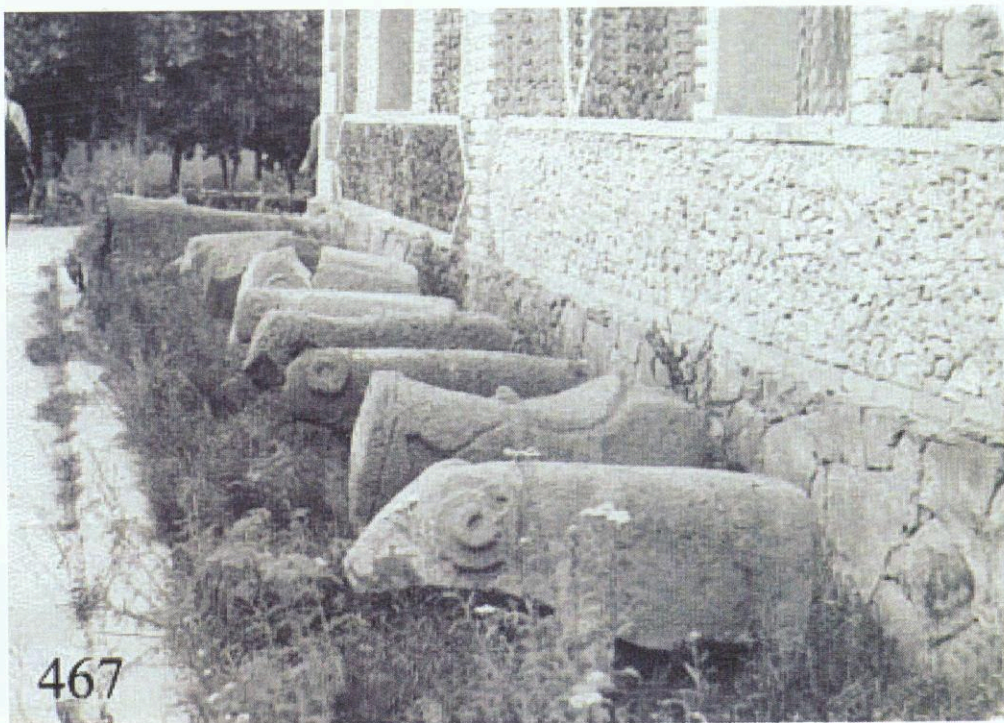

Kəlbəcər muzeyinin direktoru Şamil Əsgərov ,1-ci gərgə, soldan 2-ci.

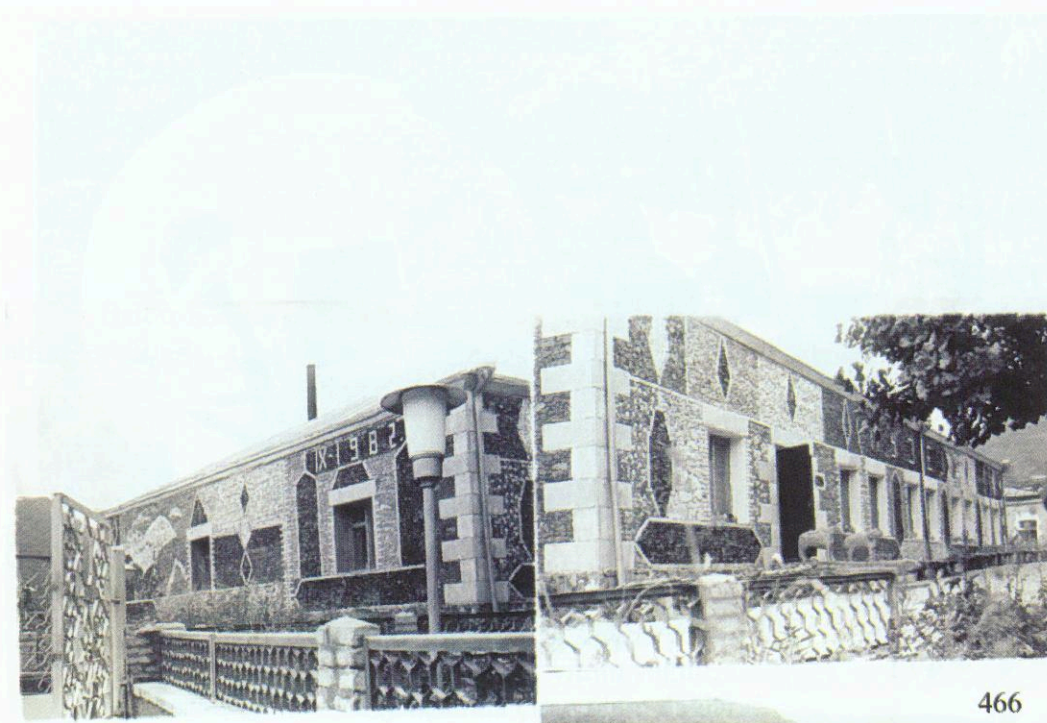

Kəlbəcər muzeyində baxış vaxtı.

333

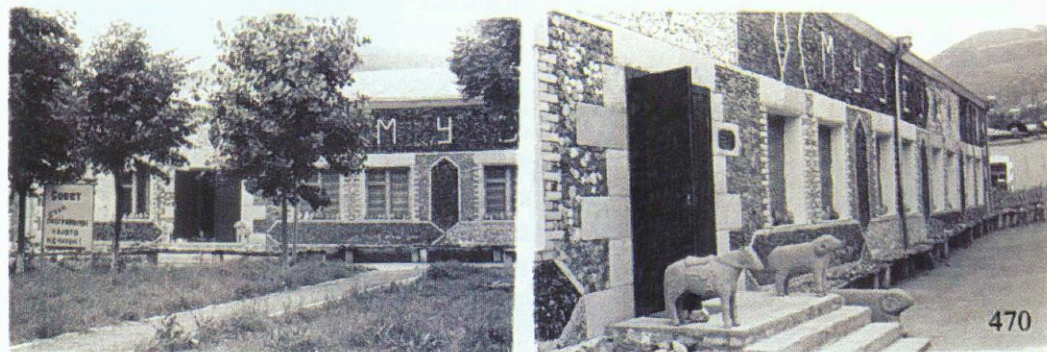
Kəlbəcər muzeyi, əl ilə yonulmuş at və qoç heykəlləri.

Kəlbəcər muzeyinin müxtəlif istiqamətlərdən çəkilişi.

Kəlbəcər ərazisində daş üstündə qurumuş okean heyvanlarının cəsədi.

471

Kəlbəcər muzeyində dəyirman və zəyə-rək daşları.

464

Kəlbəcər faciəsi

Ön söz

Əslən Kəlbəcərli olan, öz ilhamını Kəlbəcər təbiətindən alan, görkəmli alim, tərcüməçi, məşhur şair mərhum Ənvər Rza 1985-ci ildə belə yazanda:

Çaşqın dövrən əməlini azdımı?
Daş kitabda qanla tarix yazdımı?
Kövrəltmə-rəm, özcə dər-di azdımı,
Bir yandan da mən dağ olam dağlara.

Dağlar oğlu, dağa qoyma yağını,
Aldatdılar, uzaq sandıq yaxını.
Əritmişəm ürəyimin yağını,
Ay batanda çıraq olam dağlara.

nə biləydi ki, 1993-cü ilin bahar fəslinin gəlməsinə az qalmış bir zamanda Kəlbəcər erməni yağlıları tərəfindən işğal ediləcəkdir.

1983-cü ildə Ənvər Rza yazır ki,

Dağlar elsiz, çöl tütəksiz, çəmən lal,
Mən bu dər-di oxlamağa gəlmişəm.
Yazda nə var, yaylaqların payızda,
Vəfasını yoxlamağa gəlmişəm.

Göy təpələr sarı örpək bürünür,
Duman, çiskin ayağıma sürünür,
Ata yeri, qardaş yeri görünür,
Bir xəlvətcə ağlamağa gəlmişəm.

Rəhmətlik o vaxtlar nə biləydi ki, bu gün yaylaqlar yox, adamlar vəfasız çıxıb, ata-baba yurdlarını yağlı əllərinə veriblər və didərgin düşüb, o yerləri yada salıb xəlvətcə ağlayırlar.

Ənvər Rza Tərtər çayının ilham verən çağlarında belə yazır:

Çağlaya-çağlaya axan çayların
Birində gözüm yox bəsimdir Tərtər.
Mən də onun kimi qaya yarmışam,
Dönməz ilhamımdır, bəhsimdir Tərtər.

Mən ona paklığın carçısı dedim
Ayna çay, güzgü çay, carçı su dedim.
Şeir qalaçamın carçısı dedim.
Dəlidağ nəfəsli nəsimdi Tərtər.

Ondan uzaq düşmək dərdi, zülümdü,
O mənim su evim, su mənzilimdi.
Dağda zənguləmdi, döşdə zilimdi,
Arana enəndə pəsimdi Tərtər.

Ancaq bu gün Tərtər çayı aran ellərinə gəlib çıxmaq üçün yağlı əlindən aman tapa bilmir.

Bu gün İstisuyun Taxta düzündə nə elat var, nə də toy-büsat. Taxta düzü, Sarı yer, Sərkər, Qaraarxaç qoyunsuz, quzusuz qalıbdır. Kəlbəcərin orada qalan nə oğullarının qəbir daşları da görünür. Dağlar isə yetim uşaq kimi boynu bükük öz ellərinin geri qayıtmasını gözləyirlər.

Kəlbəcərin Zəylik kəndində anadan olub, 1941-45-ci il müharibəsinə getmiş, əsir düşüb 1988-ci ilə kimi Amerikanın (ABŞ) Çikaqo şəhərində yaşamış, qərblilik illərində bir neçə min şeir yazmış, «Amerikalı İsmayıl» ləqəbini alan İsmayıl Nəcəf oğlu belə yazır:

Fələk məni tərkiyədən eylədi,
Gəzirəm yuvasız olanlar kimi.
Əgər bilinsəydi məkanım, yurdum,
Mən də sevinərdim gülənlər kimi.

1960-cı illərdə yazılan bu sözlər, bu gün yuvasından perik düşmüş quşlar kimi öz doğma elindən, obasından didərgin düşüb, qaçqın adı ilə yaşayan hər bir Kəlbəcərlini ürək ağrısı, göz yaşları ilə öz doğma yurdlarını yada salmağa vadar edir.

Ağdaban faciəsi

1992-ci ilin fevral ayının 25-dən 26-na keçən gecə erməni faşistləri tarixdə görünməmiş Xocalı faciəsini törətdilər. Beynəlxalq aləm bu hadisəyə göz yumdu və bununlada erməni faşistlərinin əl-qolları açılmağa başladı.

1992-ci ilin aprel ayının 8-də səhər saat 5-6 radələrində erməni faşist yaraqlıları Ağdaban və Çayqovuşan kəndlərini mühasirəyə alıb kəndləri əhalisi ilə birlikdə yandırmaq planını işləyib hazırlayıblar. Bu kəndlərə gedən yolların hamısını tutublar. Ancaq bir meşə yolu qalır. Bu yolu tutmağa erməni faşistlərinin vaxtı çatmayıbdır. Təsadüfən bir nəfər kənd sakini səhər saat 5-30-da yuxudan oyanıb kənd camaatına xəbər verir. Silahlı munaqişə başlayır. Kənd sakinlərinin bir qismi Yanşaq və Bağırılı kəndləri istiqamətinə qaçıblar, 32 nəfər kənd sakini şəhid olub, 5 nəfər girov düşübdür.

Erməni faşistləri kəndin əmlakının bir hissəsini qarət edib, qalan hissəsini fəhşicəsinə yandırılıblar. Mal-qoyunu tovlalara doldurub diri-diri yandırılıblar. Kənd tam yanandan sonra erməni faşistləri kəndin ərazisini tərk ediblər.

Kənd evlərinin bərpası mümkün olmadığına görə kənd sakinlərinin bir qismi rayonun başqa kəndlərinə, bir qismi isə başqa rayonlara üz tutmalı olublar.

Dünya ictimaiyyəti Xocalı, Ağdaban, Malıbəyli və bunlara oxşar digər faşist kimi amansızcasına törədilmiş qırğınlara göz yumub susmaqla, erməni faşistlərini daha ağır insan və sülh ələhinə yönəlmiş cinayətlər törətməyə sövq edib, onlara meydan açdılar. Nəticədə Qarabağ müharibəsi alovlanmağa başladı.

Aşağıda 02 aprel 1993-cü il tarixdə Kəlbəcərin erməni faşistləri tərəfindən işğal zamanı çəkilmiş fotosəkillərdən bəziləri verilir.

Xanlar rayonunda Kəlbəcər qərargahı.

Kəlbəcər aeroportu işğal zamanı.

Kəlbəcərin Çaykəndinin ərazisi.

Kəlbəcərin Çaykəndinin ərazisi.

Murovdağ yolu.

Xanlar rayonunda Kəlbəcər qərargahı.

Xanlar rayonunda Kəlbəcər qərargahı.

Qürbət ellərə üz tutan yazıq, bədbəxt ana.

Xəritələr

Kitabda verilmiş kəndlərin ərazi xəritələrində istifadə olunan «Ümumi şərti işarələr» və qısaldılmış sözlər:

y – yurd
g - güney
q - quzey
t - təpə
d - dağ
ç - çay
b - bulaq
m - meşə
bin - binə
meşələr-
dağlar - Δ

Şərti işarələr

 kəndin sərhədləri
 kəndin evləri
 yaylaqlar
 binələr
 avtoyollar
 çaylar
 yer adları
 bulaqlar
3616 yüksəkliklər
 sityayış yerləri
mm qayalar

Oxucuların nəzərinə!

Hər hansı bir kəndin ərazisinin xəritəsində ixtisar edilmiş sözlərin oxunulmasında çətinlik yaranarsa, bu kitabın «Hər kəndə məxsus olan yaylaq, bulaq və məşhur yerlərin adları» fəslinin (bölməsinin) həmin kəndə aid olan hissəsindən istifadə etmək lazımdır.

Bu kitaba düşməyən kəndlərin xəritələri kitabın ikinci buraxılışına hazırlanır.

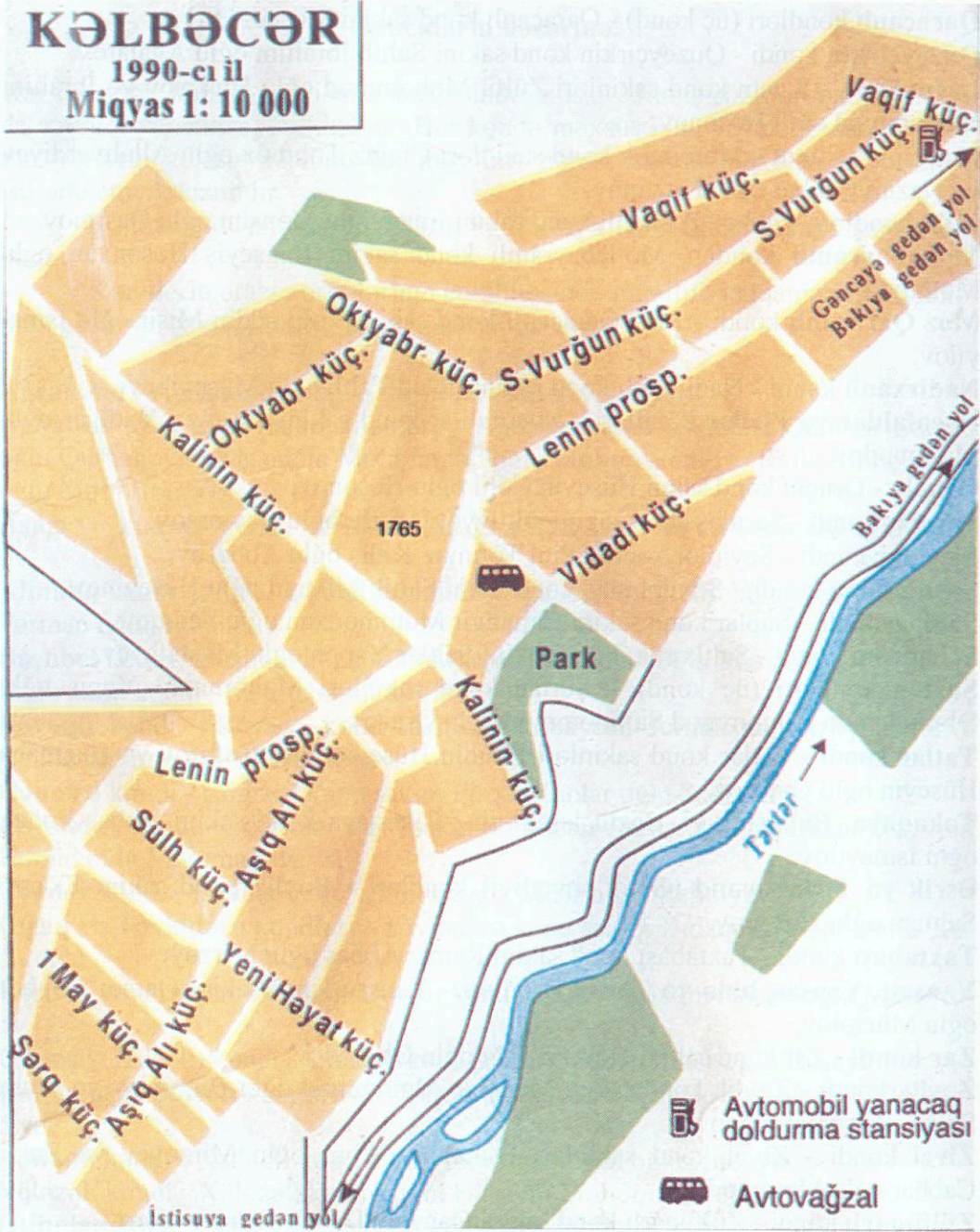
Kəndlərin ərazi xəritələrinin çəkilməsində müəllifə istiqamətləndirici kömək göstərən şəxslər (xəritələrin həmmüəllifləri):

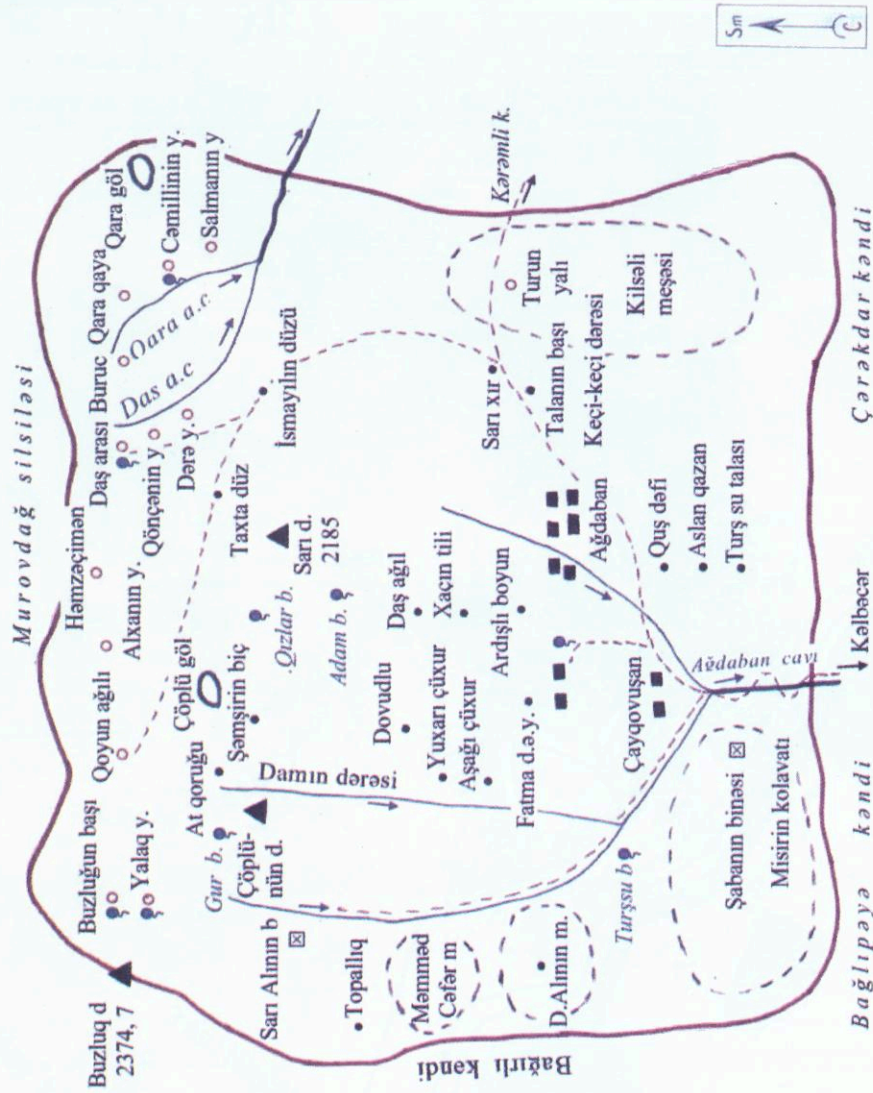
Ağcakənd - Ağcakənd sakini Şakir İdris oğlu Süleymanov,
Ağdaban və Çayqovuşan kəndləri - Ağdaban kənd sakinləri Qəmbər Şəmşir oğlu Qurbanov, Qiyasəddin Məhəmməd oğlu Məhərrəmov və Rafiq Məhəmməd oğlu Məhərrəmov,
Aşağı və Yuxarı Ayrım kəndləri - Aşağı Ayrım kənd sakini Sədir Əli oğlu Şirinov,
Almalıq kəndi - Almalıq kənd sakinləri Musa Xudat oğlu Şəkəraliyev və Salman Fərman oğlu Sultanov.
Başlıbel kəndi - Başlıbel kənd sakini Şiraslan Hüseyin oğlu Yusifov,
Bəzixana kəndi - bu kitabın müəllifi,
Boyaqlı kəndi - Boyaqlı kənd sakini, Azərbaycan Jurnalistlər birliyinin üzvü Çingiz Səlim oğlu Allahverdiyev.
Comərd kəndi - Comərd kənd sakini Firqət Xanlar oğlu Şadmanov,
Çərəkdar kəndi - Çərəkdar kənd sakinləri Şaban Qurban oğlu Qurbanov və Asif Həmid oğlu Məmmədov.
Çovdar kəndi - Çovdar kənd sakini Çingiz Misir oğlu Mehdiyev,
Çıraq və Tovlədərə kəndləri - Tovlədərə kənd sakini Xıdaquluyev Məzahir Xudu oğlu,
Keşdək və ətrafı kəndlər - Alolar kənd sakini Nurəddin Həsən oğlu Müseyibov.
Günəşli (Kilsəli) kəndi - Günəşli kənd sakini Ceyhun Eldar oğlu Hüseyinov,
Hopurlu və Şeyinli kəndləri - Hopurlu kənd sakini Əlif Sevindik oğlu Allahverdiyev,
Xallanlı kəndi - Xallanlı kənd sakini İbrahim Həsən oğlu Xuduyev,
Xöləzək kəndi - Xöləzək kənd sakini Hüseyin Məhəmməd oğlu Babayev,
İstibulaq kəndi - İstibulaq kənd sakini Rizvan Əhliman oğlu Bayramov.
Qasımlar (Kilsə) kəndi - Qasımlar kənd sakini Zöhrab Təhməz oğlu Şirinov,
Qalaboynu kəndi - Qalaboynu kənd sakini Eyvaz Çıraqov,
Qılınclı kəndi - Qılınclı kənd sakini Kazım Mehdi oğlu Bayramov,
Daşbulaq kəndi - Möhübbət Talib oğlu Abdullayev, Rafiq Zakir oğlu Həsənov, Yasin Heydər oğlu Nadirov.
Dal Qılıçlı kəndi - Dal Qılıçlı kənd sakini Əlövsət İsmayıl oğlu Kazımov.

Qaraçanlı kəndləri (üç kənd) - Qaraçanlı kənd sakini Məşədi Əliyev,
Quzeyçirkin kəndi - Quzeyçirkin kənd sakini Sahib İbrahim oğlu Ağalov,
Laçın kəndi - Laçın kənd sakinləri Zülfü Məhəmməd oğlu Həsənov və İbrahim Məhəmməd oğlu Həsənov,
Mərcimək kəndi - Mərcimək kənd sakinləri Çingiz Təhməz oğlu Allahverdiyev və Nazim Cabbar oğlu Kazımov,
Milli kəndləri (üç kənd) - Milli kənd sakini İmamqulu Mənsim oğlu Qasımov,
Mollabayramlı kəndi - Mollabayramlı kənd sakini Bağşeyiş Həsənxan oğlu Məmmədov,
Moz Qaraçanlı kəndi - Moz Qaraçanlı kənd sakini Vəliyəddin Misir oğlu İsmayilov.
Nadixanlı kəndi - Nadixanlı kənd sakini Polad Talib oğlu Müseyibov,
Nəcəfəllilər və Pirilər kəndləri - Nəcəfəllilər kənd sakini Hüseyin Yadigar oğlu Məmmədov,
Oruclu - Oruclu kənd sakini Hüseyin Cəlil oğlu Həsənov,
Sarıdaş kəndi - Sarıdaş kənd sakini Əhliyyə Uğurlu oğlu Bayramov,
Seyidlər kəndi - Seyidlər kənd sakini Təhməz Kalış oğlu Abbasov,
Soyuqbulaq kəndi - Soyuqbulaq kənd sakini Sahib Mikayıl oğlu Hüseyinov.
Şaplar kəndi - Şaplar kənd sakini Cahangir Məmmədov oğlu Sadıqov.
Şahkərəm kəndi - Şahkərəm kənd sakini Şahlar Yapon oğlu Mustafayev,
Şurtan kəndləri (üç kənd) - Şurtan kənd sakinləri Məhəmməd Yunis oğlu Əhmədov və Alməmməd Şahməmməd oğlu Orucov.
Tatlar kəndi - Tatlar kənd sakinləri Firudin Hüseyin oğlu Cəfərov və Hacıbaba Hüseyin oğlu Cəfərov.
Təkəqaya, Babaşlar və Bozlu kəndləri - Təkəqaya kənd sakini Abbas Pənah oğlu İsmayilov,
Əsrik və Tirkeşəvənd (Əsrik sovetliyi) kəndləri - Bəylik kənd sakini Köçəri Salman oğlu Həsənov,
Taxtabaşı kəndi - Taxtabaşı kənd sakini Ramiz Abbas oğlu Mirzəyev,
Yanşaq, Yanşaq binə və Zallar kəndləri - Yanşaq kənd sakini Qamət Qənbər oğlu Mürsəlov,
Zar kəndi - Zar kənd sakini Novruz Tağı oğlu Əhmədov,
Zəylik kəndi - Zəylik kənd sakini Məzahir Alməmməd oğlu Əhmədov və Musa Saleh oğlu Məmmədov,
Zivel kəndi - Zivel kənd sakinləri Əliabbas Əkbər oğlu Mirzəyev və Zakir Cabbar oğlu Məmmədov.
Zülfüqarlı kəndi - Zülfüqarlı kənd sakini Qambay Dadaş oğlu Heydər.

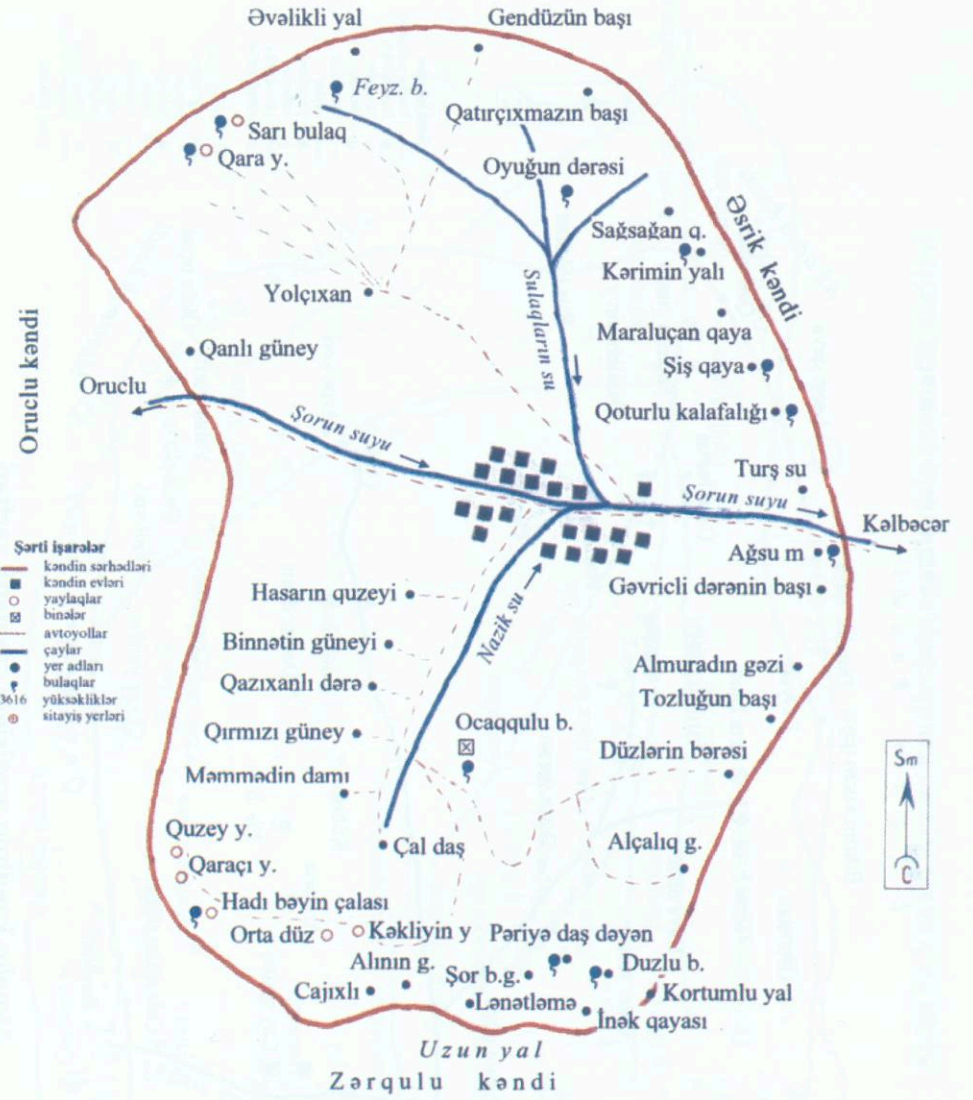
KƏLBƏCƏR

1990-cı il
Miqyas 1: 10 000

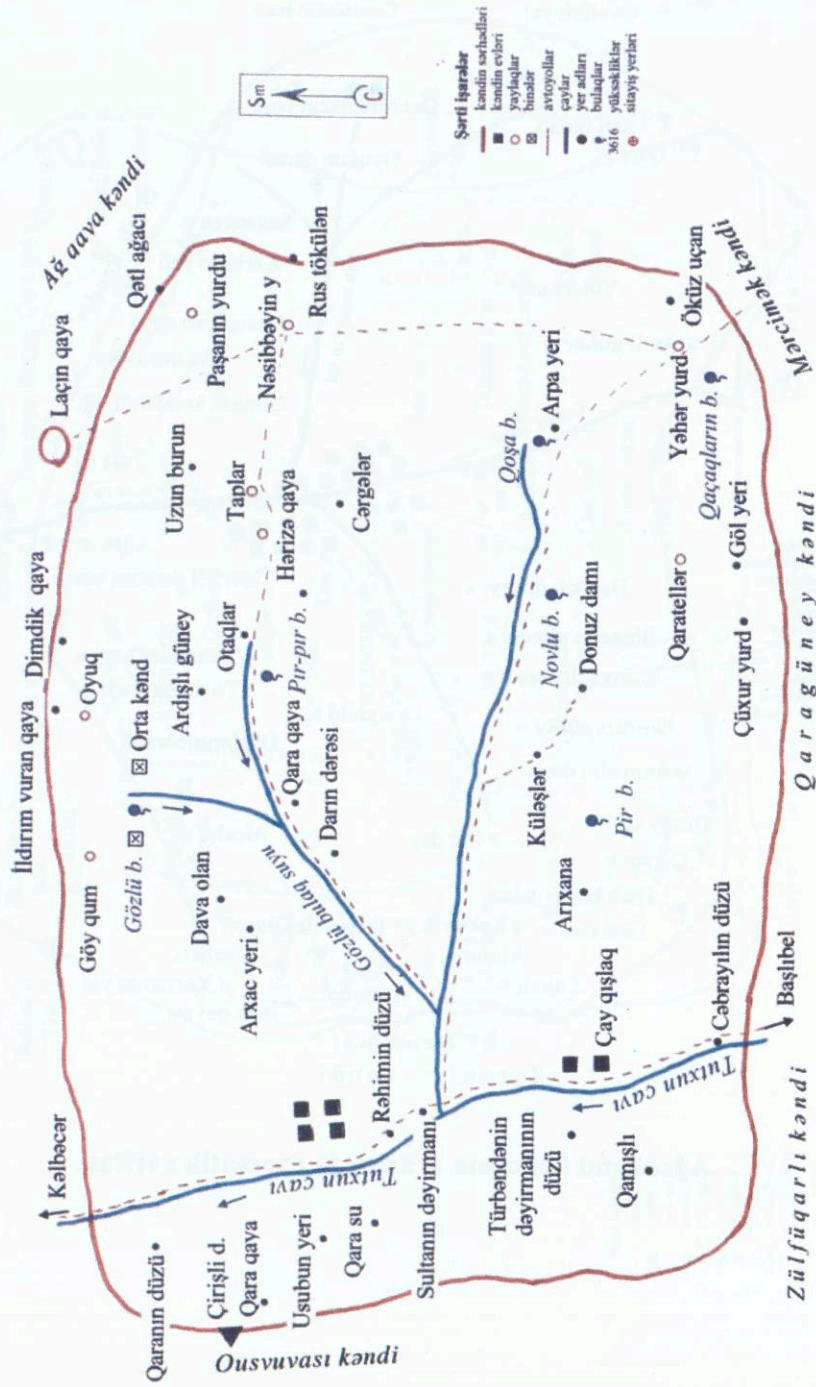

Ağdaban kəndinin ərazisinin sxematik xəritəsi

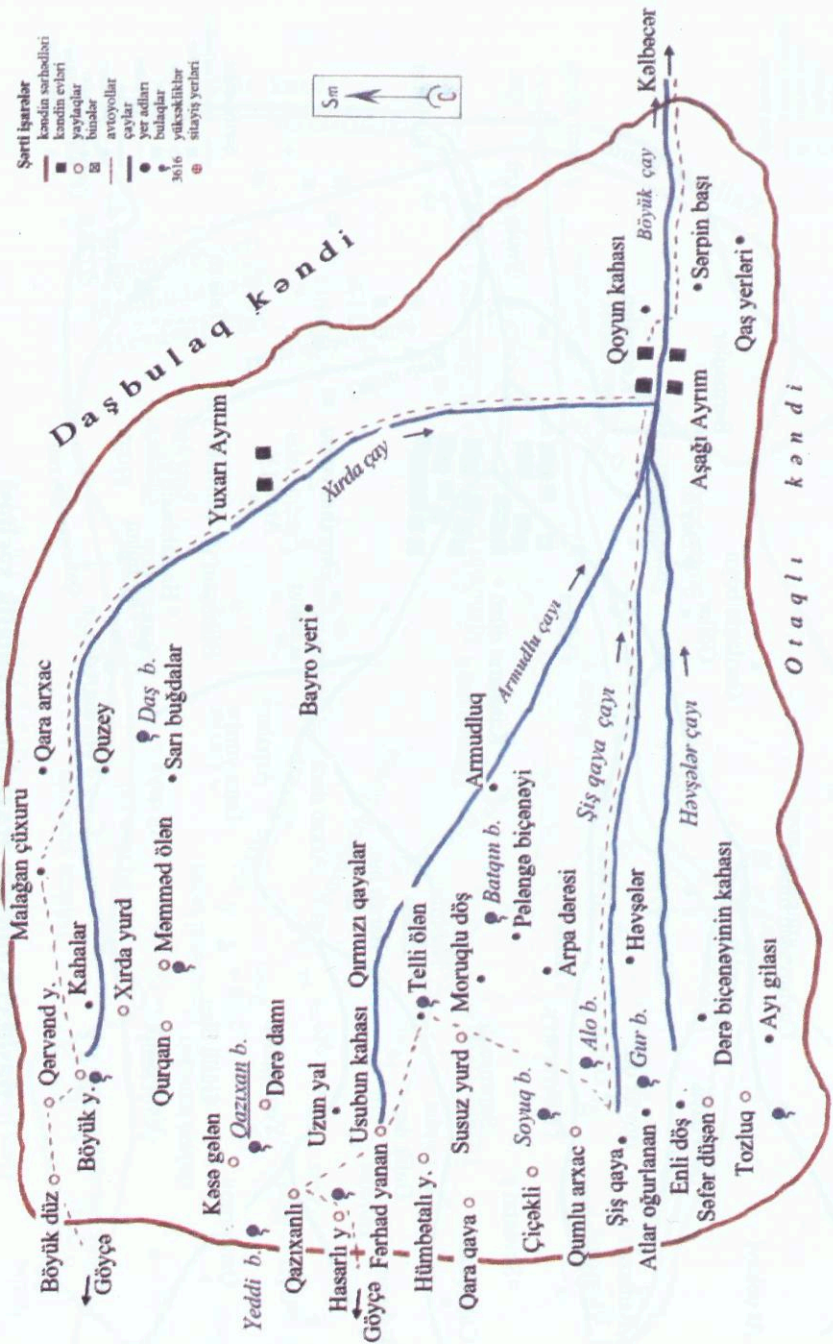

Ağcakənd kəndinin ərazisinin sxematik xəritəsi

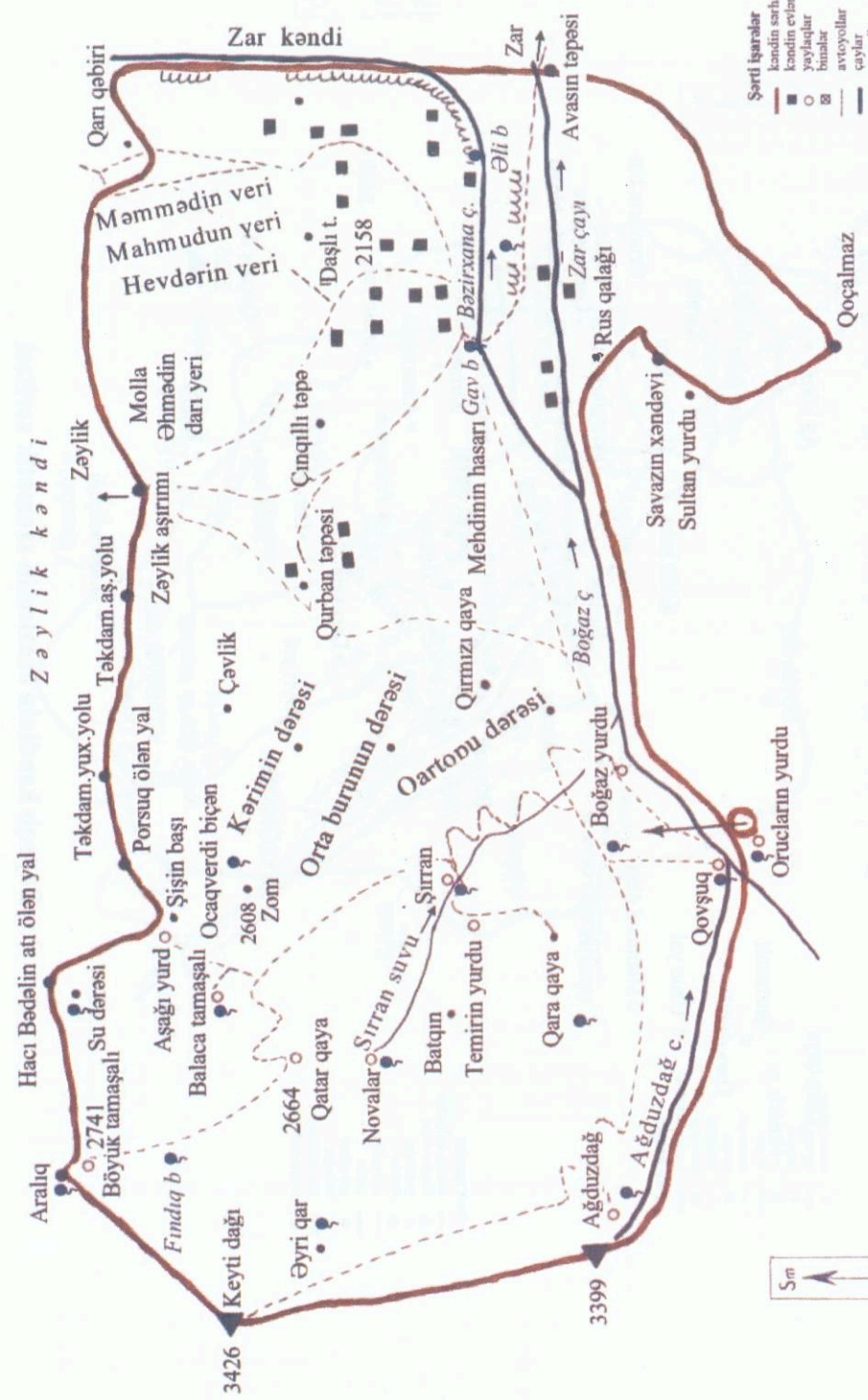
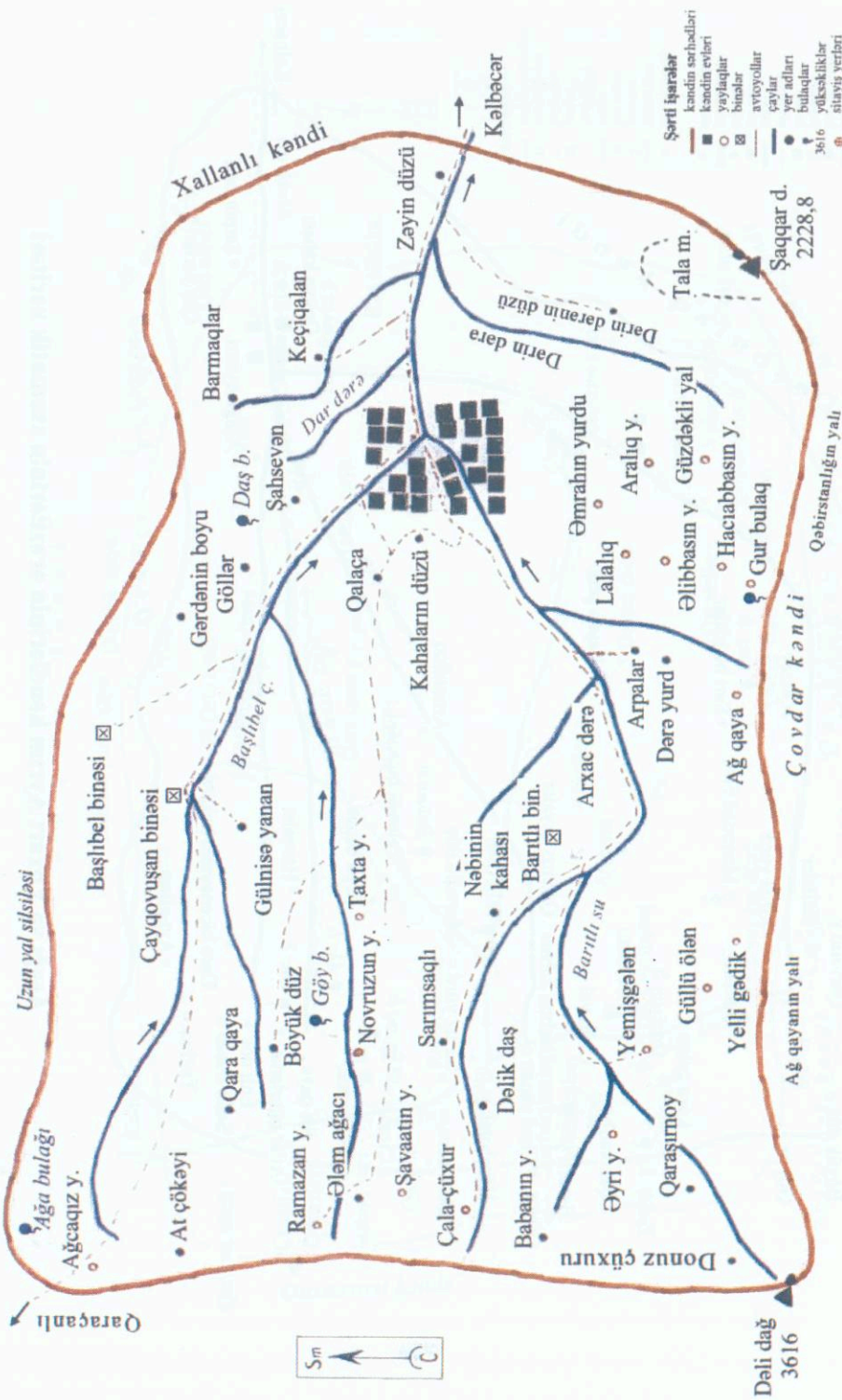
L a ç i n k ə n d i

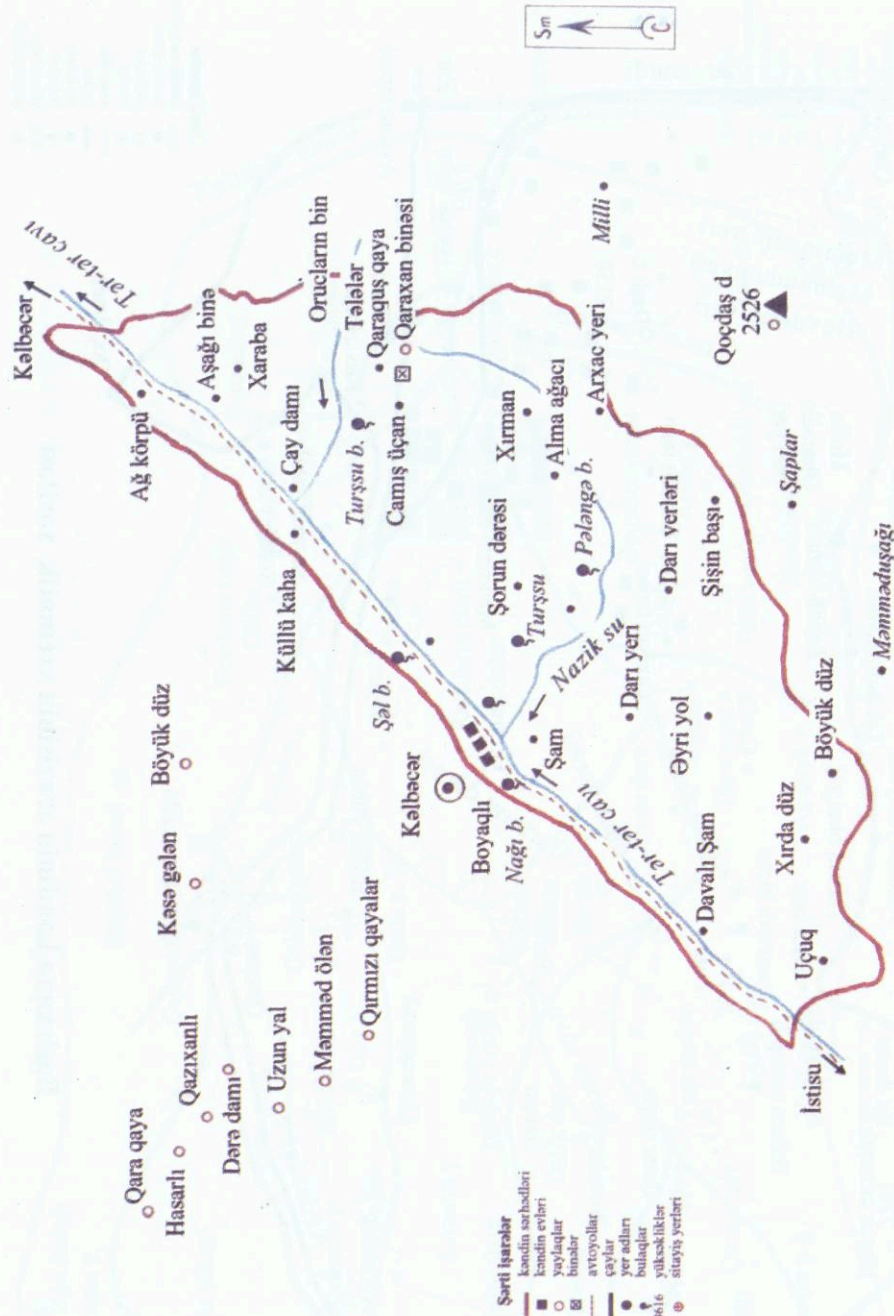

Almalıq kəndinin ərazisinin sxematik xəritəsi

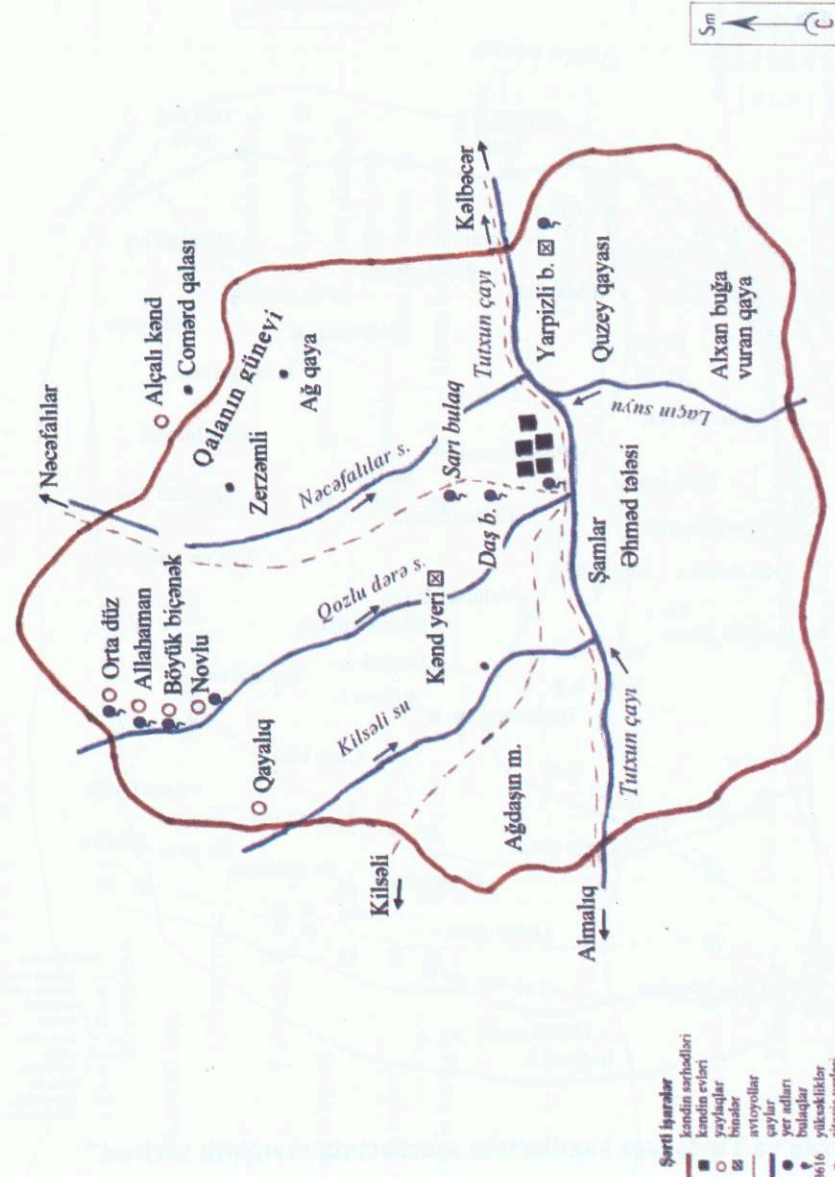

Aşağı və Yuxarı Ayrım kəndlərinin ərazilərinin sxematik xəritəsi

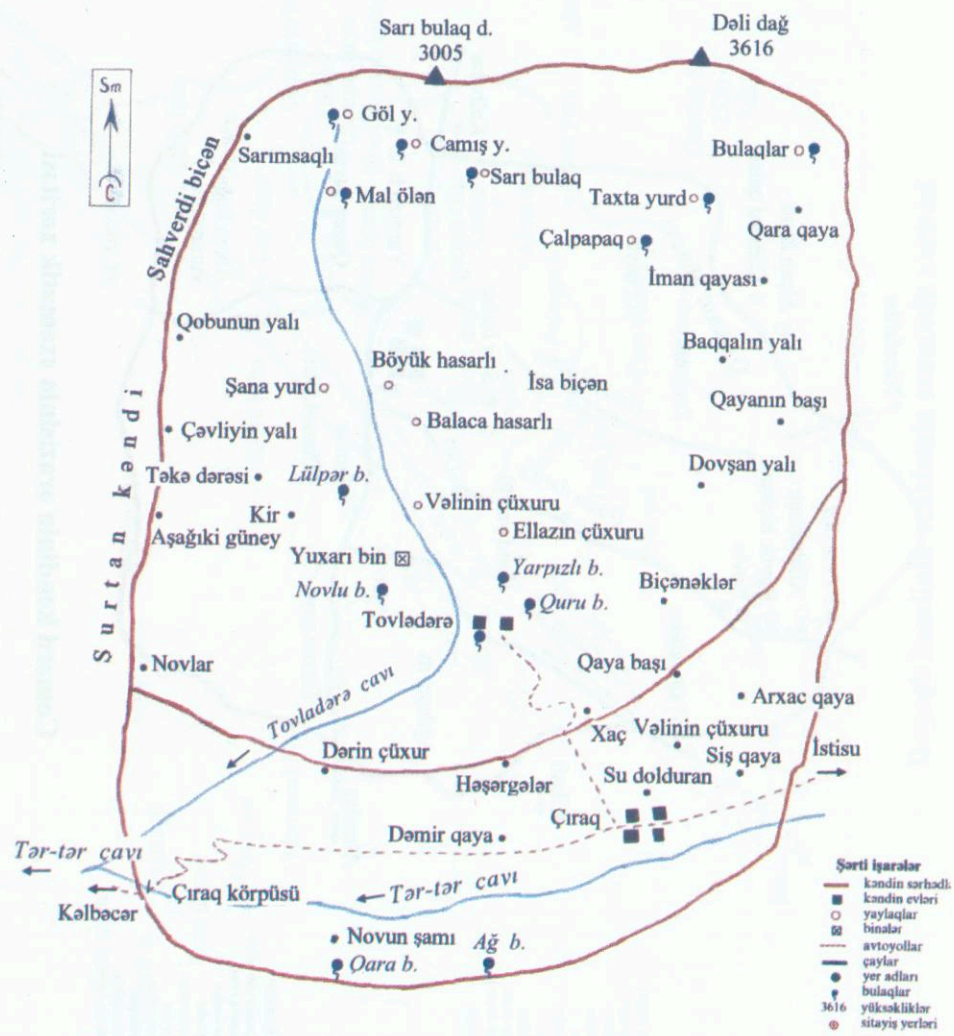

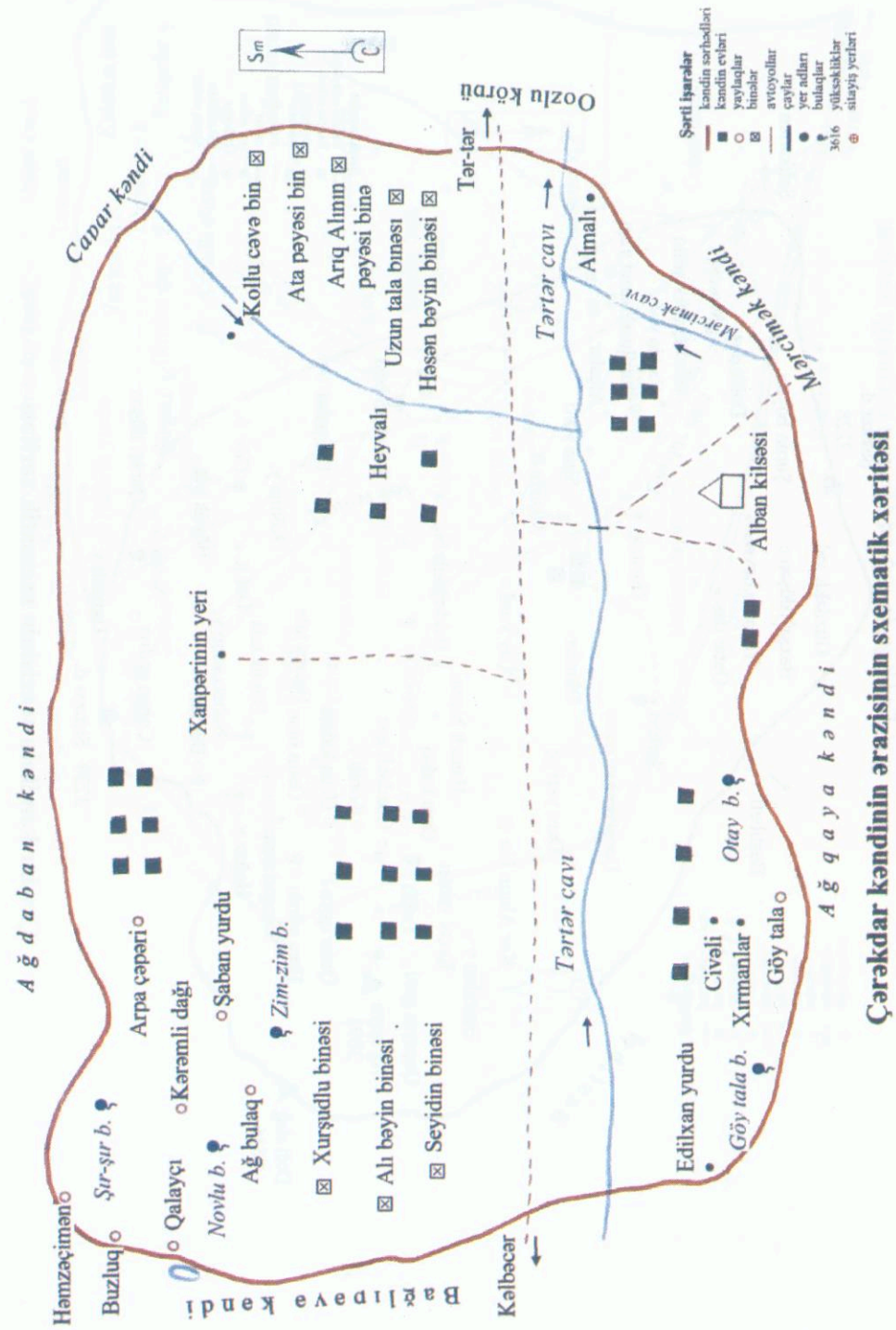
Boyaqlı kəndinin ərazisinin sxematik xəritəsi

Comərd kəndinin ərazisinin sxematik xəritəsi

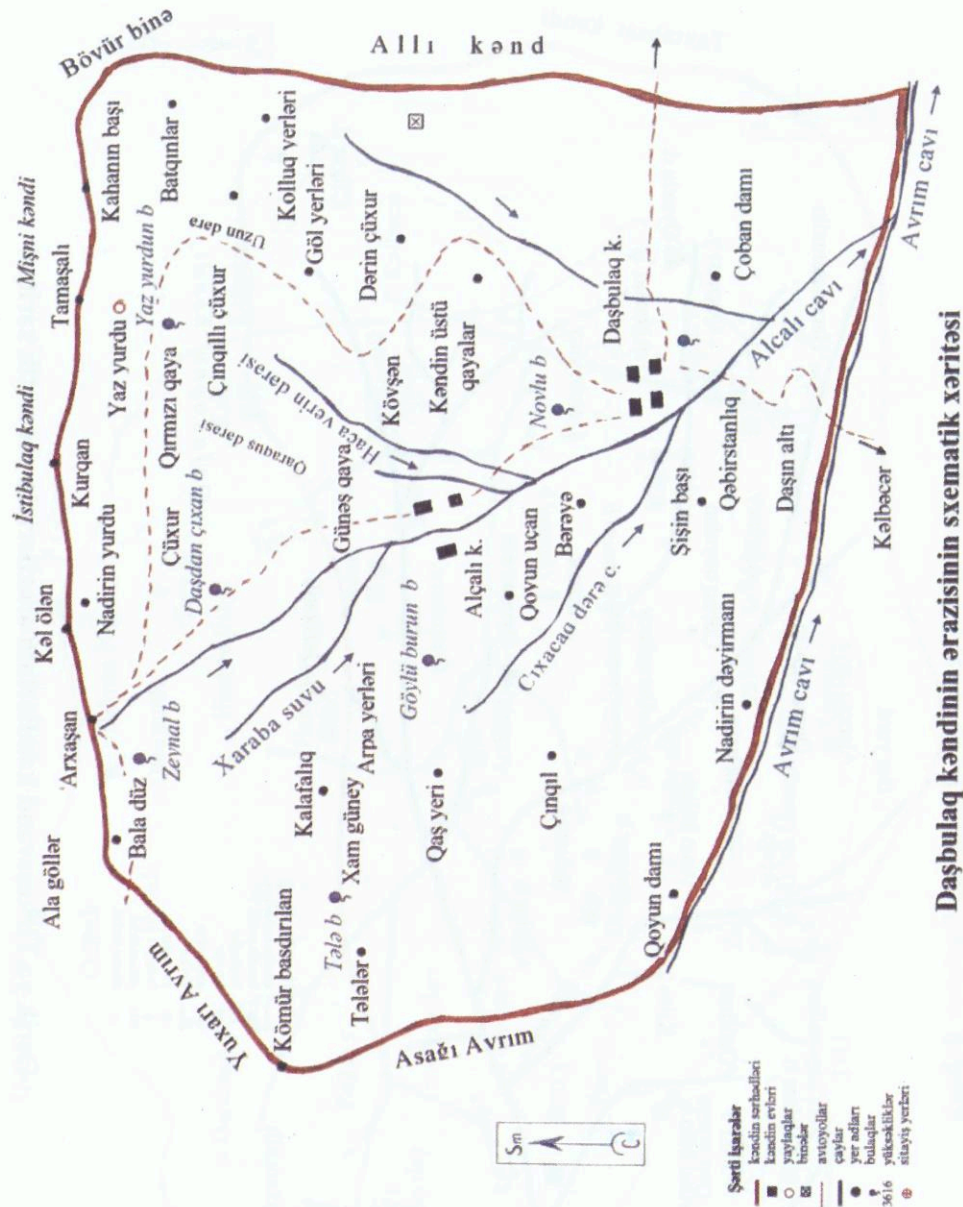
Çıraq və Tovlədərə kəndlərinin ərazilərinin sxematik xəritəsi

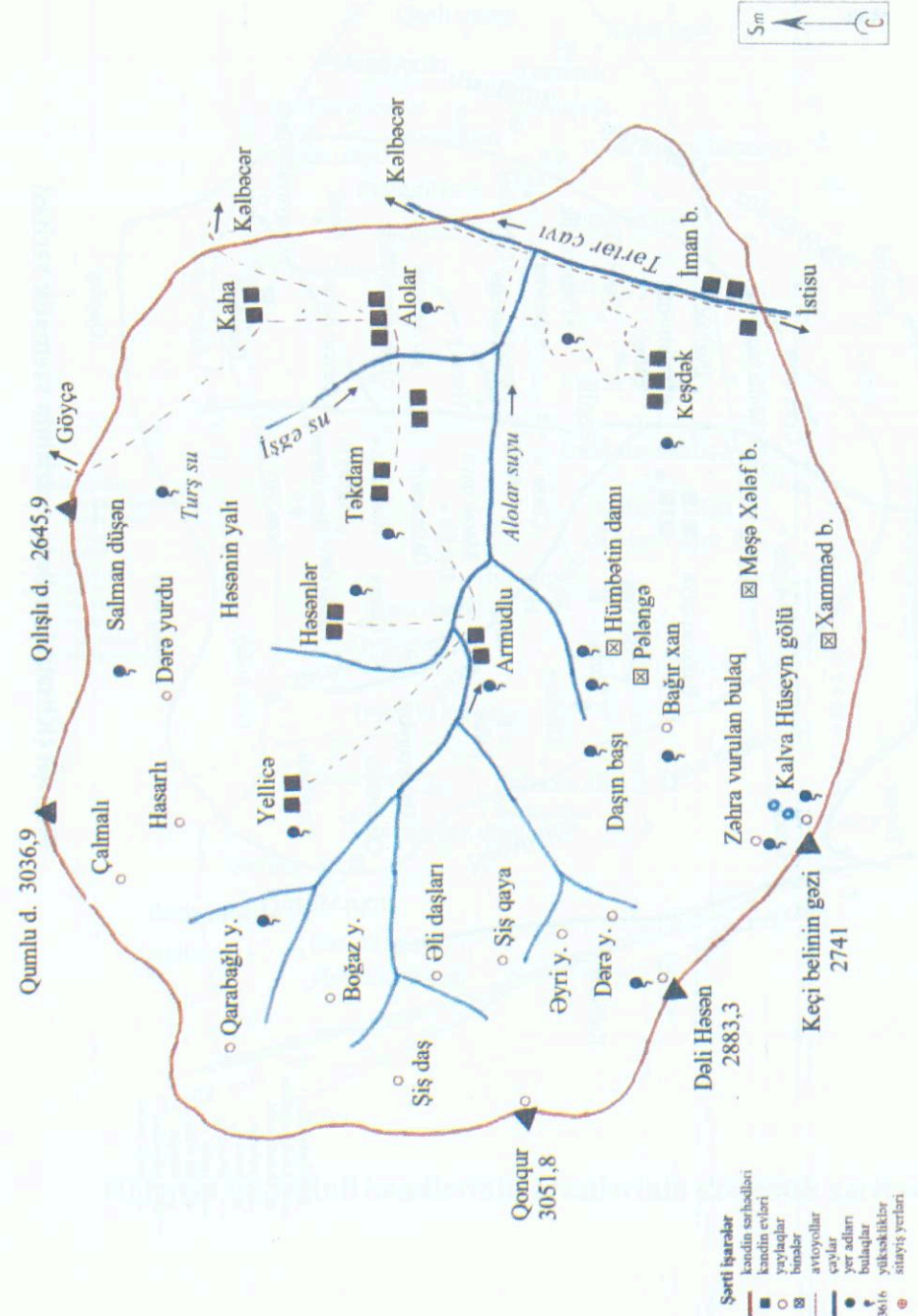
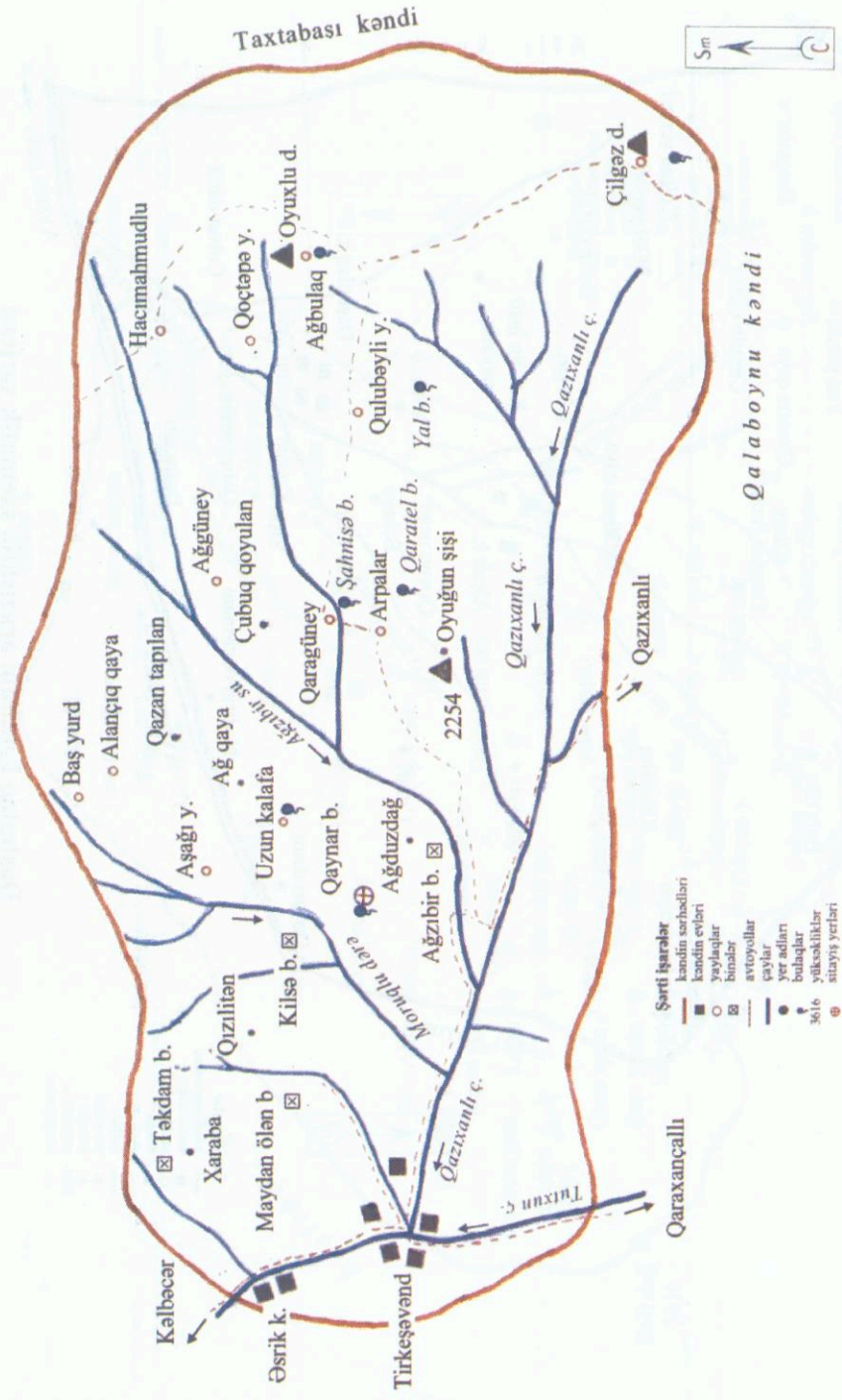
Çərəkdar kəndinin ərazisinin sxematik xəritəsi

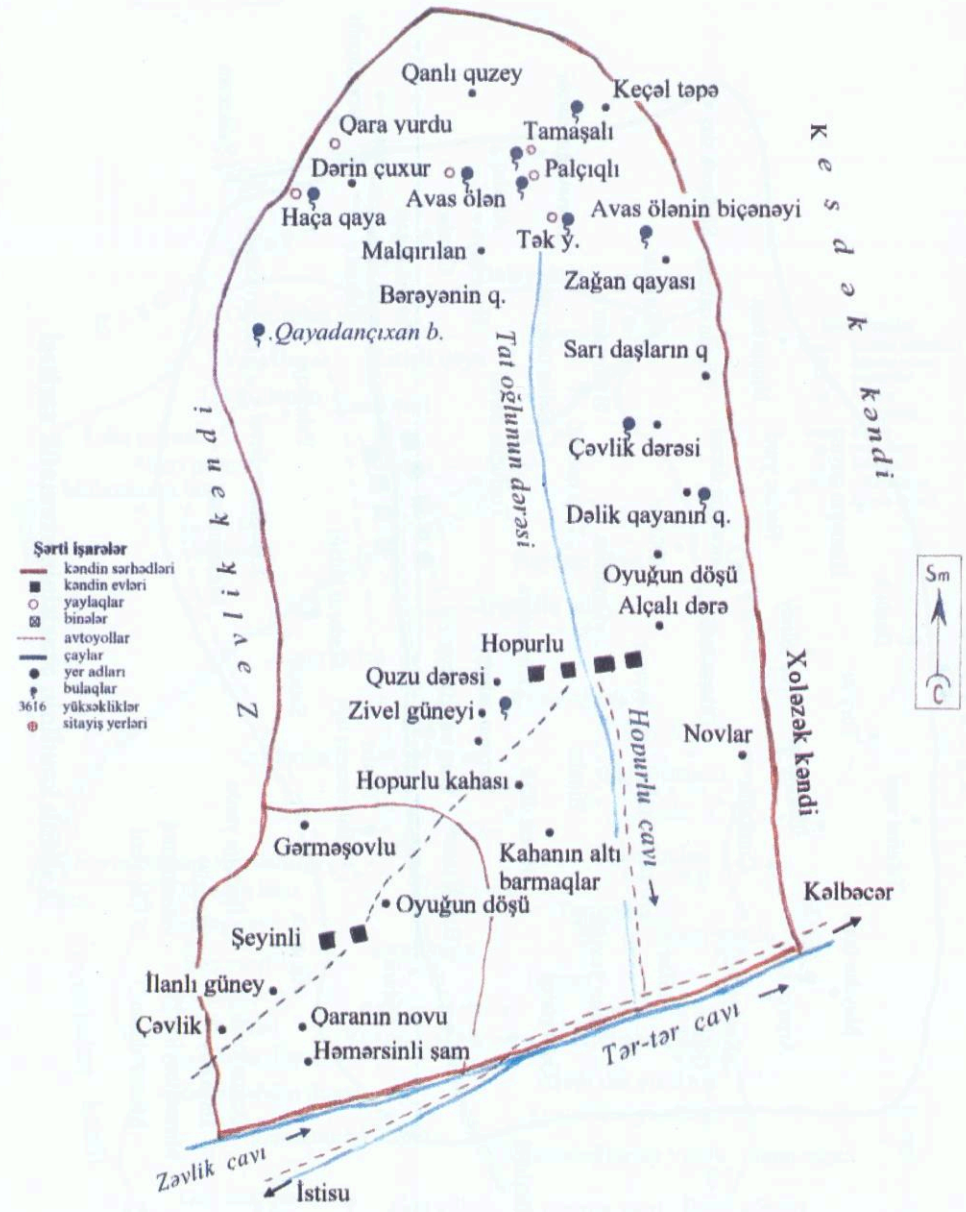
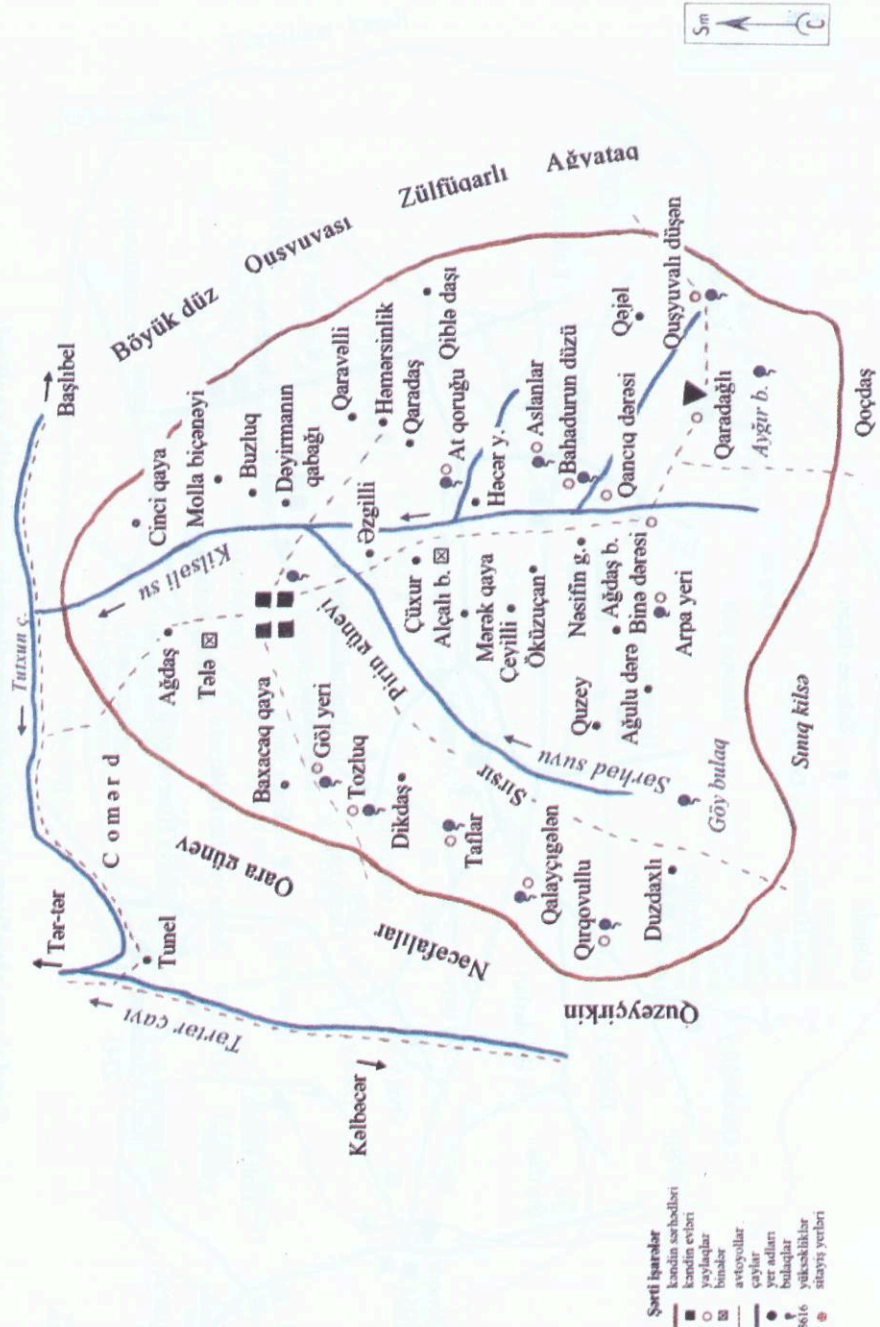

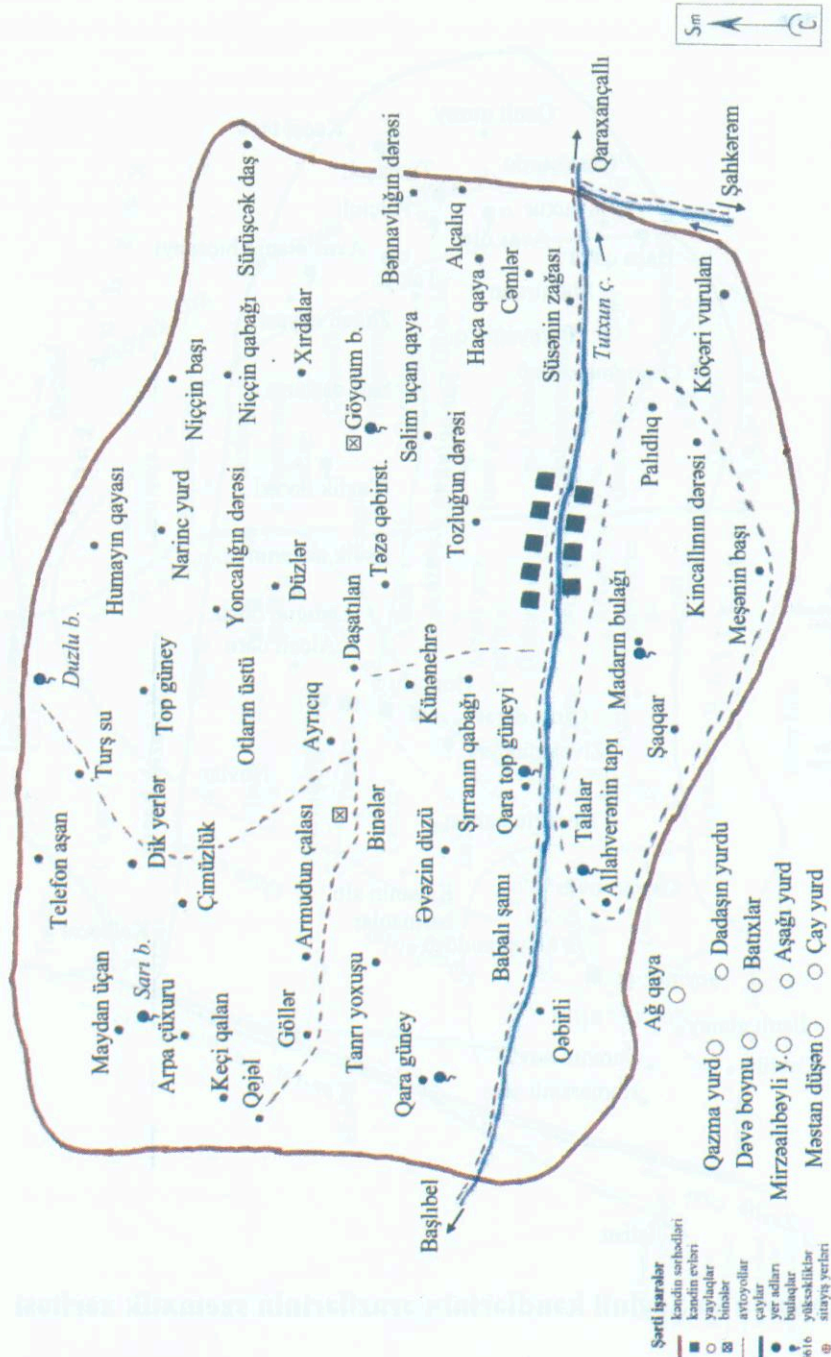
Çovdar kəndinin ərazisinin sxematik xəritəsi

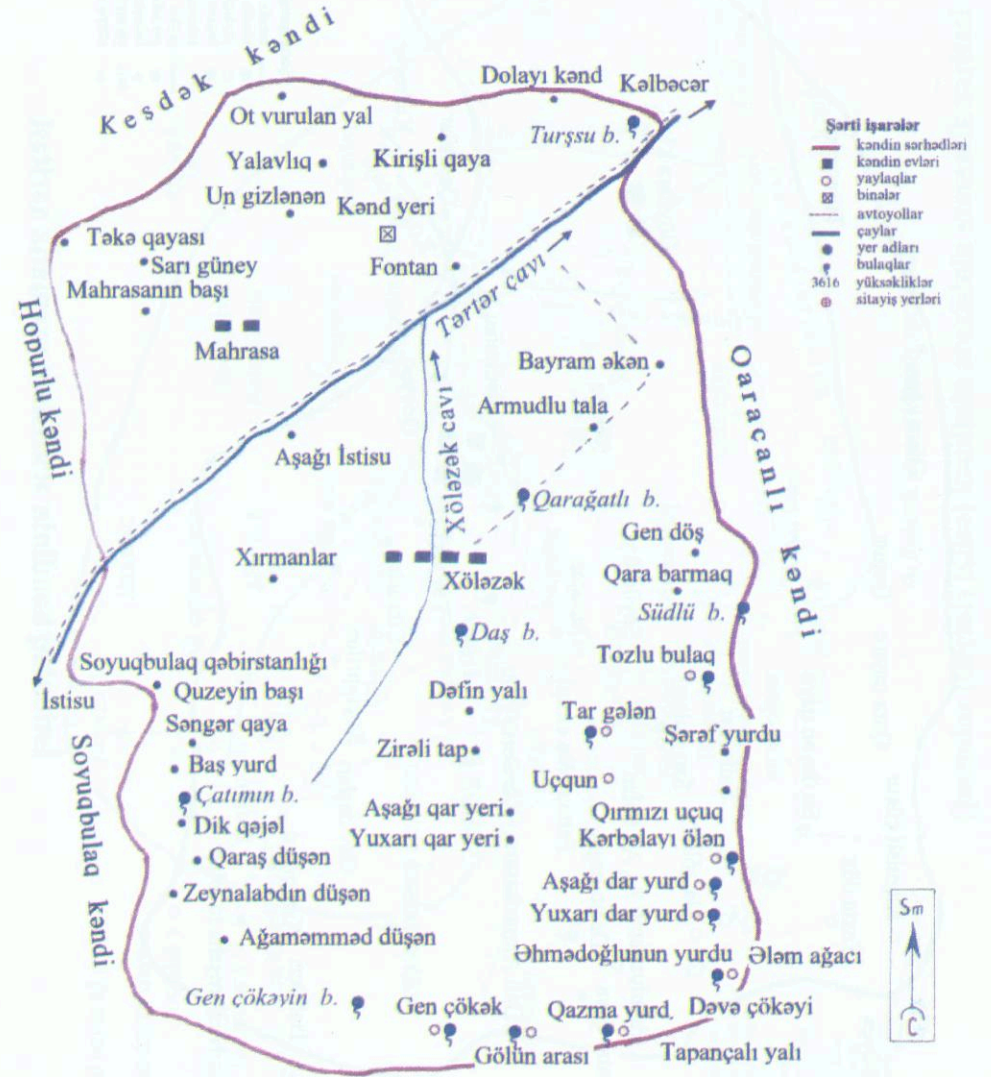
Daşbulaq kəndinin ərazisinin sxematik xəritəsi

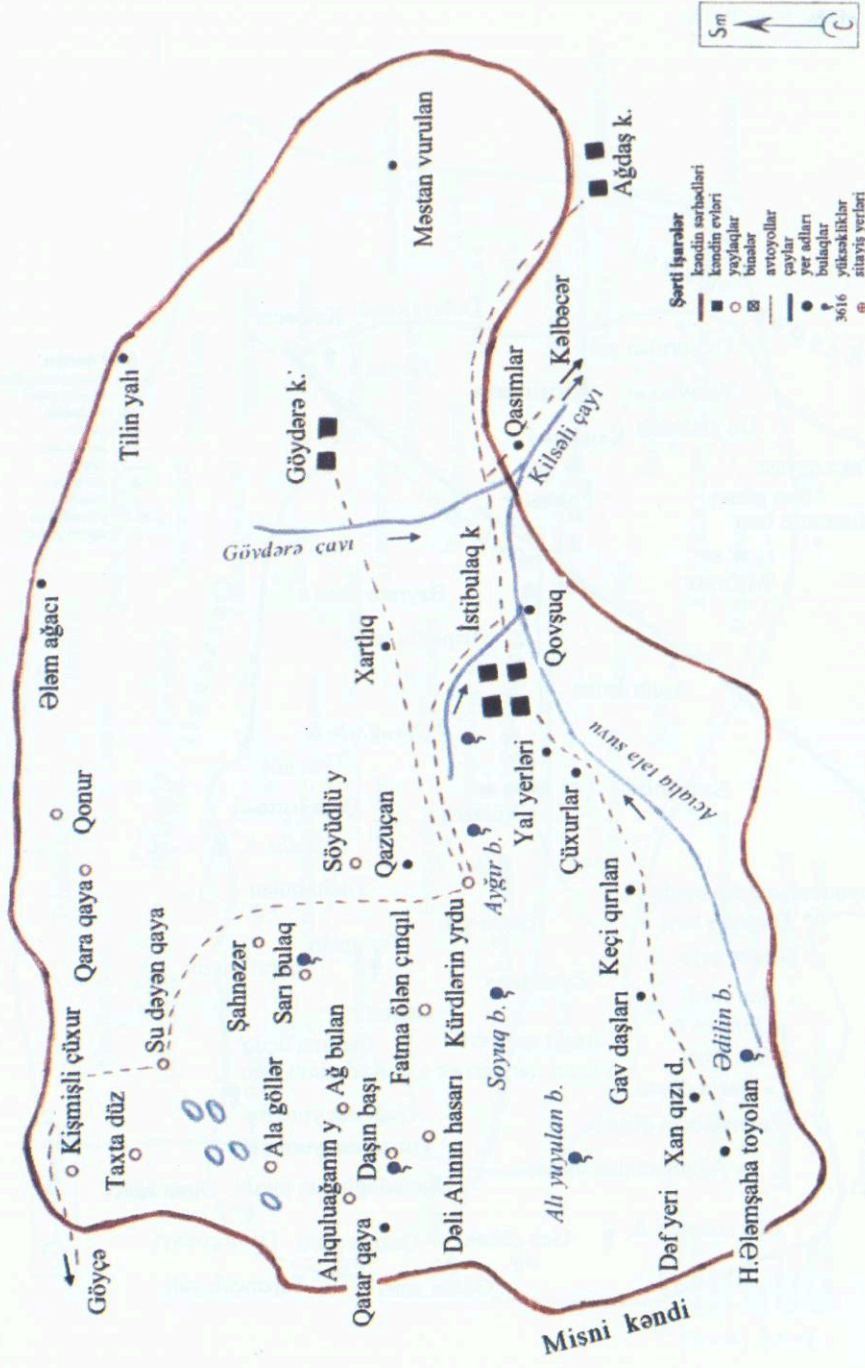

Xallanlı kəndinin ərazisinin sxematik xəritəsi

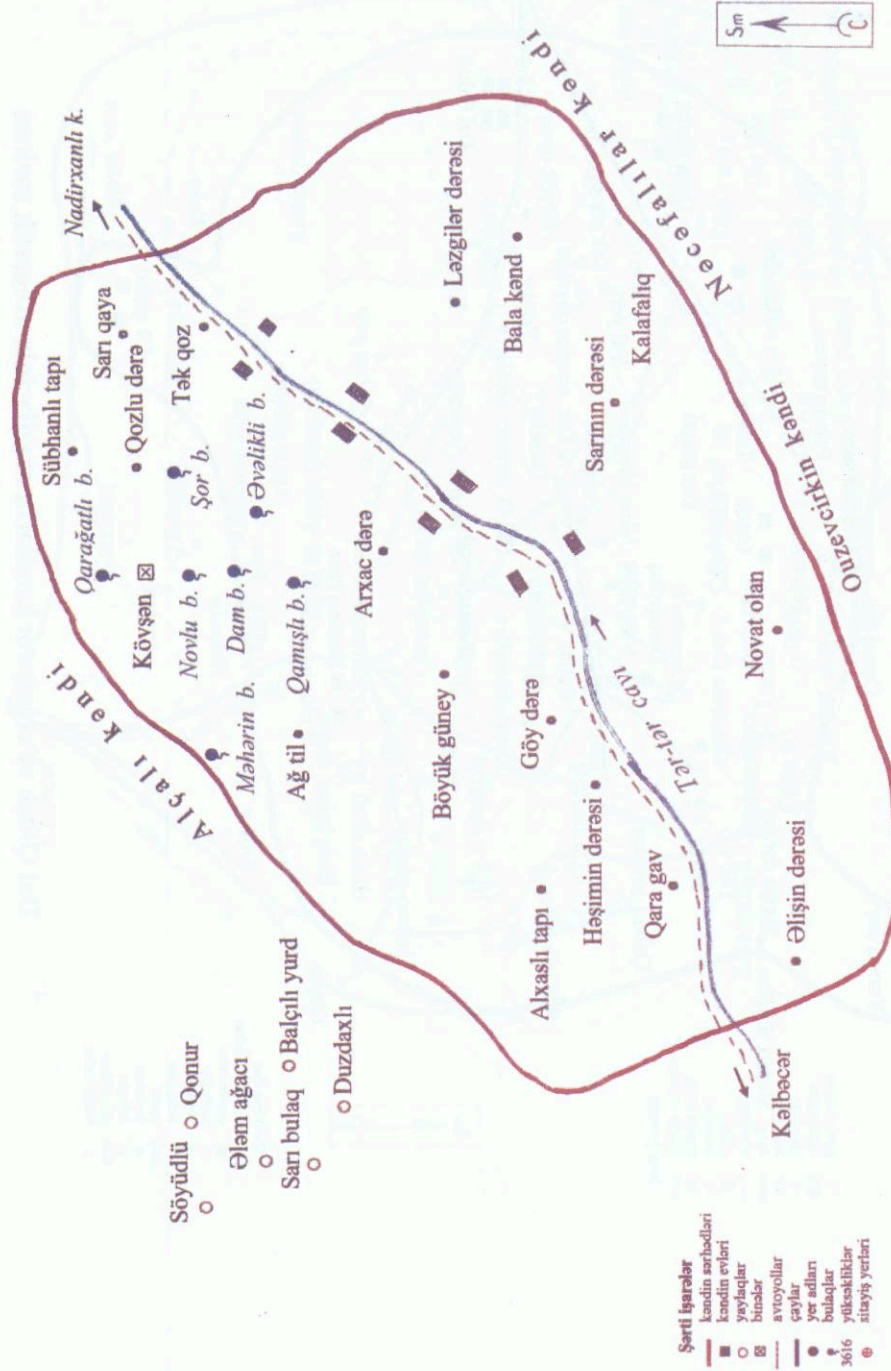
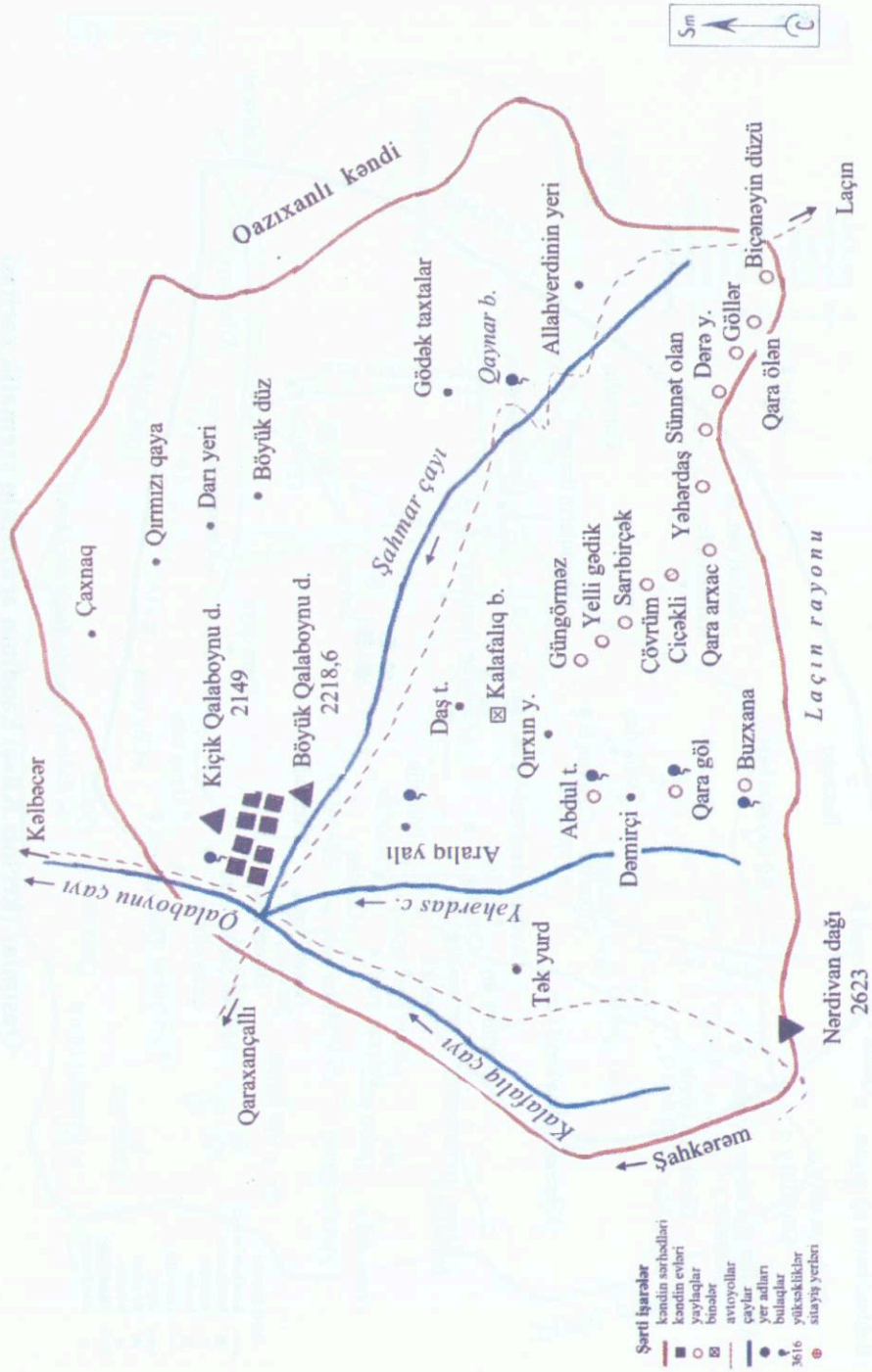
Xələzək kəndinin ərazisinin sxematik xəritəsi

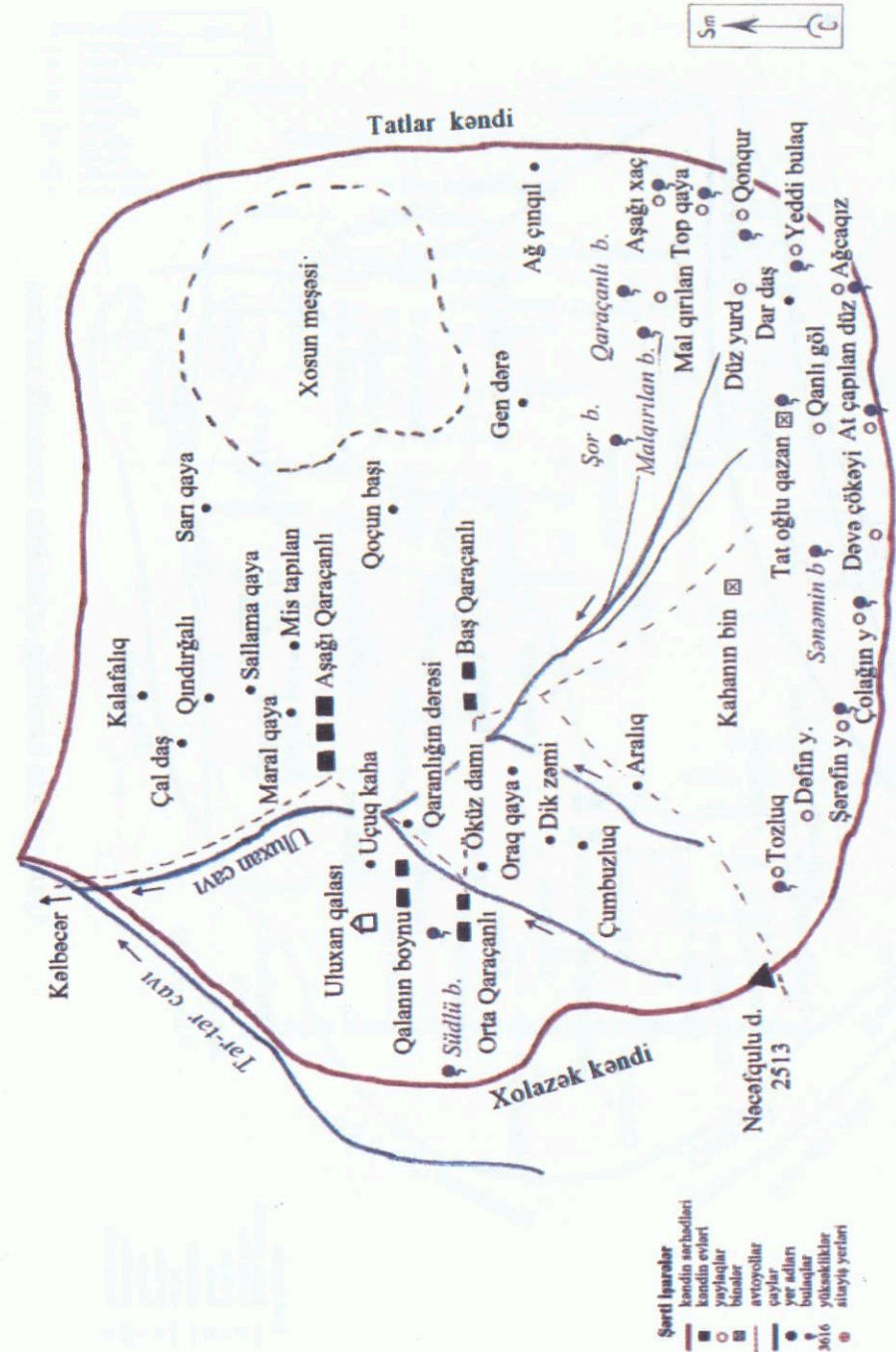
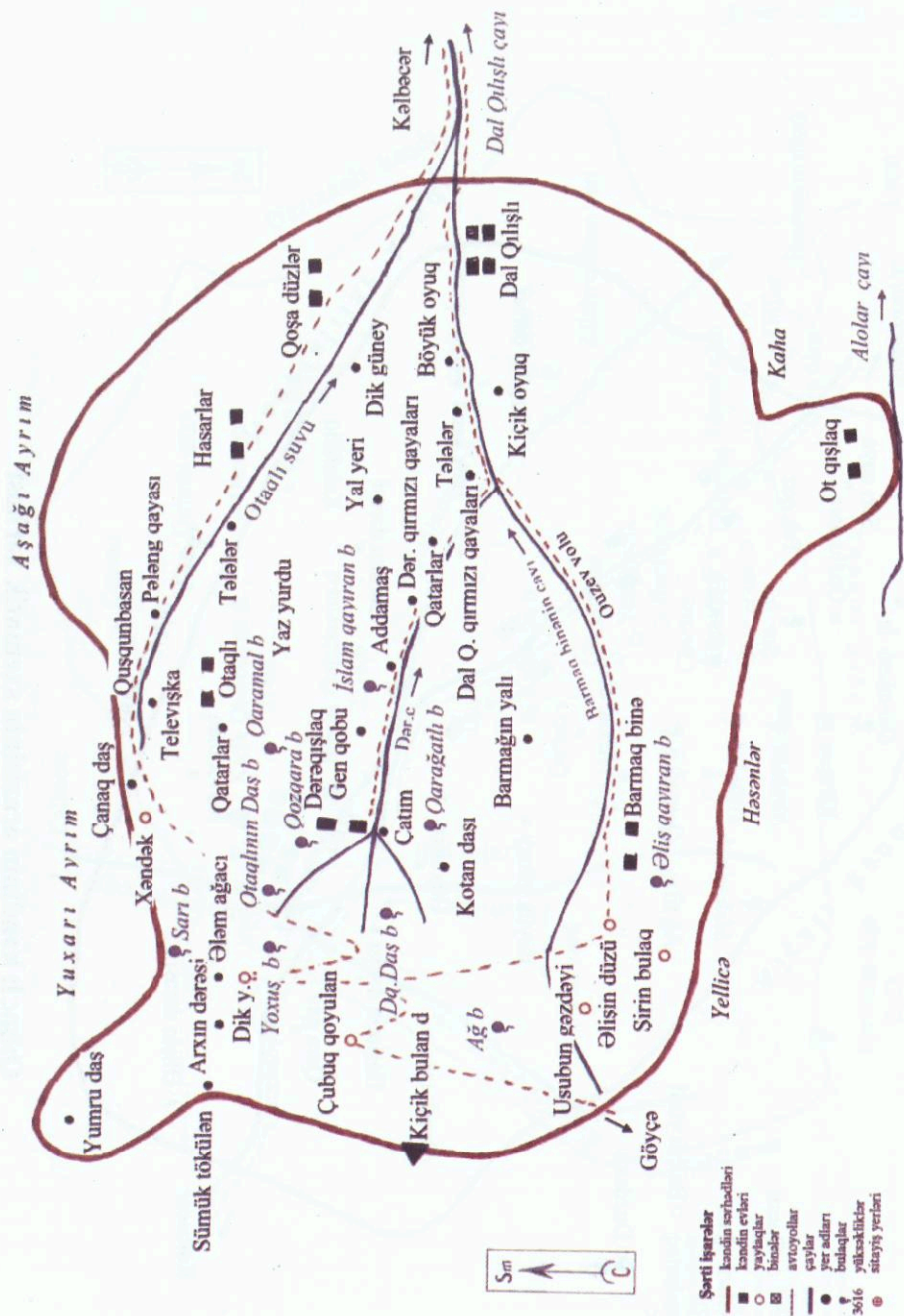

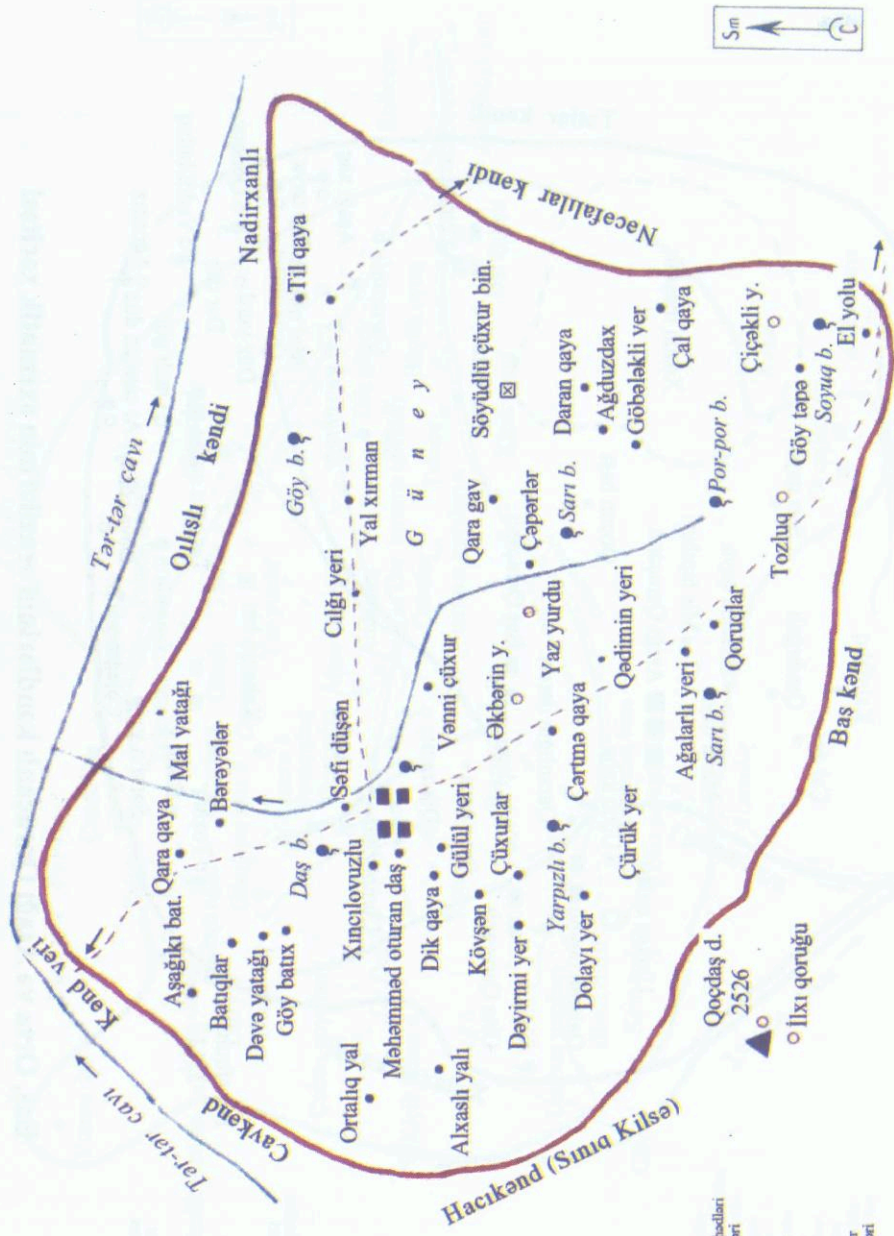
Istibulaq kəndinin ərazisinin sxematik xəritəsi

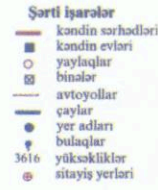
Qasımlar (keçmiş Kilsə) kəndinin ərazisinin sxematik xəritəsi

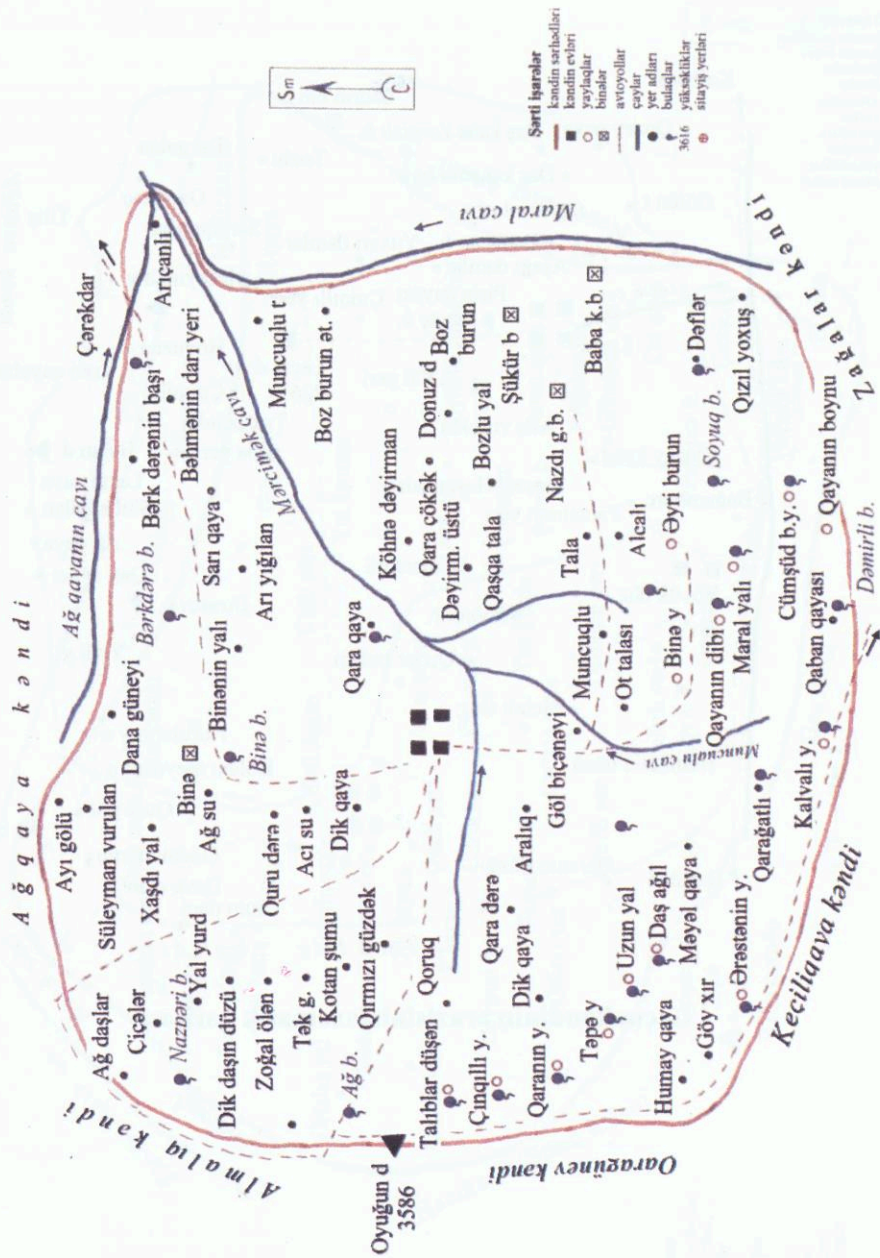

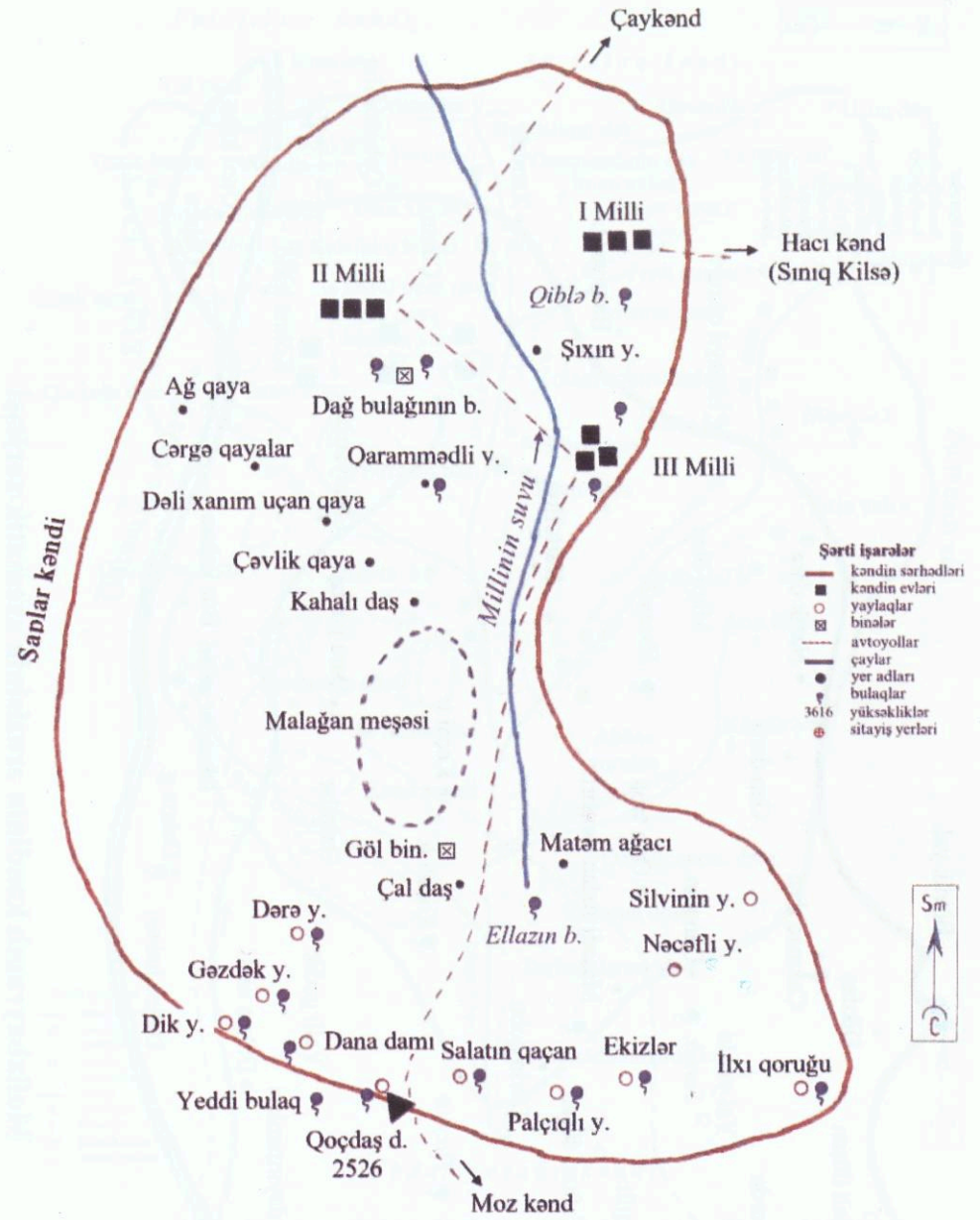
Quzeycirkin kəndinin ərazisinin sxematik xəritəsi

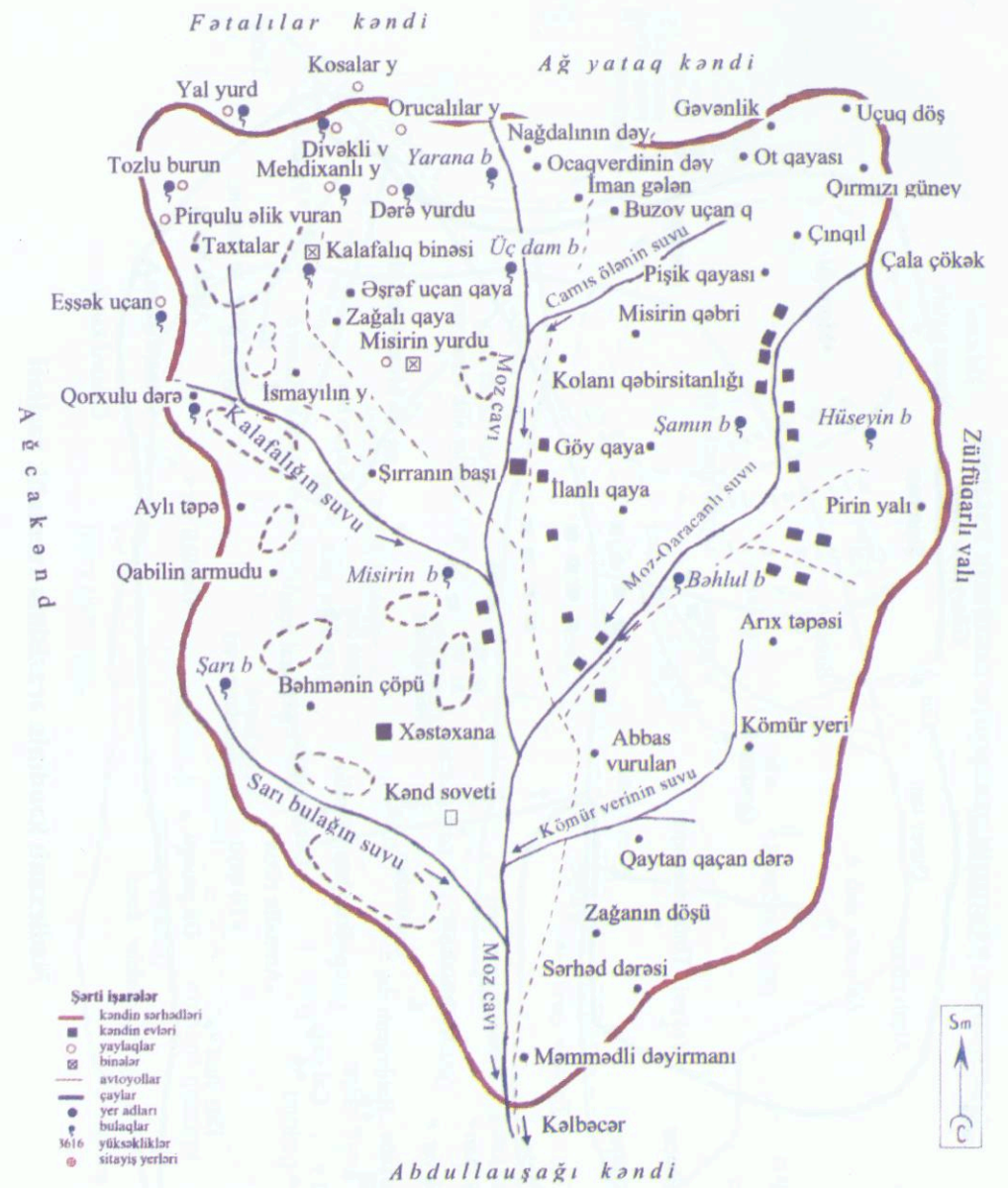
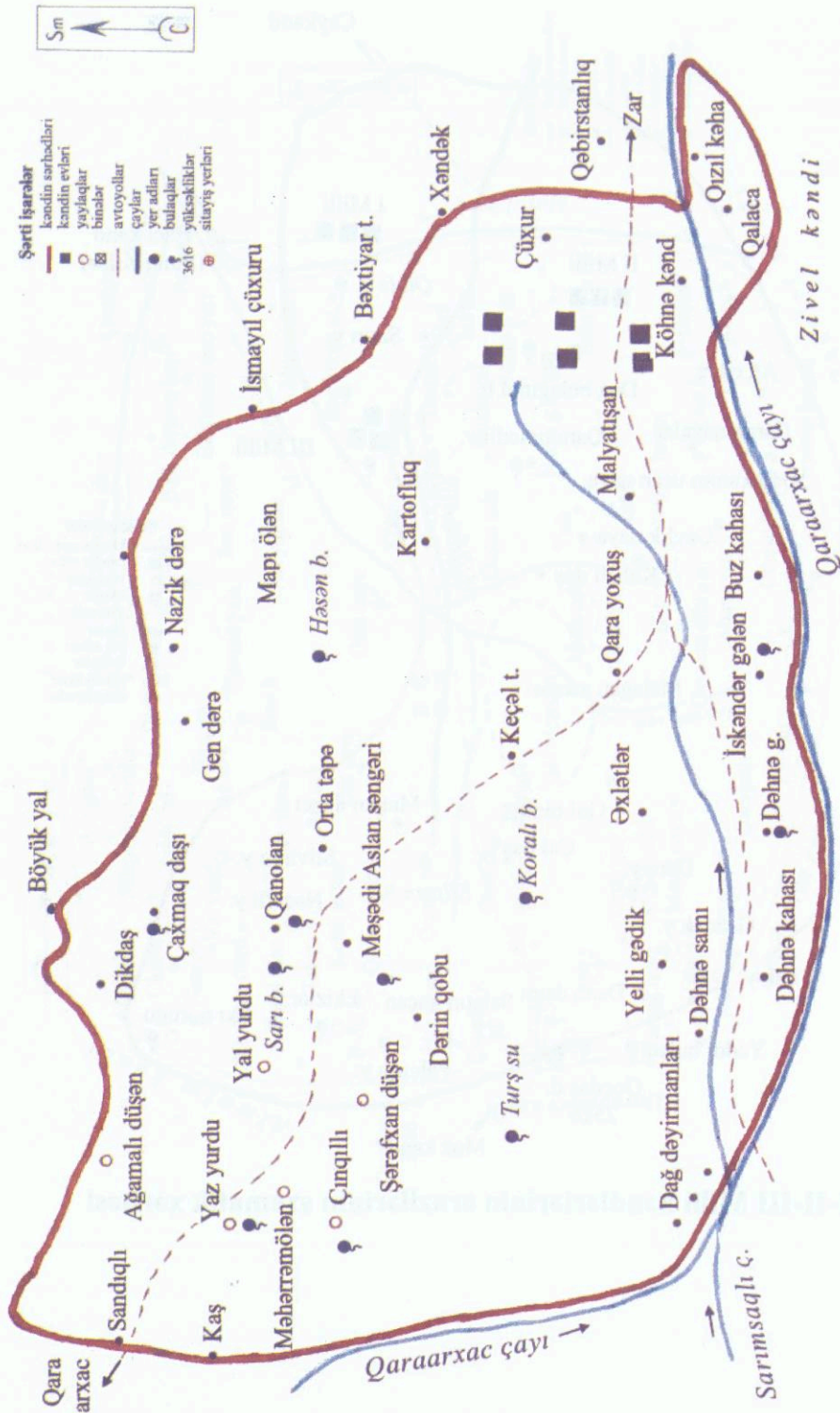
Laçın kəndinin ərazisinin sxematik xəritəsi

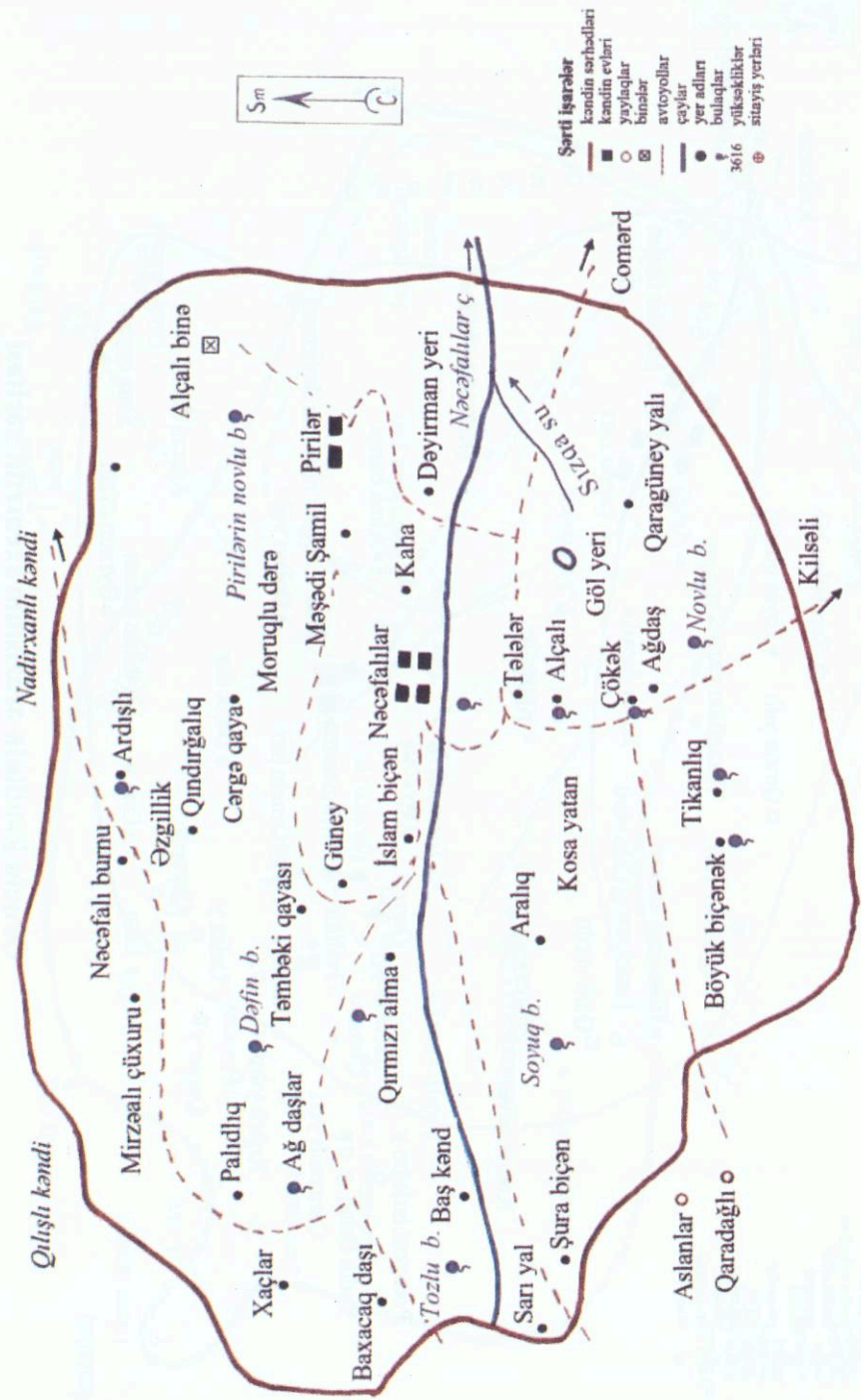
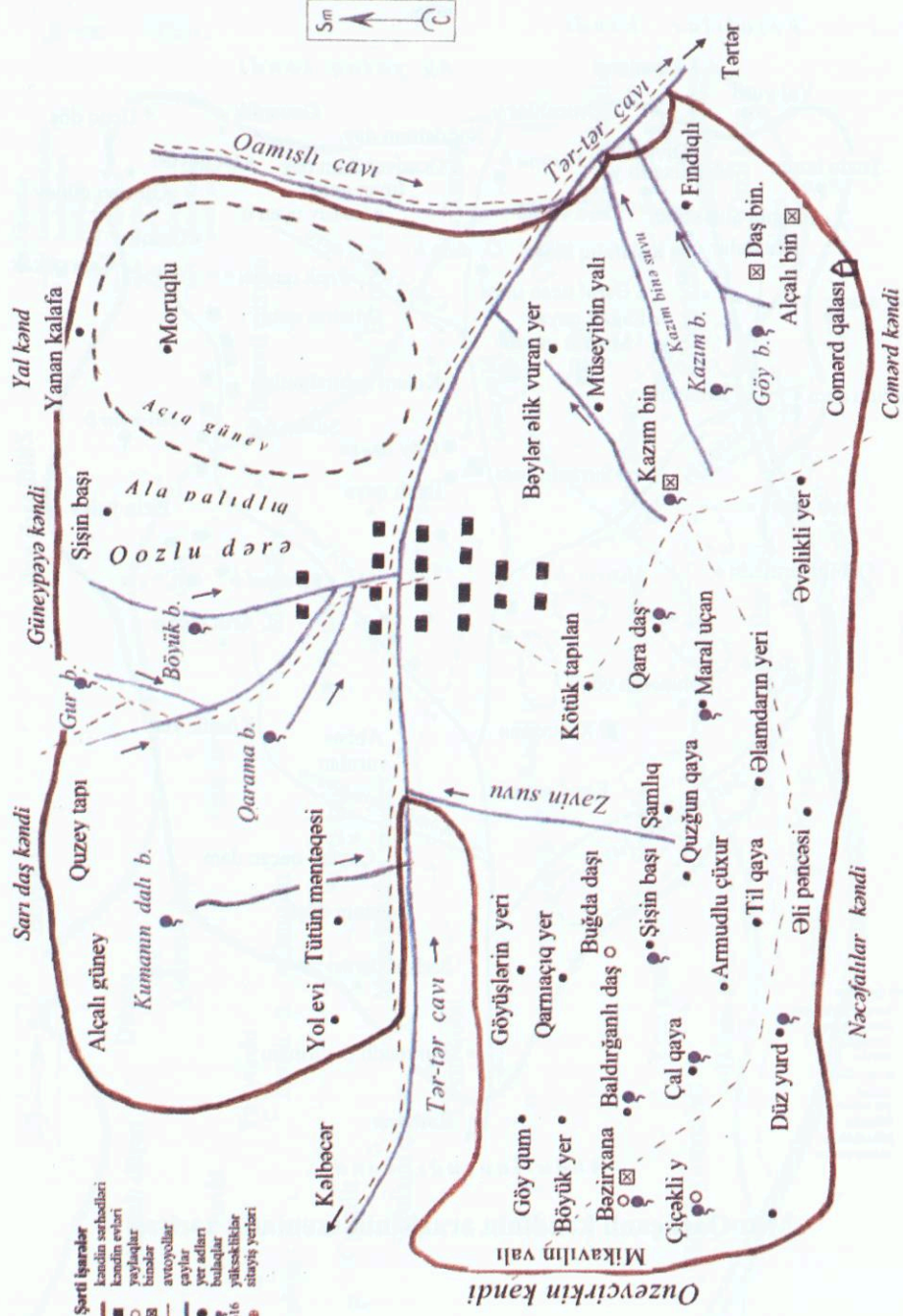

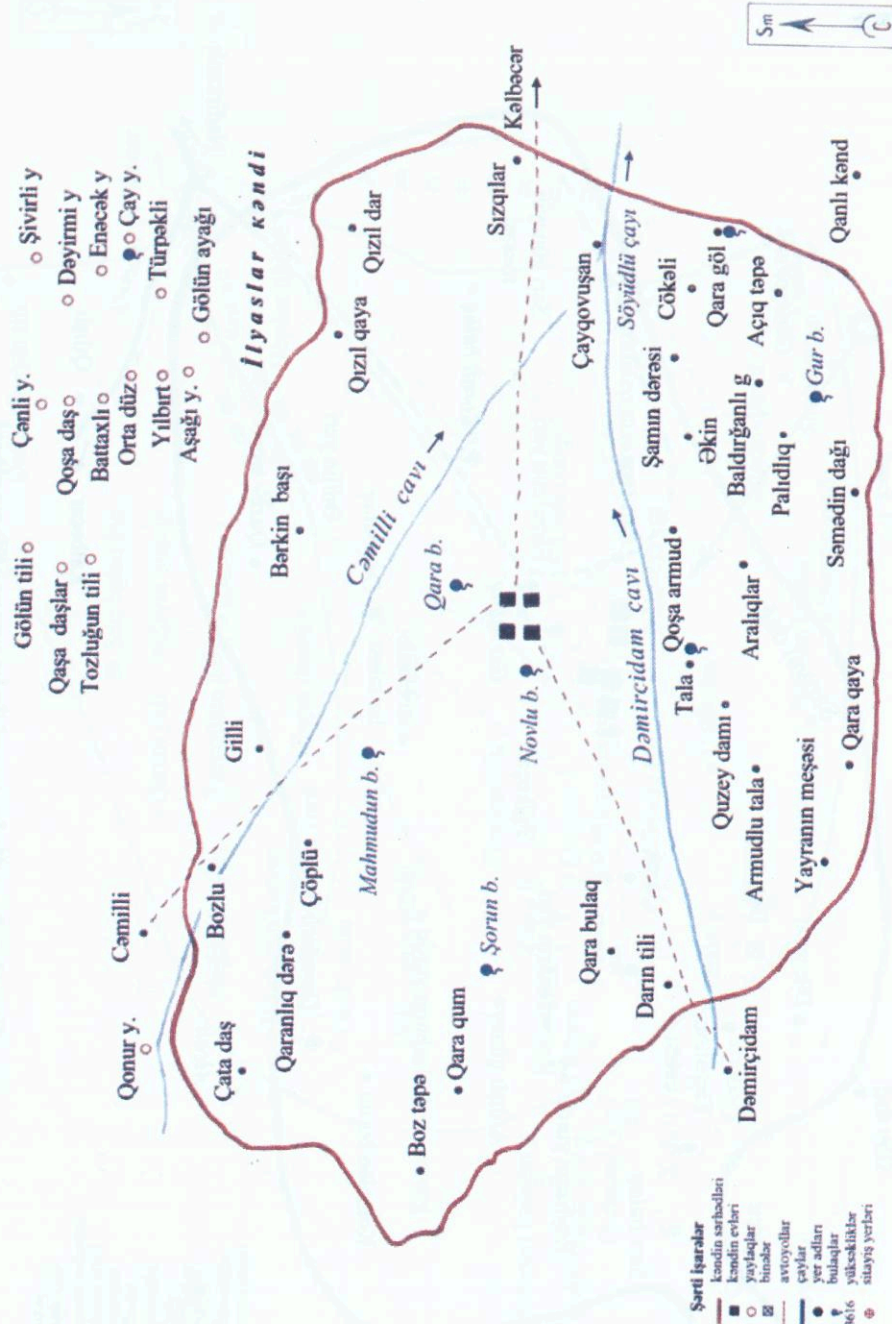
Mərcimək kəndinin ərazisinin sxematik xəritəsi

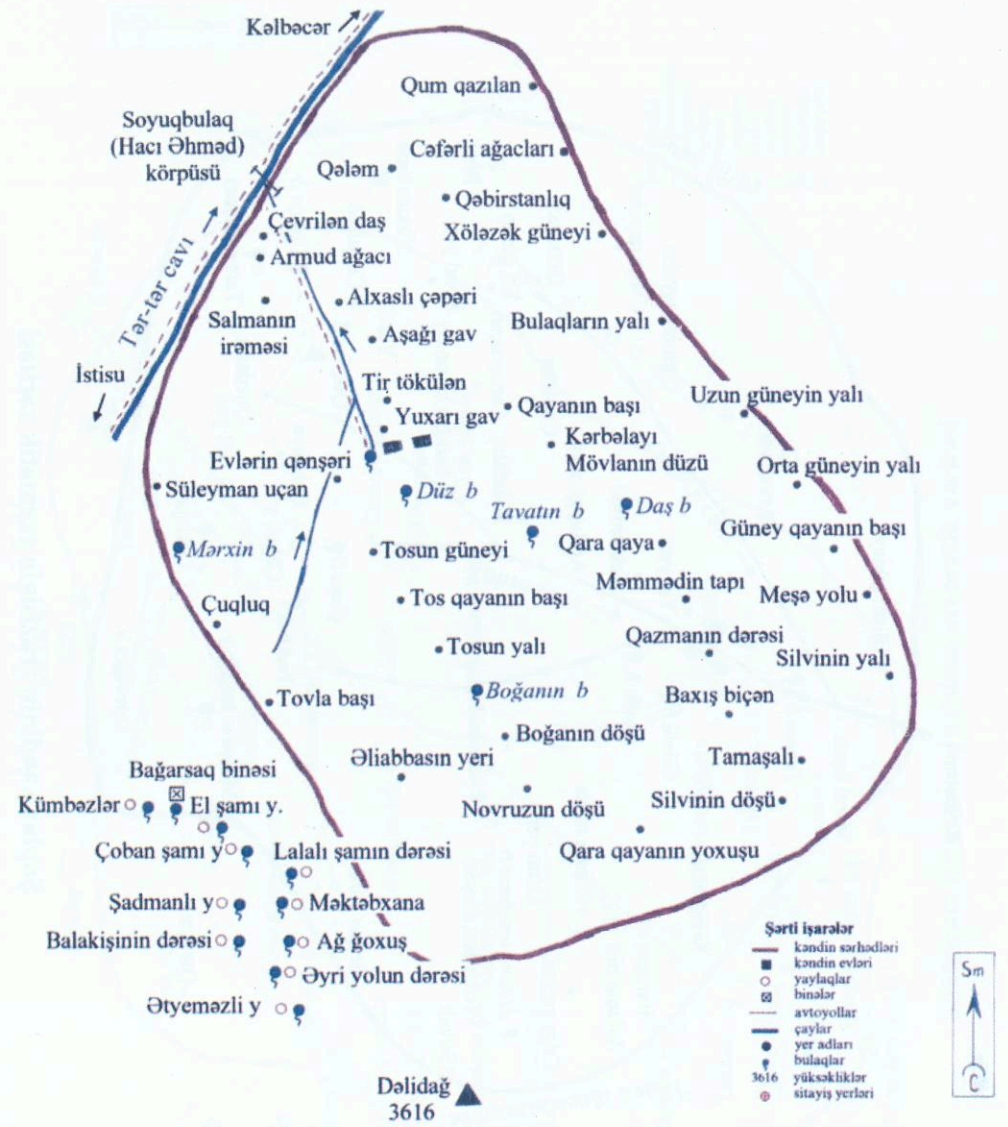
I-II-III Milli kəndlərinin ərazilərinin sxematik xəritəsi

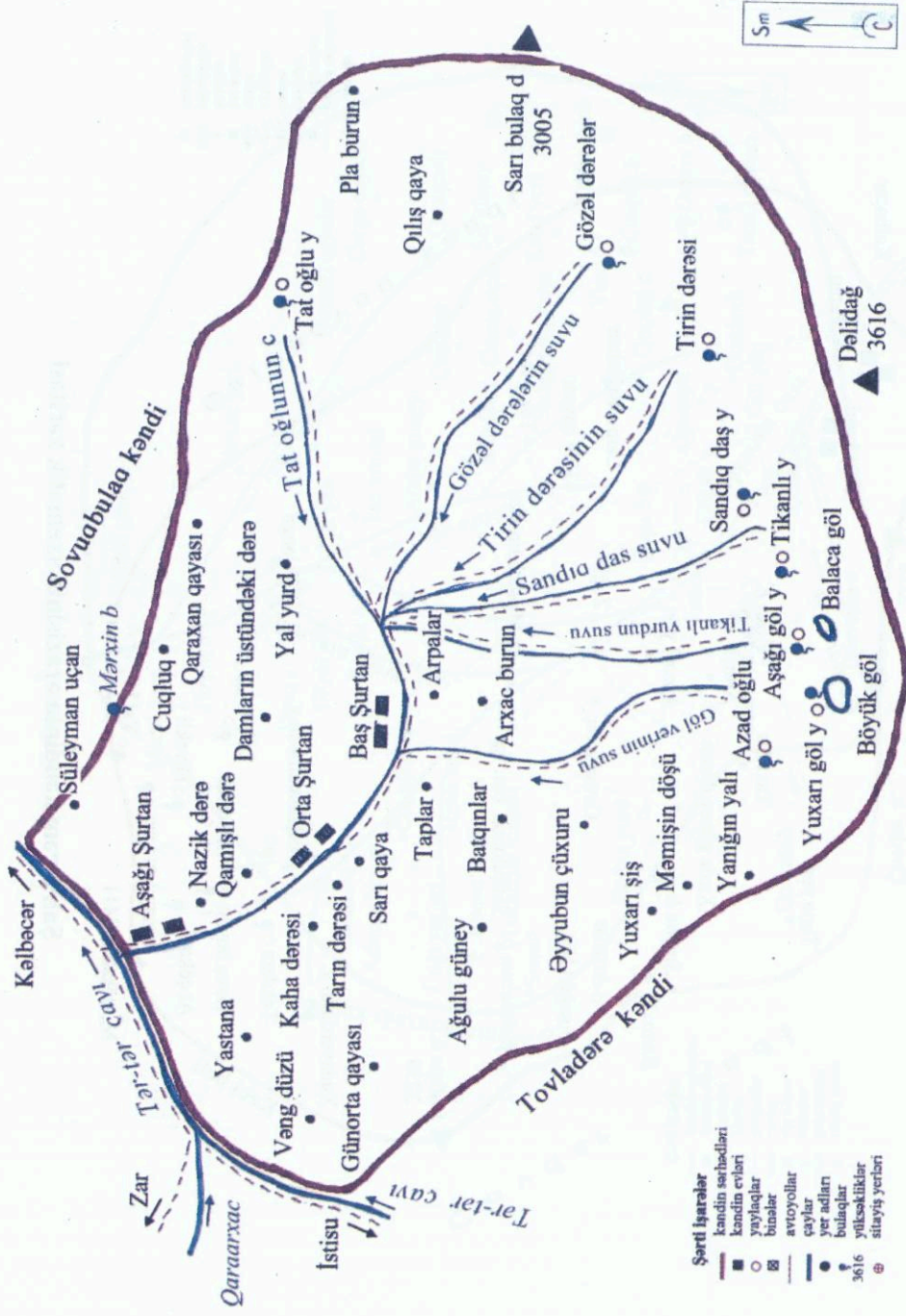

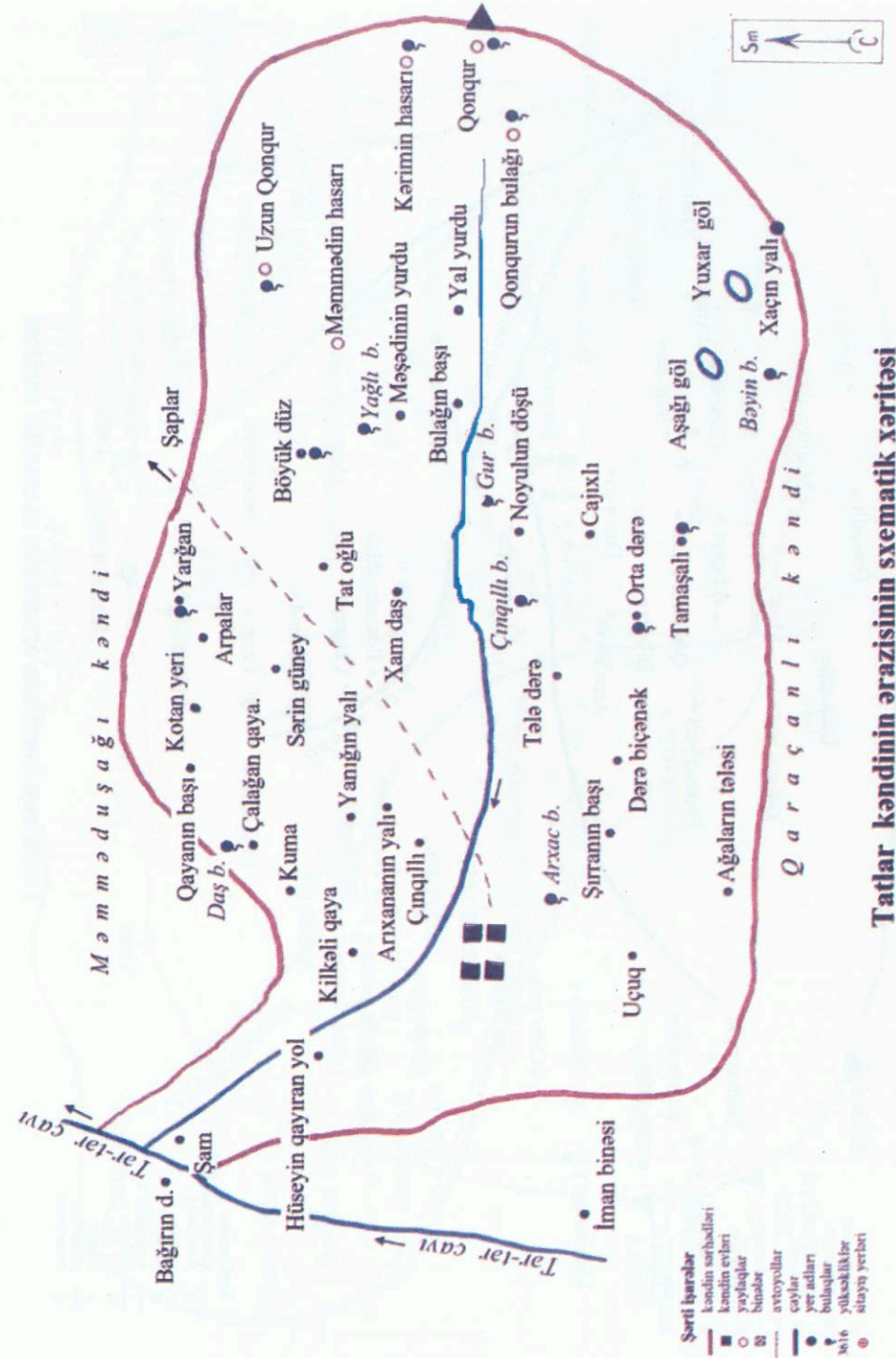
Seyidlər kəndinin ərazisinin sxematik xəritəsi

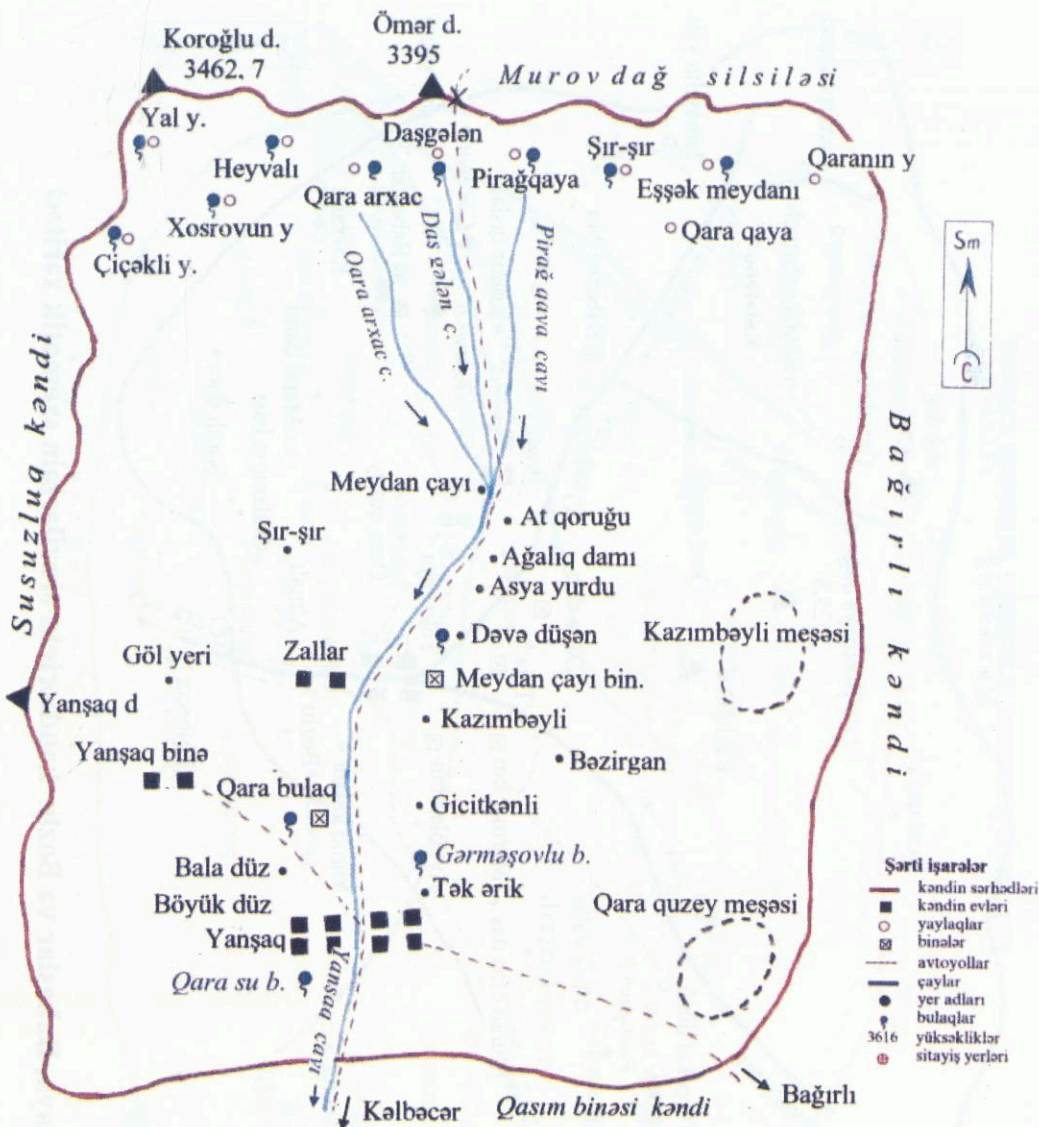

Soyuqbulaq kəndinin ərazisinin sxematik xəritəsi

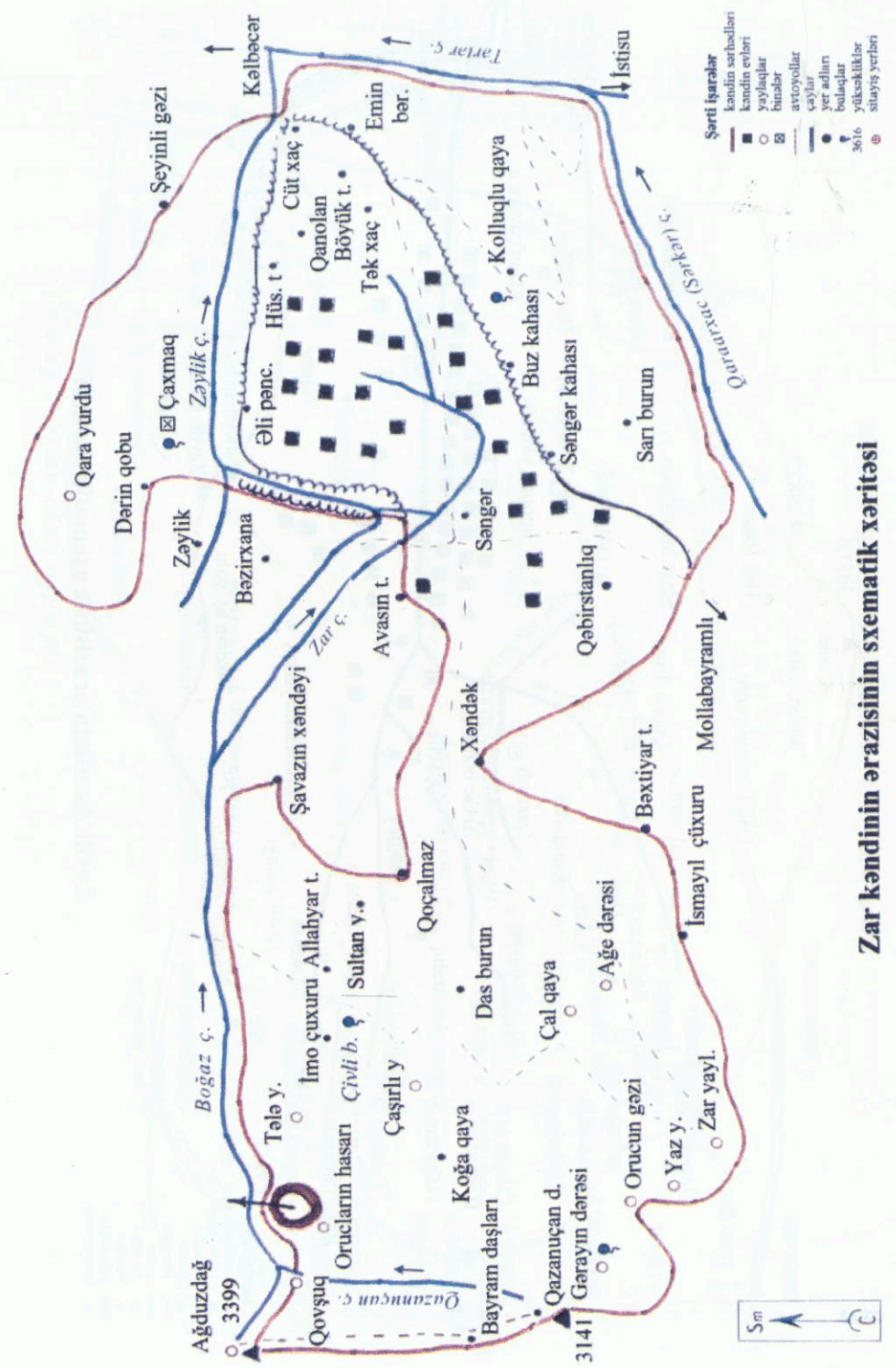

Baş, Orta və Aşağı Şurtan kəndlərinin ərazilərinin sxematik xəritəsi

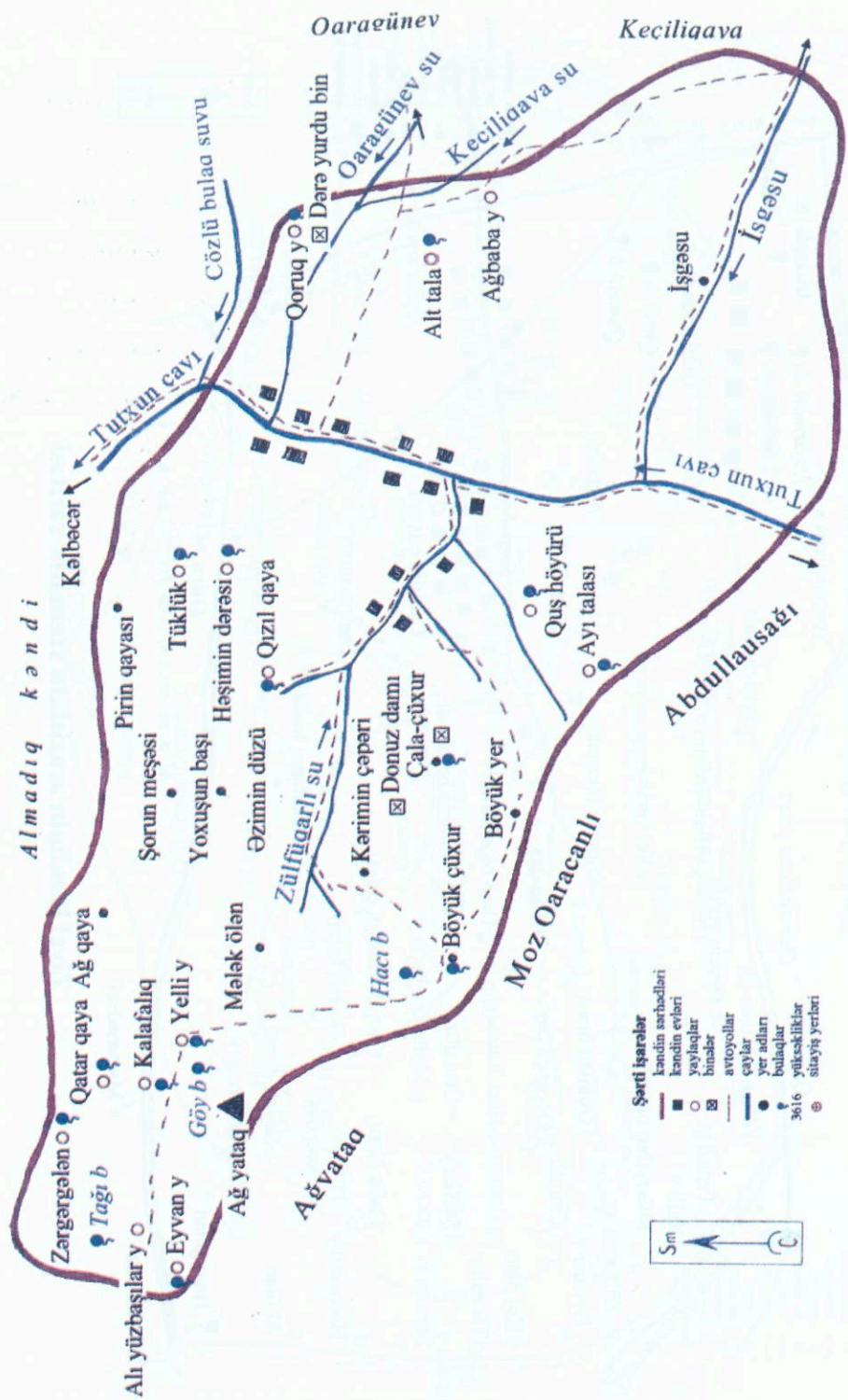

Yanşaq və ətrafyanı kəndlərin ərazilərinin sxematik xəritəsi

Zar kəndinin ərazisinin sxematik xəritəsi

Zülfüqarlı kəndinin ərazisinin sxematik xəritəsi

MÜNDƏRİCAT

Ön söz.....	3
Müəllifdən.....	6
Kəlbəcər haqqında qısa məlumat.....	7
Kənd adları.....	27
Kəlbəcər əhalisinin sayı.....	28
Kənd adlarının yaranma mənbələri.....	30
Hər kəndə məxsus olan yaylaq, bulaq və məşhur yerlərin adları.....	43
Binələr-Qışlaqlar.....	90
Dağlar, çaylar, göllər və bulaqlar.....	92
Dağların hündürlükləri.....	95
Bəzi yer adlarının yaranma mənbələri.....	96
Faydalı qazıntılar və mineral sular.....	100
Geoloqlar haqqında qısa məlumat.....	105
Kəlbəcərin əlvan daş ustaları.....	180
Geoloji-Axtarış-Kəşfiyyat Partiyalarının bazaları.....	184
Kəlbəcərin şəkilləri.....	194
İstisuyun şəkilləri.....	200
Kəndlərin şəkilləri.....	223
El şənliklərinin şəkilləri.....	256
Dağların və yerlərin şəkilləri.....	278
Tarixi alban abidələrinin şəkilləri.....	323
Əl ilə yonulmuş at və qoç heykəllərinin şəkilləri.....	328
Kəlbəcər muzeyinin şəkilləri.....	330
Kəlbəcər faciəsi.....	334
Xəritələr.....	344

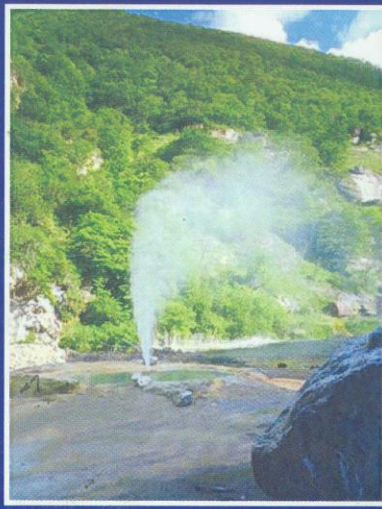
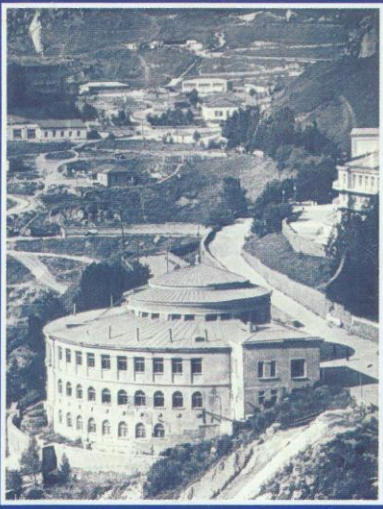
Çapa imzalanmış 08.04.2008.

Formatı 70x100¹/₁₆.

Fiziki çap vərəqi 25.

Ofset çap üsulu. Tirajı-1000

“RS Poliqraf” MMC-nin mətbəəsində
hazır diapozitivlərdən çap olunmuşdur.

KƏLBƏCƏR